

A MAGYAR KÖZLÖNY MELLÉKLETE
2020. június 5., péntek

Tartalomjegyzék

II. Törvényekhez tartozó indokolások

Végző előterjesztői indokolás a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények
módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez

780

II. Törvényekhez tartozó indokolások

Végső előterjesztői indokolás

a büntetőeljárásról szóló törvény és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2020. évi XLIII. törvényhez

ÁLTALÁNOS INDOKOLÁS

Az igazságügyi reform részeként 2012-ben új Büntető Törvénykönyv, 2013-ban új büntetés-végrehajtási törvény, 2017-ben pedig új büntetőeljárásról szóló törvény készült. E törvények mellett nagyszámú új rendelet megalkotására, illetve módosítására is sor került. Az utóbbi években, különösen az új büntetőeljárásról szóló törvény 2018-as hatálybalépése óta, bár módosultak bizonyos részeiben a jogszabályok, azonban átfogó felülvizsgálatukra nem került sor. A büntetőjogi tárgyú kódexek azonban, ahogyan valamennyi jogszabály, folyamatosan formálódnak. A gazdasági, társadalmi változások, az uniós és nemzetközi kötelezettségek, az Alkotmánybíróság határozatai, az alapvető jogok biztosának ajánlásai, illetve a jogalkalmazó szervek visszajelzései mind szükségessé teszik, hogy a nagy kódexeket időről időre felülvizsgálja a jogalkotó.

Mindezek alapján a Javaslát az alábbi büntetőjogi tárgyú jogszabályok tartalmi jellegű módosítását tartalmazza:

- a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.),
- a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.),
- a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CXL. törvény (Bv. tv.),
- az Európai Unió tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködésről szóló 2012. évi CLXXX. törvény (Eutv.),
- a nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény (Nbjt.),
- a bűnügyi nyilvántartási rendszerről, az Európai Unió tagállamainak bíróságai által magyar állampolgárokkal szemben hozott ítéletek nyilvántartásáról, valamint a bűnügyi és rendészeti biometrikus adatok nyilvántartásáról szóló 2009. évi XLVII. törvény (Bnyt.) és
- a jogi személlyel szemben alkalmazható büntetőjogi intézkedésekről szóló 2001. évi CIV. törvény (Jszbt.).

E büntetőjogi törvényekkel való szoros tartalmi összefüggés okán szükséges egyes nem büntetőjogi tárgyú jogszabályok tartalmi módosítása is, különösen az alábbi törvények esetében:

- a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (Rtv.),
- a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló 1995. évi CXXV. törvény módosítása (Nbvtv.),
- a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény (NAV tv.),
- az ügyészségről szóló 2011. évi CLXIII. törvény (Ütv.),
- a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (Szabs. tv.).

Végül a Javaslát tartalmazza azon ágazati jogszabályok jellemzően technikai jellegű módosítását, amelyekben olyan büntetőjogi szabályokra, jogintézményekre, tényállásokra történik utalás, amelyeket jelen Javaslát vagy más törvény a közelmúltban érintett.

Ezen indokolás a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 18. § (3) bekezdése, valamint a Magyar Közlöny kiadásáról, valamint a jogszabály kihirdetése során történő és a közjogi szervezetszabályozó eszköz közzététele során történő megjelöléséről szóló 5/2019. (III. 13.) IM rendelet 20. §-a alapján a Magyar Közlöny mellékleteként megjelenő Indokolások Tárában közzétételre kerül.

RÉSZLETES INDOKOLÁS

Az 1–2., 5., 20–24., 26–28., 31–35., 37., 40., 43–46., 61., 77., 133–134., 277–280. §-hoz

Az Általános Indokolásban kifejtettek szerint a Javaslat a jogrendszer koherenciájának biztosítása céljából a büntetőjogi tárgyú jogszabályokhoz kapcsolódó törvényi szabályozás áttekintésére és reformjára is sort kerít. Az ágazati jogszabályok módosítása mögött 3 főbb indok húzódik meg:

1. Az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi V. törvény újraszabályozta az emberkereskedelem (Btk. 192. §) és a kényszerszolgálat (Btk. 193. §) tényállásait. A 2020. évi V. törvény a formális hatályon kívül helyezés mellett beolvasztotta a kényszerszolgálat tényállását az emberkereskedelem tényállásába, amelyet át is nevezett, a tényállás új címe: „emberkereskedelem és kényszerszolgálat”. A Javaslat e módosítás alapján vezeti át a jogrendszerben az említett tényállásokra történő hivatkozásokat. Az érintett jogszabályok egyrészt büntetőjogi tárgyú, vagy azzal összefüggő törvények (Be., Bntv., Eütv., Rtv., Nbtv.), másrészt egyéb ágazati törvények:
 - a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény,
 - a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény,
 - a légit közlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény,
 - az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény,
 - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
 - a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény,
 - a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvényt módosításokról szóló 1999. évi LXXV. törvény,
 - a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény,
 - a lőfegyverekről és lőszerkekről szóló 2004. évi XXIV. törvény,
 - a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény,
 - a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény,
 - a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény,
 - a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény,
 - az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény,
 - a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény,
 - a védelmi és biztonsági célú beszerzésekről szóló 2016. évi XXX. törvény,
 - a honvédelmi alkalmazottak jogállásáról szóló 2018. évi CXIV. törvény,
 - a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény,
 - a különleges jogállású szervekről és az általuk foglalkoztatottak jogállásáról szóló 2019. évi CVII. törvény.
2. A Javaslat módosítja a Btk. pénzmosás tényállását, egyben formálisan hatályon kívül helyezi (beolvasztja a pénzmosásba) az orgazdaság tényállását. Erre tekintettel a jogrendszer egészét illetően megfelelően módosítani indokolt az orgazdaságra és a pénzmosásra vonatkozó hivatkozásokat, így a Javaslat elvégzi az e téren szükséges technikai pontosításokat az alábbi törvényekben:
 - a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény,
 - az Nbtv.,
 - az atomenergiáról szóló 1996. évi CXVI. törvény,
 - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
 - a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény,
 - a közúti közlekedési nyilvántartásról szóló 1999. évi LXXXIV. törvény,
 - a víziközlekedésről szóló 2000. évi XLII. törvény,
 - a lőfegyverekről és lőszerkekről szóló 2004. évi XXIV. törvény,
 - a bűnüldöző szervek nemzetközi együttműködéséről szóló 2002. évi LIV. törvény,
 - az európai uniós csatlakozással összefüggő egyes törvényt módosításokról, törvényi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről, valamint egyes törvényi rendelkezések megállapításáról szóló 2004. évi XXIX. törvény,

- a haditechnikai termékek gyártásának és a haditechnikai szolgáltatások nyújtásának engedélyezéséről szóló 2005. évi CIX. törvény,
 - a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény,
 - az egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvény,
 - a fémkereskedelemről szóló 2013. évi CXL. törvény.
3. A Btk. 2013. július 1-jei hatálybalépésével a közfeladatot ellátó személyekkel kapcsolatos büntetőjogi szabályozás némileg átalakult. Korábban szinte kizárólag azon vonatkozásban tartalmazott speciális szabályokat a Büntető Törvénykönyv, ha e személyek sérelmére valósították meg a bűncselekményt, azaz a szabályozás központi koncepciója e személyi kör fokozott büntetőjogi védelme volt. Az új törvénykönyv megtartotta e különleges védelmet a közfeladatot ellátó személyek tekintetében, azonban a büntetőjogi felelősség oldaláról is megkülönböztetett kategóriába sorolta őket. Ennek hátterében az a cél állt, hogy a közfeladatot ellátó személyek a részükre biztosított büntetőjogi védelemmel ne élhessenek vissza, és az átlag állampolgárok cselekményénél súlyosabb megítélés alá essen, ha speciális helyzetüket jogtalan tevékenységre, visszaélésszerű joggyakorlásra használják fel. A Kúria 5/2018. számú BJE határozata azonban egyértelművé tette, hogy szemben az eredeti jogalkotói szándékkal, a közfeladatot ellátó személyek egy része tekintetében csak a speciális védelem érvényesült, mert a fokozott felelősséget a háttérjogszabályok nem rögzítették. Minderre figyelemmel a közfeladatot ellátó személyek azon csoportja tekintetében, akik esetében a büntetőjogi minősítés a vonatkozó ágazati háttérjogszabály rendelkezésén (és nem a Btk. minősítésén) alapul, szükségessé vált annak egységes rögzítése a vonatkozó joganyagban, hogy a fokozott védelem mellett a közfeladatot ellátó személlyé minősítés fokozott büntetőjogi felelősséget is maga után von. A módosítás a fentiek alapján végzi el a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont f), i), j), k) és l) alpontjában meghatározott személyi körre vonatkozó háttérszabályok pontosítását. Az érintett törvények a következők:
- a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadásatról szóló 1996. évi LV. törvény,
 - a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény,
 - az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.),
 - a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és mezei őrszolgálatról szóló 1997. évi CLIX. törvény,
 - az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény,
 - a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény,
 - a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény,
 - a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény.

A 3–4. és 41. §-hoz

Az Rtv. 2019. július 1-je óta biztosítja annak lehetőségét, hogy a rendőrség a titkosan együttműködő személy által rendelkezésre bocsátott információkat – hozzájárulásával – műszeres ellenőrzéssel vizsgálhassa, azzal a korláttal, hogy erre nincs lehetőség, ha a titkosan együttműködő személy a tizennyolcadik életévét nem töltötte be.

A Javaslat a Be. alapján titkosan együttműködő személy által szolgáltatott információk valóságtartalma műszeres ellenőrzésének lehetőségét az Rtv.-ben teremti meg leplezett eszköz alkalmazását támogató titkos információgyűjtési eszközként. Jelenleg is lehetőség van arra, hogy a Be. szerinti leplezett eszköz alkalmazása mellett az adott leplezett eszköz alkalmazásának támogatása érdekében az Rtv. szerinti titkos információgyűjtés elrendelésére kerüljön sor (például a fedett nyomozó mint leplezett eszköz védelme érdekében folytatott titkos információgyűjtés). A Javaslat beilleszti az Rtv. 64. §-a szerinti titkos információgyűjtési célok közé a Be. alapján igénybe vett együttműködő által szolgáltatott információk ellenőrizhetőségének, valamint védelmének lehetőségét. Az Rtv. 65. §-ának módosításával a Javaslat meghatározza, hogy az új cél érdekében milyen feltételek fennállása esetén van helye titkos információgyűjtésnek, illetve azt is egyértelművé teszi, hogy a teljes titkos információgyűjtő eszköztár alkalmazható a titkosan együttműködő személy által rendelkezésre bocsátott információk valóságtartalmának ellenőrzése, illetve védelme érdekében (legyen akár Rtv., akár Be. alapján együttműködő), de kizárja a bírói engedélyes eszközök alkalmazhatóságát. Az Rtv. 66. § (1a) bekezdésének módosítása pedig hozzárendeli az új célhoz a műszeres ellenőrzés lehetőségét.

A Javaslat az Rtv. szerinti módosításokat a szoros tartalmi összefüggés okán hozzáigazítja a NAV. tv.-hez is.

A 6–7. §-hoz

A Be. 244. § (1) bekezdése alapján a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat (a továbbiakban: NBSZ) jelenleg csak a leplezett eszköz alkalmazásának a végrehajtására vehető igénybe a büntetőeljárásban, ezen kívül – így például adatkérésben – való közreműködésre ilyen felhatalmazása nincsen.

Az Nbtv. 8. §-ában meghatározott feladatai alapján jelenleg az NBSZ írásbeli megkeresésre szolgáltatást végez a titkos információgyűjtés, illetve a leplezett eszközök alkalmazásának végrehajtásához; a titkos információgyűjtés folytatására, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek igényei alapján biztosítja az e tevékenységhez szükséges különleges technikai eszközöket és anyagokat; illetve a titkos információgyűjtés folytatására, valamint a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervek erre vonatkozó megkeresésére az adatkérő által jogszerűen kezelhető adat igényléséhez segítséget nyújthat.

Mindezekre tekintettel indokolt az NBSZ Nbtv. szerinti szolgáltatói tevékenységét kiterjeszteni a nem leplezett eszközök alkalmazása vagy titkos információgyűjtés során kezdeményezett adatkérések végrehajtására is, ez ugyanis teljeskörűen illeszkedik az NBSZ által már jelenleg is ellátott feladatokhoz és ezzel a büntetőeljárás során eljáró szervek egy hatékony adatkérési eszközhöz juthatnak, amely jelentős mértékben gyorsíthatja a büntetőeljárási feladatok elvégzését.

Az NBSZ közreműködését lehetőségként indokolt biztosítani, rábízva az adatigénylő szervre az igénybevétel szükségességének megítélését.

A 8. §-hoz

Az elektronikus ügyintézés és a bizalmi szolgáltatások általános szabályairól szóló 2015. évi CCXXII. törvény (a továbbiakban: E-ügyintézési törvény) 109. § (1) bekezdése szerint az együttműködő szervek 2018. január 1-jétől kötelesek az informatikai együttműködésre. Együttműködő szerv alatt az E-ügyintézési törvény az 1. § 17. pontja szerinti elektronikus ügyintézészt biztosító szerveket – így a bíróságot, ügyészséget, illetve minisztereket is –, valamint a Kormány által kijelölt közfeladatot ellátó szerveket érti. Az informatikai együttműködés lényege pedig az, hogy az együttműködő szervek képesek legyenek egymással elektronikus úton tartani a kapcsolatot. A bíróság, az ügyészség, illetve az igazságügyi miniszter elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó kötelezettsége tehát az E-ügyintézési törvényből fakad.

A gyakorlatban problémát jelent, hogy a bünygyi jogsegélyek során külföldi hatóság felé továbbítandó iratokról az elektronikus kapcsolattartás szabályai szerinti elektronikus irat hiteles papíralapú irattá alakítása során olyan papír alapú iratok keletkeznek, amelyek nem felelnek meg a külföldi államok felé továbbítandó hiteles iratok formai követelményeinek. Azok továbbítása azonban nélkülözhetetlen a bünygyi jogsegélyre vonatkozó egyes eljárási szabályokra figyelemmel. A módosítás ennek feloldását szolgálja azzal, hogy kimondja az elektronikus kapcsolattartás szabályainak alkalmazandóságát, azonban az eljáró bíróságnak, vagy ügyészségnek a legfőbb ügyésznek, illetve a miniszternek megküldendő ügyiratot papír alapon kell megküldenie, ha azt az ügyiratot a külföldi állam részére továbbítani szükséges.

A 9. §-hoz

1. Az Nbjt. szabályozása értelmében főszabály szerint nincs helye magyar állampolgár kiadatásának szabadságvesztés végrehajtása érdekében. Továbbá az Nbjt. 49. § (1) bekezdése szerint amennyiben az elítélt magyar állampolgár és lakcíme Magyarországon van, meghatározott feltételek fennállása esetén a külföldi bíróság által kiszabott végrehajtandó szabadságvesztés végrehajtását át lehet venni.

A Rauevicius előzetes döntéshozatali eljárás során hozott bírósági ítélet azonban kimondta, hogy az EUMSZ 18. cikke és az EUMSZ 21. cikke alapján ugyanolyan bánásmódot kell biztosítani a tagállamoknak a harmadik ország által más tagállami állampolgár – aki az adott tagállamban állandó lakóhellyel rendelkezik – szabadságvesztés büntetés végrehajtása céljából történő kiadatása iránti kérelme esetén, mint a tagállam saját állampolgárára vonatkozó rendelkezések vonatkozásában, ha nemzeti joga tiltja a tagállam saját állampolgárainak büntetés végrehajtása céljából az Unión kívülre történő kiadatását, és kimondja a külföldön kiszabott büntetés saját területén történő végrehajtásának lehetőségét.

Erre tekintettel szükségessé vált a szabályozás kiegészítése, és annak kimondása, hogy a külföldi bíróság által kiszabott végrehajtandó szabadságvesztés végrehajtását – a 49. § (1) bekezdésében meghatározott feltételekkel – a Magyarországon lakcímmel rendelkező Európai Unió tagállamának állampolgára vonatkozásában is át lehet venni, illetve – ha kiadatásához nem járul hozzá – kiadatását meg kell tagadni.

2. Az Európai Unió Bírósága a Petruhhin ügyben hozott ítéletében kimondta, hogy az EUMSZ 18. cikket és az EUMSZ 21. cikket úgy kell értelmezni, hogy a tagállamok tájékoztatási kötelezettsége áll fenn azokban az esetekben, amikor egy tagállam büntetőeljárás lefolytatása céljából kiadatás iránti kérelmet kap egy másik tagállam állampolgára vonatkozásában egy olyan harmadik országtól, amellyel kiadatási egyezményt kötött. Ilyen esetekben köteles tájékoztatni a kiadni kért személy állampolgársága szerinti tagállamot a kiadatási kérelem tényéről.

Az Nbjt.-ben szabályozott spontán információcseré alapvetően megfelelő jogi keretet biztosít az ítéletben hivatkozott információ továbbítására, ugyanakkor e jogi lehetőség önmagában nem elegendő arra nézve, hogy a bíróságok az ítéletben meghatározott esetekben ténylegesen is megfelelő tájékoztatást nyújtsanak az állampolgárság szerinti tagállam részére. Erre tekintettel szükségesnek mutatkozott a tájékoztatási kötelezettség egyértelmű kimondása.

A 10. és 12–14. §-hoz

Az Nbjt. 14. § (2) bekezdése értelmében a menedékes, a befogadott, valamint a menekültkénti, illetve menedékeskénti elismerését kérő külföldi annak az államnak, ahonnan elmenekült, nem adható ki. Abban az esetben, ha a kiadni kért személy menekültkénti vagy menedékeskénti elismerését kéri, illetve menedékjogi eljárás van folyamatban, a kiadni kért személlyel szemben alkalmazott kényszerintézkedés együttes időtartama nem haladhatja meg a huszonnégy hónapot. Ha huszonnégy hónapon belül nem fejeződik be a menedékjogi eljárás, a kiadni kért személyt az időtartam leteltét követően szabadlábra kell helyezni.

A gyakorlatban a menedékjogi eljárásban a kérelmezők jellemzően kihasználják az összes jogorvoslati lehetőséget, és az ismételt kérelmek benyújtásának lehetőségét, ami egy kiadatási eljárás hatálya alatt álló személy esetében rendszerint a kiadatási eljárás megghiúsítására irányul. A gyakorlatban előfordult, hogy a menedékjogi eljárás nem ért véget a kényszerintézkedések maximális huszonnégy hónapos időtartamán belül, és a kiadatási eljárásban elrendelt kényszerintézkedés a meghatározott időtartam leteltére tekintettel megszűnt.

Ennek a gyakorlatban felmerült problémának a feloldására szolgál a módosítás azzal, hogy a 14. § (3) bekezdésében foglalt huszonnégy hónapos maximális időtartamot a kiadatási letartóztatás és az ideiglenes kiadatási letartóztatás vonatkozásában határozza meg. Ha ez az időtartam úgy telik el, hogy a menedékjogi eljárás nem fejeződik be, a kiadni kért személy kiadatási letartóztatása helyett kiadatási bünyügyi felügyelete, míg ideiglenes kiadatási letartóztatása helyett ideiglenes kiadatási bünyügyi felügyelete rendelhető el.

Amennyiben a bíróság a nem magyar állampolgárságú vagy a Magyarországon lakcímmel nem rendelkező kiadni kért személy vonatkozásában kívánja elrendelni – a 25/A. § (4) bekezdése alapján – az ideiglenes kiadatási bünyügyi felügyeletet vagy kiadatási bünyügyi felügyeletet, vagy ha a 25/A. § (4) bekezdése alapján elrendelt kiadatási, vagy ideiglenes kiadatási bünyügyi felügyelet elrendelése más módon nem biztosítható (ideértve a mozgást nyomon követő technikai eszköz telepítésének biztosítását is), a kiadni kért személy számára lakásként harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló törvényben meghatározott közösségi szállás jelölhető ki.

Az újonnan szabályozott kiadatási és ideiglenes kiadatási bünyügyi felügyelet esetében is kötelező a kényszerintézkedés előírásainak megtartását mozgást nyomon követő technikai eszközzel ellenőrizni. Továbbá az újonnan bevezetett kényszerintézkedések szabályainak megszegésére is alkalmazni kell a 25/B. § (3) és (4) bekezdésében foglalt jogkövetkezményeket, azzal, hogy az ismételten elrendelt kiadatási letartóztatásra és ideiglenes kiadatási letartóztatásra meghatározott huszonnégy hónapos időtartamot az ismételt elrendelés napjától kell számítani.

A gyakorlatban problémát jelent, hogy a huszonnégy hónapos tartam leteltét követően kiadatási letartóztatás elrendelésére nincs lehetőség, azonban előfordult, hogy a Fővárosi Törvényszéknek csak a huszonnégy hónapos időtartam leteltét követően nyílt lehetősége a kiadatás feltételeinek megállapítására, illetőleg a kiadni kért személy tényleges átadására. A módosítás célja, hogy ezekben az esetekben is elrendelhető legyen a terhelt kiadatása, és sor kerülhessen az átadásra, és a huszonnégy hónapos tartam leteltét követően befejezett menekültügyi eljárásokat követően is be lehessen fejezni a kiadatási eljárásokat. Erre tekintettel a módosítás kimondja, hogy ha

a Fővárosi Törvényszék megállapítja, hogy a kiadatás feltételei fennállnak, azonban kiadatási letartóztatás a 14. § (3) bekezdésében vagy a 14/A. § (2) bekezdésében meghatározott tartam felső határának eltelte miatt nem rendelhető el vagy nem tartható fenn, a bíróság a kiadni kért személy kiadatási bünyügyi felügyeletét kell, hogy elrendelje. Az átadás érdekében pedig a kiadatási bünyügyi felügyelet hatálya alatt álló kiadni kért személy őrizetét, vagy előállítását lehet elrendelni.

A 25/B. § (3) bekezdés a) pontjában és a 25/B. § (4) bekezdésében foglalt módosítások az Nbjt. belső koherenciájának megteremtését szolgálják.

A nemzetközi szervezetnél benyújtott emberi jogi panaszra vonatkozó eljárás jellege hasonló a menekültügyi eljáráshoz, így az Nbjt. ezen eljárást szabályozó rendelkezései tekintetében is indokoltta vált a szabályozás megfelelő módosítása, és kiegészítése.

A 11. §-hoz

Az Nbjt. – az EÜtv. szabályozásával ellentétben – nem rendelkezik eljárást megszüntető okokról. A módosítás ennek a hiányosságnak a pótlására szolgál, és az EÜtv. szabályaihoz hasonló módon teremti meg a lehetőséget az eljárás megszüntetésére azokban az esetekben, amikor vagy nem indokolt, hogy a bíróság érdemben döntsön a kiadatásról, illetve a kiadatás megtagadásáról, vagy a döntésre a bíróságnak nincs lehetősége.

A terhelt tartózkodási helye ismeretlenné válásának eljárás megszüntető okként történő szabályozása azért vált szükségessé, mert a terhelt felkutatása érdekében nem áll eszköz a bíróság rendelkezésére. Többek között akkor beszélhetünk a terhelt tartózkodási helyének ismeretlenné válásáról, ha a 19. § (1) bekezdés szerint elrendelt, ismeretlen helyen tartózkodó személy felkutatására tett kísérlet nem vezetett eredményre, vagy akár a kényszerintézkedésből történő szökés esetén.

A 15. §-hoz

Indokolást ld. az EÜtv. 111/G. § (6) és (7) bekezdés és 111/I. §-nál.

A 16. §-hoz

A módosítás a gyakorlatban felmerült értelmezési kérdésekre tekintettel módosítja a bekezdést, azonban az valós tartalmi változtatást nem eredményez. A módosítás annak egyértelműsítését szolgálja, hogy a 2018. január 1. napjával hatályba lépett módosítással – ebben a körben – a jogalkotó nem kívánt változtatni a szabályozáson. A módosítással egyértelművé válik, hogy a vádemelést megelőzően a megkeresés kibocsátására maga a legfőbb ügyész jogosult, addig a miniszter a részére előterjesztett jogsegély iránti megkeresések továbbítására és nem annak kibocsátására jogosult.

A 17. §-hoz

A Strasbourgban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös bünyügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény 7. cikk 3. bekezdéséhez Magyarország azt a nyilatkozatot tette, hogy csak akkor fogja kézbesíteni a területén tartózkodó terheltnek szóló idézést, ha azt az illetékes magyar hatóságoknak legalább a megjelenésre megjelölt időpont előtt 40 nappal eljuttatják. Az Nbjt. ilyen határidőről nem rendelkezik, ami ahhoz vezethet, hogy a nemzetközi szerződéses kapcsolattal nem bíró országok által előterjesztett idézés kézbesítése iránti jogsegélykérelmek esetén a címzett rosszabb helyzetbe kerülhet, mint az egyezményben részes országok esetében kerülne. Erre tekintettel indokoltta vált az Nbjt. szabályai között a hivatalos irat kézbesítése érdekében előterjesztett eljárási jogsegély iránti megkeresések minimum szabályainak meghatározása, és ennek keretében kimondani, hogy a megkeresést a magyar igazságügyi hatóság akkor teljesíti, ha részére legalább a terhelt megjelenésre megjelölt időpont előtt 40 nappal megküldik.

A szabályozás 75/A. §-ában történő elhelyezésével a rendelkezés alkalmazandó lesz mind a nemzetközi szerződés vagy viszonyosság alapján teljesített, mind – a 61. § (11) bekezdésére figyelemmel – a nemzetközi szerződés vagy viszonyosság hiányában teljesített eljárási jogsegélyek vonatkozásában is.

A 18. §-hoz

Ha a külföldi állam megköveteli, hogy a megkeresést és mellékleteit fordítással lássák el, vagy valószínű, hogy a jogsegélykérelmet az iratok lefordítása nélkül nem teljesítik, a jogsegély előterjesztésére jogosultnak gondoskodnia kell a bűnügyi jogsegély iránti magyar nyelvű megkeresés és mellékleteinek a megkeresett állam hivatalos nyelvére vagy nyelveinek egyikére történő lefordíttatásáról. A módosítás indoka, hogy a nemzetközi bűnügyi együttműködés során eljáró központi hatóság, miniszter vagy más hatóság az eljárás során – az időszerűség biztosítása végett – hatáskörében végez bizonyos fordítási feladatokat. Erre tekintettel indokolt megteremteni ezen joggyakorlat törvényi szabályozását, és annak törvényi lehetőségét, hogy az így felmerült fordítási költségeket a fordítási feladatokat végző központi hatóság, miniszter vagy más hatóság előlegezze, mely bűnügyi költség viselésére végső soron a terhelt válik kötelessé.

A 19. §-hoz

1. Nbjt. 13. § (3) bekezdés, 49. § (1) bekezdés: A módosítás összefügg az Nbjt. 13. § (2a) bekezdésének módosításával, indokát ld. ott.
2. Nbjt. 14. § (3) bekezdés, 14/A. § (2) bekezdés, 25/A. § (1) bekezdés, 25/B. § (1), (3) és (4) bekezdés: Lásd az Nbjt. 25/A. § (2)–(5) bekezdéséhez írt indokolással összefüggésben.
3. Nbjt. 38. § (1) bekezdés: A módosítás tartalmi változást nem tartalmaz. Annak egyértelműsítését szolgálja, hogy a vádemelés előtt a legfőbb ügyész, azután a miniszter nem csak egyfajta közvetítői kötelezettséggel rendelkezik az előterjesztő ügyészség, bíróság és a megkeresett külföldi állam között, hanem döntési jogosultsága van a büntetőeljárás átadásának kérdésében.
4. Nbjt. 51. § (3) bekezdés: A módosítás – összhangban az EÜtv. 122. § (2) bekezdésének módosításával – a gyakorlatban felmerült azon jogértelmezési kérdésre ad választ, hogy az ülésen a terhelt és a védő részvétele kötelező-e.

A módosítás kimondja, hogy a terhelt jelenléte az ülésen kötelező, hiszen ezzel biztosítható a terhelt érdemi védekezése, valamint a tisztességes eljáráshoz való joga is. Továbbá a végrehajtás átvételére irányuló eljárás csak abban az esetben folytatható le, ha a terhelt Magyarországon tartózkodik, és elérhető. A megjelenési kötelezettsége garantálja, hogy az eljárás lefolytatható legyen, ezzel a bíróságnak lehetősége nyílik a terhelt idézéssel szembeni mulasztásának jogkövetkezményeit alkalmazni.

A módosítás erre tekintettel egyértelművé teszi, hogy az ülésen a terhelt jelenléte kötelező. A védő részvétele azonban nem indokolt, csak abban az esetben, ha a Be. kötelező védői részvételt ír elő.

5. Nbjt. 81. § (1) bekezdés: A módosítás technikai jellegű pontosítást tartalmaz.

A 25. §-hoz

A Javaslat az Nbjt.-vel és a Bnytv.-vel összhangban a külföldre utazásról szóló 1998. évi XII. törvényben is megjeleníti a kiadatási bűnügyi felügyeletet.

A 29–30. §-hoz

1. A Javaslat a Jszbt. módosításával az egyértelmű és koherens szabályozás megteremtése érdekében jeleníti meg, hogy az ügyvédi tevékenységről szóló 2017. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Üttv.) rendelkezései alapján védőként nemcsak ügyvéd, hanem európai közösségi jogász, illetve meghatározott feltételek esetén alkalmazott európai közösségi jogász és alkalmazott ügyvéd is eljárhat.
2. A Jszbt. nem tartalmaz a kényszerintézkedéssel érintett vagyon megváltására vonatkozó különös szabályozást, ezért a Jszbt. 7. § (2) bekezdése alapján a Be. háttérzabályai érvényesülnek, amelyek ilyen esetben nem teszik lehetővé a megváltást. A zár alá vett vagyon megváltásának (Be. 329. §) alapfeltétele, hogy a zár alá vételt vagyonelkobzás biztosítása érdekében rendeljék el. A pénzbírság esetén a reláció hasonló, mindkét esetben az állam későbbi esetleges igényének biztosításáról van szó. Tekintettel arra, hogy a jogi személlyel szemben előreláthatóan alkalmazásra kerülő pénzbírság esetében sem azonosítható olyan körülmény, ami a vagyon megváltásának általános tilalmát indokolná, ezért a Javaslat azt a pénzbírság biztosítására elrendelt zár alá vétel esetében is lehetővé teszi.

Mindezekkel szemben a zár alá vétel megváltásának elvi engedélyezhetősége alól kivételként kell meghatározni a felszámolás alatt álló jogi személyek körét. Esetükben ugyanis a vagyon értékesítését a hitelezői érdekeknek megfelelően az erre szakosodott felszámoló végzi. A felszámolási eljárás érdekeit sértheti, ha a vagyontárgy helyébe lépő összeg meghatározása kérdésében a Be. 329. § (3) bekezdése szerint az ügyész vagy a bíróság dönthet.

Tágabb értelemben a zár alá vétel megváltása is tekinthető értékesítésnek, a felszámolási eljárás során ennek kerete a Jszbt. 11. § (5) bekezdése lehet. Az értékesítés az ott írtaknak megfelelően nem jelenti azt, hogy a zár alá vétel kiürülne, csupán egy meghatározott összegre korlátozódik.

A 36. §-hoz

Tekintettel arra, hogy a Javaslat a Be. VII. Fejezetét úgy módosítja, hogy a terhelt mellé beemeli a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy fogalmát (mivel a Be. bevezette az ún. pre-gyanúsított állapot meghatározásaként a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy kategóriáját), a jogrendszer koherenciája érdekében a bűncselekmények áldozatainak segítéséről és az állami kárenyhítésről szóló 2005. évi CXXXV. törvényben is meg kell jelennie a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy kategóriájának.

A 38. §-hoz

1. Bnytv. 11. § (1) bekezdés k) pont, 16. § (1) bekezdés j) pont, 76/B. § (4) bekezdés, 76/B. § (5) bekezdés: A megfeleltetés során elképzelhető olyan helyzet, hogy a tagállami ítéletben megállapított tényállást nem lehetséges pontosan megfeleltetni a magyar büntető törvénykönyv szerinti tényállásnak, ennek ellenére a megfeleltetés megtörténhet, mivel bizonyos esetekben ahhoz nem elengedhetetlen a tényállás megfeleltetése. Az ilyen eseteket az EÜtv. 111/D. §-ának a Javaslatban végrehajtott módosítása törvényi szinten is megjeleníti és megfelelő szabályozással kezeli. Amikor a bíróság ilyen módon végzi el a megfeleltetést, rendezni kell azt a kérdést, hogy ilyen esetben sor kerülhet-e a magyar bünyügyi nyilvántartásba való bejegyzésre. A Bnytv. 11. § (1) bekezdés k) pontjának és 16. § (1) bekezdés j) pontjának a módosítása ezt egyértelműen akként válaszolja meg, hogy ilyen esetben nem kerülhet sor a bünyügyi nyilvántartási rendszerbe való bejegyzésre. Olyan ítélet ugyanis nem képezheti a bünyügyi előélet szempontjából releváns adatokat tartalmazó bünyügyi nyilvántartás részét, amely esetében nem történt meg az ítéletben megállapított bűncselekmény tényállásának a megállapítása. Ily módon a Javaslat lehetővé teszi az ilyen esetekben a megfeleltetés elvégzését anélkül azonban, hogy az így megfeleltetett tagállami ítélet a későbbiek során figyelembe vehető legyen a bünyügyi előélet vizsgálatakor. A Bnytv. 76/B. §-ának a módosítása ehhez kapcsolódva pontosítja az ott szabályozott eljárási feladatokra vonatkozó szabályokat.
2. Bnytv. 30/B. § b) pont: Az egyes ügyintézési folyamatok egyszerűsítéséről szóló törvény bevezette – a bünyügyi jogsegélyről szóló törvényekben már ismert – ideiglenes átadási bünyügyi felügyelet és ideiglenes kiadatási bünyügyi felügyelet jogintézményét a Bnytv.-be, ezáltal biztosítva a külföldre utazási korlátozás hatálya alatt állók nyilvántartásában szereplő adatok teljességét. Ugyanakkor az egyik szakkifejezés átvezetése nem pontosan történt meg. Jelen módosítás e technikai hibát orvosolja.

A 41. §-hoz

A Be. 383. § (1) bekezdése szerint a felderítés során az ügyészen, a nyomozó hatóság tagján és a jegyzőkönyvvezetőn kívül csak az lehet jelen az eljárási cselekményen, akinek a jelenlétét törvény vagy kormányrendelet lehetővé teszi. Ez irányadó a vizsgálati szakaszra is [Be. 393. § (7) bekezdés]. A Be. a joghallgató, a felsőfokú jogi asszisztens hallgató, vagy más hasonló jogállású hallgató jelenlétével kapcsolatban rendelkezést nem tartalmaz.

A nyomozás és az előkészítő eljárás részletes szabályairól szóló 100/2018. (VI. 8.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Nyer.) 115. § (1) bekezdése értelmében a nyomozó hatóság engedélyezheti, hogy az eljárási cselekményen a jogász osztatlan szakon, illetve a Nemzeti Közszerzőláti Egyetem Rendészettudományi Karán hallgatói jogviszony keretében szervezett szakmai gyakorlatát töltő személy jelen legyen. Jelenleg nincs olyan jogszabályi rendelkezés, amely alapján joghallgató az ügyész részvételével zajló eljárási cselekményen, így különösen az ügyészési nyomozás során jelen lehetne.

A Javaslat a felhatalmazást az Ütv.-ben helyezi el, tekintettel arra, hogy a részvételi lehetőség biztosítása nemcsak a büntetőeljárás során lehet indokolt, hanem az ügyészési részvételével zajló más eljárások esetében is.

A 46. §-hoz

A Javaslat az orgazdaság pénzmosásba való beolvadásával a Szabs. tv.-re utaló szabályában való pontosítást hajtja végre.

A pénzmosás újraszabályozása során az egyik fontos törvényi cél volt a változatlan jogvédelem fenntartása, így a korábbi orgazdaság definíciójának megfelelő cselekmények szabálysértésként továbbra is tulajdon elleni szabálysértésként szankcionálhatók. Ennek kimerítő meghatározását azonban – szemben a hatályos Szabs. tv. megoldásával – a Btk.-ra hivatkozással nem lehet megtenni, ugyanis a pénzmosásnak nincs a korábbi orgazdaságnak megfeleltethető alapesete, a Btk. 399. § (4) bekezdése annál tágabb kört ölel fel.

Másrészt pedig a korábbi orgazdaságnak megfelelő önálló meghatározás kialakításával aggályok merülnek fel az új tényállás és a Szabs. tv. 211. §-ában meghatározott vámorgazdaság kollíziójával kapcsolatban. Erre, valamint a Szabs. tv. 2. § (4) bekezdésére figyelemmel, a Javaslat a korábbi orgazdaság tényállásában szereplő elkövetési tárgyak körét a vagyon elleni és vagyon elleni erőszakos bűncselekményből származó dolgokra szűkíti. A Szabs. tv. e rendelkezése ugyanis kimondja, hogy ha a tevékenységre vagy mulasztásra törvény vagy kormányrendelet – az eljárási bírság kivételével – közigazgatási eljárásban kiszabható bírság alkalmazását rendeli el, a szabálysértés nem állapítható meg. Az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2017. évi CLII. törvény 2. § 9. pontja, 84. §-a, valamint a jövedéki adóról szóló 2016. évi LXVIII. törvény 97., 100. és 102. §-a szerint vámigazgatási bírság, valamint jövedéki bírság kiszabásának helye van az orgazdaság által szabályozott elkövetési magatartásoknak a költségvetési csalásból származó vámellenőrzés alól elvont nem közösségi árura és jövedéki adózás alól elvont termékekre való elkövetése esetén. Emiatt a jogvédelem teljes körű és zárt, az ilyen elkövetési tárgyra is vonatkozó, a Szabs. tv. 211. §-ához képest általános elkövetési tárgyak nevesítése szükségtelen.

A 47. §-hoz

1. A Btk. kiutasítást szabályozó rendelkezései alapján jelenleg nem utasítható ki az, aki menedékjogot élvez. Ez a tilalom azonban csak azokra a harmadik országbeli személyekre vonatkozik, akik hazánkban kaptak menedékjogot. A menedékjog ugyanis csak a származási országba történő kiutasítás ellen véd, a külföldi számára biztonságos – így különösen a számára menedékjogot biztosító – országba történő kiutasításnak nem akadályoz. A gyakorlatban ugyanakkor volt már példa arra, hogy magyar büntetőbírósság ezzel ellentétes következtetésre jutott. Erre figyelemmel pontosítani szükséges a hivatkozott rendelkezést annak érdekében, hogy a más tagállam területén elismertek kiutasítása a védelmet biztosító tagállam területére megtörténhessen.
2. A Javaslat kiegészíti a kötelező kiutasítás alkalmazási körét az embercsempészettel, figyelemmel arra, hogy e cselekmény külföldi elkövetőjének Magyarországon való tartózkodása sem kívánatos. A prevenció célokat is szolgálja, ha az elkövető nem kap esélyt az országba történő belépésre, így adott esetben a cselekmény folytatására.

Az EBH2016. B.6. sz. elvi bírósági határozat mutatott rá arra, hogy határozott tartamú szabadságvesztésre ítélt és megfelelő jövedelemmel rendelkező terhelttel szemben kötelezően kiszabandó pénzbüntetés folytán a kiutasítás nem rendelhető el. A jogeset szerinti embercsempészet elkövetőjét tehát csak pénzbüntetésre ítélték, ugyanakkor hatékonyabb visszatartó erőt jelenthet ez esetben a kiutasítás elrendelése. A Javaslat a kötelezően alkalmazandó büntetések találkozása esetére a pénzbüntetés mellőzését írja elő.

A 48. §-hoz

A Btk. kiterjesztett vagyonekobzást szabályozó szakaszát (Btk. 74/A. §) a bűncselekmény elkövetési eszközeinek és az abból származó jövedelemnek az Európai Unió belüli befagyasztásáról és elkobzásáról szóló, 2014. április 3-i 2014/42/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való teljes megfelelés érdekében szükséges kiegészíteni a jogellenes tartózkodás elősegítése bűncselekménnyel, tekintettel arra, hogy e cselekmény elkövetője is vagyoni haszonszerzés végett nyújt segítséget, a bűncselekmény büntetési tétele pedig meghaladja a rendeletben meghatározott egy évet.

A 49. §-hoz

Az elmúlt időszak gyakorlati tapasztalatai azt mutatják, hogy az új pszichoaktív anyagok terjedése a szigorú fellépés ellenére nem csökken, így a kereskedői jellegű magatartások büntetési tételeinek további szigorítása szükséges. Ehhez a Javaslat bevezeti a jelentős és különösen jelentős mennyiségre elkövetést mint új (de a kábítószer birtoklásánál és a kábítószer-kereskedelemnél ismert) minősített eseteket.

Az 50. §-hoz

A Btk. 283. § (1) bekezdésébe ütköző fogolyszökés büntettét az követi el, aki a büntetőeljárás alatt, illetve a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során a hatóság őrizetéből megszökik. A tényállást a szabálysértési eljárás alatt a hatóság őrizetében lévő személy (szabálysértési őrizetbe vett), illetve a szabálysértési eljárásban elzárásra ítélt személy nem valósíthatja meg, ez a magatartás önálló szankcióval nem fenyegetett. Az elmúlt időszakban többször előfordult, hogy a szabálysértési elzárását töltő elkövető a bv. intézetből megszökött, azonban ezen magatartása szankcionálatlan maradt. Figyelemmel a cselekmény társadalomra veszélyességére, indokolt a szabálysértési őrizet és szabálysértési elzárás – ideértve a meg nem fizetett pénzbírság, illetve a helyszíni bírság, a nem teljesített közérdekű munka helyébe lépő szabálysértési elzárást is – végrehajtása során a hatóság őrizetéből való szökést is bűncselekményként szankcionálni.

Az 51. §-hoz

A Btk. 299. § új (2a) bekezdésének beiktatását a jogalkalmazók részéről jelzett azon igény indokolja, hogy jelenleg a korrupciós bűncselekmények keretei között nem értékelhető annak a személynek a magatartása, aki magát hivatalos személynek kiadva, ezen állított működésével kapcsolatban kér vagy fogad el jogtalan előnyt. Ezt a magatartást a gyakorlati szakemberek jelenleg csak csalásként tudják értékelni, amelynek „sértettje” a jogtalan előnyt nyújtó személy, ő viszont korrupciós bűncselekményért felel. Annak érdekében, hogy a szabályozás ezen hiányossága feloldható legyen, a Javaslat a befolyással üzérkedés új alapeseteként fogalmazza meg, ha az elkövető hivatalos személynek adja ki magát, és ezen színlelt működésével kapcsolatban kér vagy fogad el jogtalan előnyt.

Az 52. §-hoz

A terrorizmus elleni küzdelemről, a 2002/475/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról, valamint a 2005/671/IB tanácsi határozat módosításáról szóló, 2017. március 15-i (EU) 2017/541 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: terrorizmus elleni irányelv) 4. cikk a) pontja a terrorista csoport irányítását is a bűncselekményként büntetendő cselekmények közé sorolja. Az e rendelkezésnek való teljes körű megfelelés érdekében szükséges a Btk. terrorcselekményt szabályozó tényállásának kiegészítése.

A terrorizmus elleni irányelv 3. cikk (1) bekezdés i) pontja alapján a Btk. 314. § (4) bekezdésében meghatározott személy elleni erőszakos, közveszélyt okozó vagy fegyverrel kapcsolatos bűncselekmények közé fel kell venni az információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás bűncselekményét is. Ennek megfelelően kiegészítésre került a Btk. 314. § (4) bekezdése.

Az 53. §-hoz

- I. A Javaslat azt a korábban is megjelenő büntetőpolitikát kívánja hatékonyabban érvényesíteni, amely szerint a bűnözés vagyoni hasznának megakadályozásával lehet magát a bűnözést eredményesebben visszaszorítani. A büntetőjog prevenció hatásának erősítése ezért nem csupán a vagyoni előnyszerzésre irányuló alpbűncselekmény esetén jut kiemelt jelentőséghez, hanem az előny biztosítását szolgáló járulékos bűncselekmények esetén is.

A vagyoni érdekeket szolgáló járulékos bűncselekményekkel szembeni büntetőjogi eszközök hatékonyságának javítását a Javaslat a pénzmosás elkövetési tárgyának tartalmi kiterjesztése mellett átláthatóbb, összevont tényállással, az orgazdaság beolvasztásával, az uniós normaanyag által elvárt kiegészítésekkel és a minősítési rendszer átalakításával segíti.

1. Számottevő változás, hogy módosul, tartalmilag kiegészül a törvényi tényállás elkövetési tárgya. A büntető anyagi jog a pénzmosás elkövetési tárgyaként hagyományosan a dolgok körét jelölte meg, amelyet értelmező rendelkezéssel kiterjesztett a dolog módjára viselkedő, vagyoni jogosultságot megtestesítő okiratra és dematerializált értékpapírra. Ezek a keretek az elmúlt időszakban megjelent új típusú vagyoni formákra tekintettel szűkössé váltak, az új típusú vagyoni formák (pl. fizetésre használt elektronikus adat különféle formái) nemcsak a büntetőjogban, hanem más jogágakban is vitatott és alulszabályozott jogterületként jelentek meg. Az ilyen új vagyonelemek közös jellemzője azonban, hogy a velük való rendelkezés továbbra is vagyoni előnynek – így a bűnözés vagyoni hasznának – tekinthető, ezért feltétlenül szükséges, hogy velük szemben a büntetőjog megfelelő eszközkészlettel rendelkezessen.

Az új típusú vagyonelemek büntetőjogi fogalmi keretekbe való beillesztésével kapcsolatban elsősorban azt kell kiemelni, hogy e vagyonelemek összességében nem esnek kívül a büntetőjog hatókörén, az általános részi szabályok alapján ugyanis vagyonelemek tárgyat és a Be.-ben kimondottan lefoglalás tárgyat is képezhetik. Ellentmondás feszül viszont aközött, hogy bizonyos típusú vagyonelemek vagyonelemek alá vonhatók, de nem képezhetik a pénzmosás elkövetési tárgyat. Ennek feloldása érdekében indokolt a Btk. Különös Részbén is olyan rugalmas szabályozás kialakítása, amely alkalmas az új típusú vagyonelemek kezelésére a pénzmosás tényállásának körében. Mivel a vagyonnak általános Btk.-beli definíciója nincs, mindössze a Btk. 76. §-a – nem kimerítő felsorolással – határozza meg a vagyonelemek alá eső egyes vagyonelemeket, a pénzmosás elkövetési tárgyának vagyonra való módosítása kellően rugalmas feltételeket biztosít az új típusú vagyonelemek által megvalósuló bűnözés elleni küzdelemhez. E fogalom használata egyúttal a nemzetközi és európai uniós elvárásoknak való megfelelést is biztosítja.

2. A Javaslat a tényállás átalakításával a hatékony bűnüldözés mellett az igazságos, tetterányos büntetőjog céljait is szolgálja azzal, hogy az elkövetési érték szempontjából cizelláltabb szabályozást hoz létre. Ebben a körben fontos kiemelni, hogy a pénzmosás elleni büntetőjogi eszközökkel folytatott küzdelemről szóló, 2018. október 23-i (EU) 2018/1673 európai parlamenti és tanácsi irányelv (a továbbiakban: 2018/1673 irányelv) 5. cikkében szereplő uniós szabályozási kötelezettség alapján a pénzmosás szándékos elkövetése négy évi szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekménynél nem lehet enyhébb, amihez képest a 6. cikk több súlyosító körülményt is felsorol.

A magyar szabályozás a pénzmosás alapesetét öt évig terjedő szabadságvesztéssel rendeli büntetni, mert a magyar Btk.-tól idegen a négyéves tételkeret szabályozása.

A hatályos szabályozásban még önálló törvényi tényállást képező orgazdaság a pénzmosással látszólagos alaki halmazatban, a specialitás viszonyában áll, ami azt eredményezi, hogy az orgazdaság speciális tényállásába illeszkedő elkövetési magatartások a pénzmosás általánosabb tényállásába is ütköznek, de a specialitásra figyelemmel a két bűncselekmény közül csak az orgazdaság állapítható meg. A két tényállás viszonya független attól, hogy az orgazdaságnak léteznek a pénzmosás alapeseténél enyhébben büntetendő alakzatai. A két tényállás összevonásával azonban a magyar jogalkotó nem térhet ki az elől a kógens uniós követelmény elől, hogy a pénzmosás alapeseteinek törvényi fenyegetettsége nem lehet kevesebb négy év szabadságvesztésnél, aminél bizonyos eseteket súlyosabban kell minősíteni.

Abból eredően, hogy a törvényi tételkeret felső határa kötött, a jogalkotó csak az alsó határ generális minimumban való meghatározásával tudja elérni azt, hogy a korábban orgazdaságként minősülő, csekélyebb súlyú bűncselekmények kisebb társadalomra veszélyességét a jogalkalmazás artikulálni tudja. Az öt éves szabadságvesztéssel fenyegetett bűncselekmények esetén megszokott egy éves alsó határ kimondása azt jelentené, hogy a szabadságvesztés büntetés kiszabásától csak az enyhítő rendelkezés (Btk. 82. §) alkalmazásával lehetne eltérni. Ez a helyzet sok esetben méltánytalanul súlyosabb büntetést eredményezne a járulékos bűncselekmény elkövetőjének mint az alapbűncselekmény elkövetőjének. A kérdés megnyugtatóan azzal rendezhető, ha az alternatív büntetések kiszabását szabályozó rendelkezés annak megfelelően módosul, hogy az alsó határ tekintetében generális minimumot előíró bűncselekmény esetén alkalmazandó lehet. Ilyenek a három évi szabadságvesztésnél nem súlyosabb felső tételhatárral szabályozott bűncselekmények mellett néhány olyan öt évig tartó szabadságvesztéssel is büntethető bűncselekmények, amelyeknek az alsó tételhatára a generális minimum [Btk. 410. § (2) bekezdés, 411. § (4) bekezdés].

3. A Javaslat mindezek mellett az elkövetési magatartások bővítésére vonatkozó európai uniós irányelvi, illetve nemzetközi szerződésből eredő elvárásokat is teljesít. Erről az oldalról a módosítás elsődleges alapja, hogy a 2018/1673 irányelv körülírja azokat a cselekményeket, amelyeket a tagállamoknak büntetniük kell, és ennek keretében a korábbihoz képest kibővíti az elkövetési magatartások körét. Ebből a szempontból lényeges változás, hogy a 2018/1673 irányelv 3. cikk (5) bekezdése megkívánja az elkövető – legyen szó akár a tettesről, akár a részesről – saját alapcselekményére vonatkozó pénzmosási elkövetési magatartásainak büntetendővé nyilvánítását is. A saját bűncselekményből származó jövedelem tisztára mosása a 2018/1673 irányelv (11) preambulum bekezdése alapján azonban csak olyan esetekben büntetendő, ha a pénzmosás túlmutat – az Irányelv megfogalmazásában – a pusztá birtokláson vagy a felhasználáson, és a vagyon átruházására, átalakítására, eltitkolására vagy leplezésére is kiterjed, továbbá a büntetendő cselekmény által okozott kárhoz képest további kárt eredményez.

A 2018/1673 irányelv tehát nem várja – nem is várhatja – el a deliktum azonos aspektusainak többszörös büntetését, a kétszeres értékelést, egyrészt az alaphűncselekmény, másrészt pénzmosás miatt. Ezért nem büntetendők az olyan, rendeltetésszerű felhasználásnak tekinthető magatartások, amelyekhez nem társul újabb csalárd magatartás, illetve annak következményeként az alaphűncselekményhez képest többszörös büntetés.

Ellenkező eset azt jelentené, hogy a bűncselekmény útján megszerzett vagyon mindenféle használata tilalmazott, így a vagyonnak éppen az a célja lenne ismételt büntetőjogi fenyegetés alá eső tevékenység, ami jellemzően a vagyon lényege, a használat és a rendeltetésszerű felhasználás. Az ilyen büntetőjogi szabályozás ahhoz vezetne, hogy a bűncselekmény szükségszerű – és korábban büntetlen – utócselekményét is kiemelné a jogalkotó a lehetséges utócselekmények köréből.

A 2018/1673 irányelv szabályozásából egyértelműen levezethető, hogy a fentiek szerinti kétszeres értékelés tilalmába ütköző büntetőjogi szabályozás nem indokolt. A 2018/1673 irányelv 3. cikk (1) bekezdésének saját alapcselekményre is vonatkoztatható a) pontja célzatos magatartást tartalmaz, amely a kétszeres értékelést kizáró többletkörülménynek tekintendő, a b) pont pedig az elkövetési magatartás minősége folytán tartalmaz ilyen többletelemet. Az eltitkolás vagy elleplezés fordulatok a 2018/1673 irányelv angol nyelvű kifejezései („concealment or disguise”) alapján olyan elkövetési magatartásokként értelmezhetők, amelyek nem a pusztá passzív hallgatásként vagy közlésben, nyilatkozatban megvalósuló tagadásként értelmezhetők. A 2018/1673 irányelv 3. cikk (1) bekezdés b) pontja összeolvasva az (5) bekezdéssel olyan szabályozást tesz szükségessé, ami célzattól függetlenül azt bünteti, ha a saját bűncselekményből származó vagyon – különféle szándékos leplezésre alkalmas aktív elkövetési magatartás révén – titkossá, elérhetetlenné válik. Ez a momentum adja a Javaslat szabályozásbeli újításának alapját.

II. A Javaslat a pénzmosás tényállásának alábbi módosítását tartalmazza.

1. Az első alapeset eredmény bűncselekmény, nyitott törvényi tényállás. Az elfedés és az elleplezés elkövetési magatartásai többlet foglalnak magukban, mint a bűnös vagyon passzív megtartása vagy a rendeltetésszerű felhasználás. Ezen elkövetési magatartások alapján alakul ki az az eredmény, hogy a vagyon a külvilág számára is elszakad az eredeti – bűnös – jellemzőjétől, és olyan színben tűnik fel, mintha az inkriminált vagyon nem bűncselekményből származna. Az eredmény tehát abban a minőségben ragadható meg, hogy a vagyon eredete fedetté, leplezetté válik, függetlenül attól, hogy e leplezettséget mások aktuálisan észlelték-e. A két elkövetési magatartás és a rájuk épülő eredmény kétféle tartalmat takar. Az elfedés azt fejezi ki, hogy a vagyon bűnös eredete a külvilág számára titkossá válik, a bűncselekményből való származása eltűnik. Az elleplezés ehhez képest többletelemet tartalmaz, az ugyanis feltételez egy leplező jogcímet, azaz a vagyon bűncselekményből való származása eltűnik, és emellett átalakul valamivé, ami jogszerű eredetűnek látszik.

E két tényállásszerű eredmény bekövetkezhet saját bűncselekményből származó vagyonra is anélkül, hogy a kétszeres értékeléssel kapcsolatos aggályok felmerülnének, ugyanis mindkét eset olyan eredményt feltételez, ami nem az alaphűncselekmény elkövetésének szükségszerű következménye.

2. Ezt az eredményt megelőző és erre irányuló részcselekmények képezik a pénzmosás második alapesetét. A részcselekmények lényegében olyan, a befejezettséget megelőző stádiumhoz kötődő, önállóan büntetendő cselekmények, amelyek célzatosan az első alapesetben foglalt kétféle eredményre irányulnak. Lényeges, a 2018/1673 irányelv alapján körvonalazható szabályozó elv, hogy e részcselekmények büntetendőségét elsődlegesen az adja, hogy a bűnös vagyoni elleplezésére irányuló célzat hatja át őket. Ezzel indokolható az, hogy a második alapeset is a kétszeres értékelés tilalmának sérelme nélkül valósulhat meg a saját bűncselekményből származó vagyoni is.

A tényállásszerű célzat hiányában a felsorolt részcselekmények legfeljebb a harmadik és negyedik alapeset keretében, más alapbűncselekmény-elkövetőre értelmezhetők.

3. A pénzmosás harmadik alapesete bűnpártoló jellegű magatartásokat tartalmaz. Ennek keretében a 2018/1673 irányelv elvárásai nemcsak a tételesen meghatározott vagyonelleplezési célzat melletti további bűnsegédi irányú célzat büntetését teszik szükségessé, ez a fordulat több annál, mint a célzatok taxatív jellegének feloldása. E körben a 2018/1673 irányelv szellemében mindazon szándékos segítségnyújtást kell büntetni, ami a büntetőjogban értelmezhető jogi következmények alóli mentesülést szolgálja. A büntetendő cselekményből származó vagyoni kapcsolatos büntető anyagi jogi következmény a vagyonelekobzás, illetve esetlegesen a vagyonelekobzás alá egyaránt eső vagyoni kapcsolatos polgári jogi igény érvényesítése. Ezen anyagi jogi intézkedések közvetetten – büntetőeljárás eljárási cselekmények útján – célozzák a bűnös eredetű vagyoni végleges elvonását. Ehhez képest az inkriminált vagyoni – közvetlen és ideiglenes – eljárásjogi elvonása mindazon intézmények (lefoglalás, zár alá vétel) és eljárások (vagyonelvonásra irányuló eljárás) útján valósul meg, amelyek célja az anyagi jogi intézmények alkalmazhatóságának biztosítása. A két jogág intézmény-rendszerbeli különbségeire figyelemmel a Javaslat kifejezésre juttatja, hogy akár a közvetett anyagi jogi cél (vagyonelekobzás, polgári jogi igény), akár a közvetlen eljárásjogi cél (pl. lefoglalás) megghiúsításáról van szó, a cselekmény tényállásszerű. A tényállás megfogalmazásából eredően az elkövetés ideje nem szűkül le a megindult (általános vagy vagyoni visszaszerzésre irányuló) büntetőeljárásra, hanem a bűncselekmény azt megelőzően is megvalósulhat. Fontos továbbá megjegyezni, hogy a vagyonelekobzás, illetve a vagyoni visszaszerzés minden olyan jogkövetkezményt magában foglal, ami a bűncselekményből származó vagyoni kapcsolatokban büntetőjogiilag értelmezhető, ezért a vagyoni kapcsolatos jogi következmények elkerülése e két intézmény alkalmazásának elkerülésében nyilvánulhat meg. Az olyan cselekmények, amelyek nem a vagyoni minőségével kapcsolatosak, szükségszerűen más tényállás körében nyernek értékelést. Így például abban az esetben, ha az egyébként bűncselekmény elkövetéséből származó vagyontárgy – egyben tárgyi bizonyítási eszköz – megsemmisítésére kerül sor, amelynek célja kizárólag a büntetőjogi személyi felelősség elkerülése, az nem a pénzmosás, hanem a bűnpártolás tényállásába ütközhet.

A harmadik alapeset önálló szabályozásának indokoltságát az támasztja alá, hogy a cselekmény abban az esetben is sérti a pénzmosás jogi tárgyát, ha az nemcsak a vagyoni elleplezése érdekében elkövetett transzformálási tevékenységben merül ki, hanem a vagyonelleplezési célzat nélküli mindazon vagyonkimentésben, amely a hatósági hozzáférhetőséget megszünteti. A cselekmény attól függetlenül veszélyes a társadalomra, hogy vezet-e eredményre, ezért – a vagyonelekobzás, illetve a vagyoni visszaszerzés megghiúsulásában való – szándékos és eredményes közreműködés mellett erre az eredményre irányuló sikertelen törekvés is egyaránt befejezett bűncselekményként büntetendő. A normaszöveg a 2018/1673 irányelv és a kétszeres értékelés tilalmának elve között azzal kíván egyensúlyt teremteni, hogy az elkövetés tárgyát, a büntetendő cselekményből származó vagyont a saját bűncselekményre is kiterjesztve, ugyanakkor a megghiúsuló vagy megghiúsítani kívánt vagyoni következményeket a mással szembeni relációra szűkítve szabályozza. Ennek eredményeként a (3) bekezdés alapján a vagyonelvonást célzó eljárási cselekmények és intézkedés megghiúsítása érdekében végzett tevékenység – a (9) bekezdés keretei között – tényállásszerű a saját bűncselekményből származó vagyoni vonatkozásában is.

4. A pénzmosás negyedik alapesete a kizárólag más alaphűncselekményéhez kapcsolódó, orgazda jellegű pénzmosás. Ez az alapeset a hatályos Btk-n belül is szabályozott a pénzmosás tényállása alatt, ugyanakkor az orgazdasághoz való hasonló szabályozási területe és elhatárolási szempontjai azt eredményezték, hogy az orgazdaság a specialitásra figyelemmel bizonyos alaphűncselekmények esetén a pénzmosás privilegizált eseteként funkcionált. Az ilyen széttagolt szabályozás nem indokolható a Btk.-ban.

Az átláthatóság és a normavilágosság célja érdekében a Javaslat az orgazda jellegű elkövetési magatartásokat és az orgazdaság elkövetési tárgyait teljes egészében a pénzmosás alá vonta.

Fontos megjegyezni, hogy a felsorolt elkövetési magatartások nem szolgálhatják kizárólag az alaphűncselekmény elkövetőjének érdekét, mert ebben az esetben pénzmosáshoz képest speciális bűnpártolás lenne megállapítható. A pénzmosás ezen alapesetének kedvezményezettje ebből kifolyólag csak a pénzmosás elkövetője vagy az alaphűncselekmény elkövetőjén kívűli harmadik személy lehet.

5. A minősítő körűlmények új szabályozása a tetтарыыos büntetőjog kívánalmát célozza a lehető legteljesebb mértékig, amit az uniós irányelvi kötıtségek megengednek. Ennek megfelelően a jelentős értéket meg nem haladó vagyrona elkövetett pénzmosáson belül az érték szempontjából cizelláltabb szabályozás kialakítására nem volt lehetőség. A Javaslat szerinti tényállás alapján a büntetés kiszabása körében lehet értékelni a csekélyebb elkövetési értéket, valamint az orgazdaság körében még minősítő körűlményként értékelt elkövetési tárgyak körét (védett kulturális javak körébe tartozó tárgy, műemlék, régészeti lelőhely, régészeti lelet, nemesfém, nemesfém ötvözte, fémkereskedelmi engedélyköteles anyag).

A minősítő körűlményeket érintő, a 2018/1673 irányelvnek való teljeskörű megfelelést szolgáló módosítás, hogy a Pmt. 1. § (1) és (1a) hatálya alá is tartozó szolgáltatók súlyosabban legyenek büntetendők, ha a bűncselekményt a szakmai tevékenységük keretein belül követik el. A Javaslat a szolgáltatói kör önálló felsorolása helyett és más jogággal koherensen a minősítő körűlménybe tartozó személyi kört a Pmt.-re való hivatkozással határozza meg. Ebbe a körbe tartozó szolgáltatónak minősűlnék a Pmt. 1. § (1) bekezdés l) pontjában szereplő hivatás gyakorlói, ezért a rájuk való külön utalás nem szükséges. Valamennyi szolgáltató esetén fontos elhatárolási szempont, hogy a bűncselekménynek a szolgáltató tevékenységével összefűggésben történő elkövetése esetén állapítható meg a minősítő körűlmény.

Fontos hangsűlyozni, hogy az új minősítési rendszerben az üzletszerűség a szabálysértési értékre való elkövetést nem minősíti bűncselekménnyé. A Javaslat alapján a pénzmosás ötvenezer forintot meg nem haladó értékre történő elkövetése nem bűncselekményt, hanem szabálysértést valósít meg, feltéve, hogy a cselekmény a Javaslat alapján szintén módosuló szabálysértési tényállásnak megfelel. Eltérő esetben a bűncselekmény változatlanul megállapítható. A Szabs. tv. kiegészűlő 177. § (1a) bekezdésének megfelelő tulajdon elleni szabálysértések őnmagában az üzletszerűség folytán nem, csupán az érték-egybefoglalás Btk. 462. § (4) bekezdés a) pontjában írt szabályai szerint képezhetnek mégis bűncselekményt.

6. A pénzmosás előkészűlete változatlanul büntetendő cselekmény, ugyanakkor a korábbi „elkövetésben való megállapodás” helyett a Javaslat az egyéb előkészűleti magatartásokra is kiterjeszti a büntetendőséget. Az előkészűlet valamennyi alapesetre nézve megvalósulhat.
7. Tekintettel arra, hogy az alaphűncselekmény tettesei részesként kapcsolódhatnak a pénzmosás olyan tetteseihez, akik szempontjából a vagyron más bűncselekményéből származik, ezért megvalósíthatják a (3) és a (4) bekezdésben fogalt alapeseteket, így fontos kiemelni, hogy ezen alapesetek részesei nem büntethetők a saját bűncselekményűkre vonatkozó utócslekmény miatt. Az általános szabályokból ezzel szemben az következne, hogy – mivel a részesek különös részi tényállási elemet nem valósítanak meg – büntethetők lennének a saját alaphűncselekményéből származó és a tettes számára idegen bűncselekményből származó vagyrona elkövetett pénzmosásra való felbűjtásért, illetve bűnsegélyért.
8. A bűncselekmény gondatlan alakzatát illetően hangsűlyozni kell, hogy a gondatlanság a vagyron eredetére irányulhat, de az elkövetőnek a közreműködést kimerítő elkövetési magatartást szándékosan kell kifejtenie ennek az alakzatnak a megállapításához.

Az 54. §-hoz

1. A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont f) alpontja az egészségügyi dolgozókra és az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban álló személyekre vonatkozik. Az Eütv. a betegjogi képviselőt is a közfeladatot ellátó személyek közé sorolja, azonban a Btk. említett rendelkezéséből ez nem feltétlenül következik, hiszen a betegjogi képviselő az egészségügyért felelős miniszter által vezetett minisztériummal áll szolgálati jogviszonyban. Emellett az Eütv. 32. § (2) bekezdése alapján pedig a betegjogi képviselő nem is állhat azzal az egészségügyi szolgáltatóval munkavégzésre irányuló jogviszonyban, amely az általa képviselendő betegek részére egészségügyi szolgáltatást nyújt. Minderre tekintettel szükséges volt a Btk.-ban is egyértelművé tenni, hogy a betegjogi képviselő is közfeladatot ellátó személy, így a speciális büntetőjogi védelem és felelősség rá is vonatkozik.
2. A Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pont m) alpontja alapján a halászati őr a halászatról és a horgászatról szóló törvényben meghatározott tevékenysége körében közfeladatot ellátó személynek minősül. A hivatkozott törvény (a halászatról és a horgászatról szóló 1997. évi XLI. törvény) a Btk. hatálybalépését követően, 2013. augusztus 31-én hatályát veszítette, helyébe a halgazdálkodásról és a hal védelméről szóló 2013. évi CII. törvény (a továbbiakban: Hhvtv.) lépett. A Hhvtv. a korábbi szabályozáshoz képest eltérő megjelölést használ a halgazdálkodással összefüggő, rendészeti jelegű feladatokat ellátó személyek vonatkozásában, így mind a megnevezés (halászati őr helyett halőr), mind a törvény címére való utalás módosítandó a Btk.-ban.
3. A közelmúltban több alkalommal is előfordult, hogy fegyveres biztonsági őrt jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályoztak, ami azonban nem volt alkalmas a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak büntetnének megállapítására. A tevékenység ellátásnak – a fegyveres biztonsági őrségről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról szóló törvény 1. § (1) bekezdésében meghatározott – kiemelten fontos céljaira figyelemmel indokolt a Btk. 459. § (1) bekezdés 11. pont k) alpontja alapján hivatalos személynek nem minősülő fegyveres biztonsági őrok közfeladatot ellátó személyként történő fokozott büntetőjogi védelmének megteremtése és ennek érdekében a Btk. 459. § (1) bekezdés 12. pontjának kiegészítése.
4. Az elmúlt időszakban jelentősen megszorodtak azon erőszakos cselekmények, amelyek a parkolóőröket feladatuk ellátása során munkájukkal összefüggésben érték. Minderre tekintettel indokoltá vált, hogy a várakozási közszolgáltatást ellátó állami és önkormányzati szervezeteknél a parkolóhelyek rendeltetésszerű működtetését és a parkolóhelyek rendeltetésszerű használatának ellenőrzését végző személyek mint közfeladatot ellátó személyek speciális büntetőjogi megítélés alá essenek.
5. Az OECD a 2019-ben lefolytatott országértékelése alapján ajánlásban fogalmazta meg a külföldi hivatalos személy fogalmának pontosítását annak érdekében, hogy az egyértelműen kiterjedjen a külföldi országban közhatalmi tisztséget betöltő személyekre is [A Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet (OECD) tagállamai, valamint Argentína, Brazília, Bulgária, Chile és Szlovákia által Párizsban, 1997. november 21-én elfogadott – a külföldi hivatalos személyek megvesztegetése elleni küzdelemről szóló – Egyezmény (OECD Egyezmény) 1. cikk (4) bekezdés]. Ezért a Btk. 459. § (1) bekezdés 13. pont a) alpontjának olyan irányú módosítása indokolt, amely kiterjed a külföldi országban közhatalmi feladatot ellátó vagy szolgálatot teljesítő személyekre is, független attól, hogy ezt a feladatot milyen vállalkozási forma keretében látja el.
6. Mivel az új pszichoaktív anyaggal visszaélés mind az Általános, mind a Különös Részben említésre kerül, indokolt a fogalmat a Záró Rész értelmező rendelkezései között elhelyezni.

Az 55. §-hoz

Az új pszichoaktív anyagok szabályozásának előkészítésekor korlátozottan álltak rendelkezésre tudományosan megalapozott információk, az ellenőrzött vegyületek rendkívül nagyszámúak és változatosak voltak, ezért a csekély mennyiség határértéket egységesen kellett meghatározni (előbb tíz, majd később két grammal), nem volt lehetőség a veszélyességgel arányos, vegyületenként differenciált határértékek megállapítására.

Az új pszichoaktív anyagokkal kapcsolatban az elmúlt tíz évben összegyűlt tapasztalatok alapján egyes anyagcsoportok esetén már kirajzolódtak olyan jellegzetességek, amelyek alapot adhatnak a jelenleg egységes mennyiségi határérték vegyületcsoportonkénti differenciálására. A határértékeket úgy célszerű meghatározni, hogy a hasonló kábítószer-vegyületek határértékével is arányos rendszert alkossanak, egy új anyag kábítószer jegyzékre kerülése esetén pedig a jogkövetkezmény ne legyen kedvezőbb, mint új pszichoaktív anyagként. Ez úgy valósítható

meg, ha figyelembe vesszük a hasonló, de már kábítószernek minősülő anyagokra vonatkozó csekély mennyiség felső határát és az adott cselekményhez kapcsolódó jogkövetkezmény mértékét. Ha az új pszichoaktív anyagokra is bevezeti a szabályozás a kábítószerhez hasonló további mennyiségi kategóriákat, mint minősített eseteket (jelentős, különösen jelentős mennyiség), akkor az egyes kategóriák határértékeinek arányát célszerű a kábítószerhez hasonlóan egységesen meghatározni (így a jelentős mennyiség a csekély mennyiség felső határának hússzorosát, a különösen jelentős mennyiség pedig a kétszázszorosát meghaladó mennyiség).

A határértékek meghatározásának alapjául – így a csekély mennyiség felső határának megállapítása során – a feketepiaci forgalomban lefoglalt készítmények vizsgálati eredményei szolgáltak az alábbiak szerint. Az új pszichoaktív anyaggá minősített anyagokról vagy vegyületcsoportokról szóló 55/2014. (XII. 30.) EMMI rendelet 1. melléklete tartalmazza az új pszichoaktív anyagok jegyzékét (a továbbiakban: új pszichoaktív jegyzék).

1. Szintetikus kannabinoidok: A lefoglalt új pszichoaktív anyagok közel kétharmadát teszik ki a szintetikus kannabinoidok, amelyek jellemzően növényi anyagokra impregnálva jelennek meg az utcai forgalomban („herbál”, „varázsdohány”). A vegyületek hatóanyag-tartalma az utóbbi időben jellemzően 0,1% és 6% közé esett. Az utcai forgalomban megjelenő csomagok általában 0,2–0,6 gramm növényi anyagot tartalmaznak, azaz egy utcai csomag tiszta hatóanyag-tartalma általában nem haladja meg a mintegy 0,04 gramm mennyiséget (40 milligrammot). A vegyületcsaládba tartozó, már kábítószernek minősülő anyagok csekély mennyiségének felső határa 0,05 gramm (50 milligramm). Így az új pszichoaktív jegyzék 1. pontjának megfelelő vegyületek esetében egy 0,05 grammnál magasabb határérték alkothat a kábítószer-szabályozással arányos rendszert. A javaslatban szereplő 0,5 grammos határérték mintegy tíz-tizenkettő, nagy hatóanyag-tartalmú piaci adagnak megfelelő mennyiség.
2. Katinon-származékok: Az új pszichoaktív anyag lefoglalások közel harmadában előforduló katinon-származékok a piacon jellemzően tiszta, hígíthatatlan formában fordulnak elő, egy-egy utcai csomag tipikusan 0,02–1 gramm port tartalmaz, azaz az egy csomagban található, tiszta bázisban kifejezett hatóanyag mennyisége általában 0,8 gramm alatti érték. A vegyületcsaládba tartozó, már kábítószernek minősülő anyagok csekély mennyiségének felső határa 0,4–1,5 gramm. Így az új pszichoaktív jegyzék 2. pontjának megfelelő vegyületek esetében az 1,5–2 grammos tartományba eső határérték alkothat a kábítószer-szabályozással arányos rendszert.
3. Triptamin-származékok: Triptamin-származékok lefoglalása ritka, ilyen kábítószer-vegyületek vonatkozásában a Btk.-ban számszerűsített határérték rögzítésére nem került sor. Ezen vegyületek esetében így a javaslat sem tér el a hatályos szabályozástól és megtartja a két grammos határértéket.
4. Fenetilamin-származékok (amfetamin-származékok): Fenetilamin-származékok lefoglalása szintén nem gyakori, a vegyületcsaládba tartozó, kábítószernek minősülő vegyületek csekély mennyiségének határértékei 0,5 grammban (amfetamin, metamfetamin), illetve 1 grammban (MDA, MDMA, MDE, MBDB, 1-PEA, N-metil-1-PEA, 4-fluoramfetamin) vannak meghatározva. A kábítószerre vonatkozó határértékek alapján, az új pszichoaktív jegyzék 4. pontjának megfelelő vegyületek esetében az 1 grammos határérték a kábítószer-szabályozással arányos rendszert alkothat.
5. Fentanil-származékok: Az új pszichoaktív jegyzék 4a. pontjának megfelelő, különösen potens vegyületek a hazai utcai forgalomból származó lefoglalásokban eddig gyakorlatilag nem fordultak elő. Megjegyzendő azonban, hogy ezen vegyületek esetében a jelenlegi 2 grammos határérték – vegyülettől és adagolási módtól függően – akár több ezer hatásos adagnak megfelelő mennyiséget is jelenthet.
6. Egyedileg nevesített anyagok: Az új pszichoaktív jegyzék 5. pontjában felsorolt, a fenti kategóriák egyikébe sem tartozó, egyedileg nevesített anyagok kémiaiailag rendkívül változatos szerkezetűek, az ezekről rendelkezésre álló ismeretek általában korlátozottak. A javaslat ezen anyagok esetében nem célozza a határérték módosítását, fenntartja a jelenlegi két grammos határértéket. Emellett a javaslat azt is rögzíti, hogy só formában előforduló vegyületek esetén tiszta hatóanyag-tartalom alatt a bázis formában megadott hatóanyag-tartalmat kell érteni.

Az 56. §-hoz

A pénzmosás tényállásának újraszabályozásával a korábban az orgazdaság körében értékelt valamennyi bűncselekmény a Btk. 399. § (4) bekezdésébe ütköző bűncselekményként kerülhet elbírálásra. A pénzmosás bűncselekményi értékhatára körében a Javaslat célja a változatlan jogvédelem fenntartása, így a korábbi orgazdaság definíciójának megfelelő cselekmények szabálysértésként továbbra is szankcionálhatók.

Az 57. §-hoz

1. A Javaslat a pénzmosást szabályozó uniós normaanyagának való megfelelésre vonatkozó záradékot egészíti ki.
2. A módosítás a Btk. Európai Unió jogának való megfelelést szabályozó rendelkezését egészíti ki a hivatkozott rendelettel.

Az 58. §-hoz

1. A Btk. 29. § (3) bekezdés e) pontjának módosítása a Be. szöveghasználatához igazodó technikai pontosítást tartalmaz.
2. A Btk. 33. § (4) bekezdés módosítása technikai jellegű pontosítás, amely Btk. különös részi büntetési tételeihez igazodó koherens szabályozás miatt szükséges.
3. A Btk. 92/B. § (1) bekezdésének és 124/A. §-ának módosítása technikai pontosítást tartalmaz.

4. A Btk. 291., 294., 296., 299. §-át érintő szövegcserehez: Az új Btk.-ban a jogalkotó a kialakult gyakorlati jogértelmezésnek megfelelően a normaszövegben is egyértelműen rendezni kívánta, hogy a jogtalan előny elfogadjával vagy kérőjével való egyetértés csak akkor tényállásszerű, ha azt (vagy annak ígéretét) az egyetértő személyére tekintettel fogadják el vagy kérik. Erre figyelemmel került be a tényállás szövegébe az „a rá tekintettel harmadik személynek adott vagy ígért jogtalan előny kérőjével vagy elfogadjával egyetért” fordulat.

Az új normaszöveg miatt azonban a jogalkalmazók számára kérdésessé vált, hogy a kért, de még nem ígért vagy át nem adott jogtalan előny kérőjével való egyetértés büntetendő-e. A Javaslat egyértelművé teszi, hogy ez a magatartás is büntetendő. Erre tekintettel indokolt a passzív korrupciós bűncselekmények tényállásainak olyan módosítása, amely szerint büntetendő az elkövető, ha egyetért azzal, hogy rá hivatkozással harmadik személy jogtalan előnyt kér.

5. A Btk. 291. § (5) bekezdés módosításával a Javaslat az önálló intézkedésre jogosult passzív gazdasági vesztegető számára is biztosítja a büntetés korlátlan enyhítésének lehetőségét abban az esetben, ha a bűncselekményt a hatóságnak még az előtt bejelenti, hogy az a hatóság tudomására jutott volna, ezzel ösztönözve a fenti személyeket a hatóságokkal történő érdemi együttműködésre. A módosítás kodifikációs hiányosságot pótol, mivel az 1978. évi IV. törvény alapján is részesülhetett hasonló kedvezményben az ilyen együttműködő személy.
6. A Btk. 327. § (5) bek. e) pont, 329. § (5) bek. b) és c) pont, 465. § (2) bek. b) pont 17. alpont, 465. § (2) bek. c) pont ca) alpont módosítása: Az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 2005. június 27-i 1236/2005/EK tanácsi rendeletet 2019. február 20-ától felváltotta az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló 2019. január 16-i (EU) 2019/125 európai parlamenti és tanácsi rendelet. A módosítás révén a rendeletre történő Btk.-n belüli hivatkozások pontosítására is sor kerül.
7. A Btk. 382. §-ának módosítása: A Javaslat az orgazdaság pénzmosásba való beolvadásával szükségessé vált pontosítást végzi el a magánindítványos vagyon elleni bűncselekmények körében.
8. A Btk. 393. § (1) bek., 394. § (1) és (2) bek. módosítása: Az Európai Parlament 2019. április 17-én fogadta el a készpénz-helyettesítő fizetési eszközzel elkövetett csalás és a készpénz-helyettesítő fizetési eszközök hamisítása elleni küzdelemről, valamint a 2001/413/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló (EU) 2019/713 irányelvet (a továbbiakban: 2019/713 irányelv). A 2019/713 irányelv rendelkezéseire tekintettel több helyen szükséges a Btk.-ban meghatározott készpénz-helyettesítő fizetési eszközökkel kapcsolatos bűncselekményekre vonatkozó büntetési tételek módosítása.

Ezen rendelkezéseknek a Btk. 394. § (1) bekezdése feleltethető meg, amely értelmében, aki készpénz-helyettesítő fizetési eszköz hamisításához vagy a készpénzhelyesítő fizetési eszközön lévő adat technikai eszközzel való rögzítéséhez szükséges anyagot, eszközt, berendezést vagy számítástechnikai programot készít, megszerez, tart, átad, forgalomba hoz, az ország területére behoz, onnan kivisz, vagy azon átszállít, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ezek alapján a Btk. 394. § (1) bekezdésében meghatározott 1 éves büntetési tétel nem felel meg a 2019/713 irányelvben előírtaknak. Erre tekintettel büntetési tétel mértékének 2 évre történő módosítása szükséges. Továbbá ezzel összefüggésben indokolt, a Btk. 394. § (2) bekezdésében szereplő minősített esetben a büntetési tétel három évre történő emelése.

9. A Btk. 396. § (1) bekezdésének, (3) bekezdés b) pontjának és 462. §-ának módosítása: A hatályos rendelkezések alapján nem valósul meg bűncselekmény, illetve vámszabálysértés valósul meg, ha a költségvetési csalással okozott vagyoni hátrány a százezer forintot nem haladja meg [Btk. 462. § (3) bekezdés]. A jogalkalmazói tapasztalatok alapján azonban indokolt a Btk. 396. §-a szerinti, a költségvetési csalást büntetni rendelő törvényi tényállás vonatkozásában az elkövetési értékhatár ötszázezer forintra emelése, amely által a rendelkezésre álló erőforrások elosztása optimálisabb lehetne. Az értékhatár megemelésével a büntető ügyekben eljáró hatóságok mentesülnének a csekélyebb súlyú cselekmények kivizsgálása és megítélése alól, így az igazságszolgáltatás rendszere a társadalomra veszélyesebb, szervezett, nemzetközi érintettséggel bíró, illetve jelentős vagyoni hátrányt okozó bűncselekmények felgöngyölítésére tudna koncentrálni. Ez a nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság munkaterheit is jelentősen mérsékelné, emellett differenciáltabb, a jogsértés súlyához igazodó eljárást és szankcionálást tenne lehetővé. Erre annál is inkább szükség van, mert a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (a továbbiakban: NAV) nyomozó hatósága bűnüldözési erőforrásainak közel felét – a hatáskörébe tartozó bűncselekmények közül – a költségvetési csalás bűncselekmény nyomozása köti le úgy, hogy a büntető eljárásra utalt ügyek fele ötszázezer forint alatti elkövetési értékű.

Az értékhatár csökkentése bizonyos szintű dekriminalizációt jelent, amely azonban nem eredményez sem a központi költségvetést érintő bevételekiesést, sem pedig teljes szankciómentességet az elkövetővel szemben, hiszen a költségvetésnek adóhiányt okozó jogsértések esetén – értékhatártól függetlenül – adóigazgatási eljárás esetén adóbírságot is kell fizetni. A nem kriminalizált cselekmények hatékonyan működő kiválasztási és kockázatkezelési rendszer, és hatékony ellenőrzési tevékenység útján a közigazgatási eszközrendszerrel megfelelően kezelhetőek és kontrollálhatók, amelyben nagy szerepet kap a NAV átalakított igazgatási/rendészeti tevékenysége [például az Elektronikus Közúti Áruforgalom Ellenőrző Rendszer (EKÁER) bevezetése, vagy az online pénztárgépek bevezetése és napi forgalmi adatainak elemzése] is. Ily módon tehát nem arról van szó, hogy a csekélyebb súlyú adóelkerülő magatartások kikerülnek a hatóság látóköréből és ellenőrzési tevékenységéből, pusztán differenciált, a jogsértés súlyához igazodó eljárást, jogkövetkezményt társít(hat) hozzájuk a jogalkotó.

A 2019/713 irányelv 4. cikk a) pontja értelmében a tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy szándékos elkövetés esetén bűncselekményként büntetendő legyen a materiális készpénzhelyettesítő fizetési eszköz ellopása vagy más módon történő jogellenes eltulajdonítása. Az (EU) 2019/713 irányelv 9. cikk (2) bekezdése szerint a tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 4. cikk a) pontjában említett bűncselekmény büntetési tételének felső határa legalább két év szabadságvesztés legyen.

Ezen rendelkezéseknek a Btk. 393. § (1) bekezdés a) pontja feleltethető meg, amely értelmében, aki egy vagy több olyan készpénzhelyettesítő fizetési eszközt, amely nem vagy nem kizárólag a sajátja, vagy amelynek a használatára nem vagy nem kizárólagosan jogosult, mástól, annak beleegyezése nélkül, jogtalanul elvesz vagy megszerez, vétség miatt egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Ezek alapján a Btk. 393. § (1) bekezdés a) pontja szerinti 1 éves büntetési tétel nem felel meg a 2019/713 irányelvben előírtaknak. Erre tekintettel büntetési tétel mértékének 2 évre történő módosítása szükséges. Ezzel összhangban a 393. § (1) bekezdés b) pontjára vonatkozó büntetési tétel is 2 évre módosul.

A 2019/713 irányelv 7. cikke határozza meg a bűncselekmények elkövetéséhez használt eszközökre vonatkozó rendelkezéseket. A 2019/713 irányelv 9. cikk (5) bekezdése alapján a tagállamok meghozzák a szükséges intézkedéseket annak biztosítása érdekében, hogy a 7. cikkben említett bűncselekmény büntetési tételének felső határa legalább két év szabadságvesztés legyen.

A költségvetési csalás elkövetési értékének módosításához igazodik a Btk. 462. § (3) bekezdésének módosítása.

10. A Btk. 459. § (1) bekezdés 26. pont e) pontját érintő pontosítás a Btk. belső koherenciáját biztosító módosítás, annak egyértelművé tétele érdekében, hogy a kapcsolati erőszak is – a cselekmény jellegéből fakadóan szükségszerűen – személy elleni erőszakos cselekménynek minősül.

Az 59. §-hoz

1. Btk. 47. § (3) bekezdés: A közérdekű munka büntetés kiszabásával és végrehajtásával összefüggő gyakorlati tapasztalatok alapján indokoltá vált annak az anyagi jogi jogszabálynak a felülvizsgálata, amely a közérdekű munka büntetést kiszabó bíróság kötelezettségévé teszi a közérdekű munka jellegének meghatározását. A közérdekű munka jellege alapján szellemi, fizikai, ez utóbbin belül könnyű, illetve nehéz fizikai munka kijelölésére ad lehetőséget. A Bv. tv. 282. § (4) bekezdése értelmében a munkahely kijelölés előtt az elítéltnak kötelező a foglalkoztathatósági vizsgálaton részt venni, ami az elvégzendő munka jellege szempontjából meghatározó véleményt ad. Előfordulhat, hogy bár a bíróság nehéz fizikai munkát határozott meg, azonban, ha ilyen munkát az elítélt a foglalkoztathatósági vélemény alapján nem végezhet, a büntetés végrehajtására ténylegesen a bíróság rendelkezésétől eltérő jelleggel kerül sor. Ez a határozatok hatályosulása és a jogkövetés szempontjából ellentmondásos helyzetet idéz elő, ennek elkerülése érdekében a módosítás eredményeként a bíróságnak az ügydöntő határozatban már nem kell a közérdekű munka jellegéről rendelkeznie, azt az elítélt aktuális állapota szerinti foglalkoztathatósági vizsgálat alapozná meg.
2. Btk. 184/D. §: mivel az új pszichoaktív anyaggal visszaélés mind az Általános, mind a Különös Részben említésre kerül, indokolt a fogalmat a Záró Rész értelmező rendelkezései között elhelyezni. A Javaslat ezért beiktat a 459. § (1) bekezdésébe egy új 33. pontot, egyben hatályon kívül helyezi a Btk. 184/D. §-át.
3. Btk. 396. § (2) bekezdés: Összefügg a Btk. 396. § (1) bekezdésének, (3) bekezdés b) pontjának és 462. §-ának módosításával, indokát ld. ott.
4. Btk. 379., 402. §: A Javaslat az orgazdaság pénzmosásba való beolvadásával és a pénzmosás tárgyának változásával szükségessé vált hatályon kívül helyezést végzi el.
5. A Btk. 465. § (2) bekezdés d) pontjának módosítására technikai pontosítás céljából kerül sor.

A 61. és 63. §-hoz

A módosítás a korábbi kodifikációs koncepción nem kíván jelentős mértékben változtatni, csupán az Európai Unió Bíróságának a C-579/15 számú előzetes döntéshozatali ügyében (Poplawski ügy) hozott ítéletére tekintettel kívánja egyértelműsíteni, és kiegészíteni a hatályos szabályozást. Az ítéletben foglaltak értelmében – az európai elfogatóparancsról és a tagállamok közötti átadási eljárásról szóló 2002/584/IB tanácsi kerethatározatnak megfelelően – az európai elfogatóparancs végrehajtásának mindennemű megtagadását meg kell, hogy előzze a végrehajtó igazságügyi hatóság által azzal kapcsolatban folytatott vizsgálata, hogy a büntetés saját belső jog szerinti végrehajtása ténylegesen lehetséges-e. Amennyiben a végrehajtó tagállam nem tudja vállalni a büntetés tényleges végrehajtását és az európai elfogatóparancs végrehajtása megtagadásának más oka nincs, a végrehajtó igazságügyi hatóságnak végre kell hajtania az európai elfogatóparancsot és át kell adnia a keresett személyt a kibocsátó tagállamnak.

A szabályozással egyértelművé válik, hogy a büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetést kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedést alkalmazó ítéletek végrehajtására irányuló jogsegélyek esetén milyen lépésekben kell vizsgálni az eljáró bíróságnak, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtható, vagy annak végrehajtását meg kell-e tagadni. Egyértelművé teszi a módosítás, hogy első lépésként meg kell vizsgálni, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadási oka fennáll-e. Amennyiben valamely – az Eutv. 5. § (3) vagy (4) bekezdése szerinti megtagadási okon kívüli – megtagadási ok fennáll, meg kell tagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását. Ha a vizsgálat során arra a megállapításra jutnak, hogy csak az 5. § (3) vagy (4) bekezdése szerinti megtagadási ok valamelyike áll fenn, meg kell vizsgálni, hogy a végrehajtás átvételére van-e lehetőség. Ez a hatályos szabályozás szerint jelenleg is egyértelmű az 5. § (3) bekezdése értelmében, hiszen megszüntetésre abban az esetben van lehetőség, ha az európai elfogatóparancs kibocsátásának alapjául szolgáló cselekmény miatt a terhelt ideiglenes végrehajtási letartóztatását, ideiglenes végrehajtási bünyügyi felügyeletét rendelik el, amely esetben mindenképpen vizsgálni kell a 124. §-ban foglaltakat, így azt is, hogy az előzetes adatok alapján fennáll-e a végrehajtás átvételének megtagadási oka, vagy sem.

Ezzel szemben az EÜtv. 5. § (4) bekezdése esetén szükségessé vált annak kimondása, hogy a végrehajtás átvételének lehetőségét minden esetben előzetesen meg kell vizsgálni. Ha az eljáró bíróság arra a megállapításra jut, hogy a végrehajtás átvételének feltételei nem állnak fenn – illetve az európai elfogatóparancs végrehajtását sem lehet megtagadni –, végre kell hajtani az európai elfogatóparancsot. Azonban, ha a rendelkezésre álló adatok alapján a végrehajtás átvételére lehetőség van (a végrehajtás átadásának nincs akadálya), meg kell tagadni az európai elfogatóparancs végrehajtását.

Az EÜtv. új 17/A. §-a arra az esetre tartalmaz rendelkezéseket, ha a végrehajtás átvételét utóbb mégis meg kell tagadni, és az európai elfogatóparancs végrehajtását az 5. § (3) vagy (4) bekezdése alapján tagadták meg korábban, mert a korábban rendelkezésre álló adatokhoz képest új tény, körülmény merül fel. Ilyenkor az új tényekre, körülményekre tekintettel az európai elfogatóparancs végrehajtását kell folytatni, hiszen a végrehajtás megtagadása nem eredményezheti az elkövető büntetlenségét. Ezért a büntetés végrehajtása átvételének megtagadásával egyidejűleg az európai elfogatóparancs végrehajtásának megtagadásáról szóló határozatot is hatályon kívül kell helyezni azért, hogy az európai elfogatóparancs végrehajtásával kapcsolatos eljárás folytatható, illetve lefolytatható legyen. Annak érdekében, hogy a korábban elbírált elfogatóparancs tárgyában, amennyiben az nem került időközben visszavonásra, ismételten dönteni lehessen, a terhelt őrizete rendelhető el, valamint az ideiglenes végrehajtási bünyügyi felügyelet megszüntetésével egyidejűleg, azonos magatartási szabályok meghatározásával a terhelt ideiglenes átadási bünyügyi felügyelete, vagy az ideiglenes végrehajtási letartóztatás megszüntetésével egyidejűleg a terhelt ideiglenes átadási letartóztatása rendelhető el. Ezt követően az elrendelést követő öt munkanapon belül meg kell tartani az európai elfogatóparancs tárgyában a tárgyalást.

Az EÜtv. 124/C. § (1) bekezdésében történő hatályon kívül helyezés a fenti szabályozás jogszabályon belüli koherenciáját teremti meg.

A 62. §-hoz

A Be. az EÜtv. háttérjogszabálya, ezért a védőkirendelés és kijelölés Be.-ben bevezetett új rendszere kihatással van ennek alkalmazására is. Ennek érdekében az egyértelmű jogalkalmazás biztosítása érdekében szükségessé vált annak rögzítése, hogy abban az esetben, ha az EÜtv. 8. § (3) bekezdésében meghatározottak szerint a Fővárosi Törvényszék védőt rendel ki a terhelt részére, akkor a védő kijelölését is ez a szerv látja el, ilyen esetben tehát nem a Magyar Ügyvédi Kamara útján kell a kirendelt védő személyét kijelölni. Ezzel egyező szabályt tartalmaz az Nbjt. 20. § (1) bekezdés b) pontja a nemzetközi bünyügyi jogsegély ügyekben a kiadás esetén.

A 64. §-hoz

Az EÜtv. hatálybalépése óta – kisebb pontosítást leszámítva – az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös bünyügyi jogsegélyről szóló, 2000. május 29-én kelt egyezménynek megfelelően, változatlan tartalommal szabályozza a hivatalos irat kézbesítésére vonatkozó rendelkezéseket. A hatályos rendelkezés kizárólag a tértivevény többlétszolgáltatással feladott hivatalos iratok kézbesítésére ad lehetőséget közvetlenül, posta útján. A Be., illetve az egyes büntetőeljárás cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról szóló 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet különbséget tesz az ügyiratok között aszerint, hogy az egyszerű postai küldeményként vagy hivatalos iratként – tértivevény többlétszolgáltatással – kézbesíthető. Az Európai Unió tagállamai viszonylatában sem indokolt ezt meghaladó további követelmények támasztása a kézbesítendő ügyiratok tekintetében. Azokban az esetekben, ahol a papíralapú ügyiratnak az átvételéhez jogkövetkezmény nem fűződik, vagy amely átvételének igazolására nincs szükség, lehetőséget kell biztosítani az egyszerű postai küldeményként történő kézbesítésre. A tértivevény többlétszolgáltatás érdemi garanciát nem jelent azokban az esetekben, ahol a kézbesítés megtörténtéhez jogkövetkezmény nem fűződik, ugyanakkor felesleges adminisztratív terhet jelent és indokolatlan költséget eredményez. A módosítás megteremti annak lehetőségét, hogy az ügyiratok kézbesítésére vonatkozó szabályok a 12/2018. (VI. 12.) IM rendelethez igazodóan differenciáltak legyenek.

A törvény a kézbesítés garanciális kérdéseit teljeskörűen, törvényi szinten szabályozza. A technikai, végrehajtási jellegű részletszabályokat azonban elegendő rendeleti szinten szabályozni annak érdekében, hogy a tagállamok közötti kézbesítés szabálya rugalmasan és gyorsan tudjon alkalmazkodni a postai kézbesítésre vonatkozó szabályok esetleges változásához.

Az Nbjt. külföldi kézbesítésre vonatkozó szabályai nem változnak, szükséges különbséget tenni ugyanis a tagállami és a harmadik országok felé történő kézbesítések szabályai között. A harmadik országok felé történő kézbesítésnél garanciális jelentőséggel bír a tértivevénnyel történő kézbesítés, ezért a törvény ettől továbbra sem enged eltérést.

A 65. §-hoz

A Fővárosi Törvényszék rendelkezik hatáskörrel és kizárólagos illetékességgel az EÜtv. 111. § (3) bekezdése szerint a büntetőügyben hozott tagállami ítélet megfeleltetésére – a (4) bekezdésben meghatározott kivétellel –, valamint a 122. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztés büntetés vagy a szabadságelvonással járó intézkedés végrehajtásának átvételére irányuló végrehajtási jogsegély teljesítése során. Az eljárások során a Be. 427. § (5) bekezdés a) pontjára tekintettel védő részvétele kötelező, ha a Fővárosi Törvényszék az eljárás során elsőfokú bírósággént jár el. Pusztán a kizárólagos hatásköri, illetékességi okból nem indokolt a védő kötelező részvétele a hivatkozott eljárásokban. A módosítást követően a bíróság eljárásban a védő részvételi kötelezettsége a Be. általános szabályaihoz – a Be. 44. §-a szerinti esetekhez – igazodik.

A 66. §-hoz

A gyakorlatban problémát jelent, hogy a hatályos jogszabály értelmében a tagállami ítéletben meghatározott bűncselekmény magyar büntető törvény szerinti minősítésének kötelezettségét a 111/D. § (1) bekezdése minden esetben kötelezővé teszi. Azonban azokban az esetekben, amikor a bíróságnak olyan tagállami ítéletet kell megfeleltetnie, amely alapjául szolgáló katalogizált cselekmény a magyar törvény szerint nem minősül bűncselekménynek, a bíróságok az előírt kötelezettség ellenére nem tudnak Btk. szerinti minősítést megállapítani. Továbbá felmerülnek olyan esetek, amikor a megfeleltetés céljának teljesülése szempontjából a cselekmény Btk. szerinti minősítése nem releváns – például a bűnügyi költség vonatkozásában történő megfeleltetés során – és a tagállami ítélettel összefüggésben rendelkezésre álló adatok alapján csupán azt lehet megállapítani, hogy a cselekmény a magyar törvény szerint is bűncselekménynek minősül, azonban arra vonatkozólag nem tartalmaz elég információt, hogy az adott Btk. szerinti tényállásnak pontosan melyik fordulata szerint kell azt minősíteni. Erre tekintettel szükségessé vált a megfeleltetés során a Btk. szerinti minősítés meghatározásának kötelező előírásának felülvizsgálata. A módosítás célja a célhoz kötött eljárás lehetőségének biztosítása, az eljárás egyszerűsítése, hatékonyabbá tétele, a bíróság adminisztrációs terhének csökkentése.

Ennek megfelelően a módosítást követően teljeskörűen mellőzhetővé válik a tagállami ítélet alapjául szolgáló bűncselekmény Btk. szerinti minősítése azokban az esetekben, ha olyan katalogizált cselekmény vonatkozásában merül fel a megfeleltetés szükségessége, amely cselekmény a Btk. értelmében nem minősül bűncselekménynek, így minősítésre nincs lehetőség. Továbbá, mellőzhető lesz azokban az esetekben is, amikor a tagállami ítéletben szereplő bűncselekmény Btk. szerinti minősítésének megállapítása a figyelembe vétel céljából nem szükséges és a rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy a figyelembevétel a kettős büntethetőség elvét nem sérti. Az (1a) bekezdés a) pont aa) alpontját kell alkalmazni akkor is, ha egy katalogizáltként megjelölt cselekményre nézve a megfeleltetés alapjául szolgáló adatok nem nyújtanak elegendő információt ahhoz, hogy a bíróság megállapítsa, hogy a magyar törvény szerint bűncselekménynek minősül-e, vagy sem, azonban a cselekmény katalogizált jellege miatt a kettős büntethetőség nem is vizsgálható. Az (1a) bekezdés a) pont ab) alpontja azokra az esetekre irányadó, amikor a rendelkezésre álló adatok alapján – jellemzően a jogrendszerek közötti eltéréssel, eltérő minősítési szempontokkal összefüggésben – nem állapítható meg valamennyi olyan tény, körülmény, amely a cselekmény magyar Btk. szerinti pontos minősítésének megállapítását lehetővé tenné. Amennyiben a figyelembe vétel szempontjából a pontos minősítés megállapítása közömbös, a bíróságnak csak azt a körülményt kell megállapítania, hogy a terheltre nézve legkedvezőbb adatokat figyelembe véve – a cselekmény bűncselekménynek minősül-e. E kérdés megválaszolásával a kettős büntethetőség – mint a figyelembevétel általános feltétele – vizsgálható, ugyanakkor a figyelembevétel céljától független, pontos Btk. szerinti minősítés megállapítása mellőzhető. Azokban az esetekben azonban, amikor a tényállás vagy a rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen megállapítható a katalogizált cselekmény Btk. szerinti minősítése, ott a minősítés megállapítása továbbra is kötelező.

Az (1a) bekezdés a) pontja – annak ellenére, hogy a rendelkezés a megfeleltetésre vonatkozó szabályok között került elhelyezésre – érdemben csak a végrehajtási jogsegélyek esetében teszi lehetővé a katalogizált cselekmények minősítésének mellőzését. Ennek indoka, hogy a katalogizált bűncselekmények megfeleltetése kizárólag ezekben az esetekben merülhet fel. Az átmenő átszállítás során nem beszélhetünk megfeleltetésről, míg az európai védelmi határozat végrehajtására irányuló jogsegélyeknél minden esetben vizsgálni kell a kettős büntethetőséget.

Az új (1a) bekezdés b) pontja esetén a bíróságnak lehetősége nyílik arra, hogy amennyiben a megfeleltetés céljából a bűncselekmény Btk. szerinti pontos minősítése nem nélkülözhetetlen, a rendelkezésre álló adatok alapján állapítsa meg mely bűncselekmény valósult meg, és mellőzhetővé válik a tagállami igazságügyi hatóságok megkeresése a pontos minősítés megállapításához egyébként szükséges kiegészítő adatok rendelkezésre bocsátása iránt. Azonban fontos kiemelni, hogy erre kizárólag azokban az esetekben nyílik lehetőség, ha a figyelembe vétel céljából az elegendő, és ha a tényállásban szereplő, és rendelkezésre álló adatok alapján egyértelműen nem megállapítható a Btk. különös részi tényállása. Ilyen esetben a bíróság a terhelt számára legkedvezőbb minősítés megállapításáról határozhat. Ha a pontos minősítés megállapítható, a bíróságnak azt továbbra is pontosan meg kell határoznia. E körben fontos felhívni a figyelmet arra, hogy az EÜtv. 110/A. § (1) bekezdése értelmében a figyelembevétel során a bíróságot, ügyészéget és a nyomozó hatóságot köti a tagállami ítéletben megállapított tényállás. A módosítás továbbra sem teremt jogalapot arra, hogy a bíróság kvázi felülbírálja az ítéletet hozó tagállam ténymegállapító tevékenységét.

Az (1a) bekezdés b) pontja alkalmazható továbbá azoknál a katalogizáltként megjelölt cselekményeknél is, amikor a rendelkezésre álló adatok alapján a pontos minősítés nem állapítható meg ugyan, azonban az egyértelműen kitűnik, hogy a magyar törvény szerinti bűncselekmény valósult meg. Ilyen esetben is elég – a rendelkezésre álló adatok alapján – a terheltre nézve legkedvezőbb minősítés megjelölése.

A 67–68. §-hoz

Az EÜtv. hatályos szabályai a tagállami ítéletek megfeleltetése körében csak érdemi döntésre adnak lehetőséget. Úgy rendelkezik, hogy a megfeleltetés alapján a bíróság vagy megállapítja, hogy a tagállami ítélet nem vehető figyelembe, vagy ha a tagállami ítélet figyelembe vehető, megállapítja a tagállami ítélet megfeleltetett rendelkezéseit. Azonban a gyakorlatban előfordulnak olyan esetek, amikor a megfeleltetési eljárás nem fejezhető be érdemi határozattal. Ezekre az esetekre indokolt kiegészíteni az EÜtv. rendelkezéseit, és eljárást megszüntetési okként szabályozni azokat az eseteket, amikor az eljárást nem ügydöntő végzéssel kell befejezni.

Szintén a gyakorlatban merültek fel olyan esetek, amikor annak ellenére indult megfeleltetési eljárás, hogy az érintett tagállami ítélet megfeleltetéséről korábban már jogerős ügydöntő határozatot hoztak. A Javaslat a 111/G. § új (6) bekezdés a) pontjában kimondja, hogy ilyen esetben, tekintettel arra, hogy a tagállami ítéletet ismételtelen megfeleltetni nem lehet (hiszen a korábban hozott határozat kötőerővel bír), ezért amikor a bíróság észleli, hogy az érintett tagállami ítélet vonatkozásában már jogerős ügydöntő határozat született, az eljárást meg kell szüntetni. Előfordulhat azonban, hogy a bíróság – hivatalból vagy indítványra – csak a jogerős határozat meghozatalát követően észleli, hogy az általa megfeleltetett ítélet korábban már megfeleltetésre került. A Javaslat az EÜtv. új 111/I. §-ban teremti meg a normatív alapját annak, hogy ilyen esetben a második megfeleltetést lefolytató bíróság a megfeleltetésről szóló határozatát – saját hatáskörében – hatályon kívül helyezhesse. Ezzel indokolatlan adminisztratív kötöttségek – rendkívüli jogorvoslati eljárás – nélkül, gyorsan és hatékonyan biztosítható, hogy az eredeti jogalkotói szándéknak megfelelően az első megfeleltetésről szóló határozat figyelembe vételére kerüljön sor.

Azonban fontos kiemelni, hogy az EÜtv. 111/G. § (6) bekezdés a) pontja szerinti eljárást megszüntető ok nem vonatkozik azokra az esetekre, amikor az eljárás lefolytatásának célja a megfeleltetésről szóló határozat kiegészítése, vagy megváltoztatása, mert ilyen esetben a megfeleltetési eljárás az EÜtv. 111/H. § alapján lefolytatandó.

A 111/G. § (1) bekezdés b) pontja azt a gyakorlatban előforduló esetet kívánja rendezni, amikor a megfeleltetési eljárás során a bíróság egy éven belül – minden megtehető intézkedés ellenére – nem tudja tisztázni a tagállami ítélet tényállását vagy egyéb olyan körülményeket, ami ahhoz vezet, hogy a 111/D. § (1) bekezdésének nem tud eleget tenni, és nem tudja a megfeleltetés során megállapítani a tagállami ítéletben szereplő bűncselekmény Btk. szerinti minősítését vagy a megfeleltetéssel elérni kívánt más célt, és így a tagállami ítéletet nem tudja megfeleltetni. Az eljárások indokolatlan elhúzódásának elkerülése végett ezért szükséges volt megteremteni annak a lehetőségét, hogy ilyen esetekben az eljárás megszüntethető legyen. Fontos kiemelni, hogy

amennyiben az ítélet a figyelembe vétellel összefüggésben részben vagy egészben a kiegészítő információk hiányában is megfeleltethető, úgy az ítéletet e körben meg kell feleltetni. Ilyen esetben a büntetőeljárás alapvető rendelkezéseivel összhangban a bíróságnak a terhelt javára kell értékelnie a kétséget kizáróan nem tisztázható körülményeket, tényeket. Az eljárás megszüntetésére tehát csak abban az esetben van lehetőség, ha megfeleltetésre egyáltalán nem nyílik lehetőség.

A megfeleltetési eljárás megszüntetése nem akadályozza annak, hogy a büntetőeljárásban eljáró szervek a tagállami ítéletet – amennyiben annak feltételei fennállnak – figyelembe vegyék. Ezért amennyiben a szükséges kiegészítő információk hiányában a bíróság az eljárást megszüntette, a tagállami ítélet meghozatalát követően indult eljárások során a továbbiakban – mivel a megfeleltetésre nem került sor – a figyelembevétel szabályait kell alkalmazni azzal, hogy az eljáró hatóságnak a rendelkezésre álló adatok alapján kell figyelembe vennie az ítéletet. Szükségszerű, hogy a meg nem feleltethető tagállami ítélethez nem fűződhetnek olyan jogkövetkezmények (Eutv. 111/A. §-ban meghatározott estek), amelyek kizárólag megfeleltetett tagállami ítélethez kötődhetnek.

A c) pont alapján az Eutv.-ben meghatározott egyéb okok, így például a Be. mint háttérjogszabály alapján felmerülő egyéb okok szolgálhatnak az eljárás megszüntetésének alapjául.

Az Nbjt. a 46. § (5) bekezdésében és 48. § (10) bekezdésében foglalt módosítással – az Eutv. 111/G. § (6) bekezdéséhez, valamint 111/I. §-ához írt indokolásban foglaltakkal azonos célból és logika alapján – szintén megteremti a lehetőségét annak, hogy az eljárást meg lehessen szüntetni, illetve a később meghozott határozatot hatályon kívül lehessen helyezni abban az esetben, ha a külföldi ítélet elismerésének tárgyában korábban már jogerős ügydöntő határozatot hoztak.

A Javaslat továbbá a végrehajtási jogsegélyekre nézve is megteremti a lehetőségét annak, hogy az Nbjt.-ben meghatározott egyéb okokból, így például a Be. – mint háttérjogszabály – alapján felmerülő egyéb okokból az eljárást meg lehessen szüntetni.

A 69. §-hoz

A módosítás a végrehajtási jogsegély átadásának általános szabályai között kijelöli a végrehajtási jogsegély előterjesztésére hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságot, ezzel pótolva az e téren eddig meglévő hiányosságot.

A 70. §-hoz

A kölcsönös elismerés elvének a büntetőügyekben hozott, szabadságvesztés büntetéseket kiszabó vagy szabadságelvonással járó intézkedéseket alkalmazó ítéleteknek az Európai Unióban való végrehajtása céljából történő alkalmazásáról szóló, 2008. november 27-i 2008/909/IB tanácsi kerethatározat értelmében az eljárás lefolytatásának nem feltétele, hogy a terhelt a jogsegély bíróságához érkezésekor fogvatartásban legyen. Elegendő, ha az elítélt személy a kibocsátó államban vagy a végrehajtó államban tartózkodik. A kerethatározatnak való megfelelést szolgálja a módosítás.

Valamint arra a gyakorlatban felmerült jogértelmezési kérdésre ad választ a módosítás, hogy az ülésen kinek kötelező a jelenléte. A terhelt ülésen való jelenlétének garanciális szerepe van. Ezzel biztosítható a terhelt érdemi védekezése, valamint a tisztességes eljáráshoz való joga is. Továbbá a végrehajtás átvételére irányuló eljárás csak abban az esetben folytatható le, ha a terhelt Magyarországon tartózkodik, és elérhető. A megjelenési kötelezettsége garantálja, hogy az eljárás lefolytatható legyen. Hiszen, ha a terhelt idézési kötelezettségének nem tesz eleget, az idézés jogkövetkezményeit alkalmazni lehet. Azonban európai elfogatóparancs kibocsátására nincs lehetőség, annak feltételei nem állnak fenn.

A módosítás erre tekintettel egyértelművé teszi, hogy az ülésen a terhelt jelenléte kötelező. A védő részvétele azonban csak abban az esetben indokolt, ha a Be. kötelező védői részvételt ír elő.

A 71. §-hoz

A módosítás technikai jellegű pontosítást tartalmaz az Eutv. 1. számú mellékletében található táblázat celláinak kiosztására vonatkozóan.

A 72. §-hoz

1. EÜtv. 15. § (4) bekezdés: A módosítások technikai jellegű pontosítást szolgálnak. A módosuló bekezdésekben téves hivatkozások szerepeltek, melyek korrigálásra kerülnek.
2. EÜtv. 42. § (2) bekezdés: A módosítás az Európai Parlament és Tanács 2014. április 3-i 2014/41/EU irányelvnek való megfelelést szolgálja. Az irányelv egyértelművé teszi, hogy a kettős büntethetőség hiánya, mint az európai nyomozási határozat végrehajtásának magtagadási oka nem vonatkozik a 10. cikk (2) bekezdésben meghatározott, igen széles kört felölelő eljárási cselekményekre. Azonban az EÜtv. hatályos szabályozása a kettős büntethetőség hiánya tekintetében nem, csak a 40. § (1) bekezdés e) pontja vonatkozásában rendelkezik kötelező jelleggel ilyen eljárási cselekmények végrehajtásáról.

A módosítás értelmében, az irányelvnek megfelelően az EÜtv.-ben meghatározott kettős büntethetőség hiányában sem tagadható meg az európai nyomozási határozat végrehajtása, ha az a 42. § (2) bekezdésében felsorolt valamely eljárási cselekmény elvégzésére irányul. Az e bekezdésben feltüntetett eljárási cselekmények elvégzése során tehát a kettős büntethetőség nem vizsgálható, azokat tehát attól függetlenül biztosítani kell, hogy a kettős büntethetőség feltétele egyébként fennáll-e.

3. EÜtv. 74. § (1) bekezdés: A módosítás technikai jellegű pontosítást tartalmaz.
4. EÜtv. 111/D. § (1) bekezdés: A módosítás összefügg az EÜtv. 111/D. § új (1a) bekezdésével, indokát ld. ott.
5. EÜtv. 137. § (1) bekezdés: Az értelmező rendelkezés pontosítása annak egyértelműsítését szolgálja, hogy a büntetőügyben eljáró hatóságok valamennyi a kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról szóló 2005. február 24-i 2005/214/IB tanácsi kerethatározat hatálya alá tartozó tagállami határozat végrehajtásának átvétele tárgyában hatáskörrel rendelkeznek. Ennek megfelelő a büntetőügyben eljáró bíróságok feladata lehet akár olyan tagállami határozatok végrehajtásával kapcsolatos eljárás lefolytatása is, amely határozatot a határozatot hozó tagállamban nem büntetőeljárásban hozták, és amely tekintetében Magyarországon sem lenne helye büntetőeljárás lefolytatásának. Ezen általános szabály alól a Magyarországon szabálysértésnek, valamint közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegésnek minősülő esetek képeznek kivételt, amelyek átvétele során a szabálysértési jogsegélyről szóló törvény szerinti központi hatóság jár el [EÜtv. 140/A. § (6) bekezdés]. Minden más esetben a bíróság köteles a hozzá érkező, a tagállami pénzbüntetés végrehajtásának átvételére irányuló eljárás lefolytatására.

A kölcsönös elismerés elvének a pénzbüntetésekre való alkalmazásáról szóló 2005. február 24-i 2005/214/IB tanácsi kerethatározat meghatározza, hogy melyek azok a tagállami pénzbüntetésre vonatkozó határozatok, amelyeknek a végrehajtó állam hatáskörrel rendelkező hatóságai általi – a kerethatározattal összhangban – átvételének, vagy átvétele megtagadásának van helye. Az EÜtv. IX/C. fejezetében ennek megfelelően rendelkezik arról, hogy a tagállami pénzbüntetés alatt érteni kell bármely arra jogosult tagállami – nem szükségszerűen igazságügyi – hatóságnak a 137. § (1) bekezdés 1. pont a)–d) alpontjában meghatározott tartalommal bíró olyan fizetési kötelezettséget, amit a határozatot hozó tagállam jogszabályai alapján büntetéssel vagy büntető jellegű szankcióval sújtható cselekmény elkövetésével összefüggésben szabtak ki, alkalmaztak, illetve állapítottak meg. Ideértve a kibocsátó állam joga szerint bűncselekmény tekintetében kiszabott pénzbüntetést, valamint a kibocsátó állam joga szerint szabálysértésnek minősülő – és ezért a kibocsátó állam joga szerint büntetendő – cselekmények tekintetében meghatározott pénzbüntetést is.

A fentiek alapján meghatározott tagállami pénzbüntetések végrehajtására irányuló jogsegély elbírálására – azaz a végrehajtást átvenni, vagy azt megtagadni – a bíróság rendelkezik hatáskörrel. Ennek értelmében tehát a bíróság akkor rendelkezik hatáskörrel elbírálni a hozzá érkezett jogsegély iránti megkereséseket, ha a határozat alapja

- a kibocsátó állam joga szerint bűncselekmény, és az a magyar jog szerint is bűncselekmény,
- a kibocsátó állam joga szerint bűncselekmény, azonban a magyar jog szerint se bűncselekmény, se szabálysértés, se közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegés nem állapítható meg,
- a kibocsátó állam joga szerint szabálysértés, a magyar jog szerint bűncselekmény, és
- a kibocsátó állam joga szerint szabálysértés, azonban a magyar jog szerint se bűncselekmény, se szabálysértés, se közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegés nem állapítható meg.

A második és a negyedik esetben, ha a cselekmény a katalogizált esetek közé sorolható, és egyéb megtagadási ok nem áll fenn, a bíróság a végrehajtást átveszi. Amennyiben nem sorolható a katalogizált cselekmények közé, a jogsegély iránti megkeresést megtagadja.

Amennyiben a cselekmény

- a kibocsátó állam joga szerint szabálysértés, és az a magyar jog szerint is szabálysértés,
- a kibocsátó állam joga szerint bűncselekmény, azonban a magyar jog szerint szabálysértés, vagy közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegés

a bíróság továbbítja a megkeresést a szabálysértési jogsegélyről szóló törvényben meghatározott központi hatósághoz.

Abban az esetben, ha a szabálysértési jogsegélyről szóló törvény szerinti központi hatósághoz érkezik a jogsegély iránti megkeresés, a központi hatóság a megkeresést akkor jogosult elbírálni, ha a határozat alapja

- a kibocsátó állam joga szerint bűncselekmény, de az a magyar jog szerint szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegés,
- a kibocsátó állam joga szerint szabálysértés, és az a magyar jog szerint is szabálysértés vagy közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegés, valamint
- a kibocsátó állam joga szerint szabálysértés, azonban a magyar jog szerint sem bűncselekménynek, sem szabálysértésnek, sem közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegésnek nem minősül, és nem is tartozik a katalogizált cselekmények körébe sem. (Ebben az esetben a központi hatóság jogosult a végrehajtás iránti jogsegély megtagadására).

Azokban az esetekben, ha egy katalogizált cselekmény vonatkozásában a központi hatósághoz olyan megkeresés érkezik, amely a magyar jog szerint sem szabálysértésnek, sem közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegésnek (sem bűncselekménynek) nem minősül, akkor azt továbbítani kell a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósághoz annak elbírálása érdekében.

A fentiekben bemutatott szabályozási rendszer kialakításának lényege részben kodifikációs, részben tartalmi jellegű. A szabálysértési jogsegélyről szóló törvény nem tartalmazza a katalogizált bűncselekmények megfeleltetési listáját, így a szabálysértési hatóság e kérdéskört a rá irányadó szabályozás alapján nem vonhatja mérlegelési körébe, vagyis csak azokban az esetekben járhat el – függetlenül a cselekmény katalogizált jellegétől –, ha a cselekmény a rá irányadó szabályok szerint szabálysértésnek vagy közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegésnek minősül. Abban az esetben, ha a tagállami ítélet alapjául szolgáló cselekmény katalogizált, azonban sem szabálysértés, sem közigazgatási bírsággal sújtandó közlekedési szabályszegés megállapítására nem alkalmas, a büntetőügyekben eljáró bíróság feladat és felelőssége, hogy – a szabálysértési ügyekben eljáró központi hatóság álláspontját ezzel kapcsolatos állásfoglalását tiszteletben tartva – döntést hozzon arról, hogy a végrehajtás tekintetében azért intézkedik, mert az a magyar jogszabályok szerint bűncselekmény (amelynek megítélésére a szabálysértési hatóság nem jogosult), vagy azért mert a cselekményt a megkereső tagállam katalogizált cselekményként jelölte meg. Ez utóbbi esetben uniós jogi aktusból eredő kötelezettséget a végrehajtás átvételének teljesítése. A szabályozás tartalmi kérdése éppen a bíróság ezen második esetkörrel összefüggő felelőssége. Kizárólag a bíróság lehet ugyanis jogosult arra, hogy alappal vitassa annak megalapozottságát, hogy a megkeresett tagállam helyesen jelölte-e meg a határozata alapjául szolgáló cselekményt katalogizált cselekményként. A kerethatározatban megjelölt lista általános kriminalisztikai fogalmakat, és nem a tagállami jogrendszerekhez igazodó tételes jogi fogalmakat sorol fel. A tagállamok feladata, hogy a saját jogszabályaik figyelembevételével olyan megfelelési táblázatot alakítsanak ki, amely meghatározza, hogy az adott tagállam jogszabályai keretei között mely cselekmények azonosíthatók a kerethatározat táblázatában szereplő kriminalisztikai kategóriákkal. Amennyiben egy-egy tagállam megfeleltetési listája indokolatlanul azonosít egy-egy tagállami cselekményt katalogizált cselekményként – ezzel kivételt biztosítva a kettős-büntethetőség vizsgálata alól – előzetes döntéshozatali eljárásban az Európai Unió Bíróságához lehet fordulni állásfoglalás érdekében. E meglehetősen összetett uniós jogi kérdés vizsgálatára és az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére a törvények a bemutatott rendszer kialakításával a büntetőügyben eljáró bíróságokat jelölik ki.

6. EÜtv. 150. § b) pontja: A módosítások technikai jellegű pontosítást szolgálnak. A módosuló bekezdésekben téves hivatkozások szerepeltek, melyek korrigálására kerültek.
7. Az ágazati törvényeknél kifejtettek szerint a pénzmosás és az emberkereskedelem tényállásának változása miatt szükséges a módosítások átvezetése az EÜtv. mellékleteiben.

A 73. §-hoz

1. EÜtv. 124/C. § (1) bekezdése: Az EÜtv. 124/C. § (1) bekezdésében foglalt hatályon kívül helyező rendelkezés összefügg az EÜtv. 5. § (4) bekezdésének módosításával, indokát ld. ott.
2. EÜtv. 175. §, és 64. alcíme: Az Európai Unió Büntető Igazságügyi Együttműködési Ügynökségéről (Eurojust) és a 2002/187/IB tanácsi határozat felváltásáról és hatályon kívül helyezéséről szóló, 2018. november 14-i (EU) 2018/1727 európai parlamenti és tanácsi rendelet 2019. december 31-étől közvetlenül alkalmazandóvá vált. Tekintettel a rendelet közvetlen hatályára, az EÜtv.-ben szükségessé vált hatályon kívül helyezni azon szabályokat, amelyek pusztán a rendelet szövegét ismétlik meg anélkül, hogy többlettartalommal szolgálnának. Az EÜtv. 175–176. §-ának hatályon kívül helyezése fentiekre tekintettel a duplikáció megszüntetését szolgálja.

A 74–75. §-hoz

A Javaslat módosítja a Btk. pénzmosás tényállását, egyben formálisan hatályon kívül helyezi az orgazdaság tényállását. Emellett módosítja a Be.-ben a gazdálkodással összefüggő bűncselekmények, valamint a törvényszéki hatáskör kapcsán a felsorolt Btk.-tényállásokat. Ezekre tekintettel szükséges a Btk. hatálybalépéséhez kapcsolódó átmeneti rendelkezésekről és egyes törvények módosításáról szóló 2012. évi CCXXIII. törvény módosítása is.

A 77., 106. és 110. §-hoz

A büntetés-végrehajtási intézet (a továbbiakban: bv. intézet) a fogvatartás rendjét és biztonságát az elítélt önkéntes jogkövetésre való ösztönzésével, őrzéssel, felügyelettel és ellenőrzéssel, valamint biztonsági és egyéb szükséges intézkedések megtételével, indokolt esetben kényszerítő eszköz alkalmazásával biztosítja. Az elítélt életének, testi épségének megóvása körében, a végrehajtás rendjével és a fogvatartás biztonságával összefüggésben törekedni kell minden önkárosító magatartás vagy az elítéltek egymás sérelmére elkövetett cselekményeinek megelőzésére. A szabadságvesztés, az elzárás, az előzetes letartóztatás és a rendbírság helyébe lépő elzárás végrehajtásának részletes szabályairól szóló 16/2014. (XII. 19.) IM rendelet 49. § (3) bekezdésének értelmében az ellenőrzés az elítélt meghatározott helyen való tartózkodásának, tevékenységének időszakos figyelemmel kísérése. Ennek lehetnek olyan eszközei, amelyek alapjaiban érintik az elítéltek és egyéb jogcímen fogvatartottak alapvető jogait, ide tartozik a Javaslatban új eszközként szabályozásra kerülő betekintő nyílás.

Az ellenőrzést biztosító megfigyelési eszköz a biztonsági intézkedések körében kerül meghatározása, de annak fogalmát célszerű az egyértelmű elhatárolás érdekében külön is meghatározni. Az elhatárolás az elektronikus megfigyelési eszközhöz képest is szükséges, tekintve, hogy az is a biztonsági intézkedések körébe tartozik, annak funkciója is a tevékenység megfigyelése, viszont mind az őrzés, a felügyelet és az ellenőrzés során jelentőséghez juthat, másrészt felvétel készítését, továbbítását, illetve az adatok rögzítését is magában foglalja. Mivel az elítéltek és az egyéb jogcímen fogvatartottak tevékenységének ellenőrzése hatékony, de az alapvető jogokat érintő más megfigyelési eszközök alkalmazását is megkívánja, ezek nevesítése egy gyűjtő fogalom alatt indokolt.

A 78. §-hoz

A Bv. tv. jelenleg a büntetés-végrehajtási bírói eljáráson kívül a végrehajtásért felelős szerv határozatával kapcsolatban nem tartalmaz a határidő számítására, a kézbesítésre, különös tekintettel a kézbesítési fikció intézményére és a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseket, amelyek pótlására a gyakorlat részéről is jelentkezett igény. A szabályozás megteremtésében a Be. megfelelő kiindulási pontnak tekinthető, értelemszerűen a büntetés-végrehajtás területére specializált rendelkezések megalkotásával, de ahol ez a jogalkalmazás szempontjából egyértelmű és elégséges, ott a Javaslatban a Be. rendelkezéseire történik törvényi hivatkozás.

A 79. §-hoz

A Bv. tv. jelenleg nem rendezi, hogy a végrehajtásért felelős szerv határozatának kijavítása, illetve kiegészítése esetén milyen jogorvoslat nyújtható be. Erre ad megoldást a Javaslát, utalva az eredeti határozattal szembeni jogorvoslat benyújtásának lehetőségére.

A 80. §-hoz

A bírósági felülvizsgálati kérelmet elbíráló büntetés-végrehajtási bírói eljárás jellegét tekintve jelentősen eltér az általában kérelemre induló eljárásokra vonatkozó rendelkezésektől, amit a szabályozás szintjén is indokolt megjeleníteni. Miután a bírósági felülvizsgálati kérelem alapján hozott döntéssel szemben további jogorvoslatnak nincs helye, ugyanakkor az időszerűségi szempontok indokoltá teszik a döntést megelőzően az ügyészégi álláspont mihamarabbi megismerését, célszerű a felterjesztés szabályainak módosításával megteremteni a jogorvoslati eljárás rendjének ezt a részét.

A 81. §-hoz

A Javaslát hiánypótló rendelkezést iktat be, rendezve ezáltal a Tanúvédelmi Programban részt vevő vagy sürgősséggel elrendelt különleges óvintézkedéssel érintett elítélre vagy egyéb jogcímen fogvatartottra vonatkozó különös szabályokat.

A 82–83. §-hoz

A kiutasítás mellett nem szabható ki közérdekű munka vagy pénzbüntetés [Btk. 33. § (6) bek. b) pont]. A Javaslattal beiktatott új rendelkezés egyértelművé teszi, hogy e korlátnak a végrehajtási szakaszban is érvényesülnie kell, ideértve azt az esetet is, amikor a közérdekű munka és a pénzbüntetés végrehajtási módja a szabadságvesztésre való átváltoztatás folytán módosul. Ugyanakkor a büntetési célok érvényesülése érdekében a Javaslát rögzíti, hogy a kiutasítás végrehajtását meg kell, hogy előzze a más büntetőügyben kiszabott szabadságvesztés végrehajtása.

A 84–85. §-hoz

A gyakorlatban problémát okozott, ha a kiutasított elítéltnak a beszámításra tekintettel a feltételes szabadságra bocsátásáról kellett dönten, de mivel a szabadságvesztést a szabadlábon lévő elítéltnel szemben nem kellett foganatba venni, így előfordult, hogy a kiutasítást végrehajtották a büntetés-végrehajtási bírói döntés meghozatala előtt. A Javaslát erre figyelemmel a végrehajtandó szabadságvesztés mellett kiszabott kiutasítás esetére elrendeli a szabadságvesztés azonnali foganatbavételét, elkerülendő, hogy a már kiutasított személynek az országba történő belépésre jogosító külön engedélyt kelljen adni – ha egyáltalán fellelhető – a büntetés-végrehajtási bírói eljárás lefolytatása érdekében.

Arra az esetre, amikor az elítélt a beszámításra (Btk. 92–92/B. §) tekintettel a szabadságvesztést kitöltötte, a Javaslát, a végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztéssel egyezően, az elítéltnak az idegenrendészeti hatósághoz történő előállítására érdekében történő bírói intézkedési kötelezettséget ír elő.

A 86. §-hoz

Eltérő értelmezésből eredően problémaként merült fel a gyakorlatban az az eset, amikor a végrehajtás megkezdésére kitűzött határnap előtt pár nappal vagy az után, de még a büntetés megkezdése előtt az elítélt az életét közvetlenül veszélyeztető egészségi állapotára történő hivatkozással nyújt be a büntetés megkezdésére szóló halasztás iránti kérelmet. A gyakorlatból ismert olyan értelmezés, amely szerint a tanács elnöke ilyen esetben is mellőzheti a kérelem elbírálását, ugyanakkor a büntetés-végrehajtási bíró nem rendelkezik hatáskörrel a halasztásra. A kérelem elbírálása azonban nem mellőzhető, ha az elítélt az életét közvetlenül veszélyeztető egészségi állapotra hivatkozik, a módosítás ennek egyértelművé tételét szolgálja a határozat mellőzésére vonatkozó esetkör (1) bekezdésre szűkített meghatározásával.

A 87. §-hoz

A büntetett előlélethez fűződő hátrányok alóli mentesítés eljárási szabályait 2018. július 1. napjától a Bv. tv. tartalmazza. A Bv. tv. sajátos szabályozási rendszeréből következően a törvény eltérő rendelkezése hiányában a büntetés-végrehajtási bíró döntésével szemben bejelentett fellebbezésnek nincs halasztó hatálya. Ugyanakkor az ügy tárgyát képező döntés jellegére és következményeire tekintettel a mentesítést engedélyező határozattal szembeni ügyészi fellebbezés esetén a halasztó hatályt indokolt kimondani.

A 88. §-hoz

A végrehajtási szakban indult kegyelmi eljárás tekintetében a hatályos Bv. tv. nem rendezi a hatásköri szabályokat a környezettanulmány elkészítésére vonatkozóan, ezt pótolja a Javaslat.

A 89. §-hoz

A kegyelmi eljárásban hozott döntés következményeire tekintettel indokolt a döntés végrehajtásával kapcsolatban valamennyi részletszabály rögzítése. Így szükséges egyértelműen kimondani azt is, hogy az intézkedési kötelezettség nem csak akkor áll fenn, ha a tényleges végrehajtás iránt kell intézkedni, hanem akkor is, ha az intézkedést éppen a szabadságelvonással járó büntetés vagy intézkedés végrehajtásának megszüntetése végett kell megtenni.

A kegyelmi döntés következtében előállhat az elítélt azonnali szabadításának szükségessége. Ennek hatékony biztosítását szolgálhatja olyan tartalmi pontosítás, amely alapján – az elítélt mellett – a BVOP-n keresztül a bv. intézet is közvetlenül megkapná a szabadítás iránti intézkedési kötelezettséggel járó kegyelmi döntést. Ezáltal biztosítható, hogy ha az elítélt büntetését nem szakították félbe, a szabadítására minél hamarabb sor kerüljön. A (9) bekezdés utolsó mondata a (8) bekezdésben foglalt általános szabályhoz képest új normatív tartalmat nem hordoz, ezért a könnyebb követhetőség érdekében indokolt annak elhagyása.

A 90. §-hoz

A Bv. tv. 48. § (1) bekezdése az ott megjelölt szankciók végrehajtásával összefüggésben rögzíti a büntetés-végrehajtási bíró feladatait. A hatályos normaszöveg a közérdekű munka és a javítóintézeti nevelés végrehajtásának megkezdésével kapcsolatban is tartalmaz ilyen feladatot, azonban a közérdekű munka esetén a pártfogó felügyelőre, a javítóintézeti nevelés esetén pedig az ítélező bírósági tanács elnökének törvényes képviselőhöz intézett felhívását követően a javítóintézet igazgatójára hárul minden, a tényleges végrehajtással kapcsolatos feladat. Ennek megfelelően a hatályos normaszövegből a közérdekű munka és a javítóintézeti nevelés elhagyása szükséges.

A 91. §-hoz

A büntetés-végrehajtási bírói hatáskörbe tartozó feladatok mind mennyiségüket, mind minőségüket tekintve oly mértékben változtak, hogy szükségessé vált e sajátos eljárási szabályok felülvizsgálata. A kérelemre induló ügyteher növekedésre figyelemmel az eljárási határidők egyre kevésbé tarthatók. Az eljárás további egyszerűsítése és a törvényszékeken működő büntetés-végrehajtási csoportok és a büntetés-végrehajtási bírák tehermentesítése érdekében a Javaslat rögzíti, hogy nem minősül bizonyítás felvételének az okirati bizonyítékok, illetve iratok beszerzése, becsatolása és azok ismertetése. A Javaslat továbbá megemeli a kérelemre induló ügyek elbírálási határidejét az iratok alapján történő döntéshozatal tekintetében, nevesíti továbbá azokat a bírói intézkedéseket, amelyek időtartama nem számít be az eljárási határidőbe. Külön pontban nevesíti a Javaslat a felülvizsgálati kérelem elbírálására vonatkozó határidőket.

A joggyakorlat jelzése alapján szükségessé vált a büntetés-végrehajtási bíró előtt indult eljárás megszüntetésének esetköreit kibővíteni az elítélt vagy az egyéb jogcímen fogvatartott halálának bekövetkezésével.

A 92. §-hoz

Gyakran előfordul, hogy a kényszerintézkedések beszámítása folytán szabadlábon tartózkodó elítélt tekintetében kell a feltételes szabadságra bocsátásról dönteni. Ha az elítélt szabadlábon tartózkodik, indokolatlan az általános illetékességi szabály alapján a szabadítást végző bv. intézet székhelye szerinti büntetés-végrehajtási bírót kijelölni az eljárás lefolytatására. Ilyen esetekre az elítélt lakcíme, tényleges tartózkodási helye szerinti büntetés-végrehajtási bírót kijelölő speciális illetékességi szabály beiktatása szükséges a Bv. tv.-be.

A 93. §-hoz

A feltételes szabadság megszüntetése a személyi szabadság elvonásával járó olyan intézkedés, amely esetére indokolt kimondani a büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni fellebbezés halasztó hatályát a végrehajtásra.

A 94. és 116. §-hoz

A jogalkalmazás tapasztalatai alapján merült fel, hogy a feltételes szabadságra bocsátás szabályozásához hasonlóan értékelésre kerülhessenek a reintegrációs őrizet engedélyezését követően, de még a bv. intézetben elkövetett fegyelmi vétségek. A feltételes szabadságra bocsátás szabályozásában ugyanis a törvény lehetőséget biztosít arra, hogy a feltételes szabadságra bocsátás engedélyezését követő fegyelemsértés esetén a bv. intézet jelzése alapján a büntetés-végrehajtási bíró a feltételes szabadságra bocsátást újra megvizsgálja, és a már engedélyezett kedvezményről szóló döntést hatályon kívül helyezze. A módosítás ezt a hiányt pótolva megteremti a lehetőséget annak, hogy ha a büntetés-végrehajtási bíró az elítélt reintegrációs őrizetét rendelte el, de annak esedékességéig az elítélt súlyos fegyelmi vétséget követett el, a bv. intézet erről haladéktalanul értesítse, és az értesítés alapján a büntetés-végrehajtási bíró a reintegrációs őrizet elrendelését újból megvizsgálja, és a fegyelmi vétség súlyosságára tekintettel az engedélyezésről szóló végzését hatályon kívül helyezze. Tekintettel arra, hogy a fegyelmi eljárás lefolytatása adott esetben túlterjeszkedhet a reintegrációs őrizet megkezdésének az időpontján, indokolt a fegyelmi eljárás lefolytatásának halasztó hatályát kimondani a reintegrációs őrizet megkezdésére, mivel csak ez alapozhatja meg a büntetés-végrehajtási bírói mérlegelést. Garanciális elemként kerül kimondásra a fegyelmi eljárás lefolytatásának soronkívülisége erre az esetre.

A Bv. tv. arra az esetre, ha a beszámítási idő figyelembevételének van helye, utal a Btk. vonatkozó rendelkezéseire. A jogalkalmazás részéről érkezett jelzés szerint mégsem egységes a gyakorlat abban, hogy a Bv. tv. 187/C. § (1) bekezdés d) pontjával összefüggésben lehet-e helye a beszámítási idő figyelembevételének. A Javaslat ezért pontosítja e rendelkezést, egyértelműsítve, hogy az elítéltnak a szabadságvesztésből a bíróság által meghatározott végrehajtási fokozatban kell letöltenie a három, illetve a hat hónapot, azaz az előzetes fogvatartásban töltött idő itt nem vehető figyelembe.

A 95. §-hoz

A Btk. 87. § d) pontja alapján a felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtása elrendelésének van helye, ha a 60. § (2a) bekezdése alapján kiutasított elkövető a felfüggesztett szabadságvesztés próbaideje alatt Magyarország területére visszatér. A Javaslat erre az esetre, az idegenrendészeti eljárás időszerűségének megtartása érdekében a büntetés-végrehajtási bírói eljárás lefolytatására az általánosnál rövidebb, nyolcnapos határidőt állapít meg.

A 96. §-hoz

A gyakorlati tapasztalatok alapján problémát okoz a kiutasítás végrehajthatósága vagy annak kizártsága megállapítására irányuló, kétevente lefolytatandó eljárásokban az elítélt kötelező meghallgatására vonatkozó általános szabály megtartása. Az elítélt nem köteles őrzött szálláson tartózkodni, ezért adott esetben, ha ismeretlen helyre távozik, a felkutatására tett intézkedések hosszabb időt is igénybe vehetnek. Célszerűségi szempontok indokolják, hogy e kérdésben a büntetés-végrehajtási bíró állást foglaljon, és csak a kiutasítás végrehajthatósága megállapítása esetén kelljen ezen intézkedéseket megtenni. A Javaslat erre az esetre a (4a) bekezdés eljárási rendjét rendeli alkalmazni, amelynek garanciális eleme a hivatalból való védő kirendelés. Ügytakarékosági szempontok indokolják továbbá speciális illetékességi szabály beiktatását, a Javaslat ezért azt a büntetés-végrehajtási bírót jelöli ki az eljárás lefolytatására, aki a kiutasítás végrehajthatósága tárgyában korábban határozott.

A 97. §-hoz

A hatályos szabályozás az ügydöntő határozatban meghatározott külön magatartási szabályok megváltoztatására irányuló büntetés-végrehajtási bírói eljárásban lehetőséget ad az iratok alapján történő döntés meghozatalára, de csak abban az esetben, ha az eljárást az elítélt kezdeményezte. A szabályozás abból a szempontból felülvizsgálendő, hogy a gyakorlatban nem fordul elő olyan eset, amikor az elítélt közvetlenül a bírósághoz intézné a kérelmét, továbbá nem is indokolt a meghallgatási kötelezettség tekintetében különbséget tenni azon az alapon, hogy a magatartási szabályok megváltoztatása iránti eljárás kinek a kérelmére indult. Ebben a megközelítésben indokolatlan fenntartani azt a szabályozást, hogy amikor a pártfogó felügyelő több személyes meghallgatást követően, az elítélttel egyeztetve, az ő javára, de mégis saját kezdeményezésére tesz javaslatot, a büntetés-végrehajtási bíró kizárólag meghallgatás alapján dönthessen a kérelemről.

Ahogy az iratok alapján a fokozatváltás vagy a reintegrációs őrizet módosítása is elintézhető, úgy indokolt erre az esetkörüre is kibővíteni az ügyek gyorsabb, könnyebb elbíráltatósága érdekében az iratok alapján történő eljárást. A gyakorlati tapasztalatok szerint a pártfogó felügyelők körütekintően, méltányosan, a pártfogoltak érdekeit messzemenőig szem előtt tartva teszik meg a javaslataikat a magatartási szabályok módosítására, amelyek indokoltsága az iratokból is kitűnik.

A 98. §-hoz

A kényszergyógykezelés felülvizsgálata körében az intézkedés megszüntetése esetére indokolt kimondani a büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni fellebbezés halasztó hatályát, annak érdekében, hogy a fogvatartott szabadítására csak a jogerős végzés alapján kerülhessen sor.

A 99. §-hoz

A végleges hatályú eltiltások alóli mentesítés esetén indokolt annak kimondása, hogy a büntetés-végrehajtási bíró végzése elleni ügyészi fellebbezésnek halasztó hatálya van. Az ügyészség a büntetés célja megvalósulásának állami őreként a mentesítés kapcsán olyan érdemi nyilatkozattételre jogosult, mely indokoltá teszi, hogy a mentesítési kérelemnek helyt adó döntés végrehajtására csak akkor kerüljön sor, ha arról végérvényes, jogerős döntés született. Jelentős adminisztratív teher származhat abból, ha a mentesítést kimondó, ugyanakkor ügyészi fellebbezéssel sérelmezett végzés alapján a bűnügyi nyilvántartási rendszerben a mentesítésnek megfelelő adatváltozás átvezetésére sor kerül, majd az ügyészi fellebbezés eredményessége folytán a mentesítésről szóló döntés mégsem hatályosul.

A 100. §-hoz

Az utólagos büntetés-végrehajtási bírói eljárásban a határozathozatal mellőzése az ismételten előterjesztett kérelmek esetében nem biztosítja megfelelően a hatékony jogorvoslatot. Garanciális szempontból megfelelőbb elutasító határozat meghozatala, mint annak mellőzése, ezért a Javaslat ezt teremti meg – a Bv. tv. rendszertanához illeszkedően – az „érdemi vizsgálat nélkül” fordulat alkalmazásával. A Bv. tv. széles mérlegelési lehetőséget biztosít a büntetés-végrehajtási bírónak, így az érdemi vizsgálat nélküli elutasítást nem célszerű kötelezővé tenni. Annak érdekében viszont, hogy ne váljanak parttalaná a büntetés-végrehajtási bírói eljárások, a Javaslat érdemi vizsgálat nélküli elutasításra okot adó körülményként nevesíti a bírói értékelés eredményét vitató kérelmet.

A 101., 102., 103., 113. §-hoz

A bv. parancsnok hatáskörébe tartozó valamennyi olyan döntés meghozatala előtt, mely azzal jár, hogy az elítélt a bv. intézetet elhagyhatja, indokolt megteremteni olyan információszerzés lehetőségét, amely a fogadó környezetre vonatkozó releváns – nyílt rendőri információgyűjtés útján beszerezhető – adatokat tartalmazza. Ennek leghatékonyabb eszköze olyan rendőri jelentés beszerzésére való felhatalmazás, amely az elítélt életvitelére és közbiztonsági kockázatára vonatkozó adatokat deríti fel. A rendőrség megkeresését a Bv. tv. 17. §-a alapozza meg, ugyanakkor a rendőri jelentés része a közbiztonság tekintetében egy kvázi szakvélemény megfogalmazása, ezért ennek külön nevesítése indokolt. A megkereséssel érintett információk jellege miatt az adatkezelési szabályokat is szükséges kiegészíteni. A Javaslat meghatározza a bv. intézet elhagyásának azon formáit, amelyekről való döntést megelőzően a bv. intézet az elítélt életvitelére és közbiztonsági kockázatára vonatkozó rendőri jelentés készítése céljából megkeresheti az elítélt által az eltávozás helyeként megjelölt lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye szerint illetékes rendőrkapitányságot.

A 104. és 128. §-hoz

Az Alapvető Jogok Biztosa az AJB-474/2018. számú ügyben készült jelentésében kérte a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekményt elkövetők kezelésbe való bevonásának feltételeként a Bv. tv. 132. §-ában meghatározott bűncselekményi kör felülvizsgálatát annak érdekében, hogy a jogalkotó – a bűncselekmény súlyára, valamint a bűnismétlés megelőzése és a reintegráció elősegítésének szempontjaira figyelemmel – a jogerősen elítélt személyek esetében is kiterjessze a kezelésbe való bevonás feltételeként meghatározott bűncselekményi kört a tizennyolcadik életévét betöltött személyek sérelmére elkövetett cselekményekre is. A felülvizsgálat eredményeként megállapítható volt, hogy a gyakorlatban a visszaesés valószínűségét csökkentő terápiás vagy más foglalkozás lehetőségét a felnőtt korú sértett sérelmére elkövetett szexuális bűncselekmények miatt elítéltek számára is felajánlják. A módosítás ezt vezeti át jogi szabályozáson.

A gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekpornográfia elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról szóló 2011. december 13-i 2011/93/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv érvényesülésével összefüggésben az Európai Bizottság az EU Pilot eljárásban megjegyezte, hogy az emberkereskedelem nem került feltüntetésre azon bűncselekmények között, amelyek kiskorú sérelmére történő elkövetés esetén a tagállamoknak önkéntes részvételi alapon fel kell ajánlani az elkövetőknek megfelelő bűnmegelőzési programban vagy intézkedésben való részvételt. Javasolták továbbá, hogy a szabályozás tegye egyértelművé, hogy az érintettek teljes körű információt kapjanak e javaslat indokairól, annak érdekében, hogy a tények teljes ismeretében hozhassák meg döntésüket a programokban vagy intézkedésekben való részvételükről. A Javaslat ezeket a hiányosságokat pótolja.

A 105. és 119. §-hoz

A Bv. tv. a munkáltatással összefüggésben keletkezett igények közül kizárólag a 143. § (2) és (5) bekezdése, továbbá a 144. § (2) bekezdése alapján biztosítja a munkaügyi perekben eljáró bírósághoz fordulás jogát, míg a munkáltatással összefüggő egyéb igényét az elítélt a polgári ügyekben eljáró bíróság előtt érvényesítheti.

Egy folyamatban lévő ügyben az eljáró bíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény 25. § (1) bekezdése és a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 126. § (1) bekezdés b) pontja alapján hivatalból kezdeményezte az Alkotmánybíróságnál a Bv. tv. 143. § (2) bekezdés második mondata „kár” szövegrészeinek és a 143. § (5) bekezdés második mondata „kár” szövegrészeinek Alaptörvénybe ütközésének vizsgálatát. Az indítványozó bíróság álláspontja szerint a munkaügyi bírósághoz való fordulás jogának Bv. tv. 143. § (2) és (5) bekezdéseiben túl szűk körben történő meghatározásával olyan helyzet áll elő, amelyben a büntetés-végrehajtási jogviszony keretében munkát végzők közvetetten hátrányosabb helyzetbe kerülnek a többi munkavállaló jogalanyhoz képest, miközben lényegét tekintve ugyanolyan tartalmú jogokat kívánnak érvényesíteni a bíróság előtt.

Tekintettel arra, hogy ezt a különbségtételt más alapvető jog védelme nem alapozza meg, indokolt a Bv. tv. olyan irányú módosítása, ami lehetővé teszi, hogy az elítéltek munkáltatásból eredő minden igényét a munkaügyi perekben eljáró bíróság bírálja el a polgári perrendtartás munkaügyi perek vonatkozó szabályainak alkalmazásával.

A 107., 108., 109., 111. §-hoz

A Bv. tv. a fogvatartás rendje és biztonsága megőrzése érdekében a biztonsági intézkedések, a fegyelmi eljárás lefolytatása és fegyelmi büntetés kiszabása körében lehetőséget teremt az elítélt elkülönítésére. Ugyanakkor a biztonsági elkülönítés, a biztonsági zárkába vagy részlegre helyezés, fegyelmi elkülönítés vagy a magánelzárás fenytetés az elítélt bv. intézetén belüli életvitelének további korlátozottságát eredményezi, ami jelentős negatív érzelmi hatásokat idézhet elő, és komoly frusztrációhoz vagy akár öngyilkossági kísérlethez vezethet. Ezek megelőzésére a testi és lelki egészséghez fűződő alapjog biztosítása érdekében, mellyel összefüggésben az alapjogok biztosa is fogalmazott meg ajánlást, szükséges intézkedéseket tenni. A prevenció leghatékonyabb eszköze a behelyezés előtt és végrehajtás során időszakos orvosi, szükség esetén pszichológusi vizsgálat előírása és ennek a – bv. intézeteknél a gyakorlatban egyébként érvényesülő – protokollnak egységesített, valamennyi elkülönítési formára vonatkozó törvényi szintű szabályozásának megteremtése. A hatályos szabályozás ugyanis csak a magánelzárás fegyelmi büntetés végrehajtása körében rögzít orvosi és pszichológusi vizsgálatra vonatkozóan rendelkezést, amit az egységes szabályozás érdekében pontosítani szükséges, míg a fegyelmi elkülönítésre vonatkozó szabályozás jelenleg rendeleti szintű, melyet ugyancsak célszerű törvényi szintre emelni.

A 112. §-hoz

2017. november 1-jével, országos parancsnoki szakutasítás keretében került sor a bv. intézetekben a mobiltelefon óvadék bevezetésére a fogvatartotti használatra kiadott mobiltelefonok nagyarányú, korábban meg nem térülő rongálása, illetve eltűnése miatt. A mobiltelefon óvadék biztosítja az okozott kár nagyobb mértékű megtérülésének a lehetőségét. Az óvadékkal összefüggésben az alapvető jogok biztosa is vizsgálódott. A telefonos kapcsolattartás a fogvatartott családi kapcsolatai megőrzésének fontos eszköze, ezért az óvadék kikötésére és összegére vonatkozó szabályozás törvényi szintet igényel. Az új rendelkezés garanciális eleme, hogy az óvadék letételéig eltelt időtartam alatt, illetve az óvadék letételére nem képes elítélt számára közösségi telefonkészülék révén kell a kapcsolattartásnak ezt a formáját biztosítani.

A 114. §-hoz

A Bv. tv. hatálybalépésekor a pártfogó felügyelői szervezet mind szervezeti, mind feladatkör szempontjából elkülönült a büntetés-végrehajtási szervezettől és a bv. intézetben való jelenlétének biztosítása is nehézkes volt. A büntetés-végrehajtás szervezeti átalakítást követően, a végrehajtandó szabadságvesztés büntetést töltő elítéltekkel való foglalkozást igénylő tevékenységek a gyakorlatban jól körülhatárolhatóan megosztódtak a szervezeten belül a reintegrációs tiszttel és a büntetés-végrehajtási pártfogó között. A reintegrációs tiszt végzi az elítéltek bv. intézetben belüli életvitelével, a fogvatartással kapcsolatos szervezési, koordinátori feladatokat, míg a szabadulásra felkészítéssel összefüggő feladatokat ténylegesen a büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelők végzik. A gyakorlatban bevált feladatmegosztás hatékonyságának biztosítása felvetette a Bv. tv. büntetés-végrehajtási pártfogóra vonatkozó szabályainak felülvizsgálatát, és a módosítás a célszerűség és hatékonyság szempontjainak figyelembevételével rögzíti a reintegrációs tisztra és a büntetés-végrehajtási pártfogóra háruló feladatköröket.

A Javaslat a gyermekek védelme érdekében két ponton nevesíti, hogy mely esetben kell a gyámhatóságot értesítenie a bv. intézetnek, egyrészt a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének megnyílása, illetve a várható szabadulás időpontja előtt két hónappal, másrészt a tényleges szabaduláskor haladéktalanul. A szabadulásról azért indokolt a gyámhatóság értesítése, hogy a gyermekvédelmi intézményrendszer az esetleges veszélyeztető helyzetekre a saját jogintézményeinek alkalmazásával is felkészülhessen, és megfelelő intézkedéseket tegyen.

A 115. §-hoz

A Bv. tv. 187/A. §-ának (1) bekezdése szerint akkor helyezhető reintegrációs őrizetbe az elítélt, ha „a szabadságvesztés céljának megvalósulása ilyen módon is biztosítható”. A szabadságvesztés célját sem a Bv. tv., sem a Btk. nem határozza meg (a Bv. tv. csak a szabadságvesztés végrehajtásának célját definiálja), ezért célszerű e helyen is a büntetésnek a Btk.-ban meghatározott céljára utalni.

A 117. §-hoz

A Kúria Büntető Kollégium Joggyakorlat-elemző csoportja 2017 évben vizsgálta a büntetés-végrehajtás jogterületét. Az összefoglaló vélemény a feltételes szabadságra bocsátás intézményével összefüggésben tartalmazza azt, hogy a büntetés-végrehajtási bírák jellemzően nem szereznek be pártfogó felügyelői véleményt, viszont egy hosszabb tartamú szabadságvesztés esetén lényeges lehet a befogadó környezet vizsgálata is, miként erre a reintegrációs őrizetnél sor kerül. Indokolt ezért olyan szabályozás megteremtése, mely kötelező elemmé teszi – a legalább két évet elérő feltételes szabadság esetére – a környezettanulmány csatolását a bv. intézet előterjesztéséhez. A környezettanulmányt az elítélt által megjelölt letelepedés helye szerint illetékes büntetés-végrehajtási pártfogó felügyelő készíti el. A joggyakorlat jelzése alapján az előterjesztés megtétele továbbá túlzottan távoli időpontban történik a döntés meghozatalához képest, ezért annak időtartamát indokolt a jelenleg hatályos három hónapról két hónapra csökkenteni. A Javaslat továbbá kodifikációs szempontok alapján két bekezdésre bontja az egyébként tartalmában elkülönülő, de ezidáig egy bekezdésbe foglalt rendelkezéseket.

A 118. §-hoz

A Magyarország és az Egyesült Államok katonai együttműködését szabályozó védelmi együttműködési megállapodás (a továbbiakban: DCA-egyezmény) XIII. cikk 5. pontja előírja, hogy a magyar bíróság által a fegyveres erők tagjára vagy a hozzátartozóra kiszabott szabadságvesztés büntetést egy vagy több erre a célra kijelölt magyar bv. intézetben kell letölteni, a kapcsolattartás és az ellátás tekintetében pedig kedvezményekre ad lehetőséget. Figyelemmel arra, hogy ez esetben az érintett személyi kör speciális jellege az általános kijelölési szabályok szerint meghatározottól eltérő bv. intézet kijelölését teheti indokolttá, valamint arra, hogy a DCA-egyezmény értelmében maga a büntetés végrehajtása, így a kapcsolattartás és az ellátás is eltérő körülmények között történhet, indokolt ennek törvényi alapját a Bv. tv.-ben is megteremteni.

A 120. és 124. §-hoz

Jelenleg nem egységes a Bv. tv. 278. § a) pontjának és 289. § a) pontjának értelmezése a tekintetben, hogy a hatályos szabályozás alapján a közérdekű munka végrehajthatóságának megszűnési esetei közül a saját háztartásban gondozás csak a női elítéltek vonatkozásában ad lehetőséget a végrehajthatóság megszűnésére, vagy azon férfi elítéltek esetében is, akik maguk gondozzák gyermeküket. A gyakorlatban mindkét jogértelmezésre van példa. Előfordulhatnak továbbá olyan élethelyzetek, hogy az elítéltek nem jogosultak gyermekgondozási díjra vagy gyermekgondozást segítő ellátásra, de gyermeküket mégis ők nevelik saját háztartásukban a szülést, illetve a gyermek születését követően. Bár ez a gondoskodás esetükben is méltányolható ok lenne, azonban a b) pont szerinti végrehajthatóságot megszüntető ok nem kerülhetne alkalmazásra. Az egységes jogértelmezés és a mai életviszonyokhoz jobban igazodó szabályozás kialakítása érdekében a születést követő egy évre vonatkoztatva a férfi elítéltek esetében is célszerű ezt a lehetőséget megteremteni. A végrehajthatóságot megszüntető okok szabályozása az elzárás és a közérdekű munka végrehajthatósága Bv. tv.-ben egyezően került megállapításra, amit a Javaslat egységesen kiegészít a gyermek születését követő egy éven át saját háztartásában való kizárólagos gondozás esetkörével. Ez a fordulat lesz alkalmazható a férfi elítéltek, de akár az örökbefogadó szülő vonatkozásában is.

Az elzárás végrehajthatósága megszűnése eseteit meghatározó rendelkezésnek a Javaslatkal beiktatott új d) pontja értelmében a jövőben nem hajtható végre az elzárás vagy annak hátralévő része, ha az elítélt olyan szabadságvesztést tölt, amely mellett kiutasítását rendelték el. Ez esetben ugyanis nagyobb társadalmi érdek fűződik ahhoz, hogy a szabadságvesztés kiállása után közvetlenül a kiutasítást hajtsák végre, mint a más ügyben kiszabott elzárás végrehajtásához.

A 121. §-hoz

A Bv. tv. 280. § hatályos (2) bekezdése értelmében, ha nincs kijelölhető munkahely a közérdekű munka elvégzésére, annak biztosítására a helyi önkormányzati költségvetési szervek vagy ezek intézményei, a helyi közszolgáltatást végző egyéb szervezetek, az önkormányzati tulajdon kezelésével és fenntartásával megbízott vagy erre a célra az önkormányzat által létrehozott gazdálkodó szervezetek kötelesek. A pártfogó felügyelői szolgálat jelzése alapján a kötelező munkahely biztosítása a „felelős szervek” tekintetében azért nem tud megvalósulni, mert egyes önkormányzatok nem tekintik magukat költségvetési szervnek, a körjegyző – hivatallal nem rendelkező település vonatkozásában – nem tekinti polgármesteri hivatalára nézve kötelezőnek a feladatot. A kormányhivatalok részéről is érkezett jelzés, miszerint a törvényi kötelezettségét nem teljesítő önkormányzatokkal szemben a költségvetési szervként való megjelölés miatt nem látnak alapot a törvényességi felügyeleti intézkedés alkalmazására. A Javaslat szerinti módosítással egyértelművé válik, hogy a feladat ellátása az elítélt lakcíme, illetve tényleges tartózkodási helye szerint illetékes települési önkormányzat, kivételesen a területi önkormányzat feladatkörébe tartozik.

A Bv. tv. 280. § hatályos (7) bekezdése szerint a közérdekű munkával összefüggésben történt munkahelyi vagy üzemi baleset esetén a pártfogó felügyelő és a munkahely képviselője közös jegyzőkönyvet vesz fel. Ez szükségtelenül az eljárás elhúzódásához vezethet és nagyobb illetékességi területen a pártfogó felügyelő részéről nehezen megoldható, mivel hivatali rendjéből adódóan nem tud mindig rendelkezésre állni. A közérdekű munkára ítélt foglalkoztatása során bekövetkezett munkahelyi vagy üzemi baleset esetén a kijelölt munkahelynek ugyanúgy kell eljárnia, mint a saját munkavállalói esetében. Nem indokolható továbbá, hogy a munkavédelmi és egyéb jogszabályok által meghatározott dokumentáción kívül a pártfogó felügyelő és a munkahely képviselője közös jegyzőkönyvet vegyen fel. A Javaslat ennek megoldásaként a kijelölt munkáltató részéről tájékoztatás adásának és a dokumentáció megküldésének kötelezettségét írja elő, mellőzve a közös jegyzőkönyv felvételét.

A Javaslat továbbá kiegészítő szabályként a Be. szabályainak alkalmazását teszi lehetővé a pártfogó felügyelő közérdekű munka végrehajtása körében lefolytatandó eljárásában, a Bv. tv. sajátos rendelkezéseinek alkalmazása mellett.

A 122. §-hoz

A Bv. tv. 280. §-ának (2) bekezdése egyértelműen meghatározza azon szervezetek körét, amelyek kötelesek a közérdekű munka esetében a munkavégzés helyét biztosítani. Ezen munkáltatók esetében nem szükséges a kötelezettségek vállalásáról szóló munkahelyi nyilatkozat beszerzése, tekintettel arra, hogy a kötelezettségek vállalása nem opcionális, hanem kötelező jellegű.

A közérdekű munka büntetés végrehajtásának első fázisa a munkahely kijelölése, a második a kijelölt munkahelyen a tényleges munkavégzés. A munkahely kijelöléséről szóló határozat ellen bírósági felülvizsgálatnak van helye, amelynek során a büntetés-végrehajtási bíróság a sérelmezett munkahely kijelöléséről szóló határozat felülbírálatát végzi el, döntése érdemben határozza meg a tényleges munkavégzésre meghatározott helyet. A kijelölt munkahely is csak akkor kezdheti meg az elítélt foglalkoztatását, ha a kijelölésről szóló végérvényes döntés birtokában van. Ezekre a körülményre tekintettel indokolt törvényi szinten kimondani a munkahely kijelöléséről szóló határozat ellen bejelentett felülvizsgálati kérelemnek a végrehajtásra halasztó hatályát. A Javaslat továbbá két bekezdésre bontja a hatályos rendelkezést, az új (5) bekezdés a bírósági felülvizsgálati kérelem benyújtására vonatkozó szabályokat tartalmazza, az új (5a) bekezdés pedig a pártfogó felügyelőnek az iratok felterjesztésére vonatkozó kötelezettségét határozza meg. Az új szabályozás a kialakult gyakorlathoz igazodva különbséget tesz az ügymenetben aszerint, hogy az ügyészség a kérelmet közvetlenül a bírósághoz nyújtja be és erről értesíti a pártfogó felügyelőt.

A 123. §-hoz

A Javaslat hiánypótló rendelkezésként meghatározza, hogy új munkahely kijelölése esetén mikor kell egyúttal az elítélt új foglalkoztathatósági vizsgálatát is kezdeményeznie a pártfogó felügyelőnek. A Javaslat továbbá egyszerűsíti a szabályozást azzal, hogy a bírósági felülvizsgálati kérelem tekintetében visszautal a munkahely kijelölésénél alkalmazandó rendelkezésekre [ld. Bv. tv. Javaslat szerinti 283. § új (5) és új (5a) bekezdését].

A 125. §-hoz

A hatályos szabályozás alapján a kiutasítás végrehajtására az adott ügyben kiszabott szabadságvesztés vagy elzárás kiállítását követően kerülhet sor. A büntetési célok érvényesülése érdekében a Javaslat a más büntetőügyben kiszabott szabadságvesztés végrehajtását is olyan indokként jelöli meg, amely a kiutasítás végrehajtását megakasztja.

A 126. §-hoz

A feltételes ügyészi felfüggesztés és a pártfogó felügyelet tartama közötti összhang biztosítása érdekében szükséges a pártfogó felügyelet végrehajtási szabályainak módosítása.

A gyakorlat jelzése alapján a Javaslat egyszerűsíti az eljárást azzal, hogy közvetlenül az ügyészséget hatalmazza fel a Btk. 70. § (3) bekezdésében meghatározott esetben a pártfogó felügyelet megszüntetésére.

A 127. §-hoz

A NATO SOFA korábban csak a szövetséges fegyveres erő magyar hatóság előtt büntetőeljárás alá vont tagja tekintetében tette lehetővé, hogy az USA fegyveres erők hatóságainak ellenőrzése alatt maradjon a vádemelésig. A DCA-egyezmény ehhez képest az eljárás lezárultáig a szövetséges fegyveres erők tagjának hozzátartozója tekintetében is biztosítja ennek lehetőségét. Erre tekintettel a Bv. tv. vonatkozó rendelkezésének kiegészítése vált szükségessé.

A 129. §-hoz

A Javaslat a letartóztatott sajtónyilatkozatának engedélyezése tárgyában hozott határozattal szembeni jogorvoslat terminológiai és eljárási szabályainak pontosítását végzi el. Egyértelműsíti, hogy e tárgyban a vádemelés előtt hozott ügyészi határozattal szemben a Be. szerinti bírósági felülbírálati indítvány, a vádemelés után a bírósági határozattal szemben a Be. szerinti fellebbezésnek van helye. Mindez azt is egyértelművé teszi, hogy a letartóztatott sajtónyilatkozatának engedélyezése tárgyában hozott határozat esetén a nyomozási bíró a végső felülbíráló fórum, hiszen a Be. 482. § f) pontja szerint a nyomozási bíró felülbírálati indítvány elbírálásáról hozott határozata ellen nincs helye fellebbezésnek. Egy korábbi jogi megoldást követve a hatályos normaszöveg szerint a letartóztatott sajtónyilatkozatának engedélyezése tárgyában a vádemelést követően a fellebbezést a törvényszék másodfokú tanácsa bírálja el. Ez a szabályozás azonban nem illeszkedik az általános szabályozásban rögzített bírósági fórumrendszerhez, a módosítás javításként a Be. másodfokra vonatkozó rendelkezését hívja fel.

A 130. §-hoz

A rendbíróság helyébe lépő elzárásról rendelkező határozat [Be. 128. § (2) bekezdés] a Be. 449. § (1) bekezdés b) pontja alapján nem ügyszűnő végzés, ezért az a Be. 460. § alapján véglegessé válik. A hatályos szövegben a megváltoztathatatlan megjelölésére szolgáló „jogerőre emelkedéstől” fordulatot a „véglegessé válástól” fordulatra szükséges módosítani.

A 131. §-hoz

A Bv. tv. 12. § (3) bekezdésében és a 297. § (1a) bekezdésében a módosítás nyelvtani pontosítást hajt végre.

A Bv. tv. 45. § (8) bekezdésének, 76. § (3) bekezdés a) pontjának, 95. § (2) bekezdésének, 160. §-ának, 426. § (4) bekezdésének módosítása a bv. intézetek férőhely-bővítési programjához kapcsolódó egyes kérdésekről szóló 1457/2018. (IX. 25.) Korm. határozathoz kapcsolódik. A Korm. határozatban foglaltak szerint a bv. intézetek férőhelybővítésének részeként a Büntetés-végrehajtás Központi Kórház feladatai is átadásra kerülnek egy újonnan létrehozott büntetés-végrehajtási egészségügyi szerv, a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ részére, amely – egyedülálló módon – egy polgári egészségügyi szolgáltató, a berettyóújfalui Gróf Tisza István Kórház egészségügyi szolgáltatásait igénybe véve végzi a fogvatartottak egészségügyi ellátását. Ennek révén a Büntetés-végrehajtás Központi Kórház jelenlegi épületeinek átalakításával fogvatartotti férőhelyeket lehet létrehozni.

A Bv. tv. módosítására a Büntetés-végrehajtás Központi Kórház funkcióváltása, illetve a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központ jogszerű működésének biztosítása érdekében kerül sor. A Bv. tv. jelenleg a Büntetés-végrehajtás Központi Kórházat hatalmazza fel egyes büntetés-végrehajtással is összefüggő egészségügyi feladatok ellátására. A funkcióváltással e feladatok átkerülnek a Büntetés-végrehajtás Egészségügyi Központba, így a Bv. tv.-ben szükséges elvégezni a kizárólag technikai jellegű módosításokat.

A Bv. tv. 284. § (2) bekezdése alapján a munkahely kijelöléséről szóló határozatot a pártfogók a hatályos rendelkezés alapján jogerős záradékkal látják el. A Be. a jogerő fogalmát újragondolva kizárólag az ügyszűnő határozatok végérvényességét jelöli a jogerő intézményével. Az ügyszűnő határozatok közé azok az érdemi jelentőségű döntések tartoznak, amelyek a vádról, illetve büntetőjogi jogkövetkezményről tartalmaznak rendelkezést, minden más bírósági döntés, ha jogorvoslattal nem támadható, véglegessé válik. A pártfogó munkahely kijelöléssel kapcsolatos eljárása – bár kifejezetten nincs kimondva a Be. alkalmazása – szükségszerűen a Be. hatálya alá tartozik, hiszen a Be. alkalmazásával kiszabott határozat végrehajtásához kapcsolódik szorosan, erre tekintettel, miután a munkahely kijelöléséről szóló határozat nem ügyszűnő, a hatályos szabályozásban „jogerős” megjelölés módosítása szükséges.

A Bv. tv. 289. § d) pontja alapján a közérdekű munka vagy annak hátralévő része nem hajtható végre, ha az ügyszűnő határozat jogerőre emelkedése után az elítélt öt évet vagy azt meghaladó időt töltött szabadságvesztésben vagy letartóztatásban. A szigorú büntetőpolitika koncepciójának az a megfelelő jogértelmezése, mely szerint a végrehajtás ezen akadályát kizárólag abban az esetben állapítható meg, ha az öt év folyamatos végrehajtást takar. A jogalkotói szándék ennek pontos rögzítésével tehető egyértelművé, ezért indokolt az ennek megfelelő tartalmú módosítás.

A Bv. tv. 293/A. § (1) bekezdésében a pénzbüntetés végrehajthatósága megszűnésének szabályozása a közérdekű munka végrehajtásának szabályaihoz igazodik, ezért indokolt a Bv. tv. 289. § d) pontjánál felvetett módosításnak megfelelően, a pénzbüntetés végrehajtásának hatályos rendelkezését is megváltoztatni.

A 132. §-hoz

A Javaslat a Bv. tv. új 31/A. §-ának beiktatásával egyértelművé teszi, hogy nemcsak a közérdekű munka és a pénzbüntetés, hanem annak nem teljesítése esetén ezek helyébe lépő szabadságvesztés sem hajtható végre. Ezzel összefüggésben szükséges rögzíteni azt is, hogy ezek végrehajtása sem akaszthatja meg a kiutasítás végrehajtását, ezért a Bv. tv. 301. § (4) bekezdéséből elhagyásra kerül az „ideértve a közérdekű munka vagy a pénzbüntetés helyébe lépő szabadságvesztést is” fordulat.

A 135. §-hoz

A Be. Alapvető rendelkezések fejezete általánosan kötelező, normatív tartalmú, generálisan az egész büntetőeljáráásban érvényesülő szabályokat tartalmaz. Az ítékezés alapja és vádhoz kötöttsége a bírósági eljárás megindítását és annak kereteit meghatározó olyan alapvető rendelkezés, melynek releváns részét képezi a jogorvoslat is.

Az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény Hetedik Kiegészítő jegyzőkönyv 2. cikke a büntetőügyben a fellebbezéshez való jogról és azzal összefüggésben fogalmaz meg kulcsfontosságú előírást. A rendelkezés azon túl, hogy kimondja, hogy a bűncselekmény miatt elítéltnak joga van arra, hogy a bűnössége megállapítását, illetőleg a büntetés kiszabását tartalmazó ítéletet felsőbb bírósággal felülbíráltassa, nem tilalmazza a fellebbezéshez való jog korlátozásának lehetőségét abban az esetben, amikor az érintett személy ügyét első fokon a legfelső bírói fórum tárgyalta, vagy amikor a felmentő ítélet ellen benyújtott jogorvoslat folytán hoztak bűnösség megállapítását tartalmazó ítéletet. Az Alaptörvény 25. cikk (2) bekezdése alapján a legfőbb bírói szerv a Kúria. Bár a Be. több helyen is rögzíti, hogy ha a határozatot a Kúria hozta, a határozattal szemben nincs helye fellebbezésnek, az Egyezmény rendelkezésével való tényleges összhangot ennek deklaratív kijelentése biztosítja az alapvető rendelkezések körében.

A 136. §-hoz

A pénzmossás minősítési rendszerének újraszabályozásával, továbbá az orgazdaság tényállásának beolvadásával pénzmossás minősítésre sok esetben csekély súlyú és egyszerű megítélésű cselekmények esetén kerülhet sor, ami ebben a körben a törvényszéki hatáskör szűkítését indokolta.

A 137. §-hoz

Belső koherenciát biztosító pontosítás. A kizárólagos illetékességi szabály azokat a bűncselekményeket sorolja fel, amely ügyekben elsőfokon kizárólagosan a törvényszék székhelyén lévő járásbíróság jár el. Az (5) bekezdés 12. pontja szerint ide tartoznak a gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények, melyek egy része a Be. 10. § (1) bekezdés 3. pontjában meghatározott gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény. A gazdálkodás rendjét sértő bűncselekmények azonban a Be. 20. § (1) bekezdés 19. pontja alapján elsőfokon törvényszéki hatáskörbe tartoznak. A belső koherencia megteremtése végett az érintett bűncselekményeket a kizárólagos illetékesség körében kivételként kell felsorolni.

A 138–139. §-hoz

Az Ütv. 12–13. §-a általánosságban felhatalmazza a felettes ügyészséget, hogy az alárendelt ügyészséget a szükséges intézkedés megválasztására kiterjedően is utasítsa. Ennél fogva adott a lehetőség – amely törvénysértés észlelése esetén valójában kötelezettség –, hogy a felettes ügyészségen bármely okból észlelt, de a Be. alapján az alárendelt ügyészség hatáskörébe tartozó intézkedést tartalmilag a felettes ügyészség döntse el. A döntésének hatályosulása ilyen esetben csak az alárendelt ügyészség utasításával – közvetve – történhet, ami különösen törvénysértés észlelése esetén az azonnali beavatkozást lehetetlenítheti el. Erre tekintettel a Javaslat megteremti a felettes ügyészség felügyeleti jogkörének rögzítésével a közvetlen beavatkozás lehetőségét. A Javaslat a felettes ügyészséget közvetlenül is feljogosítja mindazon felügyeleti jogkörök gyakorlására, amelyek az alárendelt ügyészség nyomozási tevékenységének hiányában is értelmezhetők.

A felettes ügyészség és az ügyészség viszonyának a büntetőeljárás keretei között történő szabályozása egyúttal biztosítja azt is, hogy a felettes ügyészség törvényességi felügyeletével kapcsolatos tevékenysége a büntetőeljárás résztvevői számára is megismerhetővé válik, hiszen annak gyakorlására így nem a büntetőeljáráson kívül – az Ütv. alapján –, hanem a Be. rendelkezései szerint kerül sor. A felettes ügyészség feladatának ilyen módon történő meghatározása elősegíti továbbá a felettes ügyészségeknek a joggyakorlat egységességének biztosításával kapcsolatos feladatának hatékony gyakorlását is.

A 140–141. §-hoz

Az eljáró ügyészség vagy nyomozó hatóság kijelölése olyan határozat, amely az eljárási résztvevők jogait közvetlenül nem érinti, az ügy sorsáról való tájékoztatásuk érdekében azonban indokolt a részükre történő kézbesítés. A Be. 369. § főszabálya alapján ezért a kijelölésről rendelkező határozattal szemben megnyílik a jogorvoslati jog. A javaslat a Be. első koherenciájára és a közvetlen érintettség hiányára tekintettel nem biztosít panaszjogot az ilyen határozatokkal szemben. A kijelöléséről szóló döntésre a Be. 362. § 1. pontja csak abban az esetben terjed ki, ha a kijelölésnek a Be.-ben és nem más jogszabályban meghatározott jogcíme van. Erre figyelemmel a javaslat nem érinti azokat a döntéseket, amelyekkel az eljáró ügyészséget, illetve nyomozó hatóságot a Be. 29. és 35. §-án kívüli más okból jelölik ki.

A 142–144. §-hoz

1. A Be. bevezette az ún. pre-gyanúsított állapot meghatározásaként a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy kategóriáját. Ennek a fogalmi lényegét a Be. 386. § (1) bekezdése tartalmazta, ami egyben behatárolta a kategória létezésének kezdetét és végét, hiszen elfogáshoz, idézéshez, előállításhoz, körözés elrendeléséhez, illetve vele szemben elfogatóparancs kibocsátásához kapcsolódhat. A Be. 386. § (1) bekezdése egyértelművé tette egyrészt azt, hogy az ott megjelölt intézkedésekkel érintett személy a büntetőeljárás résztvevője, másrészt azt, hogy ezen személy még nem gyakorolhatja a gyanúsított, gyanúsítás közlésével „kiteljesedő” jogait. A Be. e rendelkezése alapvetően a korábban kialakult joggyakorlathoz igazodott. E megkezdett szabályozási folyamat ugyanakkor a Be. egyéb jogintézményeit, rendelkezéseit tekintve nem volt teljes körű, így az egységes joggyakorlat, a kiszámítható jogalkalmazás és a jogbiztonság igényeinek megfelelő jogi szabályozás érdekében indokolt volt a pre-gyanúsított állapothoz kapcsolódó jogi státusz teljes körű körbehatárolása.

Ennek megfelelően szükségessé vált egy konkrét fogalom-meghatározás, ezért a javaslat a terhelt fogalmi meghatározása mellett beiktatja a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy fogalmát is, megjelölve azt a büntetőeljárás szakaszt és intervallumot, amikor egyáltalán ez a kategória felmerülhet, meghatározva azokat a jogintézményeket, amelyekhez a státusz kapcsolódhat. Hangsúlyozni szükséges, hogy a fogalomban szereplő előállítás a Be.-ben szereplő előállítás fogalmat jelenti, tehát nem vonatkozik az Rtv. vagy a NAV. tv. alapján önálló rendészeti intézkedésként végrehajtott előállításra.

A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogai a terhelt jogaihoz képest lényegesen szűkebbek, hiszen az eljárás ezen szakaszában – a gyanúsítás közlése hiányában – még nem beszélhetünk a terhelt védekezéséről. A bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy státusza leginkább a Be. egyéb érdekelti pozíciójához hasonlítható, azzal a nyilvánvaló különbséggel, hogy estében olyan határozatok hozatalára, intézkedések alkalmazására került sor, amelyek magukban hordozzák a terheltté válás, a büntetőeljárás hatálya alá kerülés, a védekezés megnyílásának rövid időn belül történő szükségszerűségét. Ennek megfelelően javaslat a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogait, illetve kötelezettségeit a terhelt jogaihoz és kötelezettségeihez igazodóan határozza meg. A szabályozás negatív kodifikációs megoldást alkalmaz, vagyis a terhelt jogaihoz képest azok alkalmazhatóságát zárja ki, amelyek nem egyeztethetők össze a gyanúsítás közlését megelőző eljárásjogi időszakokkal, illetve státusszal.

A javaslat törekszik arra, hogy kimerítően feltüntesse e kategóriát mindazon intézményeknél, ahol a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy felmerülhet, ahol jogok illethetők, illetve kötelezettségek terhelhetők. A fogalom bevezetésének és alkalmazásának az egyes jogintézményekhez kapcsolódó következetes átvitele és továbbgondolása jelenik meg a javaslatban, így ahol akár a terhelt mellett, akár önállóan felmerülhet a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogi relevanciája, ott ennek koherens feltüntetése szükséges, azaz: a terhelt jogai és kötelezettségei, a védő szabályai, a büntetőeljárás cselekvőképesség, a törvényes képviselő jogállása, az ügygondnok, a mulasztás következményei, az elfogatóparancs, a testi kényszer,

az egyéb adatszerző tevékenység, az őrizet, a motozás, a lefoglalás, a zár alá vétel, az áttétel, az eljárási cselekmény elvégzése határozat nélkül, a jelenlét az eljárási cselekményen a felderítés során, a gyanúsított kihallgatása, az eljárás felfüggesztésének tartama és egyéb rendelkezések, a katonai eljárás szabályai, a távollévő terhelttel szembeni eljárás és a külföldön tartózkodó terhelt távollétében való eljárás szabályai vonatkozásában.

2. A DCA-egyezmény XIII. cikk I. pontjában foglaltakra figyelemmel szükséges a Be. 39. § (2) bekezdés e) pontjának beiktatása a fogva lévő terhelt jogosultságait illetően, tekintettel arra, hogy a DCA-egyezmény előírja, hogy az USA fegyveres erők hatóságai haladéktalanul találkozhatnak minden az USA fegyveres erők tagjával vagy azok hozzátartozójával amennyiben őrizetük vagy letartóztatásuk elrendelésére került sor. A NATO SOFA egyezmény ilyen előírást még nem tartalmazott.

A 145. §-hoz

1. A módosítás az egyértelmű és koherens szabályozás megteremtése érdekében a Be.-ben is megjeleníti, hogy az Üttv. rendelkezései alapján védőként nemcsak ügyvéd, hanem európai közösségi jogász, illetve meghatározott feltételek esetén alkalmazott európai közösségi jogász és alkalmazott ügyvéd is eljárhat.
2. A módosítás a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy eljárási jogainak a pontos és ellentmondásmentes szabályozását szolgálja. Részletesen ld. a Be. 38–39. § indokolásánál.

A módosítás lényegében azt az eljárásjogi helyzetet rendezi, amikor a védő ügyfelének, védencének gyanúsított ki hallgatása – a gyanúsítás közlése – még nem történt meg. A védő vonatkozásában a Be. 42. § (1) bekezdésében meghatározott főszabály, hogy a védő jogai a terhelt jogaihoz igazodnak, a terhelt személyéhez fűződő jogok kivételével. A Javaslat ugyan ezt az alapvető jelentőségű szabályt kívánja érvényesíteni a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy védője vonatkozásában is. A gyanúsítás közlését megelőzően a védő jogai a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogaihoz igazodnak, annál szélesebb körben nem érvényesülhetnek, ugyanakkor azokat – a terhelt személyéhez fűződő jogok kivételével – a védő is teljeskörűen gyakorolhatja.

A Javaslat lényeges pontosítása, hogy a védő kizárására vonatkozó szabályok a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy, illetve a védő védencétől különböző bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy vonatkozásában is érvényesülnek.

A 146. §-hoz

1. A módosítás a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy eljárási jogainak a pontos és ellentmondásmentes szabályozását szolgálja, így jelen esetben a védelem ellátására való meghatalmazási jogosultságát rögzíti.
2. A Be. 41. § (1) bekezdésének a módosításához kapcsolódóan szükséges a Be.-ben is rögzíteni, hogy az európai közösségi jogász büntetőeljárásban való eljárásának a feltétele az Üttv. 77. § (4) bekezdése alapján ügyvéddel vagy ügyvédi irodával kötött eredeti együttműködési szerződés vagy annak hitelesített másolata és – ha az nem magyar nyelvű – annak hiteles magyar fordítása bemutatása az eljárás során.

A 147. §-hoz

A területi ügyvédi kamara által kijelölt ügyvéd helyett a Be. 47. § (1) bekezdése alapján eljáró helyettes védők kirendelésével kapcsolatos jogalkalmazói tapasztalatok alapján szükségessé vált annak törvényi szinten történő pontosítása, hogy a 47. § (1) bekezdés c) pontjának az alkalmazása körében pontosan hogyan kell értelmezni az elérhetetlenséget. Ennek érdekében a Javaslat meghatározza, hogy akkor minősíthető elérhetetlennek a kijelölt ügyvéd, ha a nyomozó hatóság egy óra alatt sem tud kapcsolatba lépni a kijelölt ügyvéddel. Fontos, hogy ez a szabály kizárólag azokra az esetekre irányadó, amikor a nyomozó hatóság olyan módon bocsátja ki az idézést, hogy az érintett huszonnégy vagy két órával az eljárási cselekmény előtt kapja meg azt, tehát a nem kivételes kézbesítési esetekre nem vonatkozik.

A Javaslat továbbá egyértelműen rögzíti, hogy ilyen esetekben a helyettes védő jelenléte kötelező az eljárási cselekményen.

A 148. §-hoz

A Javaslat egyrészt kifejezett szabály beiktatásával lehetővé kívánja tenni, hogy helyettes védőként olyan ügyvéd is kijelölhető legyen, aki más bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy vagy terhelt védőjeként jelen van, ebben az esetben feltétel természetesen, hogy az érintettek érdekei ne legyenek ellentétesek. Ez számos esetben teheti gördülékenyebbé a helyettes védő alkalmazását.

A módosítás továbbá a gyakorlati tapasztalatoknak megfelelően fel kívánja oldani azt a szabályt, amely alapján a helyettes védő kirendelése egyetlen eljárási cselekményre szól. A módosítás értelmében kizárólag a 47. § (1) bekezdése szerinti helyettes védő kirendelése esetén a helyettes védő az egymást követően folytatólagosan tartott eljárási cselekményeken folyamatosan eljárhat. Ez megkönnyíti az eljáró hatóság dolgát azzal, hogy a folytatólagosan tartott eljárási cselekményekre nem kell külön-külön kijelölni ugyanazt a személyt. Az egymást nyomban követő eljárási cselekmények során a helyettes védő ilyen esetben addig járhat el, amíg a területi ügyvédi kamara által kijelölt kirendelt védő nem jelentkezik az eljáró hatóságnál. Ez a rendelkezés a védő értesítésére vonatkozó szabályokra is kihatással van, hiszen a helyettes védő kirendelésének új hatályával a nyomban egymást követő cselekményeken a terhelt védelmét a helyettes védő látja el, vagyis értesítési, idézési kötelezettség is a helyettes védő vonatkozásában van. A helyettes védő eljárását ilyen esetekben a kijelölt kirendelt védő fellépése szakíthatja meg. Mindezekre figyelemmel kiemelten fontos szerepe van annak, hogy a kirendelő szerv a kijelölt védő első – a helyettes védő fellépését kiváltó – értesítése szabályszerű legyen (ld. elérhetetlenség új szabályai), ellenkező esetben a kijelölt védőnek nincs reális lehetősége az eljáró hatóság előtt megjelenni, jogait gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni. Másrészt lényeges az eljárási cselekmények egymást követő jellege. Amennyiben ugyanis már nem ilyen cselekményekről beszélünk, úgy a hatóság értesítési kötelezettsége ismét a kijelölt védő irányában áll fenn (akár normál, akár sürgős értesítésről van szó). Az eljárási cselekmények nyombaniségaával kapcsolatos esetleges visszaélés ismét olyan helyzetet teremt, amely okán a kijelölt védőnek nincs reális lehetősége az eljáró hatóság előtt megjelenni, jogait gyakorolni, kötelezettségeit teljesíteni. A kijelölt kirendelt védő értesítésének, idézésének elmaradása ilyen esetben az eljárási cselekmény érvényességét érintő törvénysértés.

A 149. §-hoz

A Be. kimondja, hogy a magánvádlónak és a pótmagánvádlónak az eljárás minden szakaszában személyes megjelenési kötelezettsége van. Felmerülhet azonban az az eset, amikor a magánvádló vagy a pótmagánvádló személyes eljárási kötelezettségének nem tud eleget tenni súlyos, tartós betegségére tekintettel.

A módosítás ennek feloldását szolgálja azzal, hogy a sértetti jogutódláshoz hasonlóan, az általános rendelkezések között megteremti a lehetőségét annak, hogy ha a magánvádló, illetve a pótmagánvádló tartós, súlyos betegségére tekintettel idézés ellenére az ülésen, tárgyaláson, vagy a nyilvános ülésen nem tud megjelenni, helyébe törvényes képviselője, vagy az általa vagy törvényes képviselője által meghatalmazott képviselője lépjen. A képviselőt a magánvádló, illetve a pótmagánvádló jogai illetik meg, és kötelezettségei terhelik, ideértve azt is, hogy a bíróságnak a vád elejtésének kell tekintetnie azt, ha a képviselő – a sértett helyébe lépve – idézés ellenére a tárgyaláson nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen nem menti ki.

Ha a magánvádló vagy a pótmagánvádló súlyos, tartós betegsége esetén nem él annak a lehetőségével, hogy a helyébe lépő képviselőt hatalmazzon meg, illetőleg a törvényes képviselő sem lép a sértett helyébe, és maga a sértett sem tesz eleget személyes eljárási kötelezettségének, úgy mulasztása – az eljárás szakaszától függően – az eljárás megszüntetését fogja maga után vonni.

A 150. §-hoz

1. A Be. jelenleg nem helyezi el az ügygondnokot a büntetőeljárásban részt vevő személyek kategóriái között. Ebből fakad, hogy bizonyos büntetőeljárási helyzetek esetén nem rendezi a törvény egyértelműen az ügygondnok esetén követendő szabályokat, így például a korábban ügygondnokként eljáró személy védőként történő kizárását. A Javaslat ennek érdekében az ügygondnokot a segítők körében, a törvényes képviselő mellett helyezi el.
2. A Javaslat a teljes körű szabályozás érdekében megjeleníti a pártfogó ügyvédet is a segítők felsorolásában.

3. A Javaslat a Be. 41. §-ának a módosításával az ott ismertetett szempontok alapján megjeleníti a törvényben az európai közösségi jogászt, az alkalmazott ügyvédet és az alkalmazott európai közösségi jogászt. Ugyanezt indokolt megtenni a segítők esetében is, mivel számos esetben segítőként ügyvéd is eljárhat. Ezzel a Javaslat tisztázza, hogy azokban az esetekben, amikor ügyvéd segítőként eljárhat, az ügyvédjelölt, a kamarai jogtanácsos, az európai közösségi jogász, az alkalmazott ügyvéd és az alkalmazott európai közösségi jogász is eljárhat az Üttv.-ben meghatározott esetekben és feltételek mellett.

A 151. §-hoz

A Javaslat a Be. 45. § (2) bekezdésének a módosítása kapcsán kifejtett szempontoknak megfelelően az európai közösségi jogász büntetőeljárásban való eljárásának a feltételei között rögzíti az Üttv. 77. § (4) bekezdése alapján az együttműködési megállapodás bemutatásának a követelményét.

A 152. §-hoz

A gyakorlati tapasztalatok alapján indokoltá vált az ügygondnok jogintézményének felülvizsgálata. Ennek keretében megállapításra került, hogy indokolt az egész eljárásra kiterjedő képviseleti joggal rendelkező törvényes képviselőt ellátó résztvevőként szabályozni az ügygondnok jogintézményét, és ezzel egyidejűleg korlátozott jogi helyzetét megszüntetni.

A módosítás pontosítja az ügygondnok kirendelésének szabályait, és egyértelműen kimondja, hogy ügygondnokként nem járhat el, és ki kell zárni az eljárásból azt a személyt, akinél megalapozottan feltehető, hogy a bűncselekményt az általa képviselt terhelttel vagy bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személlyel együtt követte el, vagy akinek az érdekei az általa képviselt személy érdekeivel ellentétesek. A módosítással egyértelművé válik továbbá, hogy az ügygondnok kirendelésére csak abban az esetben kell, hogy sor kerüljön, amennyiben nincsen eljárásra képes törvényes képviselő. Annak ellenére, hogy az egyik szülő eljárása kizárt, a másik továbbra is eljárhat képviselőként, így ebben az esetben ügygondnok kirendelése nem szükséges.

A kizárásról főszabály szerint a bíróság, illetve a vádemelés előtt az ügyészség jogosult dönteni. Abban az esetben azonban, ha megalapozottan feltehető, hogy terhelt, illetve a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy és törvényes képviselője együtt követték el a bűncselekményt, úgy a kizárás halasztást nem tűr, így arra a nyomozó hatóság is jogosult. A nyomozás során hozott határozat – a Be. 367. § (1) bekezdésére figyelemmel – a jogorvoslatra tekintet nélkül végrehajtható. Ennek megfelelően az ügygondnok kirendelése iránt is a kizárással egyidejűleg intézkedni kell, ellenkező esetben az érintett személy törvényes képviselő nélkül maradna, amely hiányosság az eljárási cselekmény érvényességére kiható helyzetet eredményezne.

A terhelt és a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy törvényes képviselője tartalmilag a védővel azonos jogokat gyakorol a jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás-kérési, indítványtételi, ügyirat-megismerési, valamint jogorvoslati jogosultság szempontjából. Ezért az ő vonatkozásukban a szabályozás további feltételként kimondja, hogy a védő kizárására vonatkozó 43. § (1) bekezdés rendelkezéseit is megfelelően alkalmazni kell.

A kirendelt védő szabályozásához hasonlóan, az ügygondnok vonatkozásában is kimondásra kerül továbbá, hogy kirendelése ellen nincs helye jogorvoslatnak. Azonban a képviselt személy indokolt indítványban kérheti más ügygondnok kirendelését, továbbá maga a kirendelt ügygondnok is kérheti felmentését.

A törvény a felmentett, illetve kizárt és az újonnan kirendelt ügygondnok közötti együttműködést is előírja azzal, hogy kimondja a 48. § (3)–(6) bekezdésnek megfelelő alkalmazását.

A 153. §-hoz

A Be. az ügygondnok jogaira általánosságban a törvényes képviselőre vonatkozó jogok alkalmazását írja elő, minthogy az ügygondnok a törvényes képviselői pozíció betölthetlensége esetén jut szerephez. A törvényes képviselő tartalmilag a védővel azonos jogokat gyakorol a jelenléti, észrevételezési, felvilágosítás-kérési, indítványtételi, ügyirat-megismerési, valamint jogorvoslati jogosultság szempontjából. A védői és a képviselői pozícióhoz kapcsolódó eltérő jogosítványok jelennek meg azonban a költségkezdmények terén. Ezen a téren a költségkezdmény a védő díjának és költségének állam általi előlegezésére és viselésére terjed ki, de nem érinti a törvényes képviselő és az ügygondnok költségét, illetve díját. Míg a törvényes képviselő esetén a különbségtétel

indokolható a képviselt személlyel kapcsolatban fennálló más jogági – jellemzően családjogi – kapcsolatból fakadó elvárható költségelőlegezéssel, ügygondnok esetén az erre kirendelt ügyvéddel szemben ilyen elvárás nem támasztható. A Javaslat ezért a költségkedvezmény tekintetében a kirendelt védővel azonos szabályozást vezet be az ügygondnok költségének és díjának előlegezésére, valamint terhelt esetében annak viselésére vonatkozóan.

A 154. §-hoz

A Barnahus izlandi szó, gyermekházat jelent, ahol az igazságszolgáltatás és a gyermekvédelem folyamatosan együttműködik, tevékenységük szorosan összekapcsolódik. A Barnahus módszerrel a szexuális abúzus áldozatává vált gyermek törvényszéki meghallgatása történik. Központi célkitűzése, hogy gyermeknek csak egy alkalommal kelljen a traumáról beszélnie és a meghallgatás során szerzett vallomás/információ elegendő bizonyítékkal szolgáljon a vádemeléshez, ítélethozatalhoz. A meghallgatáskor kép- és hangrögzítés történik, mely azért is rendkívül fontos, mivel a gyermek sok esetben nem szavakkal, hanem nonverbális kommunikációval „jelzi” a vele történeteket. A monitoring szobában az igazságszolgáltatás és gyermekvédelem szakemberei monitoron keresztül követhetik végig a beszélgetést és lehetőségük van a kérdéseiket feltenni a gyermekhez, melyeket a meghallgatást lefolytató szakember tolmácsol. A Barnahusban a gyermek egyszeri meghallgatása mellett orvosi vizsgálatot is végeznek – melynek eredménye az eljárás során tárgyi bizonyítékként szolgál –, sor kerül továbbá a gyermek trauma pszichológus által végzett terápiájára is.

Magyarországon 2016-ban Szombathelyen hozták létre az első Barnahust és további intézmény létrehozását tervezik szakmai kezdeményezés eredményeképpen. A Barnahus a Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálatok keretében működik, a módszer intézményesítése megtörtént.

Annak érdekében, hogy a különleges bánásmódot igénylő személyek vonatkozásában – annak jellegénél fogva, elsősorban a gyermekkor sértett esetén – a nyomozás során sor kerülhessen a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény 61. § (2) bekezdése szerinti, Barnahus-moddellén alapuló szolgáltatás igénybe vételére, valamint ott lefolytatott eljárási cselekmény eredményének, illetve az arról készült kép- és hangfelvételnek a bizonyítékként való felhasználására, szükségessé vált a Be. módosítása, a módszer eljárásjog pozíciójának kialakítása.

A Javaslat lényege, hogy a megjelölt módszerrel végrehajtott cselekmény eljárási cselekmény, azt az eljáró nyomozó hatóság, illetve ügyészség hajtja végre. A Be. alapján a módszer alkalmazása eljárási cselekménynek – kihallgatásnak vagy meghallgatásnak – minősül, amelyet az eljárást végrehajtó hatóság igazságügyi szakértő, vagy a módszer alkalmazására képesítéssel rendelkező, gyámügyi igazgatásról szóló törvény 61. § (2) bekezdésben meghatározott szolgáltatást végző személy, szaktanácsadóként történő közreműködésével hajtja végre. A különleges bánásmódot igénylő sértett részvételével zajló eljárási cselekményeken rendkívül fontos a speciálisan képzett személyek közreműködése, különösen, ha az eljárási cselekmény résztvevője olyan gyermek, aki gyakran nem szavakkal, hanem nonverbális kommunikációval „jelzi” a vele történeteket, ezért az eljárási cselekmény eredményes lefolytatása, önmagában is indokolja szakértő, szaktanácsadó közreműködését. A Javaslat ezzel egyértelművé teszi az eljárási cselekmény során közreműködő személyek eljárásjogi státuszát, jogait, kötelezettségeit. A módszer alkalmazásának részletszabályait rendeleti szintű szabályok határozhatják meg, az eljárási cselekmény során keletkezett bizonyítási eszköz értékelése a büntetőügyben eljáró bíróság, ügyészség, nyomozó hatóság feladata.

A 155. §-hoz

Az ügyiratmegismerés Be. által bevezetett új rendszerével kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok és felvetések mutattak rá arra, hogy bizonyos esetekben konfliktus keletkezhet a folyamatos ügyiratmegismerés garanciális követelményei és az adatvédelmi szempontok között. Ennek feloldása érdekében a Javaslat három, jól körülhatárolt és konkrét esetben meg kívánja teremteni annak a lehetőségét, hogy bizonyos más törvény alapján különösen védendő adatkört tartalmazó esetben az eljáró szerv elrendelhesse az ilyen ügyirat zárt kezelését. Fontos rámutatni, hogy az érintett személyes adatainak közigazgatási hatósági, polgári peres vagy más eljárásban elrendelt zártan kezelése, illetve a közérdekű bejelentés esetén a zártan kezelés csak ideiglenes, addig tarthat, ameddig az érintettet a büntetőeljárásban személyesen nem hallgatják ki, mert ilyenkor belépnek a Be. által biztosított védelmi jogintézmények (személyes adatok zárt kezelése, különösen védett tanú, stb.), amelyekkel ettől az időponttól fogva már megoldható az érintett védelmének a megfelelő biztosítása.

A 156. §-hoz

Az ügyiratmegismerés Be. által bevezetett új rendszerével kapcsolatos gyakorlati tapasztalatok és felvetések alapján indokoltta vált bizonyos esetekben lehetővé tenni, hogy az eljáró szervek a 100. § (6) bekezdésén túli esetekben és feltételek mellett is korlátozhassák az ügyiratok megismerését. Hangsúlyozni kell, hogy ezen kivételek nem jelentenek koncepcionális változást, csak szűk körben, ideiglenes jelleggel és nyilvánvalóan indokolt esetben teszik lehetővé a korlátozást. Az új (6c) és (6d) bekezdésben meghatározott esetekben pedig csak a megismerés módjának a korlátozására adnak lehetőséget.

A 157. §-hoz

1. A 115. § (2) és (3) bekezdése szerint idézett személy megjelenésének biztosítása a kiskorú gondozását ellátó személy, valamint a törvényes képviselő feladata. A kiskorú gondozását ellátó személy vonatkozásában e kötelezettség megszegése esetén rendbírsággal sújtható, és a meg nem jelenéssel okozott bűnügyi költség megtérítésére kell kötelezni. A 115. § (3) bekezdése szerint idézett személy törvényes képviselőjére azonban a hatályos Be. nem tartalmaz ilyen szabályozást. A módosítás ezt a hiányosságot pótolja, és egységes szabályozást alakít ki a 115. § (2) és (3) bekezdése szerint idézett személyek megjelenésének biztosítására kötelezett személyek kötelezettségének megszegése esetén alkalmazható jogkövetkezmények vonatkozásában. Amennyiben nem igazolják, hogy az idézett személy meg nem jelenésében vétlenek, úgy mind a kiskorú gondozását ellátó személy, mind a 115. § (3) bekezdése szerint idézett személy törvényes képviselője is rendbírsággal sújtható, és a meg nem jelenéssel okozott bűnügyi költség megtérítésére kell kötelezni.
2. A kézbesítési fikció 132. § (2) bekezdés c) pontjában szereplő új esete, ha az ügyirat a címzett értesítési címéről, tényleges tartózkodási helyéről, és lakcíméről „a cím nem azonosítható”, „címzett ismeretlen”, „elköltözött” vagy „kézbesítés akadályozott” jelzéssel érkezett vissza. Ezekben az esetekben a kézbesítési fikció, mint jogkövetkezmény alapja azon kötelezettség elmulasztása, hogy a büntetőeljárásban részt vevő személyeknek postai elérhetőségüket be kell jelenteni egyrészt a büntetőeljárást lefolytató szervnek, másrészt – általános, a büntetőeljárástól független kötelezettséggént – a személy- és lakcímnnyilvántartást kezelő szervnek. A nem büntetőeljárás kötelezettség elmulasztásához fűződő jogkövetkezmény lényegében a tudomásszerzés, illetve a jogorvoslati jogosultság elmulasztása, amely nem tekinthető aránytalannak annak ellenére sem, hogy nem büntetőeljárás kötelezettség megsértésén alapul. Nem terjeszkedik túl az elvárhatóságon, hogy aki elmulasztja ezeket a kötelezettségeket, számolnia kell azzal, hogy egyben hivatalos irattal kapcsolatos tudomásszerzést és jogorvoslati lehetőséget is elmulaszthat.

Ezzel szemben az idézéshez kapcsolódó mulasztáshoz fűződő önálló szankciók (elővezetés, rendbírság) a terhelt és a sértett személyén kívüli résztvevők esetén méltánytalanok lennének pusztán a személy- és lakcímnnyilvántartóba történő bejelentés elmulasztása, vagy a valós lakcím nem megfelelő azonosíthatóságának biztosítása miatt. Emellett az új kézbesítési fikcióval történt idézés esetén a rendbírság, elővezetés alkalmazásnak gyakorlati jelentősége sem lenne, hiszen e szankciók alkalmazásával – az érintett elérhetetlensége miatt – sem lehetne biztosítani a megjelenését. E körben a Be. – egyéb eljárási cselekmények mellett – egy önálló jogintézményt is biztosít az elérhetetlenné vált személy felkutatására, a körözést. Más a helyzet a sértett és a terhelt esetében, akik kötelezettségének ilyenkor kettős, ők a Be.-ben előírt bejelentési kötelezettségüket is elmulasztják. Mindezekre tekintettel a Javaslat az új fikciós esetkör a terheltre és a sértettre vonatkozó kivételtől eltekintve kiveszi az idézéssel szembeni mulasztás szankciójának alapját képező esetek közül.

A 158. §-hoz

A módosítás technikai jellegű pontosítást tartalmaz, a mindkét ponthoz tartozó záró részt külön sorba helyezi.

A 159. §-hoz

A Javaslat pótolja azt a hiányosságot, hogy a nyomozás során az ügyészség vagy a nyomozó hatóság által kiszabott rendbírság megfizetésére adott halasztás, vagy részletfizetés esetére a törvény nem tartalmazott rendelkezést a végrehajtás mikéntjére. Azzal, hogy a Javaslat szerinti kiegészítés az eljárási cselekményekre vonatkozó általános rendelkezések között kerül elhelyezése, egyben biztosítja azt, hogy rendbírság megfizetésére adott halasztás, vagy részletfizetés esetére vonatkozó szabályozás egységessé válik a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság eljárásában. A bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság ezek szerint azonos elvek, feltételek és részletszabályok

szerint rendelkezhetnek a rendbíróság megfizetésére adható halasztásról és részletfizetésről, ami szükségtelenné teszi a kizárólag a bíróságokra vonatkozó 443. § rendelkezéseinek fenntartását. A halasztás vagy a részletfizetés tárgyában hozott határozatok elleni – a Bv. tv. 44. § (4) bekezdésében írtakkal összhangban – jogorvoslatot csak a halasztás vagy részletfizetés engedélyezése tárgyában hozott határozatok esetében indokolt kizárni. A kérelem elutasításáról rendelkező határozat ellen az általános szabályok szerint jogorvoslatnak van helye.

A Javaslat technikai jellegű módosítást hajt végre, amikor az első előfordulás okán bevezeti a normaszövegbe a Bv. tv. rövidített elnevezését, amelyből szükségszerűen következik, hogy a 403. § (1) bekezdésében elegendő a rövidített elnevezés használata.

A 160. §-hoz

1. A Be. hatályos 132. § (3) bekezdése az ellenérdekű félnek történő kézbesítés esetére mentességet biztosít a kézbesítés következményei alól. Ezt azonban a kézbesítési fikcióra hivatkozással, az alól kivételt biztosítva teszi meg. A kézbesítés fikció jellegéből eredően egy tudottan meg nem történt eseményre vonatkozik, így pontosításra szorul az ellenérdekű személy részére megtörtént kézbesítésre való utalás. A Javaslat az ellenérdekű átvevő számára – az egyébként szabályszerű – kézbesítés alóli kivételt fogalmaz meg.

A Javaslat a nyilvánvalóan ellenérdekű fél általi átvételt megfosztja a szabályszerű kézbesítés jogkövetkezményeitől. E kategorikus megoldás összhangban áll azzal a rendeleti szabályozással, miszerint a címzett sajátkező átvételét szolgáló postai értesítést kell használni az olyan címre történő kézbesítés esetén, ahol a címzett érdekeivel ellentétes átvétellel jogosult más személy is tartózkodik [12/2018. (VI. 12.) IM rendelet 30. § (4) bekezdés a) pontja]. A Javaslat kifejezésre juttatja, hogy e szabályok ellenére az ellenérdekű személynek történő kézbesítés jellemzően valamilyen anomália (hiányos ismeret vagy jogszabálysértés) eredménye, ezért hozzá nem fűzhetők a szabályszerű kézbesítés következményei.

Mindezt olyan normaszöveggel, miszerint az érdekellentét nyilvánvaló volta vagy az előzetesen bejelentett érdekellentét alapozhatja meg a rendelkezés alkalmazását. A normaszöveg célja ezzel arra irányul, hogy a büntetőeljárást lefolytató szervek a büntetőeljárási bizonyítás tárgykörén túl ne legyenek kötelesek feltárni a címzettek közvetlen környezetében fennálló érdekeltségi viszonyokat.

2. A Be. 132. § (2) bekezdése a kézbesítési fikció esetei terén nem szabályozza valamennyi, jelenleg eredménytelennek minősülő postai kézbesítést. Ugyanez a helyzet a hirdetményi kézbesítés 135. § (1) bekezdésében meghatározott eseteiben is, így a két norma összevetésével kirajzolódik egy olyan kör, amelyben a kézbesítéshez egyáltalán nem fűződhetnek jogkövetkezmények. Ebben a körben a Be. ráadásul nem írja le, hogy milyen további eljárás követendő, vagy egyáltalán mellőzhető-e a kézbesítés. A Javaslat abból a kötelezettségből indul ki, hogy a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény 26. § (1) bekezdése alapján a Magyarország területén élő, e törvény hatálya alá tartozó polgár köteles beköltözés vagy kiköltözés után három munkanapon belül lakóhelyének, illetve tartózkodási helyének címét nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni. Mindezek mellett a Be. a terhelt és a sértett vonatkozásában is kötelezettséggént nevesíti a postai elérhetőségek változásának bejelentését [Be. 39. § (3) bekezdés b) pontja, 51. § (6) bekezdés b) pontja]. Ha a kézbesítés eredménytelensége e kötelezettség elmulasztásából fakad, nem aránytalan következmény a kézbesítési fikció beállása, amelynek megdöntése során még érvényesíthetők lehetnek a méltánylást érdemlő egyéni szempontok. A Javaslat ezért valamennyi olyan esetet felsorol, amelyet a postai szolgáltatások nyújtásának és a hivatalos iratokkal kapcsolatos postai szolgáltatás részletes szabályairól, valamint a postai szolgáltatók általános szerződési feltételeiről és a postai szolgáltatásból kizárt vagy feltételeken szállítható küldeményekről szóló 335/2012. (XII. 4.) Korm. rendelet 25. § a) pontja a postai szolgáltatón kívül álló okból a kézbesíthetlenség okaként felsorol, és összefüggésbe hozható a leírt kötelezettség elmulasztásával.

A terhelt elérhetőségének ismeretlenné válása esetén hirdetményi kézbesítésnek, és végső soron távollétes eljárásnak van helye. A szabályozási szükséglet ezért egyrészt ebben a körben nem áll fenn, másrészt a fikciós kézbesítés ilyen esetekre való kiterjesztése, a hirdetményi kézbesítés lehetőségének jellemző kiüresedéséhez vezetne. A Javaslat ezért a Be. módosuló 132. § (3) bekezdésével a fikció új esetköréből kiveszi a terhelt részére kézbesítendő ügyiratokat.

A 161. §-hoz

1. A Be. 152. §-a értelmében az elektronikus ügyintézészt biztosító szervek, így a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság elektronikus úton tartják a kapcsolatot egymással. A jogalkalmazói visszajelzések alapján a bíróság, az ügyészség és a nyomozó hatóság közötti elektronikus kapcsolattartás technikai nehézségekkel jár azokban az esetekben, amikor rövid (néhány óras vagy napos) határidő áll csak rendelkezésre az ügyiratok továbbítására. E technikai nehézséget nem üzemszünet vagy az elektronikus ügyintézés korlátozott működőképességét okozó esemény, vagyis üzemzavar okozza. A büntetőeljárást folytató szervekhez, különösen a bírósághoz napi szinten érkező jelentős mennyiségű elektronikus küldemény biztonsági ellenőrzésen megy át, amely annyi időt vesz igénybe, hogy az informatikai rendszer üzemszerű működése mellett is előfordul, hogy jelentős (több órás) késéssel érkeznek meg az ügyiratok. További problémát jelent, hogy e technikai problémáról, vagyis arról, hogy a küldemény nem érkezik meg időben, adott esetben a küldő fél nem is tud.

A büntetőeljárás során vannak olyan helyzetek, döntések, ahol elengedhetetlen, hogy a büntetőeljárást folytató szerv mihamarabb a döntését megalapozó tények, adatok birtokába kerüljön. Kiemelést érdemel a bíróság elé állítás, illetve a személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedés, amely esetén tipikusan rövid idő áll rendelkezésre ahhoz, hogy az ügyiratot a bíró áttekintse, abból felkészüljön. Annak érdekében, hogy a Be. által biztosított rövid határidő esetén informatikai probléma az eljárási cselekményt ne veszélyeztethesse, a Javaslat lehetővé teszi az ügyirat papíralapú vagy adathordozón történő benyújtását, továbbítását illetve kézbesítését.

A Be. 155. §-a rendelkezik arról, hogy elektronikus kapcsolattartás esetén mely esetekben van helye egyes okiratok papíralapon vagy egyéb adathordozó útján történő benyújtásának, továbbításának, kézbesítésének. A Javaslat a Be. 155. § (3) bekezdését alakítja át olyan módon, hogy pontokba szedi az eddig is meglévő egyes eseteket (ha a digitalizálás aránytalan nehézséggel járna, illetve ha a beadvány vagy az ügyirat valódisága vitás) és kiegészíti egy új esetkörrel. Eszerint, ha az ügyirat elektronikus úton történő kézbesítése vagy továbbítása olyan késedelmet jelentene, amely az eljárási cselekmény határidőben történő lefolytatását veszélyeztetné, vagy az eljárás aránytalan elhúzódását okozná, a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elrendelheti a papíralapú vagy adathordozón történő továbbítást, illetve kézbesítést.

Az új rendelkezés továbbra is csak egyes ügyiratok vonatkozásában jelent kivételt az elektronikus kapcsolattartás alól, vagyis a továbbiakban ugyanúgy elektronikus marad a kapcsolattartás a felek között. Ugyanakkor egy ügyben több alkalommal is előfordulhat, hogy szükségessé válik egy beadvány vagy ügyirat papíralapú vagy adathordozón történő benyújtása, továbbítása, illetve kézbesítése. Ennek oka lehet bármely, a törvényben is nevesített ok (digitalizálási nehézség, vitatott valódiságú ügyirat, időszerűség), illetve ezeken kívül bármilyen más olyan helyzet is előállhat a „különösen” fordulatra tekintettel, amely szükségessé teheti a papíralapú vagy adathordozón történő benyújtást, továbbítást, illetve kézbesítést.

Abban az esetben, ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elrendeli az ügyirat papíralapú vagy adathordozón történő továbbítását, illetve kézbesítését, úgy a papíralapú kézbesítés lesz a joghatályos, ilyen esetben nem kell intézkedni az elektronikus megküldésről. A Javaslat célja nem az elektronikus és a papíralapú kézbesítés megkettőzése, hiszen a párhuzamos papíralapú és elektronikus kézbesítés egyéb kérdések mellett a jognyilatkozatok érvényességével vagy a határidők számításával kapcsolatos problémákat is felvetne.

2. A Be. 155. §-a a benyújtás, továbbítás, illetve kézbesítés szavakkal fejezi ki az egyes ügyiratok megküldését. A Be. ezeken kívül használja még az előterjeszt, indítványoz, kezdeményez, bejelent, megküld, átad kifejezéseket is. Mindezek közül a kézbesítés az egyetlen Be.-ben szabályozott jogintézmény, a többi tulajdonképpen egymás – nem értelemszerű, a szavak hétköznapi értelemben vett fogalmával egyező, jellemzően az adott szövegkörnyezetbe leginkább illeszkedő – szinonimája. A benyújtás, továbbítás, előterjesztés, indítványozás, kezdeményezés, megküldés, átadás kifejezések technológia-semlegesek, egyaránt értelmezhetők papíralapú és elektronikus kapcsolattartás esetén is.
3. A Javaslat a normaszöveg megkönnyítése érdekében technikai pontosításként elhagyja a bizonyítási eszközre történő utalást a 155. § (3) és – hatályon kívül helyező rendelkezés formájában – (4) bekezdéséből. A bizonyítási eszköz ugyanis fogalmilag része az ügyiratnak, illetve a beadványnak, szükségtelen külön is nevesíteni.

4. A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi CXCVII. törvény módosításaiban kodifikációs hiba folytán lemaradtak a Be. 156., 157., 158. és 159. §-a előtti alcímek, ezeket indokolt visszaírni a Be.-be, a Javaslat ezt a hiányosságot pótolja.

A 162. §-hoz

A Be. 449. § (3) bekezdés b) pontja a nem ügydöntő végzések példálózó felsorolása között szerepelteti a szakértő kirendeléséről és felmentéséről szóló végzést. A szakértő kirendelése és felmentése szükségszerűen indokolást igénylő döntés, mivel az adott ügyben kiemelt jelentősége lehet annak, hogy milyen körben és mely kérdések vonatkozásában működik közre a szakértő, vagy éppen milyen okból történik rendelkezés a szakértő közreműködésének befejezéséről. A bizonyításban betöltött szerepe és jellege ugyanakkor indokoltá teszi, hogy a határozattal szemben ne legyen helye jogorvoslatnak. Ugyanezen körülmények a nyomozás során is irányadóak. A Javaslat ezen célok normaszövegben való egységes megjelenítését szolgálja.

A 163. §-hoz

A Javaslat az eredeti jogalkotói szándéknak megfelelően – jogszabályhelyre történő visszautalás helyett – szövegszerűen rögzíti a magánszakértő bevonására vonatkozó korlátozást arra az esetre, ha a terhelt vagy a védő indítványa olyan tény szakértői megállapítására vagy megítélésére irányul, melyet az ügyészség vagy a nyomozó hatóság által kirendelt szakértő által készített szakvélemény már vizsgált. Ha a terhelt vagy a védője a szakvélemény valamely fogyatékosága miatt nem fogadja el a korábban előterjesztett szakvéleményt, akkor a Be. 197. § (1) bekezdésében foglalt hibákra hivatkozva indítványozhatja a szükséges szakértői felvilágosítás, illetve a szakvélemény kiegészítésének elrendelését. Ha a terhelt vagy a védője a szakértőtől kapott felvilágosítás vagy a szakvélemény kiegészítése ellenére sem fogadja el a szakvélemény megállapításait, akkor a Be. 197. § (2) bekezdésnek megfelelően másik szakértő kirendelését indítványozhatják. Magánszakértői vélemény elkészítésére megbízás ezek után csak akkor adható, ha a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság elutasította a másik szakértő kirendelésére irányuló terhelti vagy védői indítványt.

A 164. §-hoz

A szakértő díjazás iránti joga a szakértő és a kirendelő közötti jogviszonyban a szakértői kötelezettségek ellentételezéseként jelenik meg. Az igazságügyi szakértőkről szóló 2016. évi XXIX. törvény (a továbbiakban: Szaktv.) 3. § (2) bekezdése alapján az igazságügyi szakértő a szakértői tevékenységéért szakértői díjra jogosult. A Szaktv. szövege szándékosan nem a „szakvélemény elkészítéséért” fordulatot használja. Az igazságügyi szakértőt ugyanis az általa elvégzett munkával arányosan akkor is szakértői díj illeti meg, ha a szakvélemény előterjesztésére valamilyen okból nem került sor.

A Javaslat a szakértőkre vonatkozó törvényi szintű szabályozás koherenciájának megteremtését szolgálja azzal, hogy átveszi a Szaktv. 49. § (1) bekezdésében, valamint az igazságügyi szakértők díjazásáról szóló 3/1986. (II. 21.) IM rendelet (a továbbiakban: Díjrendelet) 1. § (1) bekezdésében használt terminológiát, mely szerint a szakértőnek szakértői tevékenységéért munkadíj és költségtérítés (együtt: szakértői díj) jár. A Be. által használt alcím címe eddig is összhangban volt a Szaktv.-vel és a Díjrendelettel, a részletszabályok azonban ezzel ellentétesek, hiszen azok a költségtérítés mellett nem a munkadíjra utalnak.

A Szaktv. 49. § (1) bekezdése, valamint a Díjrendelet 10. § (1) bekezdése alapján a szakértőt tételes költségelszámolás hiányában, a számlával nem igazolt költségeiért költségátalány illeti meg. Azzal, hogy a Be. 199. § (1) bekezdés b) pontja tartalmazza „az igazolt” szövegrészt, a szakértőt a büntetőeljárásban – a többi eljárásrenddel, illetve az eljáráson kívüli tevékenységével szemben – nem illeti meg a Szaktv. és a Díjrendelet szerinti költségátalány.

A Javaslat előzőekben részletezett módosításaival kerülnek összhangba a Be., valamint a Szaktv. és a Díjrendelet szakértői díjra vonatkozó rendelkezései.

A 165. §-hoz

A büntetőeljárásban az eljáró bíróság, ügyészség, vagy nyomozó hatóság által kirendelt tolmács vehető igénybe. A terhelt és a védő a tolmácsként történő közreműködésre nem adhat megbízást tekintettel arra, hogy a tolmács nem minősül magánszakértőnek, ahogyan a szakfordító által lefordított szöveg sem lesz szakvélemény vagy magánszakértői vélemény. Ez utóbbi körülmény különös jelentőséggel bír az eljárás ügyiratainak megismerése tekintetében, mivel a tolmács vagy a fordító által lefordított ügyirat minden esetben osztja az eredeti ügyirat sorsát. A tolmács és a fordító részvételének a közreműködésükkel fogatosított eljárási cselekményhez, illetve okirathoz kell igazodnia, így a tolmács kirendeléséről és felmentéséről szóló határozat ettől független kézbesítési kötelezettsége indokolatlan. Az eljárási cselekményen részt vevő személyek, illetve a fordítás megismerésére jogosultak pedig a határozat kézbesítése nélküli is megtagasztalják a tolmács, illetve a fordító közreműködésének tényét, ezért a határozat kézbesítése csupán indokolatlan adminisztratív terhet jelent, és adott esetben a nyomozás érdekeit is sértheti. Emellett a javaslat szerinti adminisztratív teher elmaradása a (4) bekezdés szerinti új jogorvoslat okán nem eredményezi a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét sem, hiszen a tolmács, illetve a fordító tevékenységével kapcsolatos érdemi jogorvoslat ezzel biztosított lesz. A tolmács díját megállapító határozat ismételt fordítása és a Be. 199. § (3) bekezdés szerinti közlése egy olyan önmagába visszatérő folyamatot indukál, amely a közlésre jogosultak körének szigorú korlátozásával szakítható meg.

A büntetőeljárás során igénybe vehető tolmácsoláshoz és fordításhoz való jogról szóló Európai Parlament és a Tanács 2010/64/EU irányelv (2010. október 20.) 5. cikk alapján a tagállamoknak konkrét intézkedéseket kell hozni annak biztosítása érdekében, hogy a tolmácsolás és a fordítás minőségének elégségesnek kell lennie a tisztességes eljárás garantálásához, különösen annak biztosításával, hogy a gyanúsítottak vagy a vádlottak megismerhessék az ellenük indított ügyet, és képesek legyenek gyakorolni védelemhez való jogukat. A Be. hatályos szabályozása evidenciaként kezeli, hogy a törvény előtti egyenlőség egyik alapvető garanciája, az anyanyelv használatának joga. A Be. 8. § (3) bekezdése alapján a büntetőeljárásban mindenki jogosult anyanyelvét használni függetlenül attól, hogy mely állam polgára, avagy állampolgársággal nem bíró – hontalan személy. A 2010/64/EU irányelv preambuluma 26. bekezdése szerint amennyiben a tolmácsolás minősége elégtelennek tekintendő a tisztességes tárgyaláshoz való jog biztosításához, az illetékes hatóságoknak képesnek kell lenniük a kijelölt tolmács leváltására. Az Irányelvnek való megfelelést a Be. 189. § (5) bekezdése biztosítja, amikor a szakértőre vonatkozó rendelkezések között rögzíti, hogy az eljáró bíróság, ügyészség, illetve nyomozó hatóság a szakértőt a kirendelés alól fontos okból határozattal felmentheti. A büntetőeljárás során a tolmács vonatkozásában minden esetben a felmentés alapjául szolgáló fontos oknak kell tekinteni azt, ha a tolmácsolás minősége elégtelennek bizonyul a tisztességes eljáráshoz való jog biztosításához. A javaslat deklaratív jelleggel rögzíti, hogy a büntetőeljárást folytató szervek hivatalos észlelése mellett, az eljárási cselekményen részt vevő személyek által előterjesztett indítvány is megalapozhatja az elégtelen minőségű szolgáltatást nyújtó tolmács felmentését és új tolmács kirendelését.

A 166. §-hoz

1. A pártfogó felügyelői vélemény beszerzését a 202. § (1) bekezdés a)–c) pontjában meghatározott mindhárom esetben azt megelőzően kell elrendelni mielőtt az adott eljárási cselekményre sor kerülne. A javaslat ezért a záró szövegrészben szerepelteti az az erre utaló kifejezést.
2. A kriminalisztika területén is bekövetkezett technológiai fejlődés a biometrikus nyomok felkutatása és elemzése – különösen a DNS alapú azonosítás – területén nagyobb hatékonyságú, érzékenyebb, kisebb és töredékesebb nyomokból is érdemi eredményre képes technikai eljárások bevezetéséhez vezetett.

Ennek velejárójaként a bűncselekmény elkövetésével összefüggésbe nem hozható, azonban a bünyügyi vizsgálat tárgyával, helyszínével kapcsolatban kerülő civil vagy éppen törvényes feladatot ellátó hivatásos vétlen személyek által megvalósított kisebb nyomszennyezés is jelentősebb mértékben produkálhat félrevezető eredményt. A gyakorlatban jelenleg is megtörténik a vétlen személyektől való mintavétel, azonban a jelenség általánosság válásával indokolt hangsúlyosabb és egyértelmű jogi keretet biztosítani a vétlen szennyezések kiszűrésének, illetve az ezzel kapcsolatos mintavételnek. Az egyértelmű jogi szabályozás – a szemle mint eljárási cselekménye meghatározása – képes behatárolni a mintavétellel érintett személy eljárási pozícióját, csakúgy mint az eljáró szerveknek a feladat ellátása érdekében alkalmazható eszközrendszerét.

A 167. §-hoz

1. A Be. 215. § (9) bekezdéséhez: A módosítás a NAV tv. 54. § e) pontjában, illetve az Rtv. 66. § (1) bekezdés e) pontjában meghatározott, a titkos információgyűjtés keretében már alkalmazható új leplezett eszköz alkalmazását kívánja lehetővé tenni a büntetőeljárásban is. Hangsúlyozni kell, hogy az új felhatalmazás a kommunikáció tartalmának a megismerésére nem teremt lehetőséget, ennek révén kizárólag a hírközlési eszközök, illetve az információs rendszerek azonosítására, illetve helyének meghatározására van lehetőség.
2. A Be. 217. § (2) bekezdéséhez: A módosítás fizetési műveletek megfigyelése keretében elrendelhető ügyletteljesítés felfüggesztésének a határidejére vonatkozó szabályozást kívánja összhangba hozni a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló 2017. évi LIII. törvény 35. § (2) és (3) bekezdésében meghatározott szabályokkal, amelyek a Be. elfogadását követően módosultak a korábbi szabályokhoz képest, amelyekre a Be. szabályai eredetileg épültek.
3. A Be. 249. § (2) bekezdése felhatalmazza a leplezett eszközök alkalmazására feljogosított szervet, hogy a leplezett eszközökkel kapcsolatos meghatározott ügyiratok zárt kezelését rendelje el. Mivel azonban a Be. 100. § (5) bekezdés alapján a megismerés joga nem terjed ki a zártan kezelt ügyiratokra, indokolt azt egyértelműen kifejezésre juttatni, hogy a leplezett eszközökkel kapcsolatos zárt ügyiratkezelés a Be. 352. § (1) bekezdésében foglalt időpontra nem terjedhet túl. A Be. 249. § (2) bekezdés szerinti zárt ügyiratkezelés csak olyan eljárási célokat szolgálhat, amelyek nem korlátozhatják a nyomozás lezárásához kapcsolódó ügyiratmegismerés jogát. Ez a szabály ugyanakkor nem terjed ki azon esetekre, amikor a Be. valamely rendelkezése ettől eltérően határozza meg az ügyirat zárt kezelésének az időtartamát.
4. A Be. 252. § (5) bekezdéséhez: A módosítás azt kívánja lehetővé tenni, hogy a leplezett eszköz eredményének a kiterjesztett felhasználásának eldöntésére nyitva álló határidőt attól az időponttól kelljen számítani, amikor az adott ügyben a leplezett eszközök alkalmazása befejeződik és az eljáró szerv rendelkezésére áll valamennyi, ilyen módon beszerzett információ. Csak az összes adat alapján lehet ugyanis megfelelő döntést hozni a kiterjesztett felhasználásról.

A 168. §-hoz

1. A Be. 255. § (2a) bekezdéséhez: A módosítás a fedett nyomozók esetében rendezi a fedett nyomozók idézésének, értesítésének a szabályait oly módon, amely révén a fokozott védelmük, személyük lelepleződéstől való megóvása biztosítható.
2. A Be. 255. § (3a) és (3b) bekezdéséhez: A módosítás lehetővé kívánja tenni, hogy eltérve az erre vonatkozó általános szabályoktól, a fedett nyomozó jelenlétét – adott esetben a személyének védelmét megfelelő módon biztosítva – telekommunikációs eszköz útján is lehessen biztosítani a büntetőeljárásban. Ennek érdekében a Javaslat meghatározza azokat az eltérő szabályokat, amelyek alkalmazása mellett a fedett nyomozót foglalkoztató szerv döntése alapján a fedett nyomozó jelenlétének a biztosítása megtörténhet.
3. A Be. 255. § (4) bekezdéséhez: A módosítás a 255. § (2a) bekezdéséhez kapcsolódó kodifikációs jellegű módosítás.
4. A Be. 255. § (8) bekezdéséhez: A Javaslat biztosítani kívánja, hogy a fedett nyomozó eljárásban történő részvételére vonatkozó szabályokat a titkosan együttműködő személyek esetén is lehessen alkalmazni, tekintettel arra, hogy adott esetben a titkosan együttműködő személyek biztonságának a szempontjai hasonlóak lehetnek.

A 169. §-hoz

1. A Be. 263. § (1) bekezdéséhez: A módosítás a Be.-ben is megjeleníti azt a lehetőséget, hogy az adatkérést a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény által ilyen szolgáltatások végzésére kijelölt nemzetbiztonsági szolgálat közreműködésével lehessen végrehajtani. A Javaslat szerinti közreműködés – a Be. szabályozási rendszerével összefüggésben – kizárólag az adatszolgáltatás módját, nem pedig annak jogalapját, jogszerűségét érintő tevékenység. Ennek megfelelően a kijelölt nemzetbiztonsági szolgálat közreműködése alapvetően technikai jellegű – eljárást egyszerűsítő, gyorsító, az adatok rendszerezett továbbítását biztosító – rendelkezés, amely nem érinti a Be. 262. § szerinti jogszerűségi kérdéseket, így különösen az ügyészégi engedély kérdését, amely a kijelölt nemzetbiztonsági szolgálat közreműködése esetén sem mellőzhető.

2. A Be. 267. § (2) bekezdéséhez: A járulékosága ellenére is kiemelkedően hangsúlyos büntetőeljárás cél, a vagyon-visszaszerzés hatékonyságát csökkenti, hogy az azt lefolytató és arra szakosított szervek kénytelenek a vagyonfelderítést a vádemelést követően egészen a jogerős ítélet végrehajtásáig szüneteltetni. A Be. dogmatikai tisztasága, a fegyveregyenlőség elve és tágabb értelemben az eljárás tisztessége is azt kívánja azonban, hogy a bíróság előtt zajló büntetőperben az ügyészség és a nyomozó hatóság ne gyakoroljon olyan jelentősebb hatósági szerepkört, amit a vádlott és a védelem nem tehet. Ennek megfelelően a Javaslát a vagyon-visszaszerzés érdekében gyakorolható hatásköröket csak mértéktartóan tágítja, nem biztosít új hatáskört, csupán az eddig hiányzó célt írja elő a már meglévő eszközrendszerhez.

A 170. §-hoz

Az óvadék tekintetében a jogalkotói akaratot és szándékot nem követte a jogalkalmazás, ezáltal olyan joggyakorlat alakult ki, ami indokolatlanul szűkítette az óvadék alkalmazásának körét. Erre tekintettel a Javaslát kifejezetten kimondja, hogy óvadék megállapításának a törvény eltérő rendelkezése hiányában valamennyi, a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés 276. § (2) bekezdésében meghatározott oka esetén helye van, azaz a letartóztatás esetén is. A törvény eltérő rendelkezése a 285. § (6) bekezdés.

Az alternatív szankciók előtérbe helyezése, a fokozatosság elvének szem előtt tartása és az óvadék magatartási szabályokat biztosító intézkedés funkciója következik a kölcsönös elismerés elvének az Európai Unió tagállamai közötti, az előzetes letartóztatás alternatívájaként felügyeleti intézkedéseket elrendelő határozatokra történő alkalmazásáról szóló 2009. október 23-i 2009/829/IB tanácsi kerethatározatból is.

Megjegyzendő, hogy a Bel- és Igazságügyi Tanács elfogadta az őrizet helyetti alternatív intézkedésekről szóló tanácsi következtetéseket (2019/C 422/06) és megállapodott a következtetéseknek az Európai Unió Hivatalos Lapjában való közzétételéről.

A 171. §-hoz

A módosítás egyértelművé teszi, hogy az óvadék összegének – a terhelt vagyoni helyzetéhez igazodóan – megfelelően ellensúlyoznia kell azt a fenyegetettséget, amelynek kiküszöbölésére a személyi szabadságot korlátozó bírói engedélyes kényszerintézkedés törekszik. Amennyiben a terhelt magatartása, az elkövetés körülményei vagy egyéb adatok alapján a szökés-elrejtőzés, a bizonyítékok befolyásolása vagy a bűnismétlés jelentős fenyegetettsége állapítható meg, úgy ezen körülményt – enyhébb kényszerintézkedés vagy enyhébb magatartási szabályok alkalmazása esetén – csak egy olyan, jelentősebb összegű óvadék képes ellensúlyozni. Az óvadék elvesztésének – a magatartási szabályok megszegésének egyéb következményei, így az őrizet vagy a letartóztatás elrendelése mellett – a terhelt számára kellő visszatartó erővel kell bírnia, hogy a bűnügyi felügyelet vagy a távoltartás magatartási szabályait maradéktalanul megtartsa. A bíróságnak a fenyegetettség körben kell értékelnie azt is, hogy a kényszerintézkedés elrendelése un. ténybeli ok [Be. 276. § (2) bekezdés aa), ba) vagy ca) alpontok] vagy ún. veszélyeztető ok [Be. 276. § (2) bekezdés ab), bb) vagy cb) alpontok] alapján került sor. Az általános életpasztorlatok alapján csak a magasabb összegű, a terhelt számára közvetlenül vagy közvetve komoly terhet jelentő óvadék elvesztésének kockázata képes csak ellensúlyozni a letartóztatást, a hátrányosabb magatartási szabályokat vagy a technikai ellenőrző eszköz alkalmazását, amelyek elhagyására a bíróság által elfogadott óvadék letétele esetén sor kerülhet.

A 172. §-hoz

Az (1) bekezdés vonatkozásában az elsőfokú és másodfokú bírósági eljárás pontosabb elhatárolása mentén kerül meghatározásra, hogy mikor melyik bíróság köteles felülvizsgálni a távoltartás, illetve a bűnügyi felügyelet indokoltságát.

A (2) bekezdés szintén szabályozási pontosítást igényelt. Határozottabban indokolt meghatározni, hogy az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatát követően elrendelt vagy fenntartott távoltartás, illetve bűnügyi felügyelet indokoltságát a másodfokú bíróságnak kell felülvizsgálni, illetve a másodfokú bíróság ügydöntő határozatát követően elrendelt vagy fenntartott távoltartás, illetve bűnügyi felügyelet indokoltságát pedig a harmadfokú bíróságnak kell felülvizsgálnia.

A 173. §-hoz

A Javaslat azon módosításokkal, hogy a lefoglalt dolog helyébe lépő megváltási összegre és az értékesítésből származó összegre a lefoglalás külön határozat nélkül kiterjed, egyértelműsíti, hogy a bíróságnak, illetve az ügyésznek nem kell külön határozatot hoznia ezen összegek lefoglalásának elrendeléséről.

A lefoglalás elrendelését követően határozati formában történő döntést csak a lefoglalt dolog megváltásának és az értékesítésének engedélyezése igényel, ugyanakkor a törvény kötelező rendelkezése folytán szűnik meg az eredeti dologra elrendelt lefoglalás és áll be az annak helyébe lépő pénzösszegre a kényszerintézkedés hatálya.

A 174. §-hoz

1. A lefoglalt dolog értékesítésének feltételrendszerében jogértelmezési problémaként jelentkezett, hogy egyes tárgyak árfolyama rövid távon jelentős kockázatnak van kitéve, hosszú távon azonban jellemzően emelkedő tendenciát mutat. Ezekben az esetekben tartós trendszerű emelkedésből nem volt levonható az a következtetés, amit a Be. 319. § (3) bekezdés d) pontja előírt, a várható lényeges értékcsökkenés. A rövid távú, de szélsőséges árfolyamkockázat csökkentése érdekében a Javaslat lehetővé teszi a lényeges értékvesztés akár átmeneti és akár rövid távú veszélye esetén is az értékesítést.
2. A hatályos törvény szövege a lefoglalás és a zár alá vétel szabályozása körében eltérő kifejezéseket használt az eredetileg kényszerintézkedés alá vont vagyont megváltásaként fizetett, illetve annak értékesítéséből származó pénzösszeg megjelölésére. A Javaslat e körben egységesíti a szóhasználatot, és mindkét kényszerintézkedés esetén következetesen az összeg kifejezést szerepelteti, ami egyértelműen jelöli annak természetét is.

A 175–176. és 201. §-hoz

1. A Be. hatálybalépését követően a nyomozási bírói hatáskörre vonatkozó szabályozás eltérő értelmezése, nevezetesen, hogy a Be. 464. § (2) bekezdése taxatív felsorolást tartalmaz-e, eltérő joggyakorlat kialakulásához vezetett. Az eltérő jogértelmezést konkrétan azok az esetek hozták a felszínre, amikor a vádemelés előtt az ügyészség a jogszabályba ütköző, illetve a közbiztonságot fenyegető birtoklású lefoglalt dolog esetén a lefoglalás megszüntetése helyett annak elkobzása iránt terjesztett elő indítványt, mivel a Be. 464. § (2) bekezdés taxatív felfogása alapján a nyomozási bíró nem rendelkezik hatáskörrel az ilyen tartalmú indítvány elbírálására. A módosítás a döntési jogkör egyértelművé tételét és az eredeti jogalkotói szándék érvényre juttatását szolgálja, oly módon, hogy ezáltal egyértelműen, és a kiinduló problémán túlmutatva a legszélesebb körben rendezi a nyomozási bíró feladatkörébe tartozó eljárásokat, melyek közül egyeseket a Be., másokat egyéb törvények telepítenek rá. A nyomozási bíró hatáskörébe tartoznak mindazon eljárások, amelyeket a Be. vagy más törvény kifejezetten a nyomozási bíró hatásköréként vagy a bíróság vádemelés előtti feladataként határoz meg. Ide tartozik például a Be. 320. § (4) bekezdése alapján a lefoglalt dolog elkobzásáról való döntés a vádemelés előtt, az Európai Eutv. 25. § (4) bekezdése alapján vádemelés előtt az európai elfogatóparancs, az Nbjt 32. § (3) bekezdése alapján a nemzetközi elfogatóparancs kibocsátásának feladatköre, vagy a Bv. tv. 406. § (7) bekezdése alapján a letartóztatott sajtó útján való nyilatkozattételével kapcsolatos döntés felülbírálatá is.

A lefoglalt dolog elkobzásával összefüggésben azonban az is megállapítható, hogy az indítványról e tárgyban hozható döntés nem ad elég mozgásteret a bírói mérlegelésben. Garanciális okokból indokolt a rendelkezés olyan irányú módosítása, mely az indítvány elutasítására ad lehetőséget akkor, ha annak eredményeként a bizonyítási érdek sérülne, vagy nyilvánvalóan ellehetetlenülne, elkerülendő azt a helyzetet, amely a terhelt védekezéshez való jogának sérelmével járhat, figyelembe véve ugyanakkor, hogy a büntetőeljárás vizsgálati szakában a bizonyítékok beszerzése, majd a vádemelés az ügyészség felelőssége.

2. A Be. nem tartalmaz rendelkezést arra az esetre, ha a lefoglalás tárgya a büntetőeljárás lefolytatásához a továbbiakban nem szükséges, ugyanakkor más hatósági eljárásban továbbra is elvonható az eredeti jogosultjától. Ilyen esetben a hatályos szabályok szerint a lefoglalás megszüntetése mellett a lefoglalt dolgot csak a 321. §-ban meghatározott személyeknek lehet kiadni. Abban az esetben pedig, ha a dolog birtoklása jogszabályba ütközik vagy a közbiztonságot veszélyezteti, kötelező az elkobzás. Ebből kifolyólag a lefoglalás megszüntetése esetén a kiadás végrehajtása során csak a nem szabályozott, hatóságok közötti együttműködés útján érhető el, hogy a kiadással együtt a más hatósági elvonás egyidejűleg megtörténjen. Az elkobzás kötelező esetében pedig még ilyen úton sem érhető el, hogy a dolog a másik állami szerv eljárásához rendelkezésre álljon.

A Javaslat ezt a problémát speciális szabályozás bevezetésével rendezi. Ennek megfelelően minden szignalizációval érintett olyan szerv esetén, amely – akár ideiglenes, például bizonyítási eszközként, akár véglegesen, elkobzásként – jogszerűen elvonhatja a lefoglalt dolog birtokát, egy átmeneti függő időszakot vezet be ahhoz, hogy ez utóbbi szerv a dolog elvonásáról formális döntést hozhasson. Ezt a függő időszakot a Javaslat kétféle megoldással biztosítja, a lefoglalás megszüntetése esetén a végrehajtás felfüggesztésével [321. § (6) bekezdés], elkobzás esetén pedig az intézkedés elhalasztásával [320. § (6)–(8) bekezdés]. Első esetben a lefoglalás megszüntetésével kapcsolatban a döntés meghozható és megjelölhető a Be. 321. § szerinti jogosult is. Ebben az esetben már ezen a ponton is kimutatható, hogy a dologra a büntetőeljárás során nincs szükség és az is, hogy a 321. § alapján kinek kellene azt kiadni. A kérdés ilyen esetben csupán akörül forog, hogy ténylegesen ki veszi majd birtokba a bűnjelet. Amennyiben a szignalizációval érintett szerv a dolog elvonása érdekében nem intézkedik, úgy a lefoglalás megszüntetését az eredeti határozat szerint kell végrehajtani és azt a határozatban megjelölt jogosult részére kell kiadni. Amennyiben azonban a szignalizációval érintett szerv a dolog elvonása érdekében intézkedik, úgy a büntetőeljárásban már le nem foglalt dolgot a saját rendelkezése alapján vonhatja el, veheti birtokba.

Ezzel szemben a második esetben a függő időszak alatt a lefoglalás megszüntetése is kérdéses, mert ha a szignalizációval felhívott hatóság nem vonja el a dolog birtokát, akkor az a büntetőeljárásban elkobzás alá esik, ezért a lefoglalást nem lehet megszüntetni. Ez az oka annak, hogy a Be. 320. § (4) bekezdésben meghatározott esetkörre vonatkozóan a döntés csak a felhívott hatóság döntését vagy a határidő lejártát követően hozható meg.

A 177. §-hoz

1. A Be. 329. § (6) bekezdéséhez ld. a 318. § (6) bekezdéséhez és 319. § (6) bekezdéséhez fűzött indokolást. A módosítás egyben illeszkedik a 331. § (1) bekezdésének átfogó módosításához is azzal, hogy az annak felsorolásából kivett megváltás esete itt nyert megfelelő szabályozást.
2. Némi koherenciazavar állapítható meg a Be. 329. § (7) bekezdése és a törvény más rendelkezései között abból eredően, hogy a polgári jogi igény biztosítására elrendelt zár alá vett vagyon megváltása kapcsán a törvény a vagyoneklobzás biztosítására elrendelt zár alá vétellel egyező szabályok alkalmazását írja elő. Ennek megfelelően az ügyészség dönthet a polgári jogi igény biztosítását szolgáló zár alá vétel megváltásáról is, holott az ilyen kényszerintézkedések elbírálásából a törvény következetesen mellőzi az ügyészség eljárását. A polgári jogi igény biztosítása érdekében zár alá vételnek viszont nem az ügyészség, hanem csak a magánfél indítványa alapján van helye, és a zár alá vétel elrendelésével kapcsolatban az ügyészség nem vesz részt a tartalmi szempontú elbírálásban sem. A Javaslat ezért a polgári jogi igényt biztosító zár alá vétel megváltásának elfogadásáról való döntést kifejezetten a bíróság hatáskörébe utalja.

A 178. §-hoz

A hatályos Be. rendelkezései a zár alá vétel feloldása tekintetében a végrehajtás tényleges felfüggesztését eredményezték anélkül, hogy ennek szabályozását a törvény tartalmazta volna. A módosítás mind a kényszerintézkedés megszüntetésére vonatkozó garanciális elv érvényesülésének, mind a sértetti követelés biztosítására vonatkozó elvárásnak eleget tesz.

A Javaslat lényegében változatlanul hagyja a zár alá vétel kötelező feloldásának eseteit [a zár alá vett vagyon megváltása továbbra is a kényszerintézkedés megszűnését eredményezi, csak akként, hogy az a Be. 329. § (6) bekezdésének módosításával a törvény kötelező rendelkezése által valósul meg és nem igényli a bíróság, illetve az ügyészség külön határozatát].

A zár alá vételt fel kell oldani, ha az elrendelés oka megszűnt, ha a büntetőeljárást megszüntették, ha a nyomozás határideje lejárt, az eljárást vagyoneklobzás alkalmazása nélkül fejezték be, illetve a polgári jogi igényt elutasították, továbbá, ha a polgári jogi igény biztosítására rendelték el a zár alá vételt és a bíróság az igény érvényesítését egyéb törvényes útra utasítja.

Indokolt volt azonban két feltétel szövegének pontosítása.

A hatályos törvény szövege a polgári jogi igény érdemi elbírálása tekintetében akként módosul, hogy a bíróság mind a jogalap, mind a követelés összecszerűsége tekintetében érdemben bírálja azt el. Ez szövegezés illeszkedik a polgári jogi igény kereset természetéhez, valamint egyértelművé teszi, hogy e kérdésben csak ítéleti rendelkezés történhet, miután az összecszerűség pusztán megállapíthatósága a jogalap tisztázása nélkül nem eredményezheti az érdemi bírálatot.

Ugyancsak pontosításra szorul az igény visszavonásának eseteit szabályozó feltétel is, mivel annak hatályos szövege azt is tartalmazza, hogy egyébként a zár alá vétel fenntartásának más okból nincs helye. Ezen utóbbi feltétel nevesítése szükségtelen, hiszen amennyiben bármelyik törvényi ok azt megalapozza, a kényszerintézkedést fenn kell tartani.

A Javaslat emellett egyértelmű szabályozást tartalmaz arra nézve, hogy a büntetőeljárásban elrendelt vagyont érintő kényszerintézkedés a büntetőeljárás befejezését követően nem maradhat fenn. A vagyonelkobzás érdekében elrendelt zár alá vétel esetében ez a hatályos szabályozás alapján is egyértelmű. A polgári jogi igény biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel feloldása esetén ugyanakkor a hatályos szabályozás – érdemben az új (2) bekezdésben meghatározott esetekben – a büntetőjogi kényszerintézkedés fenntartását tette lehetővé, jóllehet a nyilvánvaló jogalkotói akarat a sértetti igény megfelelő biztosítására, biztosíthatóságára és nem a büntetőeljáráson kívüli büntetőjogi kényszerintézkedés fenntartására irányult. Ennek megfelelően a Javaslat pontosítja a zár alá vétel feloldása esetén irányadó szabályozást, azért, hogy egyértelművé váljon, a polgári jogi igényrel kapcsolatos vagyoni kényszerintézkedés – amennyiben a büntetőeljárás folytatásának nincs helye – az igény érvényesítése érdekében indított polgári peres eljárásban, az ott irányadó szabályok eljárásjogi szabályok szerint maradhat csak fenn. Annak érdekében, hogy a magánfél megfelelő lehetőséget kapjon igényének polgári peres eljárás keretei között történő biztosítására, a Javaslat három hónapos függő helyzetet, valamint kimerítő tájékoztatási kötelezettséget ír elő. Ezen időtartam alatt a zár alá vétel továbbra is biztosítja a kényszerintézkedéssel érintett vagyont és így megfelelő lehetőséget biztosít a magánfél számára, hogy követelését a polgári eljárás szabályai szerint biztosítsa.

A 179. §-hoz

A Javaslat a kiegészítéssel egyértelműsíteni kívánja azon kialakult és követendő jogalkalmazói gyakorlatot, mely értelmezés szerint az értékesített ingatlanra elrendelt zár alá vétel az értékesítéssel egyidejűleg megszűnik. A zár alá vett ingatlan értékesíthetősége esetén ugyanis indokolt, hogy a jogügylet részesei, csakúgy, mint a végrehajtó és a kényszerintézkedés hatálya alatt álló vagyon kezelője, valamint az ingatlan-nyilvántartást kezelő hatóság egységes jogértelmezést kövessen az ingatlan értékesítésének érdemi és eredményes végrehajthatósága érdekében, amely egyben az eljárás elhúzódását is meggátolja.

A 180. §-hoz

A módosítás a Be. 215. § (9) bekezdésébe beiktatni kívánt új leplezett eszköz alkalmazását az előkészítő eljárásban is lehetővé kívánja tenni.

A 181. §-hoz

A Be. 342. § (3) bekezdés 11. pontjának módosítása pontosítást tartalmaz tekintettel arra, hogy a Bnytv. 70/A. § (3) bekezdés b) pontja a bünyügyi nyilvántartási rendszer használatára jogosultak nyilvántartása, a Bnytv. 76/D. § a) pontja pedig a tagállami ítéletek nyilvántartása vonatkozásában is feljogosítja már jelenleg is az előkészítő eljárást folytató szervet az adatátvételle.

A Be. 342. § (3) bekezdés 27. pontjában indokolt megjeleníteni a Be.-ben az Európai Unió kötelező jogi aktusa által létrehozott nyilvántartásból történő adatkérés lehetőségét, tekintettel arra, hogy több ilyen aktus átültetését végrehajtó törvény jelenleg is lehetővé teszi ezt az előkészítő eljárást folytató szervek számára. Szintén szükséges megteremteni a pénzmosás és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény szerinti pénzügyi információk egységesen működő hatóságtól történő adatkérés lehetőségét, tekintettel arra, hogy ettől a szervtől is olyan jellegű információk elérésére van lehetőség, amelyek elősegíthetik az előkészítő eljárások sikerességét.

A 182. §-hoz

A Javaslat a jegyzőkönyv hitelesítésének jelenleg papíralapú szabályait olyan módon módosítja, amely teret enged a digitális technológiák révén rendelkezésre álló egyéb hitelesítési megoldások (pl. E-szemle) eljárásjogi alkalmazásának. A részletes szabályok rendeleti szinten lesznek meghatározva.

A Javaslat egyértelművé kívánja tenni, hogy a jegyzőkönyv hitelesítése nem formai, hanem tartalmi kérdés. Az eljárási cselekményről készült jegyzőkönyv akkor tekinthető az eljárási cselekmény, illetve az eljárási cselekményen történtek, elhangzottak rekonstruálására alkalmas hiteles eszköznek, ha az eljárási cselekménnyel közvetlenül érintett személyek – tehát nem feltétlenül csak a gyanúsított, a tanú és a tolmács – a jegyzőkönyv tartalmát megismerhették (1), annak tartalmát az eljárási cselekmény megfelelő „lenyomataként” fogadják el (2), végezetül a jegyzőkönyvet oly módon zárják le, hogy abban változás csak észrevehető módon történhessen (3).

A jegyzőkönyv tartalmának megismerését a Javaslat egyértelműen előírja, ugyanakkor annak módját – nem véletlenül – nem határozza meg. Ennek megfelelően a megismerés az eljárási cselekmény végrehajtásához igazodóan többféle módon – papír alapú nyomtatás átadásával, elektronikus vagy telekommunikációs eszköz igénybevételevel vagy akár felolvasás útján – is megvalósulhat. A jegyzőkönyv tartalmának az arra jogosultak által történő elfogadása – a hatályos szabályozáshoz igazodóan – az eljárási cselekmény, illetve a jegyzőkönyvvezetés általános szabályaiból következik okszerűen. Lényeges körülmény, hogy a jegyzőkönyv megismerése még az eljárási cselekmény része. Ezért amennyiben a jegyzőkönyv megismerése során az érintetteknek észrevétele, indítványa merül fel, úgy azt a jegyzőkönyvnek is tartalmaznia kell. Nyilvánvalóan mellőzhető annak jegyzőkönyvvezetés – például egy elírás esetén – ha egy észrevétel olyan körülményre vonatkozik, amellyel mindenki egyetért. Ezzel ellentétben nem mellőzhetők azon körülmények, így a jegyzőkönyv tartalmára irányuló esetleges észrevétel jegyzőkönyvbe foglalása, amellyel összefüggésben ellentmondás, vita merült fel. E körben a Be. 359. § rendelkezése az irányadóak. Végezetül a hitelesítésben történő közreműködés megtagadása esetén törvényi előírás az ismert okok, indokok feltüntetése (jegyzőkönyvvezetés). Látható tehát, hogy a hitelesítésben történő érdemi közreműködés a jegyzőkönyv megfelelőségének tanúsítása. Mindezeket követően a jegyzőkönyv tartalmának rögzülnie kell, méghozzá oly módon, hogy amennyiben abban változtatásra kerül sor, az ne maradhasson észrevétlen. Amennyiben ezek a feltételek érvényesülnek a jegyzőkönyv hiteles, – ellenkező bizonyításig – az eljárási cselekmény rekonstruálására alkalmas.

A Javaslat szabályozása e három feltétel konkrét megvalósulási formájára nézve részletszabályt nem tartalmaz. Az informatika fejlődése, a telekommunikációs eszköz használatának elterjedése számtalan olyan új technikai megoldás előtt nyitották meg a kapukat, amelyekre figyelemmel – feltéve, hogy a Javaslat szerinti három tartalmi feltétel teljesül – nem várható el, hogy az alakiság szabályai törvényi szinten kerüljenek meghatározásra. Egy ilyen szabályozási módszer szükségszerűen indokolatlanul merev, az új megoldásokhoz alkalmazkodni nem képes kógens előírást eredményezne, amely – tekintettel arra, hogy törvényi rendelkezésről lenne szó – a konkrét megoldás tartalmi megfelelősége helyett, ismét formai kérdéssé degradálná a hitelesség tárgykörét. Ez ugyanakkor ellentétes lenne a Javaslat szerinti szabályozási koncepció lényegével.

A 183. §-hoz

Az ügygondnok jogintézményének újraszabályozására tekintettel indokoltta vált a határozati formát igénylő ügyészégi, illetve nyomozó hatósági döntésekről szóló felsorolás kiegészítése, és kimondani az ügygondnok kirendeléséről, a felmentéséről, kizárásáról, valamint díjának megállapításáról szóló döntés esetében a döntés határozatba foglalásának szükségességét.

A 184., 186. §-hoz

1. A Be. 370. § (4) bekezdésének jelenlegi rendelkezései a panasz alaposságától függően teszik lehetővé a határozat megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését. Arra nem adnak lehetőséget, hogy a panasz alaptalansága esetén ettől függetlenül a panasz keretei közé nem tartozó kérdést törvényességi szempontból korrigáljanak. Tekintettel arra, hogy a Be. 26. § (2) bekezdés c) pontjának a Javaslat által kiegészített rendelkezése alapján az ügyészség felügyeleti jogkörében jogosult és egyben köteles is a törvényt sértő határozat megváltoztatására, így indokolatlan lenne a panasz elbírálása során e jogkör szűkítése. Amennyiben ugyanis a panasz alaptalansága ellenére a törvényt sértés fennáll, úgy annak kijavítására a Be. 26. § (2) bekezdése alapján hivatalból a panasz elbírálását követően kellene intézkedni, amely felesleges adminisztratív többletterhet eredményezne csupán.

2. A Be. 374. § (2a) és (6) bekezdésének módosítása a panasz benyújtása nélkül felülbírálati indítvánnyal támadható határozatok esetében kívánja megteremteni annak a lehetőségét, hogy az ügyészség maga is orvosolni tudja az esetlegesen alapos kifogásokat a támadott határozatban. Az ügyészség beavatkozási lehetősége abban az esetben is megnyílik, ha a felülbírálati indítványt az ügyészséghez terjesztik elő, de abban az esetben is, ha a bírósághoz előterjesztett felülbírálati indítványt a bíróság küldi meg az ügyészség részére észrevétel vagy indítvány megtétele végett. Tekintettel arra, hogy a bíróságon előterjesztett felülbírálati indítvány elintézése elsődlegesen a bíróság feladat, így amennyiben az ügyészség a bíróság feladatába – a határozat megváltoztatásával – beavatkozik és ezzel a felülbírálati indítvány elbírálását lényegében kiüresíti, intézkedéséről tájékoztatnia kell a bíróságot.

A 185. §-hoz

A gyanúsított jogállás az érintett alapjogaira nézve olyan hátrányos következményekkel jár, amely indokolja, hogy a törvényi feltételek hiányában azonnal megszüntethető legyen. A hatályos szabályok alapján a gyanúsított jogállás megszüntetésére azonban csak panasz alapján van lehetőség, az általános szabályok alapján csupán a törvénysértő intézkedés határozati formához nem kötött megállapítására van lehetőség [Be. 26. § (2) bekezdés d) pontja]. Ezért, ha az ügyészség az ügyiratok vizsgálata során hivatalból észleli, hogy a gyanúsítás törvényi feltételei nem állnak fenn, ugyanakkor a nyomozás megszüntetése – a feltételek hiányában – idő előtti lenne, akkor nincs lehetősége a gyanúsított jogállás formális megszüntetésére. A Javaslat a bemutatott hiányosságot pótolja.

A 187. §-hoz

A módosítás a magánvádas eljárásra irányuló feljelentések esetén kívánja tisztázni és pontosan meghatározni a feljelentés elintézésnek az ebben a rendelkezésben meghatározott pontját. A módosítás révén egyértelművé válik, hogy ilyen elintézési módra kizárólag akkor nyílik lehetőség, ha a feljelentésből egyértelműen kiderül, hogy a magánvádló magánvádas eljárás lefolytatására irányuló feljelentést tett. Ha ez a feljelentésből nem egyértelmű és a nyomozó hatóság vagy az ügyészség értékelése alapján jut arra a következtetésre, hogy a feljelentésben megjelölt cselekmény nem közvéderre üldözendő, akkor a 381. § (1) bekezdés g) pontja alapján a feljelentés elutasításáról kell határozni.

A 188. §-hoz

A módosítás a Be. 47. § (1a) bekezdésének a beiktatásához kapcsolódóan rögzíti, hogy a gyanúsított kihallgatásáról felvett jegyzőkönyvben rögzíteni kell a területi kamara által kijelölt védővel történő kapcsolatfelvétel érdekében tett intézkedéseket is.

A 189–190. §-hoz

A Be. szabályai alapján az egyezség számos fakultatív eleme szabadon kialakítható. Ezek között a terhelt által vállalt egyéb kötelezettségek köre olyan, amelynek teljesítéséhez indokolt lehet határidőt biztosítani. A jelenlegi keretek között az ügyészségnek nincs kihatása arra, hogy a vádemelést követően a bíróság milyen határrapra tűzi ki az előkészítő ülés határrapját, és a nyomozásra-vádemelésre biztosított határidő meghosszabbítására sincs lehetőség azon az alapon, hogy a terhelt teljesítése ezalatt megtörténhessen. Ilyen környezetben a terhelt kénytelen azt a kockázatot vállalni, hogy ha az idő rövidegére tekintettel nem sikerül teljesítenie, az egyezség meghiúsul. Ennél világosabb és átláthatóbb kereteket biztosít a Javaslat azzal, hogy az ehhez hasonló helyzetekre biztosítja a hathavi időtartamra való egyszeri felfüggesztés lehetőségét. Az új felfüggesztési okot a Javaslat úgy illeszti be a többi közé, hogy ezzel együtt is csak egy elterelési lehetőség legyen az eljárás során, és a különféle típusú elterelő eljárások egymás alternatívái lehessenek.

A 191. §-hoz

Az európai uniós bírósági gyakorlat [Gözütök ügy (C-187/01), Kossowski ügy (C486/14), illetve Turansky ügy (C-491/07)] azt erősíti meg, hogy az újabb eljárás tilalmában megnyilvánuló kötőerő nem kizárólag a bírósági határozatokhoz kapcsolódhat.

Az Alkotmánybíróság szerint a jogállamban a bűnüldözésnek szigorú anyagi jogi és eljárási korlátok és feltételek között kell folynia, a bűnüldözés sikertelenségének kockázatát pedig az állam viseli. Ez a kockázatosztás az ártatlanság vélelmének alkotmányos garanciája [14/2004. (V. 7.) AB határozat, 9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1990, 59, 70.].

A Javaslat ezért érdemi kötőerővel, valamint annak áttörését illetően a ténybeli nóvumra alapított és a bíróság által ellenőrizhető okokkal és eljárási akadályokkal törekszik az eljárás megszüntetésével kapcsolatos garanciák megerősítésére. Emellett a Javaslat nem törekszik a nyomozásban sem olyan jogerőhatás bevezetésére, amely a bírósági szakban sem minősülne annak.

Ebből következően az érdemi ügyvizsgálatot feltételező, azaz a büntetőjogi felelősséget megalapozó körülmények a bűnösség anyagi jogi feltételeinek tükrében történő vizsgálatát követő megszüntetés esik korlátozás alá, a formális jellegű eljárási akadályokra tekintettel történt megszüntetés nem. Az érdemi ügyvizsgálat ténye az egyik tényező, amely a döntési hatáskört a bírósághoz telepíti. A másik konjunktív tényező, hogy az ügyészség – annak ellenére, hogy a hatásköre kiterjed a megszüntető határozat felülvizsgálatára – a meghatározott határidőn belül passzív maradt.

A bíróság csak az új bizonyíték felmerülése, illetve az eljárás utóbb felmerülő korrumpálódása esetén rendelheti el az eljárás folytatását.

Az Alaptörvény 29. cikkének (1) bekezdése szerint az ügyészség független, az igazságszolgáltatás közreműködőjeként, mint közvádó, az állam büntetőigényének kizárólagos érvényesítője.

Kizárólag az ügyészség jogosult a büntetőeljárás előre vitelét szolgáló döntés meghozatalára, illetve ő jogosult állást foglalni annak tárgyában, hogy a cselekmény nem bűncselekmény, illetve annak elkövetése nem bizonyítható. Mindez összefüggésben van azzal az Alaptörvényben szintén megjelenő tétellel, hogy – a nyomozó hatósággal ellentétben – az ügyészség a tág értelemben vett igazságszolgáltatás része.

Mindezekre figyelemmel az eljárás folytatásának bírósági döntéshez kötése az ügyészségi határozatok tekintetében indokolt.

A Javaslat arányos és kellően rugalmas eszközt biztosít a bíróság döntéséhez szükséges körülmények tisztázásához azzal, hogy az eljárás folytatását megelőzően is felhatalmazást ad az adatgyűjtésre.

A 192. §-hoz

A Be. egyik jelentősebb újítása volt, hogy olyan esetekben is lehetővé tette a terhelt bűnügyi költség megfizetésére való kötelezését, amikor a bűnösség formális megállapítására nem került sor, de a bűncselekmény elkövetését az ügyészség a terhelt (utólagos) jóváhagyása mellett megállapította. A Be. ugyanakkor e lehetőséget úgy bízta a jogalkalmazóra, hogy ehhez számára nem biztosított világos mérlegelési szempontot.

A Be. további pontosításra szorult annak egyértelmű rögzítése érdekében is, hogy a terhelt bűnügyi költség megfizetésére való kötelezése a Be. 417. §-a alapján történő feltételes ügyészi felfüggesztés eredményes bekövetkezése esetén is alkalmazható. A Be. hatályos szabályai ezt az esetet is a feltételes ügyészi felfüggesztés tartama eredményes elteltének a jogcíme alá vonják, ezáltal alkalmazhatóvá teszik. A Javaslat azonban a Btk. Különös Részében meghatározott, a terhelt magatartásától függő büntethetőséget megszüntető ok miatti megszüntetés esetét külön pontban szabályozza. Mivel a Be. 417. §-án alapuló feltételes ügyészi felfüggesztést követően a megszüntetés közvetlen jogcíme az anyagi jogban megjelenő büntethetőséget megszüntető ok, így pontosabb annak külön választása a feltételes ügyészi felfüggesztés eredményességétől. A módosítás további tudatos következménye, hogy a megszüntető ok bekövetkezésére olyan esetekben is sor kerülhet, ha feltételes ügyészi felfüggesztésre nem került sor, ezek pedig a norma szempontjából egységes megítélés alá kell, hogy essenek a feltételes ügyészi felfüggesztés alapján bekövetkező megszüntető okkal.

A Javaslat mindezek mellett meghatározza, hogy a költségek viselésére kötelezés, illetve annak mértéke milyen szempontok alapján határozható meg. Ennek azért is különös szerepe van, mert e rendelkezés a Be. 374. § (1) bekezdés g) pontja alapján bírósági felülbírálat alá tartozik, így a bírósági jogorvoslat során is érvényesíthető egységes követelményrendszer alapját képezheti.

A Javaslat ugyanezen szempontrendszer vezet be a vádemelést követő eljárási szakba is. A bíróság a Be. 488. § (2) bekezdés a) pontja alapján szintén jogosult felfüggeszteni az eljárást a Btk. Különös Részében meghatározott, a terhelt magatartásától függő büntethetőséget megszüntető okra tekintettel. Az ilyen felfüggesztés eredményessége ugyanazzal a következménnyel jár, mint a Be. 417. § szerinti feltételes ügyészi felfüggesztés, ezért az eljárás megszüntetése esetén a büntügyi költség megfizetésére való kötelezést azonos szempontok alapján kell megítélni.

A 193. §-hoz

A Be. 407. § (1) bekezdése az egyezség tárgyát a bűnösség beismerésében és ennek következményeiben határozta meg. Emellett kifejezett felhatalmazást ad az egyezség meghozatalának ügyészégi kezdeményezésére [407. § (2) bekezdés], illetve az egyezség érdekében történő egyeztetésre [408. § (1) bekezdés]. A terhelt mellett az ügyészség számára is nyitott az egyeztetési folyamat az egyezség tárgyai tekintetében, köztük a bűnösség beismerése kérdésében is. Ebből következően sem a folyamat megindításának, sem az egyezségkötésnek nem feltétele az, hogy az egyezség egyik tárgya, a beismerés már adott legyen. A Be. XCIX. Fejezete szerinti egyezség esetén lefolytatandó eljárás eredeti jogalkotó szándék szerinti lényege, hogy a terhelt az egyezségbe foglalt bűncselekmény vonatkozásában a bűnösségét a bíróság előtt, az előkészítő ülésen ismeri be. Ezzel ellentétes megoldás esetén a Be.-ben elegendő lett volna a beismerést pusztán a külön eljárás alaki feltételeként szabályozni. Ennek megfelelően a Be. 407. § (1) bekezdésében az egyezség nyelvtani értelemben vett tárgya nem a megállapodásba foglalt beismerés, hanem annak bíróság előtti kimondása. Ezt támasztja alá az a körülmény is, hogy az egyezségbe foglalt beismerés a terhelt azzal ellentétes bíróság előtt tett nyilatkozata eredményeképpen – függetlenül a terhelt vallomásának felhasználhatóságától – érvénytelenné válik. Ezért önmagában a nyomozás során tett beismerő nyilatkozat, illetve a bűncselekmény elkövetésének elismerése a jogszabály nyelvtani értelmezése alapján sem zárhatja ki önmagában az egyezség megkötését.

Másrészt az egyezségben a terhelt a Be. 411. § (5) bekezdése alapján számos a beismerésen túlmutató kötelezettséget vállalhat. E többlettartalom, így például az ügyészséggel vagy a nyomozó hatósággal való együttműködés vagy a sértett polgári jogi igényének megtérítése függetleníthető a beismeréstől és olyan többlet magatartások teljesítését feltételezi, amely mind az ügyészség, mind – az attól várható kiszámítható előnyök miatt – a terhelt részére indokoltá teheti az egyezség megkötését, akár egy korábbi beismerést követően is. Ezen többlet kötelezettségek vállalásának lehetőségét a Be. nem kívánhatta kizárni pusztán azon az alapon, hogy a terhelt korábban már elismerte a bűncselekmény elkövetését.

Ugyanakkor a Be. belső összhangja és az egységes jogalkalmazás biztosítása érdekében indokolt kifejezetten kimondani, hogy a korábbi beismerés önmagában nem akadályozza az egyezségkötési folyamat megindításának és az egyezségkötésnek sem.

A 194. §-hoz

1. A Javaslat a Be. 360. §-ában a jegyzőkönyv hitelesítésének jelenleg papíralapú szabályait olyan módon módosítja, amely teret enged a digitális technológiák révén rendelkezésre álló egyéb hitelesítési megoldások eljárásjogi alkalmazásának. Ehhez kapcsolódóan indokolt az egyezség esetén is a normaszöveget úgy módosítani, hogy az ne kizárólag a papíralapú egyezségkötést tegye lehetővé.
2. A Javaslat megerősíti azt a garanciális szabályt, miszerint a megírt egyezségkötési folyamat során tett terhelti vallomás a bizonyítás céljára nem használható fel. A Javaslat ezeket az ügyiratrészeket kiveszi az ügyirat fogalma alól annak érdekében, hogy ezek sem a bíróságot, sem más jogalkalmazót ne befolyásolhassanak.

A 195. §-hoz

Az egyezség tartalmi elemeit illetően a Be. több helyen ad szabályozást. A kötelező tartalmi elemeket a 410. § (2) bekezdése határozza meg, a fakultatív tartalmi elemeket a 411. § (1) bekezdése katalógusszerűen felsorolja, amelyeket a (2)–(5) bekezdések részleteznek. Az egyezségbe nem foglalható döntéseket a 411. § (6) bekezdése sorolja fel. Az egyezség tartalmi elemeinek felsorolása [410. § (2) bekezdés és a 411. § (1) bekezdés] és a tilalmak felsorolása [411. § (6) bekezdés] két olyan halmazt képez, amely azonban nem egymást kiegészítő jellegű. A jogszabály szövege alapján ezért körülhatárolható egy olyan halmaz, amely egyikbe sem sorolható, mégis törvényes döntésként merülhet fel a büntetés kiszabása során (pl. a szabadságvesztés végrehajtásának felfüggesztése, az előzetes mentesítés). Ezekkel kapcsolatban a jogalkalmazás elbizonytalanodhat, hogy egyáltalán képezhetik-e az egyezség tárgyát.

A Javaslat a normaszövegből eredő bizonytalanságot akként rendezi, hogy az egyezség fakultatív tartalmi elemeit rugalmasan, a Btk. alapján a büntetés kiszabása során meghozható minden egyéb rendelkezésben jelöli meg. Ehhez képest értelmezhető a tilalmak listája.

A Javaslat elvégzi a Be.-n belüli következetesség érdekében szükséges módosítást az egyezségkötési tilalmak terén is. Ennek alapja, hogy az egyezségkötési folyamat során ne képezhesse alku tárgyát a törvény kötelező rendelkezése. A hivatkozott rendelkezések alapja olyan törvényi parancs, amelyet a perorvoslat során az indítvány tartalmától függetlenül érvényesíteni kell, illetve amely kérdésekben a jogerő feloldására hivatalból is sor kerülhet.

A 196. §-hoz

A közvetítői eljárás definíciójában is megjelenő önkéntes és személyes konfliktuskezelő jellege azt indokolja, hogy a gyanúsított a hozzájárulással és indítványozással kapcsolatos jogait önállóan, személyes elhatározásából tegye meg, aminek másik oldala, hogy a védő nyilatkozatának hiánya e kérdésben nem lehet az elterelés akadálya. E keretek azt indokolják, hogy a védő nyilatkozata nem lehet feltétele a közvetítői eljárásnak, ami a hatályos szabályozásban úgy jelenik meg, hogy a védő egyszerűen kimarad az indítványozás, illetve a hozzájárulás alanyai közül. A fentiek következménye másrészt, hogy a védői hozzájárulás önmagában nem pótolhatja a gyanúsított hozzájárulását. A rugalmas és gördülékeny ügyintézés érdekében ugyanakkor szükséges, hogy amennyiben a gyanúsított akarata egyértelmű, úgy az a védő közvetítésével is megjelenhessen az eljárásban. A bemutatott szempontok alapján a Javaslat szerinti szabályozásban a védő a közvetítői eljárás indítványozása vagy az ahhoz való hozzájárulás kérdéseiben nem a terhelti jogok önálló alanyaként [Be. 42. § (1) bekezdés], hanem mintegy képviselői minőségben a terhelti akarat közvetítőjeként jelenik meg.

A 197. §-hoz

A büntetőeljárás bírósági szakaszában is szükséges annak biztosítása, hogy a kép- és hangfelvétel készítésével egyidejűleg teljes írásbeli jegyzőkönyv készüljön. A Javaslat a törvényi és rendeleti szabályozás koherenciájának megteremtése érdekében – figyelemmel a szakmai igényekre is – a Be. 444. § (2) és (6) bekezdésében szerepelteti a jegyzőkönyv rögzítésének, valamint az eljárási cselekményről készíthető felvételek módjait.

Ha az eljárási cselekmény megkezdésekor a bíróság arról tájékoztatja a jelen lévő személyeket, hogy az eljárási cselekményről egyidejűleg végzett jegyzőkönyvvezés helyett készül kép- és hangfelvétel, akkor annak rögzítése után intézkednie kell a kép- és hangfelvétel jogszabályban meghatározott módon történő hitelesítése iránt. Az ilyen módon hitelesített kép- és hangfelvétel a Be. 444. § (6) bekezdés alapján jegyzőkönyvnek minősül. A Javaslat erre az esetre lehetővé teszi, hogy a bíróság a jegyzőkönyvvezető mellőzésével folytassa le az eljárási cselekményt, egyúttal rögzíti a jegyzőkönyvnek minősülő kép- és hangfelvételtől készítendő írásbeli kivonatra vonatkozó törvényi rendelkezéseket.

A 198. §-hoz

A Javaslat a Be. 447. § (1) bekezdésének és a Be. 450. § (3) bekezdésének módosításával a törvény fogalomhasználatához igazodó technikai pontosítást hajt végre.

A 199. §-hoz

A bíróságnak a meghozott döntést érintően a hatályos eljárási rendszerben már nem csak a kihirdetés előtt írásba foglalt rendelkező rész felolvasása és a döntés lényegének ismertetése a kötelezettsége, hanem a kihirdetés előtt írásba foglalt rendelkező rész tényleges, fizikális átadása is, a jelen lévő fellebbezésre jogosultaknak. A határozat közlése a jelenlévő fellebbezésre jogosultak esetén a kihirdetéssel valósul meg. Ehhez képest a határozat közlésével – kihirdetésével – összefüggésben a rendelkező rész átadása a közlés szempontjából irreleváns és formális, az valójában érdemi joghatással nem bíró, a törvény előírásán nyugvó, garanciális jellegű aktus. Ezen intézkedésnek ezért a szabályozás szintjén elégséges a határozathozatal és a határozat kihirdetésére vonatkozó rendelkezések között megjelenie [ld. 549. § (4) bekezdése].

A törvény jelentőset lépett előre, amikor a vádlottnak a bírósági tárgyaláson való jelenlétének korábbi kötelezettségen alapuló szabályozását, joggá alakította át. A vádlott, ha lemond a tárgyaláson való jelenlét jogáról, az azt jelenti, hogy saját döntése alapján sem a bizonyítási eljárásban, sem az eljárást lezáró döntés kihirdetésén nem kíván részt venni, a döntés a rendelkező és jogorvoslati rész formájában jut el hozzá, és a jogorvoslatról is ennek birtokában nyilatkozik. A Be. ezen általános szabálya mellett más esetben is lehetővé teszi, hogy a terhelt vagy más fellebbezésre jogosult az ítélet kihirdetésekor ne legyen jelen. Az eljárás egyszerűsítését, egyben gyorsítását is célzó megoldások a tisztességes eljáráshoz való jog sérelme nélkül kiterjeszthetők a tárgyalási jelenlét esetkörén túlra is. A Javaslat ennek megfelelően általánossá teszi, hogy az ügydöntő határozat rendelkező és jogorvoslati részét kézbesítés útján kell közölni valamennyi a tárgyaláson jelen nem lévő, fellebbezésre jogosult részére. E rendelkezés folytán a tárgyaláson jelenlét jogáról lemondott vádlotton túl, a határozathozatalra napolt tárgyaláson meg nem jelent vádlott, vagy védő, valamint nem kötelező védelem esetén a tárgyaláson értesítésre meg nem jelent meghatalmazott védő részére is ily módon kell kézbesíteni a kihirdetett döntés rendelkező részét a jogorvoslatra vonatkozó figyelmeztetéssel. Ha az ügydöntő határozat polgári jogi igényről szóló vagy lefoglalt dolgot érintő rendelkezést tartalmaz, az ügydöntő határozat kihirdetésekor jelen nem lévő, fellebbezésre jogosult magánfél, illetve a vagyoni érdekelt részére a kihirdetett döntés rendelkező részét és a jogorvoslati figyelmeztetést tartalmazó jogorvoslati részt kézbesíteni kell.

A Javaslat e rendelkezése megnyitja annak a lehetőségét is, hogy az arra jogosultak az ügydöntő határozat rendelkező és jogorvoslati részének kézbesítését követően korlátozott fellebbezést terjesszenek elő.

A 200. §-hoz

A vádemeléssel a büntetőeljárás olyan szakba lép, amelyben az ügyészség ügyféli pozícióban vesz részt, ugyanakkor szűk körben továbbra is jogosult hatósági jellegű tevékenységre, és bizonyos kérdésekben határozatot hozhat. Ezen a területen azonban a Be. nem tartalmaz hivatkozást a megfelelő eljárásrendre. A Javaslat az ebből eredő bizonytalanság megszüntetése érdekében a nyomozás vonatkozó szabályait hívja fel.

A 202. §-hoz

A törvény a nyomozási bíró eljárásában rögzíti ugyan a döntési formákat, önmagában azonban abban a rendelkezésben, hogy az indítványnak helyt ad, vagy részben helyt ad, nem jelenik meg, hogy a döntésnek egyébként tartalmi szempontból érdeminek kell lennie. Érthető ez alatt az az eset, amikor a nyomozási bíró az ügyészség személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés alkalmazásáról szóló indítványának helyt ad, hiszen a határozat rendelkező részének ez esetben tartalmaznia kell a kényszerintézkedés tartamára, szükség esetén végrehajtási helyére, esetleges jogkövetkezményekre vonatkozó rendelkezéseket. Hasonlóan érdemi rendelkezéseket rögzít a nyomozási bíró a határozatában akkor is, amikor a felülbírálati indítványról határoz. Ha ugyanis a felülbírálati indítványnak helyt ad vagy részben helyt ad, az szükségszerűen azt is jelenti, hogy az érintett határozatot meg kell változtatni vagy meg kell semmisíteni, erre vonatkozóan azonban egyáltalán nincs törvényi rendelkezés. A módosítás a nyomozási bíró döntési jogkörét a fent említett hiányosságok pótlásaként rendezi.

A 203. §-hoz

A Be. meghatározza az ügyész, a vádlott, a védő és a sértett meghallgatásának eljárási formáját, amennyiben a LXXV. Fejezetben vizsgált kérdésekben indokolt a személyes közreműködésük. Azonban a törvény meghatározott esetekben e fejezeten kívül is előírja a terhelt személyes meghallgatásának szükségességét. Ilyen többek között a specialitás szabályán alapuló mentesség szabályai között az az eset, amikor a terhelt specialitás szabályának alkalmazásáról lemondó nyilatkozatát szükséges beszerezni [Be. 721/A. § (3) bekezdés a) pont]. A nyilatkozat beszerzése érdekében a bíróságnak a terheltet meg kell hallgatnia. Ezekre az esetekre is indokoltá vált rendezni a meghallgatás eljárási formáját.

A 204. és 215. §-hoz

A Be. a korábbi szabályozáshoz képest ártértelezte az ügydöntő határozat fogalmát és azt a – formai szempontból – jogerőképes határozatokkal azonosította. Az eljárást megszüntető végzések 492. §-ban és 567. §-ban írt felosztása azonban e kiindulópont alapján nem tekinthető következetesnek. A kétszeres eljárás elkerülését célzó, illetve a joghatóság hiányára alapított eljárás megszüntetése ugyanis nem eredményez res iudicata hatást. Ellenkező

esetben utóbb akadálya lenne a ténylegesen eljáró külföldi állam ítélete elismerésének, megfeleltetésének vagy végrehajtása átvételének is. Ezzel szemben a magánindítvány hiánya – amennyiben az már nem pótolható – az eljárás Btk. 31. §-án alapuló, végleges lezárását eredményezi. Ha az eljárás megszüntetésére a magánindítvány hiányának megalapozatlan megállapítása miatt került sor a hatályos jogalkalmazói gyakorlat alapján is perújításra vagy felülvizsgálati eljárás lefolytatására került sor, nem pedig ismételt vádemelésre.

A 205., 206. és 209. §-hoz

Az előkészítő ülés a vádemelés után a tárgyalás előkészítése érdekében tartott nyilvános ülés, amely a megfelelő eljárási garanciák biztosítása mellett a vád tárgyát beismerő, és be nem ismerő terhelt esetében is lehetőséget teremt a bírósági eljárás egyszerűsítésére, gyorsítására. A bűncselekmény elkövetését beismerő vádlott egyúttal lemondhat a tárgyaláshoz való jogáról, amellyel megteremti annak lehetőségét, hogy az ügyében a bíróság már az előkészítő ülésen meghozza az ügydöntő határozatot. A bűnösségét be nem ismerő vádlott esetében pedig a perkoncentráció, vagyis a vádlott büntetőjogi felelősségének megállapítására irányuló bizonyítás terjedelmének és menetének meghatározására nyílik lehetőség, a vád tárgyává tett cselekménnyel összefüggésben valósnak elfogadott tények megjelölésével, bizonyítási indítványok megtételével, illetve egyes bizonyítékok kirekesztésének indítványozásával.

Az előkészítő ülésen a bíróság a Be. 185. § (1) bekezdés szerinti terhelti figyelmeztetés és az 500. § (2) bekezdésben foglaltakra történő figyelmeztetést követően kihallgatja a vádlottat. [Be. 502. § (3) bekezdés]

A Be. 183. § (1) bekezdése egyértelműen meghatározza, hogy a terhelt mely közlései minősülnek vallomásnak, ennek folytán melyek tekinthetők bizonyítási eszköznek. E szerint vallomásnak minősül a terhelt minden olyan a terhelti figyelmeztetés utáni, büntetőeljárásban tett közlése, amelyben a bizonyítás tárgyára vonatkozó tény állít.

A terhelti vallomásra vonatkozó általános szabályok szerint, ha a terhelt vallomást kíván tenni, a vallomástétel lehetőségét biztosítani kell számára [Be. 183. § (2) bekezdés] A vallomástétel során a terheltnek módot kell adni arra, hogy a vallomását összefüggően előadhassa, ezután kérdések intézhetők hozzá. Ha a terhelt vallomása a korábbi vallomásától eltér, ennek okát tisztázni kell. [Be. 186. § (2) bekezdés]

Az előzők szerint nincs akadálya annak, hogy a vádlott már az előkészítő ülésen érdemi vallomást tegyen, ami adott esetben alapot adhat arra is, hogy a kihallgatása a tárgyaláson folytatott bizonyítási eljárásban mellőzhető legyen. [Be. 522. § (1) bekezdés] A terhelt érdemi vallomástételének lehetősége folytán indokoltnak látszik, hogy a vádlott kihallgatásakor már az előkészítő ülésen is az elsőfokú bírósági tárgyalás szabályai érvényesüljenek. E szabályok alkalmazásakor ugyanakkor nem hagyható figyelmen kívül, hogy az előkészítő ülés a formáját tekintve nyilvános ülés, ahol a terhelt kihallgatása elsősorban a bűnösséget beismerő nyilatkozat megszerzését, annak elfogadhatóságának, így többek között a nyilatkozat önkéntességének, egyértelműségének vagy iratszerűségének ellenőrzését, ellenkező esetben pedig annak kiderítését szolgálja, hogy a terhelt a vádirati tényállás mely részeit fogadja el, illetve a vitatott részekhez kapcsolódóan milyen bizonyítási indítványokat terjeszt elő.

Az előkészítő ülésen a bíróság elsődleges feladata, hogy megalapozottan döntsön a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásáról vagy annak megtagadásáról. A bíróság ennek érdekében nem tekinthet el a vádirat tartalmának, valamint a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának a Be. 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételeinek vizsgálatától.

A vádhoz kötöttség elvének megfelelően a bíróságnak a vádról döntenie kell, a vádon túl nem terjeszkedhet. [Be. 6. § (2) bekezdés] Az ítéletek törvényességéhez fűződő társadalmi érdek ugyanakkor megkívánja, hogy a bizonytalan megítélésű ügyekben – a tényállás és az ahhoz tartozó bűncselekményi minősítés tisztázása nélkül – a vádlott, a védő és az ügyészség egyező akarata ellenére se lehessen ügydöntő határozatot hozni. A bíróság ennek megfelelően hivatalból köteles vizsgálni, hogy a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát az eljárás ügyiratai alátámasztják-e.

A Be. 504. § (1) bekezdés kiegészítésével a Javaslat azt kívánja egyértelműen meghatározni, hogy az előkészítő ülésen – annak speciális céljára figyelemmel – a büntetőjogi felelősséget nem érintő, korlátozott terjedelmű bizonyítás folyik, melynek során a vádlottat olyan körben kell kihallgatni, hogy a bíróság megalapozottan tudjon döntenie a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásáról, vagy a beismerő nyilatkozat elfogadásának megtagadásáról. A Javaslat az egységes joggyakorlat kialakítása érdekében egyértelművé kívánja tenni, hogy a vádlotthoz intézett kérdések a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának a Be. 504. § (2) bekezdésében

meghatározott törvényes feltételeinek vizsgálatára irányulhatnak. Az előkészítő ülés keretei között tehát fel kell tártani, illetve a beismerés elfogadhatóságának érdekében legalábbis meg kell kísérelni feltártani, a vádlott beismerése és saját korábbi vallomása vagy akár az ügyiratok közötti ellentmondást, hiszen a bíróságnak a beismerés őszinteségének vizsgálata keretei között ezekre is elfogadható magyarázatot kell találni. Az előkészítő ülés ugyanakkor nem szolgálhat az egymásnak feszülő bizonyítékok ütköztetésére, amelyre már kizárólag a tárgyalás során felvehető teljes körű bizonyítás keretei között kerülhet sor. Ennek megfelelően az vádirati tényállás lényegével, a bűnösség kérdésével összefüggő, azonban fel nem tárható, elfogadható magyarázattal fel nem oldható ellentmondások a beismerés el nem fogadását kell, hogy eredményezzék.

A bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadásának nem feltétele, hogy a vádlott az eljárás tárgyát képező cselekmény(ek) tekintetében a bűnösségre is kiterjedő beismerő vallomást tegyen, a beismerés őszinteségének bírói mérlegeléséhez viszont szükség lehet arra, hogy a beismerő nyilatkozaton túl a vádlott a cselekmény elkövetését alátámasztó tényeket is előadjon. A törvény hatálybalépése óta eltelt időszak fontos felismerése, hogy olyan vádlottak is nagy számban beismerik a terhükre rótt bűncselekményt, akik ezt a nyomozás során nem tették, vagy kifejezetten tagadták annak elkövetését. A bíróságnak ilyenkor is azt kell tisztáznia, hogy az előkészítő ülésen tett bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadható-e vagy sem. Ha a vádlott meggyőző magyarázatot tud adni arra, hogy miért változtatta meg a korábbi nyilatkozatát/vallomását, a bíróság elfogadhatja a beismerést. Ha az ügyiratok tartalma, a beismerés körülményei, vagy bármely más ok miatt a bíróságnak mégis észszerű kételye támad a bűnösséget beismerő nyilatkozattal kapcsolatban, akkor meg kell tagadnia annak elfogadását. Ha az előkészítő ülés – bármely törvényben meghatározott okból – a bűnösség be nem ismerése esetére irányadó szabályok szerint folyik tovább, a vádlott megjelölheti a vádiratban szereplő azon tényeket, amelyek valóságát elfogadja [Be. 506. § (3) bekezdés], illetve előadhatja a védekezése alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, valamint bizonyítás lefolytatására és egyéb eljárási cselekményre vonatkozó indítványt, továbbá bizonyíték kirekesztésére vonatkozó indítványt terjeszthet elő. [Be. 506. § (4) bekezdés] A vádlott terhelti figyelmeztetést követően tett közlése, amelyben a bizonyítás tárgyára vonatkozó tényt állít, ebben az esetben is terhelti vallomásnak minősül. A bűnösségét be nem ismerő vádlotthoz intézhető kérdések köre szintén az előkészítő ülés jellege és célja által meghatározott, vagyis a vádlott által valósnak elfogadott tények, illetve a bizonyítást érintő indítványok pontos tartalmának tisztázására irányulhatnak. Az előkészítő ülésen ugyanakkor ebben az esetben sincs törvényi lehetőség a vádlott büntetőjogi felelősségét érintő érdemi bizonyítás felvételére.

Az előkészítő ülésen az ügyész és a vádlott jelenléte kötelező. Ha az eljárásban védő vesz részt, az előkészítő ülés a védő távollétében nem tartható meg. [Be. 499. § (5) bekezdés] Ha az előkészítő ülést mégis a vádlott védőjének távollétében tartották meg, az abszolút eljárási szabálysértésnek minősül. [Be. 608. § (1) bekezdés d) pont] Az idézés és az értesítés általános szabályai szerint a bíróság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, és azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi. Ha a vádlott érdekében védő jár el, akkor az előkészítő ülésre – függetlenül attól, hogy kötelező-e a védelem vagy sem – a vádlott védőjét idézni kell.

Ha az ügyben több vádlott van, az előkészítő ülés külön-külön, az ügyek elkülönítése nélkül is megtartható. [Be. 499. § bekezdés] A büntetőjogi felelősséget érintő bizonyítás az előkészítő ülésen nem folytatható, ezért a bíróságnak elegendő azt a vádlottat (és annak védőjét) idézni, akit az adott határnapon ki kíván hallgatni. Az első fokú bírósági tárgyalás szabályai szerint a vádlottat rendszerint a ki nem hallgatott vádlott-társai távollétében kell kihallgatni [Be. 522. § (2) bekezdés], amely rendelkezés a Javaslat szerint az előkészítő ülésen is irányadó. A bíróság azonban az ügy összes körülményét mérlegelve dönthet úgy is, hogy a Be. 502. § (3) bekezdés szerinti figyelmeztetéseket egyidejűleg közli a vádlottakkal, majd a bűnösség beismerésére irányuló kérdését a vádlott-társak jelenlétében teszi fel a vádlottaknak. Ha a bűnösség beismerése tárgyában tett nyilatkozatokat követően valamely vádlott úgy nyilatkozik, hogy már az előkészítő ülésen részletes vallomást kíván tenni, a bíróságnak a kihallgatás körülményeinek meghatározásakor figyelemmel kell lennie a bizonyítás felvételének érvényességére, valamint a későbbi első fokú bírósági tárgyalás pertaktikai szempontjaira is.

A bírósági eljárás általános szabályai szerint, ha az eljárás több vádlott ellen folyik, a vádlott távollétében megtartható a tárgyalásnak az a része, amely őt nem érinti. Ekkor a meg nem jelent vádlott védőjének távollétében a tárgyalásnak ez a része akkor is megtartható, ha a büntetőeljárásban védő részvétele kötelező [Be. 429. § (1) bekezdés], amely rendelkezés az előkészítő ülésen is irányadó. Ha a bíróság a több vádlottal szemben folytatott eljárásban az ügyek elkülönítése nélkül, de külön-külön tartja meg az előkészítő ülést, erről az előkészítő üléssel nem érintett vádlottat és védőjét az általános szabályok szerint értesíti. Ha az előkészítő üléssel nem érintett vádlott védője megjelenik az eljárási cselekményen, ott a Be. 502. § (6) bekezdés alapján – a Be. 504. § (1) bekezdésben

meghatározott keretek között – kérdéseket intézhet a vádlott-társakhoz. A vádlott-társ kihallgatásán a már kihallgatott vádlott is jelen lehet, aki az előzőek szerint szintén tehet fel kérdéseket. A Javaslat a vádlotthoz intézhető kérdések tekintetében tehát nem a kérdező személye, hanem a feltehető kérdések tárgya szerint vezet be korlátokat, abból a megfontolásból, hogy az előkészítő ülés célját szem előtt tartva az eljárás résztvevői aktívan közreműködhessenek a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozata – a Be. 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek szerinti – elfogadhatóságának vizsgálatában.

A 207. §-hoz

A Be. a hatékony védekezés feltételeinek megteremtése érdekében számos új intézményt vezetett be, amelyek elsősorban a védekezéshez szükséges idő és egyéb körülmények biztosítását garantálják az egyes eljárási cselekményeken. Az előkészítő ülés a büntetőeljárásnak olyan súlyponti intézményévé vált, amely az ügy további menetét érdemben és sok szempontból véglegesen meghatározza. Ezen a ponton a védelem hatékony ellátásához szükséges felkészültség is hangsúlyosabb szerepbe kerül.

A tárgyalás előkészítése során érvényesülő perkoncentrációból fakadó fokozott elvárásokat a Javaslat a védekezéshez való jog szélesítésével ellensúlyozza. A védekezéshez való jog ténybeli alapjaként és feltételeként meghatározható ügyirat ismeret a megismerés absztrakt lehetőségén túlmenő garanciák biztosítását igényli. A Javaslat ezért a vádirat fikciós úton való kézbesítése esetére megteremti annak lehetőségét, hogy a vádlott – a vád tárgyává tett bűncselekmény és az ahhoz kapcsolódó ügyész indítványok megismerése után – a védekezéshez való felkészülés érdekében indítványozhassa az előkészítő ülés kötelező elnapolását. A Javaslat az indítványtételi jogosultság megadásával párhuzamosan ugyanakkor kizárja annak lehetőségét, hogy a vádlott saját, a vádirat kézbesítésével kapcsolatos obstruáló magatartására alapítva indokolatlan előnyre teheszen szert.

A 208. §-hoz

Az ügyek elkülönítésének általános szabályait a Be. 146. § (2) bekezdése tartalmazza. A Be. 503. § (1) bekezdése arról az esetről rendelkezik, amikor a vádirat alapján egy vádlott több cselekményéről kell határozni. Ha a vádlott bűnösséget beismerő és tárgyalásról lemondó nyilatkozata csak egyes bűncselekményekre vonatkozik, akkor a vádról egységesen tárgyaláson kell határozni. A Be. 503. § (2) bekezdése az előző szabály alól abban az esetben enged kivételt, amikor a bíróság éppen az ítélet kihirdetése érdekében különíti el azt az ügyet, amelyben a vádlott bűnösséget beismerő vallomását elfogadta. Az ügy alatt a normaszöveg alapján itt az ugyanazon vádiratban szereplő egyes cselekményeket kell érteni, amelyekre nem terjed ki a vádlott beismerése, tárgyalásról lemondása.

Az ilyen tartalmú szabályozás ugyanakkor kiszámíthatatlan, alapvetően diszkrecionális, a terhelt álláspontjától független, ugyanakkor a terhelt számára összességében kedvezőtlenebb helyzetet eredményezhet azzal, hogy a vádiratban szereplő bűncselekmények tekintetében halmazati büntetés helyett több ítélet meghozatalára kerül sor, miközben az összbüntetésbe foglálás feltételei csupán végrehajtandó szabadságvesztés büntetések esetén állnak fenn. A tisztességes eljáráshoz való jog és a kiszámítható jogalkalmazás szempontjából is támogatható az az elsődlegesen a joggyakorlat részéről felmerült felvetés, hogy az egy vádlott több bűncselekményét érintő eljárásokban a törvény ne engedjen kivételt a büntetőügy egységes elbírálása alól. A Javaslat alapján a továbbiakban kizárólag a több vádlottal szemben folytatott eljárásokban nyílik lehetőség arra, hogy a vádlottak egy részével szemben már az előkészítő ülésen ügydöntő határozat születhessen.

A 210. §-hoz

A Be. a bizonyítás és ezen belül a korábbi tanúvallomással való rendelkezés körében jelentős újításokat vezetett be, így többek között nincs már lehetőség arra, hogy a tanú a korábban tett tanúvallomását a későbbiek során a vallomás megtagadásának jogával élve megsemmisítse. E jogalkotói szándék konzekvens érvényre juttatásának célzatával a Javaslat a Be. 527. § (1) bekezdés módosításával rögzíti a tanú korábbi vallomásának felolvasása és ismertetése körében az általános szabályok között megjelenő, azonban a jogalkalmazás jelzése szerint a jelen helyen hiátusként értékelt eseteket az elsőfokú bíróság eljárásában is.

A bizonyítási eljárás könnyítése és segítése céljával a Javaslat átalakítja a (2) bekezdésben írt rendelkezést. A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: 1998-as Be.) által is szabályozott köztudomású és a hivatalos tudomás körébe tartozó tényeken túl a Be. kiveszi a bizonyítandó tények köréből azokat, amelyek valóságát az adott büntetőügyben a vádló, a védő és a terhelt együttesen elfogadják [Be. 163. §

(3) bekezdés c) pontja]. Önmagában tehát az eljárás fő résztvevőinek egyező nyilatkozata alapján releváns tények vonatkozásában mentesíthető a bíróság attól, hogy külön bizonyítást kelljen lefolytatnia. A (2) bekezdést érintő módosítás célja egyrészt, hogy érvényt szerezzen ennek a bizonyítást könnyítő általános rendelkezésnek a perkoncentrációra figyelemmel elsősorban a vádiratban vagy az előkészítő ülésen kihallgatni indítványozott tanú esetében. Speciális bizonyítási szabályként ugyanis az egyesbíró vagy a tanács elnöke hivatalból vagy indítványra abból a célból olvassa vagy olvastatja fel, illetve ismerteti a tanú korábban tett vallomását illetve annak lényegét, hogy az legyen tisztázható, hogy a vallomás olyan tényre vonatkozik-e, amelyet a felek egybehangzóan fogadnak el. Ha ugyanis ez megállapítható, úgy az adott tény a Be. 163. § (4) bekezdés c) pontjának hatálya alá esik és az erre vonatkozó tanúbizonyítás a továbbiakban szükségtelen.

A bizonyítás hatékony segítése érdekében a Javaslat emellett nem kívánt szakítani azzal a rendelkezéssel sem, amikor a tanú vallomása ugyan nem valamennyi érintett által elfogadott, de a tanú személyes kihallgatása szükségtelen, vagyis a tanú által tett vallomás tartalma – tehát az a tény, hogy a tanú miről és milyen tartalmú vallomást tett – önmagában nem vitatott. A Javaslat e körben bővíti a hatályos szabályozást azzal, hogy megteremti a lehetőségét a tanú korábban nemcsak tanúként tett vallomásának a hivatalból vagy indítványra történő felolvasására, jegyzőkönyvvezetővel való felolvastatására illetve a vallomás lényegének az ismertetésére. Abban az esetben tehát, ha a tanú vallomása a bizonyítás szempontjából releváns és azt értékelni kell, azonban a tanú tárgyaláson való személyes megjelenése és ilyen formában történő kihallgatása – a vallomás tartalmára figyelemmel – szükségtelen, a vallomás ismertethető. Miután a szabályozás a bizonyítás kereteit jelentősen érinti, az a közvetlenség elvének korlátozását eredményezi, ezért garanciális szempontból az eljárás résztvevőinek ún. „vétőjoga” van, vagyis ha a bíróság vagy az eljárás megnevezett résztvevői közül bárki a tanú személyes kihallgatását igényli, a vallomás felolvasására, felolvastatására illetve lényegének ismertetésére nem kerülhet sor.

A 211. §-hoz

1. A perbeszédeket, felszólalásokat, illetve az utolsó szó jogán előadottakat követően a bíróság az ügydöntő határozat meghozatala céljából visszavonul, melynek során a határozat rendelkező részét – a Be. 561. § (2) bekezdésben meghatározott tartalmi elemek rögzítésével – írásba kell foglalni. A bíróság az ügydöntő határozatot a tárgyaláson hirdeti ki, amely két fázisból áll: egyrészt a határozat rendelkező részének felolvasásából, másrészt a határozat szóbeli indokolásából. A tárgyaláson jelen lévő személyek a rendelkező rész felolvasásakor szereznek tudomást a bíróság érdemi döntéséről, míg a szóbeli indokolás során a bíróságnak össze kell foglalnia a megállapított tényeket, be kell számolnia a bizonyítékértékelő tevékenységéről, a felmentés vagy a bűnösség megállapításnak okairól, bűnösség megállapítása esetén a bűncselekmény minősítéséről, az alkalmazott joghátrány és az egyéb rendelkezések indokairól. Az ügydöntő határozat szóbeli indokolásakor a bíróságnak közérthetően kell megmagyaráznia az érdemi döntésének tartalmát és az annak alapjául szolgáló megállapításait, amelyek megértése, különösen a sok vádlottas, bonyolult megítélésű, illetve nagy terjedelmű ügyekben, komoly kihívás elé állítja az eljárás résztvevőit.

A Be. egyik garanciális újdonsága volt, hogy az ügydöntő határozat írásba foglalt rendelkező részét – az esetleges félreértések elkerülése érdekében – a kihirdetés után át kell adni a jelen lévő fellebbezésre jogosultak részére. A szóbeli indokollással összefüggésben a törvény ezzel szemben mindössze annyit mond, hogy a rendelkező rész felolvasása után az egyesbíró vagy a tanács elnöke elmondja az indokolás lényegét [Be. 549. § (3) bekezdés], a jegyzőkönyvvezésre vonatkozó rendelkezések között pedig az szerepel, hogy rögzíteni kell az ügydöntő határozat szóbeli indokolását. [Be. 445. § (2) bekezdés g) pont]

A Javaslat a szóbeli indokolást érintő kiegészítéssel azt kívánja hangsúlyozni, hogy annak minden esetben tartalmaznia kell a bíróság által megállapított tényállás lényegét, mégpedig olyan részletességgel, hogy az arra jogosultak megalapozottan tudjanak dönteni a jogorvoslati joguk gyakorlásáról, illetve annak mikéntjéről. A bíróság által megállapított tényállás normaszövegben történő megjelenése a gyakorlati tapasztalatok alapján különösen indokolt a törvény egyik új jogintézménye a korlátozott fellebbezés [Be. 583. § (3) bekezdés] és az ahhoz kapcsolódó eljárásjogi rendelkezések, mint a korlátozott fellebbezés kiterjesztésének tilalma [Be. 584. § (3) bekezdés], és a fellebbezés korlátozott felülbírálatára [Be. 590. § (3) bekezdés] hatékony működtetéséhez.

A korlátozott fellebbezés esetén a másodfokú bíróság az ítéletnek kizárólag a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezését, illetve részét bírálja felül [Be. 590. § (3) bekezdés], oly módon, hogy eközben nem vizsgálja az első fokú bíróság ítéletének megalapozottságát és a határozatát az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásra alapítja. [Be. 591. § (2) bekezdés a) pont] A fellebbezésre jogosult a korlátozott fellebbezést a későbbiekben nem terjesztheti ki, ezzel szemben az ítélet rendelkezéseit korlátozás nélkül sérelmező fellebbezését a későbbiekben is módosíthatja.

A Be. ezen teljesen új jogintézményével kapcsolatos joggyakorlati tapasztalatok alapján ugyanakkor az eljárás során feloldhatatlan problémát eredményez, ha a szóbeli indokoláskor elhangzott tényálláshoz képest, az írásba foglalt ügydöntő határozat már más, vagy olyan mértékben eltérő tényállást tartalmaz, amelyre az arra jogosultak nem az adott korlátozott jogorvoslati nyilatkozatot tették volna. A probléma gyökere a korlátozott felülbírálattal van összefüggésben. A Be. 583. § (2) bekezdése alapján bejelentett fellebbezés esetén a bíróság tényállása – még akkor sem, ha az a szóban kihirdetett tényállástól érdembe eltér – nem támadható és nem is vizsgálható felül. E kétségtelenül aggályos jogi helyzet feloldását tovább nehezíti, hogy korlátozott fellebbezés esetén a bíróság írásbeli indokolása sem tartalmazza azokat az indokokat, amelyek a bíróságot az írásban rögzített tényállás megállapítására vezették. Ezért a másodfokú bíróság nem csupán a törvényi rendelkezések okán nem vizsgálhatja felül az elsőbíróság tényállását, de azért sem, mert indokolás hiányában erre nem is lenne érdemben képes.

A Javaslat előkészítése során szakmai konszenzus alakult ki a tekintetben, hogy az ilyen helyzetek a korlátozott fellebbezés alkalmazhatóságát veszélyeztetik, hiszen féltő, hogy az érintettek ezt követően kizárólag a teljes körű felülbírálatot igénylő fellebbezés bejelentésével fognak élni, elkerülendő egy nem kiszámítható és nem kezelhető ellentmondást a szóbeli és az írásba foglalt tényállás között.

Az előzőekben kifejtettek miatt az ügydöntő határozat szóbeli és írásbeli indokolása során a bíróságnak kiemelt figyelmet kell fordítania arra, hogy az általa megállapított tényállás releváns elemei egyezők, egyértelműek és közérthetőek legyenek. Nem mond ellent ennek a követelménynek az körülmény, hogy az ítélet kihirdetésekor csak az indokolás lényegét kell előadni. A szóbeliség és az írásbeliség általános jellemzői miatt az ügydöntő határozat szóbeli és írásbeli indokolása egyes formai jellemzőiben, így a stílusában, a szóhasználatában, vagy a terjedelmében eltérhetnek egymástól, ugyanakkor az indokolás legfontosabb tartalmi elemei, így különösen a bíróság által megállapított tényállás csak olyan mértékben különbözhet, amely nem feszíti szét a tettazonosság kereteit. Ha az ügydöntő határozat kihirdetéséről kizárólag írásbeli jegyzőkönyv készül, annak olyan módon kell tartalmaznia a szóbeli indokolást, hogy a bíróság által megállapított tényállás lényegét magában foglalja. Ha a bíróság a szóbeli indokolás során a vádhoz viszonyítottan adta elő a megállapított tényállást, a jegyzőkönyvben elegendő a tényállás váddal egyezőségére utalni, vagy az attól való eltérés esetén, a releváns eltéréseket rögzíteni. Emellett ki kell emelni, hogy a bíróság ítélethirdetésére is irányadóak a jegyzőkönyvvezetés általános szabályai, így az érintettek egyes – általuk lényegesnek tartott – kérdés, kifejezés vagy kijelentés szó szerinti jegyzőkönyvvezetését is indítványozhatják.

2. A Be. 549. § (4) bekezdésének módosítása összefügg a Be. 455. § (3) bekezdésének módosításával, indokát ld. ott.

A 212. §-hoz

A Be. megteremtette a személyi szabadság elvonásával járó kényszerintézkedések új rendszerét, melynek kiindulópontja, hogy a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés csak akkor rendelhető el, ha az elérni kívánt cél más módon nem biztosítható és szem előtt kell tartani a fokozatosságot is, vagyis kényszerintézkedés alkalmazásakor a legenyhébb intézkedés elrendelésének van helye. A kényszerintézkedések közül a távollattartás és a bűnügyi felügyelet a terhelt szabad mozgáshoz és a lakóhely, illetve a tartózkodási hely szabad megválasztásához való jogát korlátozza, a letartóztatás a személyi szabadságot el is vonja. Ennek a fokozatosságnak a biztosítása indokolt akkor is, ha a bíróság a körülmények alapján az elsőfokú ügydöntő határozat kihirdetését követően, az ítéletben kiszabott szabadságvesztés tartamára figyelemmel tartja szükségesnek kényszerintézkedés alkalmazását, ezért a törvénynek nemcsak a letartóztatás, hanem a személyi szabadságot érintő bírói engedélyes kényszerintézkedés valamennyi formája elrendelésének illetve ezen okból való fenntartásának a lehetőségét biztosítania kell.

A személyi szabadság elvonásával járó bírói engedélyes kényszerintézkedés elrendelése tárgyában való döntés azonban az esetek túlnyomó részében igényli a vádlott személyes jelenlétét, közreműködését. A Be. azonban a tárgyaláson való megjelenést joggá formálta, továbbá ismertek a szabályozás alapján olyan esetek, amikor a jogszerű távollét az eljárás menetét nem befolyásolja. Az ilyen esetekre, ha a személyi szabadság elvonásával járó kényszerintézkedés elrendelése tárgyában való döntéshez a vádlott személyes jelenléte nélkülözhetetlen, a Javaslat megteremti az őrizet elrendelésének a lehetőségét. Az őrizet foganatosítására ilyen esetben az Rtv. 33. § (1) bekezdés c) pontja szerint előállítással kerül sor, mely azt jelenti, hogy akár az őrizet elrendeléséről szóló határozat közlését követően nyomban megtörténhet a vádlott előállítása a bíróság elé, ha azonban az előállítás a bíróság hivatali idejében nem teljesíthető, úgy arra az őrizet időtartama alatt kerülhet sor. Az őrizet elrendelése – amelynek ilyen esetben a Be. 274. § (2) bekezdés b) pontjában meghatározott általános feltétele fennáll – nem törvényi kötelezettség, ezért amennyiben a bíróság más módon is képes biztosítani a terhelt megjelenését, úgy az őrizet elrendelése nyilvánvalóan mellőzhető. A Javaslat a módosítással kizárólag annak az általános érvényű és garanciális jelentőségű szabálynak kívánt érvényt szerezni, hogy – a törvényben meghatározott kivételektől eltekintve – a terhelt személyi szabadságának elvonásáról vagy korlátozásáról a terhelt távollétében nem lehet döntést hozni.

A 213. §-hoz

A jogalkalmazási tapasztalatok abba az irányba mutatnak, hogy a hatályos Be.-nek a bíróság ügydöntő határozatának jogerőre emelkedését követő teendőire vonatkozó rendelkezésében a bünyügyi költség megállapítására és viselésére vonatkozó szabályozás indokolatlanul szűk kört érint. Nem kizárt ugyanis, hogy az alapeljárással összefüggésben az ügydöntő határozat meghozatalát, illetve jogerőre emelkedését követően merül fel bünyügyi költség, példaként említhető a bűnjelkezeléssel kapcsolatban az elsőfokú bírósághoz az ügydöntő határozat meghozatala után megküldött költségigény, mely a felmerülés időpontjára tekintettel nem tartozik az egyszerűsített felülvizsgálat tárgykörébe. A módosítás az ilyen bünyügyi költség megállapításának és viselésének kereteit teremti meg és terjeszti ki arra az esetre is, ha a bünyügyi költség a nem ügydöntő eljárást megszüntető végzés meghozatalát követően merült fel.

A 214. §-hoz

Az ügyészség először a vádiratban, majd az eljáró ügyész az előkészítő ülésen indítványt tehet a büntetés vagy intézkedés mértékére, illetve tartamára arra az esetre, ha a terhelt az előkészítő ülésen a vád tárgyává tett bűncselekményt beismeri. Ha a vádlott beismeri a bűnösségét, a bíróságnak a Be. 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek fennállását kell megvizsgálnia és ez alapján kell döntenie a beismerő nyilatkozat elfogadásáról. Ha a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatát végzéssel elfogadja, a vádlott bűnösségét annak beismerésére, a bűnösséget beismerő nyilatkozat elfogadására és az eljárás ügyirataira alapítja.

A terhelti együttműködést erősítő fontos garanciális szabály, hogy a bíróság a vádlott bűnösséget beismerő nyilatkozatának elfogadása után nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetőleg az előkészítő ülésen előterjesztett ügyészi indítvány tartalmazott.

A Javaslat szerinti kiegészítés az előbbi garanciális jellegű szabály alól – a joggyakorlatban kialakult értelmezésnek megfelelően – szükségszerűen kivételt enged, abban az esetben, ha a korábban indult ügyben a vádlotti beismerést és annak bíróság általi elfogadását követően az eljárás a korlátozott bizonyítás keretei között tárgyaláson folytatódik és ehhez az ügyhöz utóbb újabb ügyet egyesítenek. Ilyen esetben olyan halmazati büntetés kiszabására kerül sor, amelynek egyes elemeire nézve az ügyészség által tett alternatív indítvány nem terjed ki, így a halmazati büntetés tekintetében az alternatív indítvány kötöttséget nem eredményezhet.

A Javaslat ugyanakkor feltételként írja elő, hogy a vádlottat az egyesített újabb ügyben is bűnösnek kell kimondani, vagyis bűnhalmazatot kell megállapítani. Ellenkező esetben a főszabály lesz továbbra is irányadó, azaz a vádlotti beismeréssel és annak bíróság általi elfogadásával érintett korábbi ügyben, az ún. mértékes ügyészi indítványban foglaltaktól hátrányosabb büntetés, illetve intézkedés nem alkalmazható.

A Javaslat szerinti kiegészítés egyúttal választ ad arra a joggyakorlatban felmerült dilemmára is, hogy az előkészítő ülés szerepének megváltozásával mikor és milyen feltételekkel kerülhet sor az ügyek egyesítésére, ha a korábbi ügyben tartottak már előkészítő ülést, és azon a vádlotti beismerés elfogadásra került. Ebben az esetben – a bűnyügyek egyesítésére vonatkozó általános szabály szerint – az újabb ügy osztja a korábbi ügy sorsát akkor is, ha az újabb ügyben még nem tartottak előkészítő ülést.

A 216. §-hoz

1. A Be. 575. § (4) bekezdésének módosítása tartalmilag összefügg a Be. 402. § (2) bekezdés b) és d) pontjával, indokát ld. ott.
2. Az eljárás nem ügydöntő végzéssel való megszüntetése azt jelenti, hogy az eljárás lezárására anélkül került sor, hogy a bíróság érdemben a vádról döntött volna, ebből eredően nem kizárt a terhelttel szemben ugyanezen okból az eljárás újbóli megindítása. Minderre tekintettel nem indokolt az sem, hogy a bíróság az eljárás során addig felmerült bűnügyi költségről teljes körben rendelkezzen, ezért a Javaslat a Be. 575. § (5) bekezdésben a rendelkezési jogot leszűkíti. Nem érvényesül ez abban az esetben, ezért a bíróság teljes körben rendelkezhet a bűnügyi költség viseléséről, amikor az eljárás megszüntetésére a feljelentés vagy a legfőbb ügyész rendelkezésének hiánya okán kerül sor, azonban annak pótlása folytán az állapítható meg, hogy az eljárás további folytatásnak nincs helye.

A 217. §-hoz

A fellebbezéssel összefüggésben a Be. novuma az a szabály, amely kötelezi az ügyészséget és a védőt a fellebbezés, illetőleg a már bejelentett fellebbezés írásbeli indokolására. Az előírás a fellebbezés elbírálásának elősegítését szolgáló rendelkezés, mellyel egyértelművé tehető a bejelentett fellebbezés tartalma és iránya. E kötelezettség meghatározása és érvényesítése, célzatára tekintettel leginkább a büntetőjogi felelősség kérdését középpontba állító ügydöntő határozat esetében indokolt, ezért a módosítás – a szükségtelen tehertől való mentesítés végett – az egyéb határozatokat érintően fogalmazza meg az írásbeliség kötelezettsége alóli kivételt.

A 218. §-hoz

Az 1998-as Be.-ben a jogorvoslati rendszerből már ismert korlátozott fellebbezés intézményét a Be. új alapokra helyezve, széles körben tette alkalmazhatóvá, megteremtve a lehetőségét annak, hogy a fellebbezésre jogosult ne az ítélet egésze, hanem csak valamely rendelkezése ellen jelenthessen be fellebbezést. Az új jogintézmény rendeltetése teljes mértékben igazodik a kódex általános céljaihoz, amelyek között kiemelt jelentősége van a büntetőeljárások egyszerűsítésének, gyorsításának, mivel korlátozott fellebbezés esetén a kihirdetett határozat írásba foglalási kötelezettsége is szűkebb körű, azáltal, hogy a bíróság a fellebbezéssel nem támadott ítéleti rendelkezés részletes indoklására – a korábbi szabályozástól eltérően – már nem köteles.

A korlátozott fellebbezés intézményéhez kötődően válik jelentőssé az a fogalom, amit a Be. a „fellebbezés kiterjesztése”-ként használ. Magát a fogalmat a Be. nem definiálja, éppen ezért szükséges az olyan szabályozás, amely jelentésbeli szempontból alkalmas a jogalkalmazás síkján kialakítható viták megelőzésére. Miután a bejelentett fellebbezéshez igazodik a bíróság indokolási kötelezettsége és a felülbírálat terjedelme, tartalmi szempontból a fellebbezés bejelentésének jelentősége ezzel egyúttal pedig a fellebbezési nyilatkozat rögzítését illetően a döntést hozó egyesbíró vagy tanács elnökének szerepe is jelentősen megnőtt. A jogalkalmazásból eredő tapasztalatok szerint, a hatályos szabályozás alapján az 584. § (3) bekezdése – a törvényi hivatkozásra figyelemmel – kizárólag a korlátozott fellebbezés esetére tiltja meg a bejelentett fellebbezéstől való olyan eltérést, melyre a bíróság írásba foglalt határozatában – a bejelentett fellebbezésre figyelemmel és a törvényi felhatalmazásra tekintettel – már nincs indoklás, holott ugyanezen okból a többcselekményes, de nem minden cselekményt érintő fellebbezett ügyekben is nélkülözhetetlen ennek kimondása.

A szabályozás meghatározó elemei, hogy a fellebbezés bejelentésével rögzül a fellebbezés tartalma, az indokolási kötelezettség és a felülbírálat terjedelme, ez pedig azt a jogalkotói akaratot tükrözi, hogy a többcselekményes ügyben, ha a fellebbezés a bejelentésekor csak valamelyik cselekményre vonatkozik, az a későbbiek során a fellebbezéssel nem érintett cselekményekre már nem terjeszthető ki.

A fellebbezés kiterjesztése tehát azt a kört érinti, vagyis ott értelmezhető a rendelkezés megsértése, amelyre a bíróságnak, a bejelentett fellebbezés és az azt lefedő felülbírálati kötelezettség kereteire figyelemmel nincs indokolási kötelezettsége. Ez pedig egyrészt a hatályos szabályozásban is szereplően akkor áll elő, ha a jogorvoslat olyan rendelkezést kíván támadni, amelyre a korlátozott fellebbezés bejelentésekor nem hivatkoztak, vagy – és a Javaslatban ez szerepel új esetkörként – ha a több bűncselekményes ügyben az valamely olyan cselekményre vonatkozik, amelyet érintően fellebbezés bejelentésre nem került sor. A Javaslat az egyértelmű jogértelmezés érdekében a hatályos szabályozást a fent említett esetkör törvényi hivatkozásának felhívásával egészíti ki.

A fellebbezés kiterjesztése ugyanakkor nem jelenti azt, hogy a szóban vagy írásban előterjesztett fellebbezést követően kizárt a további szóbeli vagy írásbeli megnyilvánulás. A bejelentett fellebbezés keretein belül értelemszerűen nem tilos a fellebbezés bejelentésekor vagy írásban előterjesztett fellebbezésben előadottakon túl új vagy más olyan körülményre való hivatkozás, amelyet a már bejelentett fellebbezés érint. A fellebbezés kiterjesztésének tilalma nem érinti továbbá azokat a körülményeket amelyeket a felülbírálat során eljáró bíróság hivatalból is vizsgálhat [e körben ld. a Be. 586. § (2) bekezdésének módosításához fűzött indokolást].

A módosítás maga után vonja az egyesbíró vagy a tanács elnökét terhelő kioktatási kötelezettség tartalmi bővítését, hiszen a jogorvoslati nyilatkozatok megtétele előtt nemcsak a korlátozott fellebbezés Be. 583. § (3) bekezdésében, hanem az egyes részcselekményekre vonatkozó ugyancsak korlátozott fellebbezés lehetőségére [Be. 584. § (2) bekezdés], és ennek következményeire is ki kell oktatni a fellebbezésre jogosultakat [Be. 590. § (4) bekezdés].

A 219. §-hoz

A Javaslat az észrevételezésre jogosultak körét teszi teljessé, amikor a hatályos szabályozásban szereplő ügyészségen, valamint a fellebbezéssel érintett vádlotton és védőjén túl feltünteti azt is, aki a határozattal szemben fellebbezést jelentett be. Miután a másodfokú bíróság még korlátozott fellebbezés esetén is köteles vizsgálni az abszolút hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértéseket, továbbá hivatalból köteles dönteni az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdésekben, a szülői felügyeleti jogra és a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezésekről, a jogosultak számára indokolt az észrevételezés formájában biztosítani a hivatalból vizsgálandó körülményekre és okokra való hivatkozás lehetőségét.

A 220. §-hoz

A Javaslat a normavilágosság célzatával pontosítja a másodfokú bíróság revíziós jogkörébe tartozó döntési lehetőséget, annak egyértelmű kimondásával, hogy a másodfokú bíróság a törvénysértően kiszabott büntetést vagy alkalmazott intézkedést a korlátozott fellebbezés abban az esetben is megváltoztathatja, ha a fellebbezés kizárólag az úgynevezett járulékos kérdést sérelmezte, függetlenül attól, hogy a bűnösség megállapítására, illetve a bűncselekmény minősítésére vonatkozó rendelkezést érintené. Ez felel meg ugyanis a Be. jogorvoslati rendszere megalkotása azon fő alapvetésének, mely szerint, ha az ügydöntő határozattal szemben bejelentett fellebbezés a jogorvoslati eljárást megnyitotta, úgy a határozat törvényességi hibái lehetőség szerint a rendes jogorvoslati eljárásban a legszélesebb körben kijavításra kerüljenek.

Kodifikációs technikai jelleggel pontosítja a Javaslat a hivatalból felülbírálandó rendelkezések esetkörét is.

A 221. §-hoz

Az új Be. a másodfokú bíróság kötelezettségévé tette a részleges megalapozatlanság kiküszöbölését, továbbá kitágította az eltérő tényállás megállapításának lehetőségét, azzal, hogy a másodfokú bíróság, az elsőfokú bíróság által lefolytatott bizonyítást érintő ügyiratok tartalma, ténybeli következtetés vagy az ügyészség által indítványozott bizonyítás alapján az elsőfokú bíróság által felmentett vádlott bűnösségét is megállapíthatja. A jogalkalmazás jelzése alapján azonban a reformatórius jogkör kiszélesítése, mint feladat végrehajtásához nem elégséges, illetve nem egyértelmű a felhasználható eszközök köre. Az 594. § módosítása egyértelművé teszi, hogy a másodfokú bírósági eljárásban – ahol bizonyításnak hivatalból is van helye – a bizonyítás felvételére három, egymástól elkülöníthető – vagyis nem konjunktív – esetben kerülhet sor: ha a cél 1. a részbeni megalapozatlanság, 2. az eljárási szabálysértés kiküszöbölése továbbá, 3. ha a fellebbezésben új tényt állítottak, vagy új bizonyítékra hivatkoztak. A bizonyítás felvételével összefüggésben azonban – figyelemmel az elsőfokú bíróság bizonyítását védő tényálláshoz kötöttség előírására – továbbra is érvényesülő szabály a felülmérlegelés tilalma. Azontúl, hogy a felülmérlegelés általánosságban tilalmazott, indokolt egyértelművé tenni, hogy nem minősül felülmérlegelésnek a bizonyíték újra vagy ártértékelése olyan esetben, ha az a megalapozatlanság kiküszöbölésével áll összefüggésben. Nem tilalmazott ugyanis annak a bizonyítéknak az elsőfokú bíróságtól eltérő újra vagy ártértékelése, melyet az elsőfokú bíróság értékelt ugyan, ha az a megalapozatlanság kiküszöbölésének eredményeként előállt új tényre vonatkozik és a megalapozatlanság kiküszöbölésére tekintettel szükségszerű annak újbóli értékelése. Ez az értékelés nem tilalmazott, erre tekintettel pedig felülmérlegelés mindaz, ami ezen a körön kívül esik, vagyis olyan tényre vonatkozik, amely a megalapozatlansággal nem érintett, vagy a megalapozatlanság kiküszöbölésének eredményét jelentő új ténnyel nem függ össze.

A 222. §-hoz

A vádlott másodfokú eljárásra való idézésének és értesítésének hatályos szabályozása belső koherencia zavar folytán felülvizsgálatra szorul. Kiindulva az eljárási cselekményeken való jelenlét általános szabályaiból, a Be. 112. § (1) bekezdése alapján a bíróság azt idézi, akinek a jelenléte az eljárási cselekménynél kötelező, és azt értesíti, akinek a jelenléte nem kötelező, de azt a törvény lehetővé teszi. A másodfokú nyilvános ülésen általában nincs szükség a vádlott meghallgatására, amely egyébként is rendkívül szűk körű, kizárólag a büntetéskiszabási körülmények további tisztázását érinti. A belső koherenciának megfelelően a másodfokú nyilvános ülésen való jelenletre vonatkozó rendelkezésben szükséges kimondani azt, hogy a vádlott jelenléte a másodfokú nyilvános ülésen nem kötelező, mely alól kivételt képez az az eset, ha a másodfokú bíróság a vádlottat az ügyben a büntetéskiszabási körülmények további tisztázása érdekében kívánja meghallgatni. E rendelkezés alapján a másodfokú bíróságnak fő szabály szerint csak értesítenie kell a vádlottat, idéznie csak akkor kell, ha meg kívánja hallgatni. Mindezek után aggálytalanul értelmezhető az (5) bekezdésben írt rendelkezés is, mely szerint, ha a szabályszerűen idézett vádlott a másodfokú nyilvános ülésen nem jelenik meg, a nyilvános ülés megtartható, ha a bíróság utóbb arra a meggyőződésre jut, hogy az eljárás adatai alapján az ügy a vádlott megjelenésének elmaradása ellenére mégis befejezhető.

A 223. §-hoz

1. A bíróság az eljárás megszüntetéséről nem csak tárgyaláson, hanem előkészítő ülésen, valamint tárgyalás előkészítése során is dönthet, ennek megfelelően tér el egymástól az eljárás megszüntetését megalapozó jogszabályi hivatkozás (Be. 492. § vagy 567. §) A teljes tartalmi azonosság indokolttá teszi a hatályos rendelkezés kiegészítését azokkal az esetekkel, amikor az eljárás megszüntetésére nem az eljárás bírósági tárgyalás szakában kerül sor. A rendelkezés további tartalmi módosítása a Be. 492. § (1) és (2) bekezdésének, illetve a Be. 567. § (1) és (2) bekezdésének módosításával függ össze, az indokolást ld. a Be. 492. §-nál.
2. A Javaslat a jogalkalmazásból származó tapasztalatok és felmerült problémák korrigálásaként módosítja a határozat kihirdetésének szabályait és a szóbeli indokolás tartalmát, azon belül is a megállapított tényállást érintően határoz meg kötelezettséget. A jegyzőkönyvezés szabályaira is tekintettel a jegyzőkönyvnek tartalmaznia kell a szóbeli indokolás jegyzőkönyvezése során az arra való utalást, hogy a bíróság a tényállást a váddal egyezően állapította meg, vagy ha attól eltérően, mely tények tekintetében tért el a vádiratban foglaltaktól. Miután a döntés szóbeli indokolása és írásba foglalása térben és időben is az esetek túlnyomó többségében elválik egymástól, nyilvánvaló, hogy az írásba foglalt határozat nem a szóbeli indokolás szó szerinti megjelenése, így nem kizárt az sem, hogy a döntés szóbeli kihirdetése során elhangzott vagy az az alapján megállapított tényállás egyes elemeiben eltér az írásba foglalt határozatban rögzített tényállástól. Az eltérés mértéke valójában absztrakt fogalom, hiszen csak konkrét eset tükrében jelenthető ki, hogy az eltérés releváns-e vagy sem. Miután a történeti tények alapján határozható az meg, hogy a cselekmény valamely büntetendő cselekmény törvényi tényállási elemeinek megfelel-e vagy sem, az eltérés abban a mértékben válik jelentőssé, ha a szóbeli indokolás és az írásba foglalt határozat történeti tényállási elemei különbözősége más vagy más bűncselekmény megállapítására is vezetnek. Ez pedig a Be. által reformált formában megjelenő korlátozott fellebbezés esetén okozhat orvosolhatatlan problémát. Ha a fellebbezés bejelentésére ugyanis a döntés szóbeli indokolása során elhangzott tények és indokok alapján, a Be. 583. § (3) bekezdésben meghatározottak alapján kerül sor, a korlátozott fellebbezés törvényi következményeként a bíróság által írásba foglalt határozat indokolása nem lesz teljes körű, a tényállás rögzül és a felülbírálat is korlátozott lesz. Ebben az egymásra épülő és egymástól függő elemekből álló rendszerben okoz az funkciózavart, ha az írásba foglalt határozatról megállapítást nyer, hogy az oly mértékben tér el a szóbeli indokolástól, mely a jogorvoslati nyilatkozat megtételét jelentősen befolyásolta, vagy a felülbírálat, annak korlátozottsága folytán megoldhatatlan akadályba ütközik. A másodfokú bíróság nincs elzárva attól még a korlátozott felülbírálat során sem, hogy a javítás keretein túl nem haladó hibákat kijavítsa, azonban az eltérés elérheti azt az érdemi mértéket, mely során a felülbírálat a másodfokú bíróság által nem orvosolható akadályba ütközik, ez a hiba pedig jellegére tekintettel olyan, amelyet a másodfokú bíróságnak hivatalból kell vizsgálnia, megállapításának pedig az ügydöntő határozat mérlegelés nélküli hatályon kívül helyezését kell maga után vonnia. A Javaslat mindezekre tekintettel új abszolút hatályon kívül helyezési okot konstruál a tettazonosság mértékét meghaladó mértékű ténybeli különbözőség esetére.

A hatályos Be. hatályon kívül helyezési okként szabályozza azt az esetet, ha az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot a Be. 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában fogadta el [Be. 609. § (2) bekezdés e) pont]. Ez az ok a hatályos szabályozásban nem abszolút hatályon kívül helyezési ok, vagyis a másodfokú bíróság hivatalból nem vizsgálhatja, és nem vezet mérlegelés nélkül az ítélet hatályon kívül helyezésére, csak abban az esetben, ha a szabálysértés lényeges hatással volt az eljárás lefolytatására, a bűnösség megállapítására, a bűncselekmény minősítésére, a büntetés kiszabására, illetve az intézkedés alkalmazására.

A bűnösség beismerése elfogadásán alapuló ítélet esetén a fellebbezési jog az általános szabályoktól eltérően csak korlátozottan érvényesíthető és a felülbírálat sem teljes. A felülbírálat során a másodfokú bíróság hivatalból vizsgálja azoknak az eljárási szabályoknak a megtartását, amelyek megsértése esetén az ítéletet törvényi alapon kötelező hatályon kívül helyezni. A kötelező kasszációra vezető okok köre az elsőfokú bíróság eljárását, esetenként döntését is befolyásoló, a másodfokú eljárásban ki nem küszöbölhető szabálytalanságokat ölelik fel. A bűnösség beismerésére annak törvényi feltételei hiányában alapított ítélet esetén vitathatatlanul jelentős, a másodfokú bíróság eljárásában nem korrigálható eljárási szabálysértés ténye állapítható meg, figyelemmel arra a körülményre is, hogy a beismerő nyilatkozatot elfogadó bírói végzéssel szemben nincs helye fellebbezésnek [Be. 504. § (3) bekezdés]. Erre tekintettel pedig a kötelező hatályon kívül helyezésre vezető okok között indokolt szabályozni azt az esetet, ha az elsőfokú bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot a Be. 504. § (2) bekezdésében meghatározott feltételek hiányában fogadta el. A módosítás belső koherenciára is vezet, tekintettel arra, hogy hasonló jogintézménynél, a XCIX. Fejezetben szabályozott egyezségi eljárásban, a másodfokú bírósági eljárás szabályai alapján a másodfokú bíróság köteles az elsőfokú bíróság ítéletét hatályon kívül helyezni, és az elsőfokú bíróságot új eljárás lefolytatására utasítani, ha az elsőfokú bíróság a törvényben meghatározott valamely ok fennállása ellenére hagyta jóvá az egyezséget.

A bűnösség beismerése esetén a bíróság az eljárás ügyiratai és a vádlott kihallgatása alapján azt vizsgálja meg, hogy a beismerő nyilatkozat elfogadható-e. Amennyiben a bűnösség beismerésének elfogadására úgy kerül sor, hogy a vádirati tényállást az ügyiratok nem támasztják alá, az a Javaslat által újként meghatározott abszolút hatályon kívül helyezésre vezető eljárási szabálysértést valósít meg. Hasonló, a másodfokú bíróság által nem korrigálható helyzet áll elő abban az esetben is, ha az ügyiratoknak megfelelő vádirati tényállás vonatkozásában történik meg a bűnösség beismerésének az elfogadása, ezt követően azonban az írásba foglalt ítélet tényállása tér el a tettazonosság körét meghaladó mértékben attól a vádirati tényállástól, melyre figyelemmel a bűnösség beismerésének elfogadása megtörtént. Erre a helyzetre a Javaslat, hasonló megoldásként, mint amelyet az ítélet szóbeli indokolása és az írásba foglalt ítélet tettazonosságot meghaladó eltérésére teremtett, abszolút hatályon kívül helyezési okot generál.

A 224. §-hoz

A Javaslat a másodfokú eljárásban felmerült bűnügyi költség megfizetése alóli mentesítés esetkörét bővíti. A hatályos szabályozáshoz képest már nemcsak a védelmi fellebbezés eredményessége esetén van lehetőség a vádlottnak a bűnügyi költség viselése alóli mentesítésére, hanem akkor is, ha a kizárólag a vádlott javára szóló ügyészi fellebbezés felülbírálata folytán a vádlottra kedvezőbb döntés születik, vagy ha a súlyosítási tilalom határát el nem érő, vagyis a vádlott terhére nem minősülő, hátrányosabb jogkövetkezményt célzó fellebbezés nem vezetett eredményre.

A 225. §-hoz

Az 1998-as Be. 386. § (1) bekezdés b) pontja cselekményről rendelkezett („A másodfokú bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye a harmadfokú bírósághoz, ha a másodfokú bíróság a büntetőjog szabályainak megsértésével olyan cselekmény miatt állapította meg a vádlott bűnösségét, amelyről az első fokú bíróság nem rendelkezett”), a Be. azonban a „bűncselekmény” fogalmat használja. A kodifikáció során végrehajtott fogalmi pontosítás (cselekmény-bűncselekmény) azonban nem azért történt, hogy a kialakult joggyakorlaton változtasson. A jogalkalmazás számára való további egyértelmű és következetes gyakorlat követése érdekében indokolt egy új – a jogalkotói akaratot világosan tükröző – bekezdés létrehozása, mintsem a bűncselekmény fogalom cselekmény szóra való kvázi „visszaírása” és e szövegcsere hosszadalmas indokolása.

Az egyértelmű szabályozást indokolja az is, hogy a Be. cselekmény-bűncselekmény fogalomhasználatából önmagában nem feltétlenül lehet minden esetben következtetést levonni arra, hogy ilyen esetben az alaki halmazat milyen módon alkalmazható.

A 27/2018. számú büntető elvi határozat rögzíti, hogy „nincs helye harmadfokú felülbírálatnak a másodfokú ítéletben megállapított olyan bűncselekmény kapcsán, ami a vádlott terhére már az elsőfokú bíróság által megállapított bűncselekménnyel alaki halmazatban áll, mivel a másodfokú ítéleti változtatás nem eredményezett a bűnösség kérdésében eltérő döntést, csupán annak a cselekménynek a minősítését érintette, amelyben az elsőfokú bíróság a vádlott bűnösségét már megállapította”. A Javaslat e joggyakorlat által is kimunkált szabályt kívánja egyértelművé tenni, annak kimondásával, hogy a másodfokú bíróság nincs elzárva attól, hogy a tettazonosság keretein belül olyan cselekményrészben is kimondja a vádlott bűnösségét, amit az elsőfokon eljárt bíróság nem minősített, mindez az anyagi halmazat esetkörére vonatkozik, hiszen a cselekmény eltérő minősítése, esetlegesen további bűncselekmény megnevezése még nem nyitja meg a harmadfokú eljárás lehetőségét.

A 226. §-hoz

A Be. jogorvoslati rendszere megalkotásakor a teljes jogorvoslati rendszeren konzekvensen érvényesíteni kívánt követelmények fogalmazódtak meg. Ennek kiindulópontja az új Be. szabályozási elveiről szóló kormányhatározat azon része volt, mely megfontolás tárgyává tette olyan jogorvoslati rendszer kiépítését, ahol a másodfokú eljárás során a felülbírálat irányát és terjedelmét a bejelentett fellebbezésben kifejtett kifogás határozza meg. Ez az elképzelés vezetett a korlátozott fellebbezés rendszerének megalkotására. A korlátozott fellebbezés intézményével összefüggésben fogalmazódott meg a tényállás rögzülésének kívánata, amely azt jelenti, hogy ha a tényállásban foglaltakat az arra jogosultak nem vitatják, úgy a tényállás megalapozottsága nem támadható. Ehhez kapcsolódóan megteremthető volt az írásba foglalt határozat indokolási kötelezettségének enyhítése azzal a további szabályozási következménnyel, hogy ha a megalapozottság vizsgálata lezárásra kerül már a másodfokú eljárás előtt, úgy az később, a harmadfokú eljárásban ne legyen megnyitható. A jogorvoslati rendszer kialakításakor további elvárásként jelentkezett, hogy ha az ügydöntő határozattal szemben bejelentett fellebbezés a jogorvoslati eljárást megnyitja, úgy a szabályozás teremtsen meg annak a lehetőségét, hogy az ügydöntő határozat törvényességi hibái lehetőség szerint a rendes jogorvoslati eljárásban kijavításra kerüljenek. A hibák ilyen módú orvoslásának egyrészt pergazdaságossági oka van, továbbá ez a követelmény a tényállás rögzülésének követelménye mellett azt is jelenti, hogy a javítást a felsőbb bírósági fórumokon a jogkérdés esetében kell igazzá tenni. E kritériummal áll összefüggésben az, hogy a bíró nem kötelezhető a törvénysértés eltűrésére. A törvény nem kötelezhet törvénysértő határozat meghozatalára, és az észlelt törvénysértéseknél meg kell teremteni a beavatkozási lehetőségeket. Külön szempont a jogorvoslati struktúrában a harmadfokú eljárás és a felülvizsgálat egymáshoz való viszonyrendszere. A működőképesség kritériuma ugyanis az, hogy ami harmadfokon nem javítható, arra felülvizsgálatban kell megteremteni a lehetőséget. A szabályozási logika erre tekintettel amellet szól, hogy a harmadfokú eljárásban, a határozat jogerőre emelkedése előtt kell – megelőzendően a felülvizsgálatot – minden jogi hibát orvosolni.

Az említett követelményeknek teljes körben eleget tesz a Be. által megalkotott korlátozott fellebbezési rendszere. A bejelentett fellebbezéshez igazodó, vagyis korlátozott felülbírálat azt jelenti, hogy a másodfokú bíróság az ítéletnek csak a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezését, illetve részét bírálja felül a törvény szerint meghatározott esetekben, mely azonban nem vezethet méltánytalan, vagy törvénytelen helyzetekhez, és nem eredményezheti törvénysértő rendelkezést tartalmazó ítélet változatlanul hagyását a fellebbezési eljárásban. A türeési kötelezettséget feloldó koncepció érvényesülését szolgálja a korlátozott felülbírálat olyan szabályozása, mely a jogi hibák kijavítására lehetőséget teremt az abszolút eljárási szabálysértések, a bűnösség és meghatározott esetekben a kiszabott jogkövetkezményre vonatkozó rendelkezés hivatalbóli vizsgálatának előírásával. Mindez az 1998-as Be. korlátozott felülbírálatának terjedelméhez képest bővebb, de a teljes körű felülbírálattól messze elmaradó vizsgálati kötelezettséget eredményez.

A harmadfokú eljárás szabályainak megalkotásakor indokoltá vált annak a lehetőségnek a megteremtése, hogy ha az ellentétes döntés megnyitotta a harmadfokú eljárást, úgy abban csak a döntéssel összefüggő következmény, mint pl. a szankció felülvizsgálata is sérelmezhető legyen. Elképzelhető ugyanis, – és ez motiválta a korlátozott fellebbezési intézményének megalkotását is – hogy a terhelt az elsőként másodfokon megállapított bűnösség kimondását nem vitatja, csak a kiszabott büntetést vagy alkalmazott intézkedést, mint például a vagyonekobozást, ez esetben pedig csak e vonatkozásban is lehetősége legyen jogorvoslatot kérni, és a felülbírálat is csak erre a kérdésre korlátozódjon.

A jogalkalmazási tapasztalatok alapján a harmadfokú eljárást érintően merült fel kétség afelől, hogy valóban végigvonulnak-e a teljes jogorvoslati rendszeren a fentebb bemutatott, konzekvensen érvényesíteni kívánt követelmények. A Be. 618. § (1) bekezdés b) pontjában írt eljárási szabályok vizsgálatának előírása ugyanis konkurálni látszik a Be. 618. § (3) bekezdés a) pontjában írt rendelkezéssel, mely ugyancsak az eljárási szabályok hivatalbóli vizsgálatát írja elő, annyi különbséggel, hogy ez utóbbi a vizsgálatot csak abban az esetben teszi lehetővé, ha a fellebbezés alapos. A rendelkezés felépítése és a szerzett tapasztalatok is abba az irányba mutatnak, hogy a jogalkalmazás, amennyiben a fellebbezés joghatályos, már a Be. 618. § (1) bekezdés b) pontja alapján elvégzi az eljárási szabálysértések szempontjából a felülvizsgálatot, vagyis időben ez megelőzi a fellebbezés Be. 618. § (3) bekezdése szerinti alaposságának a vizsgálatát, majd ezt követi a felülvizsgálat a Be. 618. § (3) bekezdésben foglaltaknak megfelelően. Kifejezetten aggályos helyzetre vezet az – és ezt már a fentebb bemutatott jogorvoslati rendszert átható követelmény rendszerre kell vetíteni – ha a megnyílt harmadfokú eljárásban a felülbíráló fórum észlelve a bűnösség törvénysértő megállapítását, azért nem módosíthatja a nyilvánvalóan törvénysértő ítéleti rendelkezést felmentésre, mert a fellebbezésről az állapította meg, hogy az nem alapos. Az aggályt fokozza az a körülmény is, hogy a felülvizsgálat hatályos szabályozása kizárja a felülvizsgálat lehetőség a büntető anyagi jog szabályainak megsértése okán, ha az a harmadfokú bíróság jogerős ügydöntő határozatának rendelkezése, illetve része ellen irányul.

A módosítás a fent részletezett és a másodfokú eljárásban már jelenlévő koncepcionális elképzeléseket viszi tovább a korlátozott fellebbezés és felülbírálat másodfokú eljárásban megjelenő szabályozásának a harmadfokú eljárás sajátosságait figyelembevevő transzformációjával. A módosítás eredményeként, ha a fellebbezés joghatályos, a harmadfokú bíróság mindannak vizsgálatára felhatalmazást kap, amit a másodfokú bíróság a korlátozott fellebbezés esetén a korlátozott felülbírálat keretében megtehet. A módosítás a hatályos szabályozással szemben tágabbra nyitja a felülbírálat kereteit, de még mindig messze elmarad az 1998-as Be. azon felülbírálati rendszerétől, mely a teljes körű felülbírálatra adott lehetőséget. A harmadfokú bíróság ezáltal teljes körben megfelelhet a jogbíróság iránti igény kívánalmainak, hiszen széles körben vizsgálhatja a felülbírált ítéletet az eljárási és anyagi jogi előírások szempontjából, miközben a tényállás kötött marad. A harmadfokú bíróság ugyanis, mint ahogy a másodfokú bíróság a korlátozott fellebbezés esetén, a tényállás megalapozottságát nem vizsgálhatja, holott a felülbírálati munka legnagyobb teherrel járó része éppen a tényállás megalapozottságának vizsgálata, melytől a harmadfokú bíróság továbbra is mentes marad, megőrizve a Be. harmadfokú eljárásnak új jelleget adó vívmányát. Mindehhez a szabályozáshoz pedig érdemben már helyesen igazodnak a felülvizsgálat hatályos szabályai.

A 227. §-hoz

A hatályon kívül helyező végzés elleni jogorvoslat elbírálása során a harmadfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket – arra pedig az utaló szabály alapján a másodfokú eljárásra vonatkozó rendelkezéseket – megfelelően alkalmazni kell. Erre tekintettel érvényesül a Be. 590. § (9) bekezdésének rendelkezése, mely szerint, ha az elsőfokú bíróság ítélete több vádlottról rendelkezett, a másodfokú bíróság főszabályként az ítéletnek csak a fellebbezéssel érintett vádlottra vonatkozó rendelkezését, illetve részét bírálja felül. Ez a hatályon kívül helyező végzés elleni jogorvoslat során úgy értelmezhető, hogy amennyiben a hatályon kívül helyezés több vádlottat is érint, de nem valamennyi vádlott fellebbez, ez esetben a felülbírálat csak a fellebbezéssel érintett vádlottra terjedhet ki.

Több vádlottat érintő ügyben előfordulhat, hogy az ügydöntő határozatot hatályon kívül helyező másod- vagy harmadfokú bíróság végzésével szemben nem minden érintett vádlott jelent be fellebbezést. Azért, hogy a hatályon kívül helyező végzés elleni jogorvoslat miatt folyamatban lévő eljárásban a perjogi helyzet biztosított legyen, vagyis hogy a fellebbezéssel élő és a fellebbezéssel nem élő vádlottak perjogi helyzete ne váljon el egymástól, a Be. 627. § (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy, ha a hatályon kívül helyező végzés egy bűncselekmény több vádlottját érinti, a bármely jogosult által bejelentett fellebbezés valamennyi vádlott tekintetében felfüggeszti a hatályon kívül helyező határozat végrehajthatóságát. A hatályos, a felülbírálat terjedelmére vonatkozó szabályozás alapján [Be. 617. §, 590. § (9) bekezdés] a felülbírálat során hozható határozat hatálya kizárólag a fellebbezéssel érintett vádlottra terjed ki, erre tekintettel előfordulhat, hogy eltérő perjogi helyzet alakul ki a fellebbező és a fellebbezéssel nem érintett vádlottak között. Ha ugyanis a hatályon kívül helyező végzés hatályon kívül helyezésére a Be. 609. § (1) bekezdésében meghatározott relatív eljárási szabálysértés okán került sor vagy, mert indokolatlan volt a Be. 592. § (1) bekezdése, illetve Be. 625. § (4) bekezdése alapján, úgy ez csak a fellebbezéssel érintett vádlottra vonatkoztatható rendelkezés lesz, mely eltérő perjogi helyzetre vezet a fellebbező és a nem fellebbező vádlottak

között. Ez a döntés a fellebbező vádlott esetében a másod- vagy harmadfokú eljárás, míg a nem fellebbező vádlott esetében a hatályon kívül helyezéssel megismételni rendelt eljárás lefolytatását eredményezi [Be. 630. § (2) bekezdés], mely vitathatatlanul aggályos helyzetre vezet, ha a vádlottak ugyanazon bűncselekménnyel érintettek. Az ilyen helyzet elkerülése végett szükséges annak kimondása, hogy a jogorvoslat eredményeként hozott határozat hatálya a nem fellebbező vádlottakra is kiterjed.

A 228. és 231. §-hoz

Az egyes büntető tárgyú törvények módosításáról szóló 2013. évi LXXVIII. törvény 15. § és 16. §-a 2013. június 29-től vezette be az 1998-as Be.-be annak lehetőségét, hogy a terhelt javára perújítás (felülvizsgálat) iránti indítványt terjesszen elő az oldalági rokon is, ha a terhelt halála óta több, mint ötven év telt el. A jogalkotó a rendkívüli jogorvoslat iránti indítvány előterjesztésére jogosultak körét – a jogbiztonság követelményét is figyelembe véve – annak érdekében terjesztette ki, hogy a koncepciók perekben meghurcolt személyek jogi rehabilitációját, az elhunytal távolabbi rokoni kapcsolatban álló személyek közvetlenül kezdeményezhessék.

A Be. a büntetőeljárások időszerűségének és hatékonyságának célzatát szem előtt tartva – racionalizálta a rendkívüli jogorvoslat előterjesztésére jogosultak körét, tekintettel arra, hogy bizonyos esetekben már annak megállapítása, illetve bizonyítása is nehézségbe ütközik, hogy a rendkívüli jogorvoslatot előterjesztő jogosult-e a perújítás (felülvizsgálat) indítványozására. A hatályos szabályozás szerint az ötven évnél régebben elhunyt terhelt oldalági rokona – hasonlóan bármely jogkereső személyhez – az általános eljárás kezdeményezési joggal rendelkező ügyészséghez fordulhat, és a törvényben meghatározott perújítási (felülvizsgálati) okra hivatkozva kérheti a perújítási (felülvizsgálati) indítvány hivatalból történő előterjesztését.

A Be. hatálybalépése óta eltelt időszakban az érintettek részéről újra felmerült annak igénye, hogy az ötven évnél régebben elhunyt terheltek oldalági rokonai – a 2013. évi LXXVIII. törvény szerinti rendben – közvetlenül is a bírósághoz fordulhassanak. A Javaslat a méltányolható társadalmi igénynek megfelelően, a korábbi szabályozással egyezően biztosítja ezen jogosultságot.

A 229. §-hoz

A Be. 642. § (1) bekezdése alapján a más jogosulttól származó perújítási indítványt a perújítás megengedhetőségének kérdésében döntésre jogosult bíróság mellett működő ügyészségnél kell írásban benyújtani vagy jegyzőkönyvbe mondani. Ha a perújítási indítványt a más jogosult valamilyen oknál fogva – pl. tévedés, kényelmi okból stb. – mégis a bíróságnál nyújtja be, azt a bíróság a Be. 643. § (4) bekezdése alapján az alapügy bírósági irataival együtt megküldi az ügyészségnek észrevételezésre. Az ügyészségnek ebben az esetben egy hónapon belül kellene visszaküldenie az észrevételét a bíróságra. A hatályos szabályozás egyik negatív következménye, hogy az ügyészségnek a rendelkezésre álló rövid határidőben – annak ellenére, hogy azt a törvény nem zárja ki – gyakorlatilag nincs lehetősége perújítási nyomozás elrendelésére, így a megalapozott észrevétel kifejtése adott esetben akadályba ütközhet.

A Be. 642. § (2) bekezdés alapján az ügyészség a nem jogosult által előterjesztett perújítási indítványnak a bíróság részére történő megküldését mellőzi, amelyről az indítvány előterjesztőjét tájékoztatja. A hatályos szabályozás szerint a bíróságnál előterjesztett és az ügyészség részére észrevételezés érdekében megküldött perújítási indítvány esetében az ügyészség – a Be. 643. § (4) bekezdésének kötelező rendelkezése miatt – nem mellőzheti a perújítási indítvány bíróságra történő visszaküldését.

A Be. 642. § (1) és (2) bekezdés és a Be. 643. § (4) bekezdés szabályozásában tapasztalható diszkrepancia megszüntetése érdekében a Javaslat a bíróságon előterjesztett perújítási indítványokra vonatkozó eljárásrendet módosítja annak érdekében, hogy az ügyészség az észrevételének bíróságra történő megküldése előtt – az ügyészségen előterjesztett perújítási indítványokkal egyező módon – ténylegesen elrendelhesse a perújítási nyomozást, illetve gyakorolhassa a Be. 642. § (2) bekezdésében biztosított jogosultságot.

A 230. §-hoz

A Javaslat a Be. új 721/A. §-ával a büntetőeljárás lefolytatásának akadályként határozza meg a specialitás szabályát. A 649. § (2) bekezdés f) pontja – a törvényben meghatározott mentelmi joggal és a nemzetközi jogon alapuló mentességgel egyezően – a specialitás szabályának megsértésével hozott határozattal szemben is lehetőséget biztosít felülvizsgálati indítvány előterjesztésére. Az ide vonatkozó eljárési részletszabályok a külön eljárások között, a Be. XCVII. fejezetében került elhelyezésre. Erre tekintettel a módosítás a specialitás szabályának felülvizsgálati okként történő szabályozása vonatkozásában összefügg a 721/A. § indokolásával, további indokát ld. ott.

Továbbá a hatályos Be. alapján nincs lehetőség rendkívüli jogorvoslati eljárást lefolytatni arra figyelemmel, hogy a bíróság a büntetőeljárás során megsértette a mentelmi jogon, illetve a nemzetközi jogon alapuló mentesség szabályait. A mentelmi jogon alapuló mentesség megsértésével hozott jogerős ügydöntő határozat ellen a törvényesség érdekében bejelentett jogorvoslatnak van helye. A törvényesség érdekében jogorvoslatot azonban csak a legfőbb ügyész jelenthet be. Indokolt a mentelmi joggal összefüggésben a terhelt és a védő részére is megteremteni annak a lehetőségét, hogy a törvényi tilalom ellenére hozott jogerős ügydöntő határozattal szemben – más megszüntető okok alkalmazásának elmulasztásához hasonlóan – jogorvoslattal élhessenek. A módosítás célja ennek feloldása, és a felülvizsgálati eljárás keretei között a rendkívüli jogorvoslat biztosítása. Az ide vonatkozó eljárési részletszabályok a külön eljárások között, a Be. XCVII. fejezetében, a Mentelmi jogon alapuló mentesség alcím alatt kerültek elhelyezésre. Annak részletes indokolását ld. a 719. § (6) és (7) bekezdéséhez írt indokolásnál.

A 232. §-hoz

A hatályos normaszöveg egyrészt nem veszi figyelembe, hogy a határozatnak lehet olyan rendelkezése, amely nem felel meg a jogszabályoknak, de felülvizsgálattal nem támadható, vagy azt nem támadták, másrészt azt sem veszi figyelembe, hogy pl. a törvényt sértő minősítés esetén is a határozat hatályban tartása történik, ha az nem eredményez törvényt sértő büntetést, illetve intézkedés kiszabását. A Javaslat a hatályos szabályozással szemben visszatér az 1998-as Be. 426. §-ában szereplő neutrális megfogalmazáshoz.

A 233. §-hoz

Az egyszerűsített felülvizsgálati eljárásban a bíróság főszabály szerint az ügyiratok alapján dönt, ha az ügyész, a terhelt vagy a védő meghallgatása szükséges, nyilvános ülést, ha pedig más bizonyítás felvétele szükséges, tárgyalást tart. A Be. 673. § (6) bekezdése – a főszabály alóli kivételként – meghatározott esetekben előírja, hogy a terhelt meghallgatása nem mellőzhető.

A törvény hatálybalépését követő időszakban megtörtént az előbbi esetek felülvizsgálata, melynek alapján konszenzus alakult ki abban, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztés esetén indokolt a terhelti meghallgatás megtartása, míg a többi esetben ez nem indokolt, tekintettel arra, hogy mérlegelést nem igénylő döntési helyzetekről van szó.

A Be. 841. §-a rendezi a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megszegése esetén folytatandó eljárást. A próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendelésére vonatkozó szabályozás pedig – az egyes büntetőjogi tárgyú és más kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2018. évi CXXII. törvény 25. §-a alapján – 2019. január 1. napjával átkerült a Bv. tv. 61/E. §-ba.

A próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés végrehajtásának elrendeléséről szóló döntéssel összefüggésben indokolatlan a terhelti meghallgatás kötelező előírása, mivel ténykérdésről van szó és az esetek többségében jogerős határozat fogja megalapozni a felfüggesztett szabadságvesztés utólagos elrendelését.

A 234. §-hoz

Az egyszerűsített felülvizsgálat alapvető feladatára tekintettel, az általánoshoz képest egyszerűbb eljárési szabályait a törvény egyszerűsített felülvizsgálatról szóló fejezete tartalmazza. A Javaslat az egyszerűsített felülvizsgálat során hozott határozattal szembeni fellebbezés elbírálását érintő szabályozást a felülbíró fórum eljárési formájának meghatározásával egészíti ki, mely szerint a másodfokú bíróság a fellebbezést minden esetben tanácsulésen bírálja el.

A 235. §-hoz

1. A szövetséges fegyveres erő tagja által elkövetett, katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény esetében a DCA-egyezmény XII. cikk 4. pontjában foglaltakra figyelemmel szükségesnek mutatkozott a nemzetközi szerződésben írt kivétel felhívása a katonai büntetőeljárás hatálya szabályainál, hiszen a DCA-egyezmény általános eljárási rend szerinti joghatóságot ír elő a magyar bíróságok vonatkozásában. A NATO SOFA egyezmény pedig ilyen kivételt még nem tartalmazott.
2. Az ügyek próbára bocsátást követő egyesítése esetén a Be. 486. § (1) bekezdésének főszabálya szerint az újabb ügy elbírálására hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróság jár el. Arra az esetre azonban, ha a korábbi ügyben katonai büntetőeljárás volt folyamatban, a Be. a korábbi törvénnyel szemben nem tartalmaz kivételes szabályozást. Ez azt eredményezi, hogy az újabb ügyben eljáró „civil” bíróság akár katonai bűncselekmény vagy más bűncselekmény miatt a katonai büntetés kiszabása kérdésében kerül döntési helyzetbe. Mivel ez a szerepétől idegen lenne, ezért a Javaslat tartalmilag visszahozza azt a kivételes szabályt, amely ilyen esetben is a katonai bíróság hatáskörét teremti meg. E szabályt azonban rendszertanilag helyesebb a katonai büntetőeljárás hatályát érintő szabályozás között elhelyezni, ezért a Javaslat a Be. 696. §-át egészíti ki.

A 236. §-hoz

Terminológiai pontosítás. A parancsnok szolgálati szerepétől és eszközrendszerétől idegen lenne az előkészítő eljárás lefolytatása, ezért a Javaslat az általános utaló szabály alóli kivétellel kizárja azt.

A 237. §-hoz

A katonai büntetőeljárásban speciális elterelés, fegyelmi úton történő elbírálás alapja a terhelt, illetve a feljelentett konszenzusa, ami a Be. 710. § (3) bekezdésében megjelenik. Ahhoz azonban, hogy a beleegyezéssel kapcsolatos jogát a feljelentett is gyakorolhassa, szükséges külön előírni, hogy a feljelentés elutasításáról szóló határozatot a részére is kézbesítsék. Ilyen rendelkezés az általános eljárásra vonatkozó szabályokból nem következik.

A 238. §-hoz

A katonai büntetőeljárás perszakában a védői részvétel kötelező jellege, nemcsak a Be. 44. §, hanem a 427. § (5) bekezdése alapján ítélt meg. Ez utóbbi szabály kimondja, hogy valamennyi törvényszéki hatáskörbe tartozó ügyben kötelező a védői részvétel a bírósági eljárásban. Ebből következően a csekély tárgyi súlyú bűncselekmények esetén a katonai büntetőeljárásban a törvényszéki [697. § (1) bekezdés] hatáskör önmagában megalapozza a védő részvétel kötelezettségét. Míg azonban az általános eljárásban a törvényszéki hatáskört a jelentősebb tárgyi súlyú, összetettebb jogalkalmazói munkát igénylő bűncselekmények alkotják, a katonai büntetőeljárásban bármilyen csekély súlyú bűncselekmény ide tartozik, így a védekezéshez való jog tartalmi érvényesítése ezekben az ügyekben nem teszi szükségessé a védői részvétel kötelező jellegének előírását.

A Javaslat ezért visszatér az 1998-as Be. 489. §-ának megoldásához, amely az öt évnél enyhébb büntetési tételű bűncselekmények miatt folyamatban levő ügyeket, ha annak más oka nem volt, kivette a kötelező védői részvétel köréből.

A 239. §-hoz

A módosítás célja, hogy megteremtse a mentelmi jogon, illetve a nemzetközi jogon alapuló mentesség megsértésével hozott határozatok elleni jogorvoslati eljárások különös szabályait, tekintettel arra, hogy a Be. az új 649. § (2) bekezdés g) pontjával az így meghozott határozatokkal szemben megteremti a rendkívüli jogorvoslati eljárást lefolytatásának lehetőségét. A (6) és (7) bekezdés az új ok alapján indított felülvizsgálati eljárás kereteit, az ide vonatkozó eljárási részletszabályokat határozza meg. Ezzel párhuzamosan azonban felmerült annak igénye, hogy a rendes jogorvoslati eljárás tekintetében is meghatározásra kerüljenek a mentelmi jogon vagy a nemzetközi jogon alapuló mentességnek a megsértésével hozott határozatok elleni jogorvoslati eljárás különös szabályai is, melyek a (4a) bekezdésben kerültek szabályozásra.

A mentelmi jogon, illetve a nemzetközi jogon alapuló mentesség fennállása esetén a mentelmi joggal rendelkező személyt gyanúsítottként kihallgatni, vele szemben kényszerintézkedés alkalmazni vagy vádat emelni nem lehet. Azonban az eljárási akadály – a specialitás szabályához hasonlóan – elhárítható. Ha a büntetőeljárás során adat merül fel arra, hogy a mentelmi joggal összefüggő akadály áll fenn, vádemelés előtt a legfőbb ügyésznek, azután, valamint a magánvádas és pótmagánvádas ügyben a bíróságnak meg kell kísérelni a fennálló akadály elhárítását, és a mentelmi jog felfüggesztése érdekében indítványoznia kell a felfüggesztésére jogosult döntését. Ha a jogorvoslati eljárás során merül fel adat az akadály fennállására, akkor a másodfokú, a harmadfokú és a felülvizsgálati eljárás során is meg kell kísérelni az akadály elhárítását, és az eljáró bíróságnak indítványoznia kell a mentelmi jog felfüggesztését.

Ha akár a rendes, akár a rendkívüli jogorvoslati eljárás során az eljáró bíróság arra a megállapításra jut, hogy az alap eljárás során már indítványozták a mentelmi jog, illetve a nemzetközi jogon alapuló mentesség felfüggesztését, amit az arra jogosult elutasított, azonban az eljárás ennek ellenére nem került megszüntetésre, akkor az eljáró bíróság a mentelmi jogon, illetve a nemzetközi jogon alapuló mentességnek a megsértésével hozott határozatot hatályon kívül helyezi, és nem ügydöntő végzésével az eljárást megszünteti. Azonban, ha az eljárás során arra a megállapításra jut, hogy az alap eljárás során még nem indítványozták a mentesség felfüggesztését, neki kell azt indítványoznia. Ha a rendes, vagy rendkívüli jogorvoslati eljárás során – az eljáró bíróság indítványát követően – az arra jogosult a mentelmi jogot felfüggeszti, a bíróság a mentelmi jogon, illetve a nemzetközi jogon alapuló mentességnek a megsértésével hozott határozatot nem ügydöntő végzésével hatályában fenntartja. Amennyiben a rendes, vagy a rendkívüli jogorvoslati eljárás keretében nem vezet eredményre az akadály elhárítására tett kísérlet, azaz a mentelmi jog felfüggesztésére tett indítványát az arra jogosult elutasította, a bíróságnak a határozatot hatályon kívül kell helyeznie, és nem ügydöntő végzéssel az eljárást meg kell szüntetnie.

A 240. §-hoz

A specialitás szabálya a nemzetközi jog általánosan elismert elve, amely előírja annak biztosítását, hogy a büntügyi jogsegély keretében Magyarországra érkező elkövető felelősségre vonására csak olyan cselekmények miatt kerüljön sor, amelyekkel kapcsolatban arra a nemzetközi szabályok lehetőséget biztosítanak. Ennek ellenére, hogy e nemzetközi jogon alapuló eljárási tilalom a hazai jogban is több évtizede létező jogintézmény, a büntetőeljárási törvények ezzel kapcsolatos kifejezett szabályozást nem tartalmaztak. Jogalkalmazói visszajelzések alapján – elsősorban az európai elfogatóparancs hatékonyságának növekedésével összhangban – a szabályozás hiánya egyre több gyakorlati nehézséget okozott, ezért szükségessé vált az eljárási tilalom, a tilalom feloldási lehetőségeinek, valamint a tilalom ellenére hozott határozatok elleni jogorvoslat egyértelmű szabályozása. A Be. új 721/A. §-a a specialitás szabályának büntetőeljárási kereteit teremti meg.

Az új 721/A. § (1) bekezdése a specialitás szabályának meghatározását tartalmazza. A specialitás szabálya az átadás, kiadatás, illetve az egyéb büntügyi jogsegély keretében Magyarországra érkezett elkövetővel szemben érvényesül. A Magyarországra érkezett elkövető alatt nem csak a terhelt, vagy a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy eljárási pozíciójában az ország területére érkezett személyt kell érteni, hanem azt is, aki – egyes törvények, illetve törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződések értelmében – büntügyi jogsegély keretében tanúként vagy szakértőként idézésre érkezett az országba, és a megkereső igazságügyi hatóság előtt megjelent. Erről rendelkezik többek között a Strasbourghban, 1959. április 20-án kelt, a kölcsönös büntügyi jogsegélyről szóló európai egyezmény és kiegészítő jegyzőkönyvének kihirdetéséről szóló 1994. évi XIX. törvény 12. cikk is.

Bizonyos esetekben az elkövetővel szemben a büntetőeljárás lefolytatását lehetővé teszik törvények és törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződések. Az eljárás lefolytatása alóli kivétel többek között az EÜtv. értelmében, ha a keresett személy a végleges szabadon bocsátását követő negyvenöt napon belül nem hagyja el – bár erre lehetősége lett volna – Magyarország területét, vagy elhagyása után ide visszatér. Nem vonatkozik a specialitás szabálya az EÜtv. szerint arra az esetre sem, ha az a bűncselekmény, amelyet a keresett személy az átadása előtt követett el szabadságvesztés büntetéssel nem büntethető, vagy szabadságelvonnással járó intézkedéssel nem fenyegetett, illetőleg, ha e bűncselekmény miatt indult büntetőeljárás eredményeként nem kerül sor személyi szabadságot korlátozó intézkedés alkalmazására. Nem alkalmazható a specialitás szabálya akkor sem, ha a keresett személy lemondott, vagy az átadást követően lemond a specialitás szabályának alkalmazásáról, vagy ha az arra jogosult állam a specialitás szabályának mellőzéséhez hozzájárulását adta.

A specialitás szabálya, mint a büntetőeljárás lefolytatásának eljárási akadálya, elhárítható, amennyiben az Európai Unió tagállamai közötti bűnügyi jogsegélyekkel összefüggően az EUtv., míg harmadik országok vonatkozásában a nemzetközi szerződések és – viszonyosság esetén és a szerződés nélküli együttműködések vonatkozásában – az Nbjt. lehetővé teszi. Amennyiben az akadály – a bűnügyi jogsegélyre vonatkozó szabályokban foglalt kivételek figyelembevételével – fennáll, a bíróságnak, illetve az ügyészségnek meg kell kísérelnie az akadály elhárítását. Az akadály megszüntetése érdekében a bíróságnak – vádemelés előtt az ügyészség indítványára – a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személyt vagy a terheltet nyilatkoztatnia kell, hogy a specialitás szabályának alkalmazásáról lemond-e, vagy a bíróságnak, illetve ügyészségnek a büntetőeljárás lefolytatásához való hozzájárulás megszerzése érdekében meg kell keresnie a hozzájárulásra jogosult államot. Az eljárási akadály elhárítását az eljárás azon szakaszában kell megkísérelni, amikor adat merül fel annak fennállására. Erre lehetőség van az ügydöntő végzés jogerőre emelkedése előtt vagy azt követően is. A módosítás a büntetőeljárás egészén végigvezetve megteremti a lehetőséget annak, hogy az eljárás bármely szakaszában beszerezhető legyen az arra jogosult állam hozzájárulása, vagy az elkövető specialitás szabály alkalmazásáról lemondó nyilatkozata. A lemondó nyilatkozatról, a Be. eljárási cselekményekre vonatkozó szabályainak megfelelően jegyzőkönyvet kell készíteni. A hozzájárulás megadása érdekében az érintett bűnügyi jogsegélyre vonatkozó szabályoknak megfelelően kell intézkedni. Az eljárást meg kell szüntetni, ha az (1) bekezdésben meghatározott akadály fennáll, és törvény vagy törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződés nem teszi lehetővé annak elhárítását. Továbbá meg kell szüntetni akkor is, ha az akadály elhárításának lehetősége fennáll ugyan, azonban a terhelt a specialitás szabályának alkalmazásához fűződő jogáról nem mond le és a hozzájárulásra jogosult állam a büntetőeljárás lefolytatásához nem járul hozzá. Fontos kiemelni, hogy a bíróságnak és az ügyészségnek mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy az akadályt elhárítsa. Amennyiben az akadály elhárítására tett egyik kísérlet – például a lemondó nyilatkozat beszerzése – nem vezetett eredményre, a bíróságnak, illetve az ügyészségnek meg kell kísérelnie az akadály elhárítását a másik lehetséges módon is. Az eljárás csupán akkor szüntethető meg, ha megkísérelték beszerezni mind a terhelt lemondó nyilatkozatát, mind az arra jogosult állam hozzájárulását és egyik elhárításra tett kísérlet sem vezetett eredményre.

A hozzájárulás beszerzéséhez szükséges jogsegély iránti megkeresésre tekintettel az ügyészségnek, illetve a bíróságnak lehetősége van az eljárás felfüggesztésére is. [Be. 394. § (3) bekezdés b) pont és 488. § (1) bekezdés c) pont]. Az eljárás felfüggesztése azonban nem kötelező, a felfüggesztés kérdésében történő állásfoglalást befolyásolhatja a jogsegély teljesítésének várható időtartama, továbbá az, hogy a felfüggesztés szükségszerűen azzal a következménnyel is jár, hogy az elrendelt kényszerintézkedések megszűnnek [Be. 279. § (2) bekezdés c) pont]. Ezzel kapcsolatosan azonban fontos kiemelni, hogy a gyakorlatban a jogsegélyek teljesítésének időtartama – a számos eljárást gyorsító intézkedésre tekintettel – jelentősen csökkent az elmúlt időszakban.

A lemondó nyilatkozatot az érintett jogsegély szabályainak megfelelően kell beszerezni. Az EUtv. és az Nbjt. rendelkezései szerint a nyilatkozatot bíróság előtt kell megtenni, és azt jegyzőkönyvbe kell foglalni, amelyet mind az igazságügyi hatóságnak, mind a nyilatkozattevőnek alá kell írnia. A lemondó nyilatkozatot úgy kell megfogalmazni, hogy abból egyértelműen kiderüljön, hogy azt az érintett személy következmények teljes tudatában, önként tette meg. A lemondó nyilatkozat megtételéhez nélkülözhetetlen tehát az elkövető bíróság előtti megjelenése. A vádemelés előtt a nyilatkozat megtételére ülésen kerülhet sor. Ezzel kapcsolatosan fontos kiemelni, hogy a 721/A. § (2) bekezdése és a 463. §-a értelmében a nyomozási bíró feladata, hogy – a megfelelő tájékoztatás mellett – a törvényi követelményeknek megfelelő nyilatkozat szülessen. A nyilatkozatot követően, az eljárás további menetére vonatkozó döntés már az ügyészség feladata. A tárgyalás előkészítése során a meghallgatásra szintén ülésen, azt követően tárgyaláson kerülhet sor. Amennyiben jogorvoslati eljárás keretében válik szükségessé az elkövető bíróság előtti meghallgatása, arra a bíróságnak – az (5) bekezdés értelmében – nyilvános ülésen nyílik lehetősége. A meghallgatás érdekében a vádlottat a nyilvános ülésre idézni kell, azonban ha a vádlott a nyilvános ülésen az idézés ellenére nem jelenik meg, azt úgy kell tekinteni, hogy a specialitás szabályának alkalmazásáról nem mondott le. A vádlottat erre a nyilvános ülésről szóló idézésben figyelmeztetni kell.

A módosítás a jogerőt követően is lehetőséget biztosít a specialitás szabályának megsértésével hozott határozatok megtámadására. Az ilyen határozatokkal szemben eljárási szabálysértés miatt felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő. A felülvizsgálati eljárás keretében is irányadó, hogy – amennyiben az lehetséges – minden eljárási szakaszban meg kell kísérelni az eljárási akadály elhárítását, így a Kúria előtti eljárás során is – amennyiben a terhelt nyilatkozatának beszerzését a korábbi eljárás során még nem kísérelték meg – meg kell hallgatni a terheltet az akadály elhárítása érdekében. A terhelt meghallgatására a Be. 721/A. § (5) bekezdésének rendelkezéseinek megfelelő alkalmazása alapján kerülhet sor. (A felülvizsgálati eljárás lefolytatására a harmadfokú bírósági eljárás szabályait, míg a harmadfokú bírósági eljárásban a másodfokú bírósági eljárásra vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.)

A 241. és 244. §-hoz

Az 1998-as Be. 517. § (1) és (2) bekezdése alapján a bíróság elé állításra a gyanúsított kihallgatásától számított 30 napon belül volt lehetőség. A Be. a bíróság elé állítás határidejére a bűncselekmény elkövetésén tetten ért terhelttel szemben a bűncselekmény elkövetésétől számított 15 napot, míg a bűncselekmény elkövetést beismerő terhelttel szemben a gyanúsított ki hallgatástól számított egy hónapot állapított meg.

A Be. novella előkészítése során a jogalkalmazók részéről több jelzés érkezett arra nézve, hogy az eljárás során kötelezően végrehajtandó nyomozati cselekmények egy része nem teljesíthető a tettenéréstől számított tizenöt napon belül, így az érintett ügyek csak az „általános ügymenet” szerint folytathatók le, ami bizonyos esetekben nem engedi érvényesülni azt a jogalkotói szándékot, hogy az arra alkalmas ügyek a külön eljárás keretében gyorsan befejeződjenek. A jogalkalmazóktól érkezett észrevételek szerint különösen azon ügyek esetében okoz nehézséget a bíróság elé állítás megfelelő előkészítése, ahol szakvéleményt kell beszerezni, a magyar nyelvet nem beszélő külföldi állampolgárokkal szemben kell eljárni, illetve ha a jövedéki termékek birtoklása révén elkövetett költségvetési csalást Magyarország EU külső határának minősülő határszakaszain derítik fel.

A Be. rendszerében a bíróság elé állítás megőrizte azt a kettősségét, hogy a külön eljárás a bűncselekmény elkövetésén tetten ért, vagy a bűncselekmény elkövetését beismerő terhelttel szemben alkalmazható. A bíróság elé állítással kapcsolatban ugyanakkor általánosan elfogadottnak tekinthető az a nézet, hogy a speciális és generális prevenció fokozott érvényesítését az intézmény azáltal érheti el, hogy az ügyet egy egyszerűsített eljárási rendben, az elkövetés után rövid időn belül bíróság elé juttatja. A jogalkalmazóktól érkezett észrevételek alapján megállapítható, hogy a bűncselekmény elkövetésén tetten ért elkövetők esetében rendelkezésre álló határidő az ügyek egy részében túl rövid, ami a jogintézmény alkalmazhatóságát akadályozó törvényes határidő tágítását indokolja. Ezzel szemben feltűnő, hogy a bűncselekmény elkövetést beismerő terhelt esetében, a bűncselekmény elkövetési idejéhez képest, a törvény aránytalanul hosszú időt biztosít a bíróság elé állítás alkalmazására. A bíróság elé állítás hatályos szabályozásával szemben felhozható egyik legfontosabb kifogás ebből fakadóan éppen az, hogy a jogintézmény alkalmazhatósága a bűncselekmény elkövetését beismerő terhelttel szemben – a korábbi szabályozással egyezően – adott esetben látványosan elszakadhat a bűncselekmény elkövetésnek időpontjától.

Az intézmény megítélésével kapcsolatosan e körben azt kell megvizsgálni, hogy a bűncselekmény elkövetési idejétől számított „távoli” beismerés alapján alkalmazott bíróság elé állításnak van-e olyan többlete, amely miatt az intézményt más eljárást egyszerűsítő és gyorsító eljárási formával szemben érdemes védelmezni. A bíróság elé állítást két fő elem emeli ki az általános eljárásból, egyrészt a prevenció többlete, másrészt a vélelmezetten egyszerűbb bizonyíthatóságra való alkalmasság. Ez az alkalmasság a tettenérést követő rövid ideig állhat fenn, beismerés esetén azonban független az elkövetés idejétől. A Be. hatálybalépése óta eltelt időszak jogalkalmazói tapasztalatai alapján kijelenthető, hogy a „távoli” beismerést követő bíróság elé állítás eljárást gyorsító hatása általában nem nagyobb, mint ami az előkészítő ülésen történő beismerést követően elérhető, illetve a vád tárgyává tett cselekmény bizonyítására való alkalmassága sem jelentősebb, mint az általános eljárásban tett beismerésnek.

A bíróság elé állítás alkalmazásakor viszont komoly garanciális deficittel lehet számolni az írásbeli vád hiányából fakadó nehézségek és a védekezésre való felkészülési lehetőségek korlátozott volta miatt. A külön eljárás során ráadásul az ügyesség nem terjeszthet elő a joghátrányokat érintően ún. mértékes indítványt sem, amely korlátozás elbizonytalaníthatja a terhelteket a tekintetben, hogy megéri-e lemondani az érdemi védekezés lehetőségéről.

A Javaslat a jogintézmény elsődleges prevenció célját szem előtt tartva megszünteti a tetten érése és a bűncselekmény elkövetésének beismerésén alapuló bíróság elé állítás előfeltételeinek elkülönítését, és a bíróság elé állítás alkalmazását egységesen a bűncselekmény elkövetésének időpontjához köti. A jogintézmény hatékony

alkalmazhatósága ellen ható akadályok elhárítása érdekében a Javaslat a tetten érés esetén a határidő tágítását, míg a beismerés esetén a határidő szűkítését irányozza elő, amikor a bíróság elé állítás határidejét egységesen a bűncselekmény elkövetésétől számított kettő hónapon belüli időben állapítja meg. A tetten érés tényét és a bűncselekmény beismerését mint nevesített egyszerűségi követelményeket a Javaslat ugyanakkor továbbra is vagylagos feltételként szerepelteti.

A 242. §-hoz

A terheltet megillető hatékony védelemhez való jog egyik konkrét szabályaként a Be. 39. § (6) bekezdése rögzíti, hogy a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság az eljárási cselekmény megkezdését vagy elvégzését legalább egy órára elhalasztja, ha a terheltnek a védekezésre való felkészülésre, vagy a védővel való tanácskozással az eljárási cselekmény megkezdése előtt – a terhelt és a védő önhibáján kívüli okból – nem volt lehetősége. A védekezésre való felkészüléssel és a védővel való tanácskozással összefüggésben biztosított eljárásjogi garancia a bíróság elé állítás során úgy érvényesülhet, ha azt a tárgyalás érdemi előkészítését végző ügyészség biztosítja a terhelt és a védő számára a törvényben megszabott minimális időtartamot az ügyiratok, valamint a bíróság elé állítás tárgyát képező cselekmény leírását, annak Btk. szerinti minősítését és a bizonyítási eszközök felsorolását tartalmazó feljegyzés megismerésére.

A 243. §-hoz

Jogalkalmazói észrevételként merült fel, hogy a bíróság elé állítás előfeltételei és ennek bíróság általi számon kérhetősége között jelentős ellentmondás tapasztalható, ami önmagában nem indokolható a külön eljárás sajátosságaival. A normaszöveg alapján például olyan értelmezés is kialakulhat, hogy a bíróság nem küldhet vissza ügyiratot, ha kételye van, hogy történt-e tettenérés, vagy a terhelt a nyomozás során beismerte-e a bűncselekmény elkövetését. Szintén problémás, hogy a bíróság nem ítélt meg önállóan, egyszerű megítélésűnek tartja-e az ügyet, így ebben a kérdésben az ügyészség indítványa köti a bíróságot, ami adott esetben kizárólag napolással, vagy a bizonyítás felvételét követően az ügyiratok ügyészségnek történő visszaküldésével oldható fel. A Javaslat a bíróság elé állítás érdekében készített ügyészégi feljegyzés és az ügyiratok előzetes megküldésének előírásával megteremtette annak lehetőségét, hogy a bíróság már a tárgyalás határnapjának kitűzése előtt, az ügyiratok tartalma alapján megvizsgálja, fennállnak-e bíróság elé állítás előfeltételei. Ha a bíróság azt állapítja meg, hogy a bíróság elé állításnak nincs akadálya, a tárgyalást nyomban kitűzi. Ellenkező esetben az ügyiratokat visszaküldi az ügyészségnek. A Javaslat a bírósági döntés határidejére – az ügyiratok bíróságra történő megérkezésétől számítva – három munkanapot határoz meg.

A 245. §-hoz

A Be. LXV. Fejezetben meghatározott egyezségkötés esetén az ügyészség az egyezségben szereplő tényállás és minősítés miatt emel vádat, valamint az egyezség tartalmának megfelelő indítványokat tesz. A bíróság az ítéletben – a 736. § (3) bekezdés alapján – a vád szerinti tényállástól, jogi minősítéstől és a jóváhagyott egyezségben szereplő joghátránytól és egyéb rendelkezéstől nem térhet el. Ha az egyezség nem tér ki valamennyi, az ügyszórtó határozat meghozatalához szükséges kérdésre, akkor a bíróság ezekben a törvénynek megfelelően dönt. Előfordulhat azonban, hogy a vád éppen a joghátrány vagy az ügyészség által tett egyéb indítványok [Be. 424. § (2) bekezdés b)–c) pont] körében nem tartalmaz, vagy olyan törvénysértő indítványt tartalmaz, amelyről a bíróságnak kötelező dönten. Ha az elmulasztott vagy törvénysértő ügyész indítványok az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyát képező kérdések közé tartoznak, akkor az eljárás érdeke azt kívánja, hogy a bíróság még az ügyszórtó határozat meghozatala előtt hozza meg a törvénynek megfelelő rendelkezést.

A 246. §-hoz

A Javaslat a Be. 503. § (2) bekezdés módosuló szabályozását követve az egyezség jóváhagyása kérdésében döntő külön eljárásban is megszünteti azt a lehetőséget, hogy a bíróság a vádlottal szemben több cselekmény miatt emelt vádat külön eljárásokban bírálja el. A Javaslat alapján a továbbiakban kizárólag a több vádlottal szemben folytatott eljárásokban nyílik lehetőség arra, hogy a vádlottak egy részével szemben már az előkészítő ülésen ügyszórtó határozat születessen.

A 247. §-hoz

A Be.-ben az erősödő perkoncentrációból fakadó fokozott elvárásokat a Javaslat a védekezéshez való jog szélesítésével ellensúlyozza. A védekezéshez való jog ténybeli alapjaként és feltételeként meghatározható ügyirat ismeret a megismerés absztrakt lehetőségén túlmenő garanciák biztosítását igényli. A Javaslat ezért a Be. 502. § (4a) bekezdésében a vádirat fikciós úton való kézbesítése esetére a tényleges védekezés lehetőségét biztosító szabályozást vezetett be. A Javaslat ezt jeleníti meg a Be. 743. §-ában is, ahol már korábban is tartalmilag azonos szabályozás érvényesült.

A Be. C. Fejezete szerinti külön eljárásban a büntetővégzést a vádlott részére valamely személyes átvételt biztosító módon, vagy postai úton saját kézhez kézbesítendő hivatalos iratként kell kézbesíteni. A Javaslat az évtizedes joggyakorlatot követve rögzíti, hogy a büntetővégzés kézbesítése során a hirdetményi kézbesítésnek és a kézbesítési fikció alkalmazásának nincs helye. Ha a büntetővégzést nem lehet szabályszerűen kézbesíteni, azt a Javaslat által bevezetett vélelem alapján úgy kell tekinteni, mintha a vádlott tárgyalás tartása iránti indítványt terjesztett volna elő. A vádlott a tárgyalás tartására irányuló indítványt a Be. 744. § (1) bekezdés alapján az előkészítő ülés megkezdéséig vonhatja vissza.

A tárgyalás tartására irányuló indítvány esetén a bíróság az eljárást az általános szabályok szerint folytatja. Ez irányadó akkor is, ha a tárgyalás tartására irányuló indítvány a törvény kézbesítési problémával kapcsolatos rendelkezésén alapul nem pedig a terhelt kifejezett nyilatkozatán. Ilyen esetekben tehát a bíróság intézkedik az előkészítő ülés megtartása, a terhelt jelenlétének biztosítása érdekében. Azzal, hogy a Javaslat a kézbesítési problémát (ide értve a fikciót is) a büntetővégzés külön eljárás szabályai közötti sajátos rendelkezésként, tárgyalás tartására irányuló indítványként határozta meg egyértelműen rögzítette azt is, hogy a bíróság az általános szabályok szerinti eljárásban nem a büntetővégzés kézbesítése iránt intézkedik, hanem a tárgyalás előkészítése érdekében. Ezen általános szabályok szerinti eljárásrend keretében ugyanakkor érvényesül az a büntetővégzés külön eljárás sajátos kiegészítő rendelkezése is, amely szerint az előkészítő ülés megkezdéséig a tárgyalás tartására irányuló indítvány visszavonható, amelyet követően a büntetővégzés jogerőssé válhat és a bíróság a tárgyalás előkészítését befejezi.

A 248. §-hoz

A Javaslat a töretlen bírói gyakorlat által kimunkált súlyosítási tilalom primátusát elismerve a „hátrányosabb” büntetés, vagy intézkedés meghatározások helyett – az 565. § (2) bekezdést érintő módosításhoz hasonlóan – általános jelleggel áttér a súlyosítási tilalom kapcsán használt terminológiához.

A 249. §-hoz

A törvény a távollévő terhelttel szembeni eljárás esetén a CI. Fejezet eltérő rendelkezéseinek figyelembe vétele mellett, az általános törvényi előírások alkalmazását írja elő. A felderítésre és a vizsgálatra vonatkozó általános szabályok a gyanúsított kihallgatáshoz kötik a felderítés szakaszának befejeződését és a vizsgálat kezdetét, a CI. Fejezet pedig, e kérdésben, eltérő rendelkezést nem tartalmaz. A Javaslat az egységes joggyakorlat törvényi szintű alapjának megteremtése érdekében a CI. Fejezet szerinti külön eljárásba kiegészítő jellegű rendelkezést vezet be, amely rögzíti, hogy ebben az esetben a távollévő terheltté nyilvánítás formális aktusa jelenti az elhatárolási pontot a nyomozás felderítési és vizsgálati szakaszai között.

A 250. §-hoz

A Be. 583. § (3) bekezdése szerinti korlátozott fellebbezés bejelentése esetén a másodfokú bíróság az ítéletnek csak a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezését vagy részét bírálhatja felül. Ebben az esetben az első fokú bíróság ügydöntő határozatában megállapított tényállás rögzül, arra nézve a másodfokú bíróság bizonyítást nem vehet fel. Ha az ismeretlen helyen távollévő terhelt felkutatására tett intézkedések az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának meghozatala után vezettek eredményre, a másodfokú bíróságnak a törvény kötelező rendelkezése alapján ki kell hallgatnia a vádlottat, amely viszont bizonyítás felvételének minősül. A Javaslat a törvény belső koherenciáját a fellebbviteli bíróság teljeskörű felülbírálati jogának biztosításával teremti meg.

A 251. §-hoz

A Be. 750. § (4a) bekezdését érintő módosítás az egymásra épülő szabályozás okán a CII. Fejezet szerinti külföldön ismert helyen tartózkodó terhelt távollétében folyó eljárásban is irányadó lenne, ugyanakkor az eltérő élet- és eljárásjogi helyzet miatt ez utóbbi külön eljárásban nem indokolt a korlátozott felülbírálati lehetőségének kizárása. Ilyen esetben ugyanis ismert a külföldön tartózkodó terhelt elérhetősége, vagyis jogorvoslati jogának gyakorlásában nem korlátozott, azt a rendelkező rész kézbesítését követően megfelelő módon gyakorolhatja.

A 252. és 260. §-hoz

1. A Javaslat a 762. § (2) bekezdés b) pontjával azokban az esetekben kívánja korlátozni a magánvádas eljárási szabályok alkalmazhatóságát, amelyekben a magánvád intézménye nem összeegyeztethető a katonai büntetőeljárás jellegével, hiszen a sértettől nem várható el, hogy a vád képviselte során figyelembe vegye a katonai büntetőeljárás sajátosságait. A katona által elkövetett bűncselekmény azonban nem minden esetben tartozik katonai büntetőeljárás hatálya alá. Így például nem tartozik katonai büntetőeljárás hatálya alá az a bűncselekmény, amikor egy rendőr szolgálati idején kívül követ el rágalmozást. Az ilyen jellegű bűncselekmények tekintetében nem indokolt, hogy közvádas eljárás keretei között kelljen lefolytatni az eljárást. A módosítással a magánvádas eljárással ténylegesen összeegyeztethetetlen katonai büntetőeljárás hatálya alá tartozó bűncselekmények vonatkozásában kerül kizárásra a magánvádas eljárás szabályainak alkalmazása.
2. A 762. § (2) bekezdés c) pont bevezetésének indoka, hogy a jelenleg hatályos Be. nem szabályozza azokat az eseteket, amikor egy közvádas bűncselekménnyel együtt, valóságos alaki halmazatban egy magánvádas bűncselekmény is megvalósul (pl. garázdaság és könnyű testi sértés). Ebben az esetben az ügyek elkülönítésére nincs lehetőség, hiszen egy magatartással valósul meg a két bűncselekmény. Az ügyészségnek a vád képviselőjének átvételére sincs valódi lehetősége, mert a Be. 764. § (3) bekezdése értelmében, ha az ügyészség a vád képviselőjét átvette, az eljárásra továbbra is a magánvádas eljárás szabályait kell alkalmazni. A szabályozás ennek feloldására szolgál. Ha a feljelentett, illetve a terhelt az általa elkövetett magánvádas eljárás hatálya alá tartozó bűncselekménnyel egyidejűleg közvadra üldözendő bűncselekményt is elkövetett, magánvádas eljárásnak nincs helye, és a közvádas eljárás szabályait kell alkalmazni. Fontos kiemelni azonban, hogy a közvádas szabályok alkalmazásának csak abban az esetben van helye, ha az ügyek elkülönítésére ténylegesen nincs lehetőség, azaz kizárólag a valóságos alaki halmazatok esetében kerülhet erre sor.

A magánvádlónak a magánvádas eljárásból eredő speciális jogainak védelme érdekében a módosítás megteremti annak a lehetőségét, hogy a magánvádas bűncselekmény vonatkozásában a vádejtéshez hasonlóan, továbbra is a magánvádló rendelkezessen az általa kezdeményezett eljárás bármikori befejezésének lehetőségéről. Ha a magánvádló úgy nyilatkozik, hogy a vádlott megbüntetését a továbbiakban már nem kívánja, az ügyészség köteles az eljárást megszüntetni. Fontos kiemelni, hogy ez a megszüntetési kötelezettség csak a magánvádas bűncselekmény vonatkozásában áll fenn, a vele halmazatban álló közvádas eljárás tekintetében nem. Ezzel egyidejűleg indokolt kimondani, hogy ilyen esetben a sértettnek nincs lehetősége pótmagánvádlóként fellépni, hiszen az eljárás megszüntetésére az ő akaratából került sor.

A 253. és 258. §-hoz

1. A Be. 766. § (1) bekezdés c) és d) pontjának módosítása technikai jellegű pontosítást tartalmaz, tartalmi változást nem eredményez. A magánvádas eljárás során a nyomozás elrendelésének szabályait a 766. § (6) bekezdése, valamint a 767. §-a határozza meg. Ezek a rendelkezések egyértelműen meghatározzák azokat az eseteket, amikor nyomozás elrendelésének helye van. Ennek értelmében nyomozás magánvádas eljárásban akkor rendelhető el, ha a feljelentett kiléte, személyes adatai, illetve elérhetősége ismeretlen, továbbá ha bizonyítási eszközök felkutatása szükséges. Ezzel szemben a hatályos törvény (1) bekezdés c) pontja alapján felmerülhet egy olyan nem kívánt jogértelmezés is miszerint nyomozás elrendelésének akkor is helye van, ha a feljelentésből a bűncselekmény nem állapítható meg. A módosítás annak egyértelműsítését szolgálja, hogy magánvádas eljárásban nyomozás elrendelésének kizárólag a 767. § (1) bekezdésében foglalt esetekben van helye, azaz, ha a feljelentett kiléte, személyes adatai, illetve elérhetősége ismeretlen, továbbá ha bizonyítási eszközök felkutatása szükséges. Amennyiben a feljelentésből a bűncselekmény nem állapítható meg, a feljelentés pontosítása érdekében kizárólag a sértettet felhívására van lehetőség.

2. A módosítás azt a célt szolgálja, hogy amennyiben a személyes meghallgatáson vagy azt követően olyan új tény vagy körülmény merül fel, amely alapján felmerül a bűncselekmény közvadás minősítése, vagy a vád képviselőének egyéb okból történő átvételének megfontolása, a bíróságnak lehetősége legyen a 766. §-ban foglaltakhoz hasonlóan megküldenie az ügyiratokat az ügyészség részére.

A Be. 766. § (2a) bekezdése és 775/A. § (2) bekezdése lehetőséget teremt továbbá az eljárás felfüggesztésére abban az esetben, ha a bíróság a feljelentést és az ügyiratokat az ügyészségnek azért küldi meg, mert olyan bűncselekmény látszik megállapíthatónak, amely miatt a vádat az ügyészség képviseli. A felfüggesztés addig tarthat, amíg az ügyészség határoz arról, hogy a 766. § (4) bekezdése szerint nyomozást elrendeli, vagy az iratokat – a nyomozás elrendelésének szükségessége nélkül – visszaküldi a bíróságnak. Ha az iratokat az ügyészség nyomozás elrendelése nélkül visszaküldi a bíróságnak, a bíróság a magánvádas eljárás szabályai szerint folytatja az eljárást. Abban az esetben azonban, ha az ügyészség a nyomozást elrendeli, a bíróságnak az eljárását meg kell szüntetnie a 766. § (5a) bekezdésére vagy a 775/A. § (4) bekezdésére hivatkozással.

Ha a nyomozás eredményeképpen az ügyészség megállapítja, hogy a cselekmény közvadásra üldözendő, az eljárás az általános szabályok szerint folyik tovább. Ha azonban a nyomozás eredményeképpen az állapítható meg, hogy a bűncselekmény nem közvadásra üldözendő, a 398. § (1) bekezdés i) pontja alapján – a 766. § (4) bekezdésére figyelemmel – megszünteti az eljárást. Ebben az esetben a sértettnek két lehetősége van az eljárás folytatására. A sértett a 787. § (2) bekezdés b) pontjára hivatkozással – a közvadás bűncselekmény vonatkozásában – pótmagánvádlóként lép fel, vagy a 398. § (4) bekezdése szerint a magánvádasra üldözendő cselekmény miatt ismételt magánvádlóként lép fel.

A 254. §-hoz

Az általános szabályok szerint az ügyészség a Be. 26. §-ában meghatározottak szerint a nyomozás során felügyeleti jogkört gyakorol. Azonban a magánvádas eljárások során, a Be. 767. § (1) bekezdésében meghatározott esetekben a nyomozást a bíróság rendelheti el. Ez azt eredményezi, hogy a magánvádas eljárásban az ügyészségnek úgy kell felügyeleti jogkörében eljárnia a bíróság által elrendelt nyomozás során, hogy a külön eljárásban – a vádképviselő átvételének hiányában – nem is vesz részt. Mindezekre tekintettel célszerűbb, ha a nyomozás felett a nyomozás konkrét célját meghatározó szervezet, azaz jelen esetben a bíróság gyakorol kontrollt. A szabályozás a magánvádas eljárás nyomozására vonatkozó rendelkezései között rögzíti az általános szabályoktól való szükségképpen eltéréseket.

Értelemszerűen továbbra is az ügyészség gyakorolja a nyomozás feletti felügyeleti jogokat, ha a vád képviselőt a személyes meghallgatásra idézés kibocsátása előtt átvette, és a Be. 767. § (5) bekezdése szerint nyomozást rendelt el.

A 255., 257., 259., 261. és 262. §-hoz

1. A Be. 768. § (1) bekezdése rendelkezik a személyes meghallgatásról és arról, hogy a személyes meghallgatáson kinek kötelező a részvétele. Azonban a Be. nem rendezi a feljelentett személy eljárási jogait és kötelezettségeit, így a védő részvételére vonatkozó rendelkezéseket sem. A 768. § új (1a) bekezdése pótolja ezt a hiányosságot, és kimondja, hogy a feljelentett jogaira és kötelezettségeire a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy jogaira és kötelezettségeire vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Ennek értelmében a feljelentett védője vonatkozásában is alkalmazni kell a Be. 44. §-ában a kötelező védő részvételére vonatkozó szabályokat. Azonban az ülésen való kötelező védői jelenléttől a Be. 427. § (3) bekezdése eltérést enged, erre tekintettel a szabályozás egyértelművé teszi, hogy a személyes meghallgatáson a feljelentett védőjének megjelenési kötelezettsége nincs.
2. A törvény egyértelműen kimondja, hogy az ülésen és a tárgyaláson kötelező a magánvádló – a személyes meghallgatás során a sértett – és a pótmagánvádló jelenléte. A sértett saját döntése a magánvádlóként, illetve pótmagánvádlóként történő fellépés, erre tekintettel a megfelelő jelenlét is elvárható tőle. Ezzel összhangban a Be. a sértett jelenléti kötelezettségének megszegéséhez olyan jogkövetkezményeket fűz, amelyek az eljárás megszűnéséhez vezetnek. Nem egységes azonban a jelenlegi szabályozás abban, hogy melyik eljárási szakaszban, melyik magatartáshoz, illetve melyik mulasztáshoz fűződik eljárást megszüntető jogkövetkezmény. Továbbá nem egységes a jelenlegi szabályozás a magánvádló és a pótmagánvádló meg nem jelenéséhez fűzött jogkövetkezmény tekintetében sem.

A sértetti magatartások, mulasztások – amennyiben ahhoz nem fűződik egységesen az eljárás megszüntetéséhez vezető jogkövetkezmény – mind az elsőfokú, mind az azt követő eljárások során visszaélészerű joggyakorláshoz vezethetnek, és a sértett mulasztása a vádlott büntetőügyben tarthatásához vezethet. A módosítás célja, hogy a Be. egységesen szabályozza a magánvádas és a pótmagánvádas eljárás során a sértett magatartásának jogkövetkezményeit, és amennyiben a sértett

- nem jelenik meg, és magát alapos okkal, előzetesen, haladéktalanul nem mentette ki,
- önhibájából olyan állapotban jelenik meg, hogy nem hallgatható ki, illetve az eljárási kötelezettségeit nem képes teljesíteni, továbbá az eljárási cselekményről engedély nélkül távozik, vagy
- ismételt vagy súlyos rendzavarása esetén, ha a rendzavarással nem hagy fel, és ezzel lehetetlenné teszi az ülés vagy a tárgyalás jelenlétében való folytatását,

azt az eljárási szakaszától függően a feljelentés visszavonásának, a vád ejtésének vagy a fellebbezés visszavonásának kell tekinteni.

A 256. §-hoz

A módosítás a 769. § (3) bekezdésének hatályon kívül helyezésével egyidejűleg a vádlottnak és a védőnek is – a magánvádlóval egyezően – tizenöt napos határidőt biztosít a védekezés alátámasztására szolgáló bizonyítási eszközök megjelölésére.

A 263. §-hoz

A Be. a határárral kapcsolatos bűncselekmények külön eljárásában a büntetővégzést kifejezetten megengedi olyan esetekben, ha a vádlott szabadlábon van, de bűnügyi felügyelet hatálya alatt áll. Ebből a szabályozásból kiolvasható olyan értelmezés, mintha a bűnügyi felügyelet egyébként a büntetővégzés meghozatalának akadálya lenne. A normaszöveg célja ezzel szemben annak artikulálása volt, hogy a külön eljárásban speciális – az általánosnál szigorúbb – bűnügyi felügyelet sem lehet akadálya a büntetővégzés meghozatalának. A Javaslat a normavilágosság érdekében akként pontosítja ezt a szabályt, hogy kizárja a jelzett nem kívánt értelmezést, és kifejezi, hogy a bűnügyi felügyelet sem az általános, sem a külön eljárásban nem akadálya a büntetővégzésnek.

A 264. §-hoz

A Javaslat a különleges eljárások általános eljárási szabályait kiegészíti, amelynek során rendelkezik arról, hogy mit tesz a bíróság, ha az indítvány alapos, illetve alaptalan, továbbá ha az indítványozó az indítványt visszavonta, valamint, ha nem álltak fenn az eljárás megindításának feltételei hivatalbóli eljárás esetén. Meghatározza a különleges eljárás során hozott határozattal szembeni fellebbezést felülbíráló fórum eljárási formáját, amely szerint a másodfokú bíróság a fellebbezést tanácsülésen, bizonyos esetekben pedig nyilvános ülésen vagy tárgyaláson bírálja el.

A 265. §-hoz

A jogalkalmazásból eredő tapasztalatok alapján a Be. hatálybalépése óta megindult kártalanítási ügyek többségében a kérelem vizsgálatához szükséges iratok az igazságügyért felelős miniszternek nem álltak rendelkezésére: a bíróságok a kérelemhez iratokat nem csatoltak, vagy hiányosan, a Be. példálózó felsorolására hivatkozással küldték meg azokat. Erre tekintettel módosítás vált szükségessé oly módon, hogy elsődlegesen a teljes ügyirat megküldése kerül előírásra, másodlagosan, amennyiben területi vagy egyéb okokból erre nincs mód, úgy a felsorolt iratok. A teljes iratanyag rendelkezésre állása ugyanúgy a jogalkalmazást segítő, praktikus és célszerű előírás a kártalanítási perek vonatkozásában is, így a szabályozás módosítása e tekintetben is indokoltnak mutatkozik.

Tekintettel arra, hogy a gyakorlati tapasztalatok szerint nem működőképes az a rendelkezés, miszerint az egyszerűsített kártalanítási eljárás eredménytelensége esetén 2 hónapon belül a keresetlevelet az igazságügyért felelős miniszternél kell előterjeszteni (aki azt majd továbbítja a polgári bíróságnak), ezért ezen szabályozás módosítása indokoltá vált. Itt figyelemmel kell lenni arra is, hogy a büntetőeljáráshoz kapcsolódó egyszerűsített kártalanítási eljárás részletes szabályairól szóló 138/2018. (VII. 26.) Korm. rendelet hallgat a keresetlevél továbbításának mikéntjéről, azonban az jelenleg csak postai úton megoldható, mivel a továbbításra a Pp. elektronikus kapcsolattartásra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatók (az igazságügyért felelős miniszter ezen eljárásban nem peres fél), ez pedig felveti a keresetlevél visszautasításának lehetőségét a Pp. alakításának hiánya miatt, tekintettel a papíralapú keresetlevélre.

Továbbításra szolgáló ÁNYK űrlap sem áll rendelkezésre, ugyanakkor annak létezése esetén sem lenne elvárható az igazságügyért felelős miniszertől, hogy a keresetlevél benyújtója helyett azt kitöltse, továbbá aránytalan nehézséget okozna a nagy terjedelmű büntető ügyiratok igazságügyért felelős miniszter általi digitalizálása is.

Fentiekre tekintettel indokoltnak mutatkozott a módosítás akként, hogy az eredménytelen (megállapodás nélkül befejeződő) egyszerűsített kártalanítási eljárást követően előterjesztett keresetlevelet az igazságügyért felelős miniszter helyett közvetlenül a polgári perrendtartásról szóló törvény szerint hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnál kell előterjeszteni (a Pp. szabályai szerint).

A Be. 852. § (2) bekezdésének módosítása pedig magával vonta a 852. § (3) bekezdés szükségszerű technikai pontosítását is, hiszen automatikusan nem kerülhet sor a büntetőügy ügyiratainak továbbítására sem, ehhez mindenképpen szükséges lesz a polgári bíróság általi megkeresés.

A 266. §-hoz

1. A büntetőeljárás megszüntetése iránti kegyelmi eljárásban kért környezetanulmány esetében hiányzik a pártfogó felügyelők törvényi felhatalmazása a környezetanulmány elkészítésére vonatkozóan, a pártfogó felügyelőknek a környezetanulmány elkészítésével kapcsolatos feladataira csak a büntetőügyekben hozott határozatok végrehajtása során a fogva tartott személy esetében a büntetőeljárás lefolytatása, továbbá a bíróságokra és egyéb szervekre háruló feladatokról szóló 9/2018. (VI. 11.) IM rendelet 137. § (2) bekezdés a) pontja utal.

A Be. 684. § (2) bekezdése szerinti, a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban kért környezetanulmány készítésére vonatkozó szabályozáshoz hasonlóan ezért indokoltnak mutatkozott a feladat törvényi szintű szabályozása is a kegyelmi eljárásban kért környezetanulmányok vonatkozásában.

2. Az államot illető bűnügyi költség és a rendbíróság mérséklése vagy elengedése iránti eljárásban kért környezetanulmány esetében is hiányzik a pártfogó felügyelők törvényi felhatalmazása a környezetanulmány elkészítésére vonatkozóan, a pártfogó felügyelőknek a környezetanulmány elkészítésével kapcsolatos feladataira csak a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 18. §-a utal.

A Be. 684. § (2) bekezdése szerinti, a fiatalkorú elleni büntetőeljárásban kért környezetanulmány készítésére vonatkozó szabályozáshoz hasonlóan szükséges a feladat törvényi szintű szabályozása is a bűnügyi költség és a rendbíróság mérséklése vagy elengedése iránti eljárásokban kért környezetanulmányok esetében is.

A 267. §-hoz

A Javaslat pontosítja a parancsnoki nyomozásra vonatkozó felhatalmazó rendelkezés szervi hatályát.

A 268. §-hoz

A pénzmossás minősítési rendszerének újraszabályozásával, továbbá az orgazdaság tényállásának beolvadásával pénzmossás minősítésre sok esetben csekély súlyú és egyszerű megítélésű cselekmények esetén kerülhet sor, ami ebben a körben a törvényszéki hatáskör szűkítését indokolta. Tekintettel arra, hogy a bűncselekmény minősítésének változtatása hatásköri szabályokat is érint, ezért a folyamatban levő ügyekben a hatáskör hiányából eredő problémák megelőzése érdekében szükségessé vált átmeneti rendelkezés bevezetése.

A 269. §-hoz

A jogalkotó szándéka eredetileg arra irányult, hogy a törvény hatálybalépése után indult és – bizonyos esetekben – a hatálybalépésekor folyamatban lévő büntetőeljárásokban is alkalmazható legyen a tanúvallomás felhasználására vonatkozó szabályozás.

A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 15. § (1) bekezdése alapján a jogszabályi rendelkezést a hatálybalépését követően keletkezett tényekre és jogviszonyokra, valamint megkezdett eljárási cselekményekre kell alkalmazni, ha jogszabály eltérően nem rendelkezik. Eszerint a törvény hatálybalépése után indult büntetőeljárásban a törvénynél fogva érvényesül a tanúvallomás felhasználására vonatkozó megújuló szabályozás. A Be. hatálybalépését követően indult eljárásokban kizárólag a Be. szerinti tanúzási figyelmeztetés hangozhat el, ezért az átmeneti rendelkezés e körben szükségtelen.

A törvény hatálybalépésekor folyamatban lévő ügyekben azonban az új szabályozás alkalmazását indokolt ahhoz a feltételhez kötni, hogy sor kerüljön az új Be. szerinti tanúzási figyelmeztetések közlésére. Ennek hiányában ne érvényesülhessen az új Be. – korábbihoz képest – kiterjesztő szabályozása. A Javaslat azt a célt szolgálja, hogy az eredeti jogalkotói akarat érvényesüljön, és e körben jogértelmezési nehézség ne merüljön fel.

A 270. §-hoz

A Be. 269. § (1) bekezdés c) pontjának módosítása miatt szükséges a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről szóló 2018. november 28-i (EU) 2018/1862 európai parlamenti és tanácsi rendelet feltüntetés a jogharmonizációs záradékban.

A 271. §-hoz

10. § (1) bekezdés 3. pont c) alpont

Technikai pontosítás, tekintettel a Btk. rövidítést bevezető szövegrész hatályon kívül helyezésére, a Be.-ben itt szükséges bevezetni a Btk. rövidítését.

14. § (1) bekezdés b) pont, 27. § (1) bekezdés b) pont, 32. § (1) bekezdés b) pont, 191. § (1) bekezdés a) pont

Az alapvető igazságszolgáltatási érdekből fakadnak a Be. kizárásra vonatkozó szabályai, melyek az objektív, pártatlan ítéletkezés és ügyintézés követelményét hivatottak szolgálni. Kizárási szabályokat a Be. az eljáró bíró, ügyész, nyomozóhatóság tagja, továbbá a bizonyítási eljárásban közreműködő szakértő esetén állapít meg. A kizárási okok közül az ún. abszolút kizárási okok tényalapúak, ez esetben a kiindulópont az, hogy adott személyek közötti viszonyra tekintettel az elfogulatlan ügyintézés nem várható el az érintettől. A Be.-ben már ezen az alapon megnevezett szereplők köre azonban mind a bíró, az ügyész, a nyomozóhatóság tagja, és a szakértő esetében is bővíthető a vagyoni érdekelt személyével. A vagyoni érdekeltre a büntetőeljárásban hozott határozat érdemi rendelkezést tartalmaz, így a pártatlan, elfogulatlan eljárás biztosítékául szolgáló kizárással érintettek körébe e személy feltüntetése is indokolt.

14. § (1) bekezdés b) pont, 27. § (1) bekezdés b) pont, 32. § (1) bekezdés b) pont, 37. §, 44. § b)–f) pont, 45. § (1) és (4) bekezdés, 46. § (1), (4), (5) és (7) bekezdés, 48. § (2) bekezdés, 68. § és azt megelőző alcím, 72. § (1) és (2) bekezdés, 116. § (1) bekezdés a) pont és (5) bekezdés a) pont, 119. § (5) bekezdés, 129. § (2) bekezdés, 191. § (1) bekezdés a) pont, 268. § (1) bekezdés c) és d) pont, 274. § (3) bekezdés, 275. § (1), (3)–(5) bekezdés, 306. § (2) bekezdés, 307. § (6) bekezdés, 310. § (1) bekezdés a) pont és (2) bekezdés a) pont, 312. § (2) bekezdés a) pont és (3) bekezdés, 321. § (5) bekezdés, 325. § (1) bekezdés, 350. § (2) bekezdés, 368. § (1) bekezdés b) pont, 369. § (1) bekezdés, 383. § (4) bekezdés, 385. § (2) bekezdés, 387. § (3) bekezdés b) pont, 395. § (1) bekezdés a) pont, 395. § (2) bekezdés a) pont, 397. § (2) bekezdés, 678. § (3) bekezdés, 702. § (1)–(3) bekezdés, 703. § (2) bekezdés, 705. § (1) bekezdés, 706. §, 747. § (3) bekezdés b) pont és (4) bekezdés a) pont, 755. § (1) bekezdés, (1) bekezdés a) pont aa) és ab) alpont, b)–d) pont, (2) bekezdés, (2) bekezdés b) pont, 756. § (2) és (3) bekezdés, 822. § (2) bekezdés a) pont, 824. § (3) bekezdés, 830. § (3) bekezdés, 832. § (2) bekezdés

A Javaslat a terhelt fogalmi meghatározása mellett beiktatja a törvénybe a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy definícióját is, pontosan megjelölve annak jogait és kötelezettségeit is. Erre tekintettel szükséges a Be.-ben mindenhol következetesen végigvezetni, hogy mely rendelkezések értelmezhetők a terhelt mellett a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy vonatkozásában is.

16. § (2) bekezdés

A bíró kizárására vonatkozó jelenleg hatályos rendelkezés lehetővé teszi igazgatási ügykörben másik bíró kijelölését abban az esetben is, ha a Be. 14. §-ában szabályozott kizárási okok egyike sem áll fenn ténylegesen, de a bíró a kizárásához hozzájárul. A gyakorlatban tapasztalt jelenség, hogy e rendelkezés alapján a más által bejelentett, a Be. 14. § (1) bekezdés e) pontjára alapított kizárási ok esetén, az eljáró bíró azon nyilatkozata alapján, hogy nem érzi magát elfogultnak, de a kizárásához mégis hozzájárul, másik bíró került kijelölésre. Az ilyen tartalmú bírói nyilatkozat azonban aggályos, figyelemmel arra, hogy a törvényben szabályozott kizárási ok hiányában a bíró köteles a rá

kiosztott ügyben eljárni. A módosítás azt célozza, hogy igazgatási ügykörben csak akkor legyen kijelölhető másik bíró, ha a bíróval szemben – az elismerésre figyelemmel – valóban fennáll a kizárási ok, mely megoldás összhangban van a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 8. § (1) és (2) bekezdésében megfogalmazott törvényes bíróhoz való jog követelményével, szövegezésében pedig megfelel a polgári eljárásról szóló 2016. évi CXXX. törvény 16. § (3) bekezdésében meghatározott a bíró kizárására vonatkozó, érdemben azonos tartalmú rendelkezésével.

20. § (1) bekezdés 6. pont

Az emberkereskedelem áldozatainak kizsákmányolása elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2020. évi V. törvény alapján az emberkereskedelem (Btk. 192. §) tényállásának új neve: „emberkereskedelem és kényszerszolgáltatás”. A Javaslat e módosítást vezeti át a Be.-ben.

26. § (2) bekezdés c) pont

A Be. hatályos szabályai alapján a felderítési szakaszban irányadó ügyészégi felügyeleti jogkörök között nem szerepel a törvénysértő határozat megváltoztatása, ilyen lehetőség kizárólag a panasz elbírálása során adott a 370. § (4) bekezdése alapján. Abban az esetben azonban, ha az ügyészség észleli a határozat törvénysértő jellegét és a törvényes rendelkezést meg tudná állapítani, ennek érvényesítése érdekében sem marad eszköztelen, a törvényes rendelkezés megtétele ugyanakkor jelentős adminisztratív teherrel jár. Ilyenkor az ügyészség csak több lépésben érheti el a hiba orvoslását, elsőként a határozat hatályon kívül helyezésével és a nyomozó hatóságnak a megállapított törvénysértés orvoslására való felhívásával. Az ügyészség a határozatában szükségszerűen megjelöli a törvénysértés okait, és nem kizárt, hogy a felhívás keretében a törvényes megoldás kereteit is kijelölje. Mindezek alapján a nyomozó hatóság az ügyészség indokainak és felhívásának figyelembe vételével hoz újabb határozatot, amit az ügyészség ismételtén megvizsgál. Az új határozat ekképpen az ügyészség orientációja alapján születik, ugyanakkor – szükségtelenül – több lépésben.

A Javaslat az egyszerűsítés érdekében megteremti annak lehetőségét, hogy ha az ügyészség a határozat törvénysértésével együtt meg tudja állapítani a jogi kérdés törvényes megoldását, akkor a határozat megváltoztatásával ezt maga is deklarálhassa. Ki kell emelni ugyanakkor, hogy a Javaslat nem ír elő megváltoztatási kötelezettséget, tehát az ügyészség önmagában azon az alapon, hogy a határozat törvénysértő jellegét megállapítja, nem köteles azt megváltoztatni.

30. § f) pont

A Btk. a korrupciós bűncselekmények passzív és aktív oldalát hagyományosan külön törvényi tényállásban szabályozza. Az ilyen tényállások nem szükségképpen többes közreműködést szabályoznak, mert a bűncselekmény egyik oldala a másik oldal tényállásszerű bekövetkezése nélkül is megvalósulhat, így a jogtalan előny ígérete annak elfogadása nélkül is tényállásszerű. A korrupciós kapcsolat két oldalának létrejöttével azonban a mindkét bűncselekmény szükségszerűen tartalmaz közös tényállási elemeket. Az ilyen közös elemek jellemző túlsúlya alapján célszerű, hogy az összefüggő bűncselekmények nyomozását mindkét esetben az ügyészség lássa el.

45. § (5) bekezdés, 48. § (1) bekezdés

A módosítás az egyértelmű szabályozás érdekében rögzíti, hogy a meghatalmazás, illetve a kirendelés hatálya a közvetítői eljárásra is kiterjed.

49. § (3) bekezdésében

A módosítás lehetővé kívánja tenni, hogy a terhelt hozzájárulása esetén ne legyen az eljárás befejezésének az akadálya, hogy helyettes védő jár el az eljárási cselekményen. Ez hozzájárulhat bizonyos esetek gyorsabb befejezéséhez anélkül, hogy bármilyen eljárási garancia sérülne.

89. § (5) bekezdés

A javaslat lehetővé teszi, hogy a nemi élet szabadsága és a nemi erkölcs elleni bűncselekmény 18. életévét be nem töltött sértettjének a védelme érdekében a sértett bíróság előtti tanúként történő kihallgatása mellőzhető legyen, ha a sértett kihallgatásáról a nyomozás során kép- és hangfelvételt készült. A hatályos szabályozás ezt csak a 14 éven aluliak esetén teszi lehetővé, a javaslat a gyermekek védelme és kímélete érdekében e lehetőséget kibővíti a 14–18 év közötti sértettekre is.

117. § (1) bekezdés

A bünyügyi felügyelettel és a távoltartással kapcsolatosan a Be. kötelezővé tette a terhelt ülésen való jelenlétét. Ha az indítványt az ügyészség terjesztette elő, az ügyészség gondoskodik a gyanúsítottak az ülésen történő megjelenéséről. A Be. jelenleg a terhelt jelenlétét idézéssel és őrizettel biztosítja, azonban szükséges annak a lehetővé tétele, hogy előállítással is biztosítható legyen a terhelt ülésen való jelenléte, ha a terhelt jelenléte idézéssel nem biztosítható, de őrizetbe vétel sem indokolt. A módosítással lehetővé válik a terhelt bíróság elé állítás külön eljárásban a bírósághoz történő előállítása is. Fontos kiemelni, hogy a módosítást követően az előállítást továbbra is az ügyészség és a nyomozó hatóság rendelheti el. A bíróságnak erre továbbra sem lesz lehetősége, a bíróság csak az előállítás végpontjaként jelentik meg a szabályozásban.

121. § (3) bekezdés

A Be. 121. § (1) bekezdése alapján a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság hivatalból vagy az eljárási cselekményen jelenlétre kötelezett vagy a jelenlétre jogosult személy által előterjesztett indítványra rendelheti el a telekommunikációs eszköz használatát. A telekommunikációs eszköz használatának elrendeléséről szóló döntésről – függetlenül attól, hogy arra hivatalból vagy indítványra került sor – az eljárási cselekményen való jelenlétre kötelezett vagy jogosult személyt egyaránt tájékoztatni kell.

122. § (6) bekezdés, 299. § (4) bekezdés, 300. § (4) bekezdés b) pont, 374. § (1) bekezdés f) pont, 383. § (4) bekezdés, 398. § (3) bekezdés, 402. § (3) és (4) bekezdés, 404. § (1) bekezdés, 405. § (2) bekezdés, 417. § (1) bekezdés, 420. § (2) bekezdés a) pont, 427. § (4) bekezdés, 522. § (3) bekezdés, 526. § (3) bekezdés, 643. § (5) bekezdés, 644. § (7) bekezdés, 646. § (4) bekezdés, 647. § (5) bekezdés a) és b) pont, 657. § (3) bekezdés, 670. § (5) bekezdés, 752. § (1) bekezdés, 757. § (2) bekezdés, 784. § (4) bekezdés, 795. § (2) bekezdés, 815. § (4) bekezdés, 862. § (4) bekezdés

A Be. 42. §-a alapján a védő teljeskörűen gyakorolhatja a terhelt mindazon jogát, amely jellegénél fogva nem csak a terhelt személyéhez fűződik, a védő e jogokat önállóan, védői jogokként gyakorolhatja. A védő tehát saját jogán jogosult indítványtételre, jelenlétre, tájékoztatásra. A Be. ezt az általános szabályt erősítendő, az egyértelműség kedvéért külön is nevesíti a védőt a terhelt, vádlott, gyanúsított mellett ott, ahol nem kifejezetten a terhelt személyéhez kötődő jogosítványról van szó.

Ugyanakkor a Be. jelenleg nem teljesen következetes, néhány esetben nem szerepel a terhelt, vádlott, gyanúsított mellett a védő. Egyes esetekben azért, mert valóban felesleges, hiszen kifejezetten a terhelt személyéhez fűződő jogról van szó, így pl. a tizennegyedik életévét be nem töltött terhelt szembesítéshez való hozzájárulás [96. § (3) bekezdés b) pont], a gyanúsított vallomásának műszeres vallomásellenőrzéssel való vizsgálatához való hozzájárulás [212. § (1) bekezdés], vagy határozattal kapcsolatos bűncselekmény esetén a vádirat, illetve az ítélet lefordításáról való lemondás [833. §]. Más esetekben azonban kodifikációs hiányosságból fakadóan nem szerepel a védő a terhelt, vádlott, gyanúsított mellett, holott az adott jogosultság rá is vonatkozik. A javaslat ezeket a hiányosságokat pótolja.

A Be.-ben egyes esetekben a védői jognyilatkozat a terhelt hozzájárulásához kötött [pl. a 408. § (1) bekezdése alapján az egyezség tartalmi elemeiről az ügyészség a védővel a terhelt hozzájárulásával külön is egyeztetet, vagy a 654. § (3) bekezdése alapján a védő az általa előterjesztett felülvizsgálati indítványt csak a terhelt hozzájárulásával vonhatja vissza]. Ennek megfelelően a javaslat is a terhelt hozzájárulásához köti azon védői indítványokat, amelyek a terhelt érdekeivel ellentétesek lehetnek. Erre tekintettel a 398. § (3) bekezdésében a védő kizárólag a terhelt hozzájárulásával sérelmezheti a megrovást az eljárást megszüntető határozat elleni panaszában, illetve a 420. § (2) bekezdés a) pontjában a védő a gyanúsított hozzájárulásával élhet panasszal a feltételes ügyészi felfüggesztés ellen, mert ezek a megszüntetett eljárás folytatását eredményezhetik.

123. § (1) bekezdés c) pont

Telekommunikációs eszköz használata esetén az elkülönített helyszínen jelenlévő személyek az eljárási cselekmény hitelességét és befolyásolás-mentességét biztosítják, valamint elvégzik a személyazonosság ellenőrzését. E feladat ellátása nem igényel egyetemi jogi végzettséget. A Javaslat célja a kompetencia alapú munkavégzés lehetőségének megteremtése.

125. § (2) bekezdés

A Be. jelenleg minden esetben kötelezővé teszi a telekommunikációs eszköz használata esetén a felvétel rögzítését. Ez azonban bizonyos személyek, így különösen a fedett nyomozó, a titkosan együttműködő személy vagy a különösen védett tanú esetén az érintettek védelmi igényeit, biztonságát sértheti. Ezért a Javaslat feloldja a kivételt nem tűrő rögzítési kötelezettséget. A módosítással megteremtett törvényi szabály alapján az egyes büntetőeljárási cselekményekre és a büntetőeljárásban részt vevő személyekre vonatkozó szabályokról szóló 12/2018. (VI. 12.) IM rendelet fogja meghatározni a kivételek körét.

145. § (2) bekezdés

Ld. a 199. § (1)–(5) bekezdéshez fűzött indokolást.

161. § (4) bekezdés, 172. § (1) bekezdés b) pont bb) alpont, (2) bekezdés e) pont, 690. § (1) bekezdés b) pont, 274. § (3) bekezdés, 276. § (2) bekezdés c) pont ca) és cb) alpont, 700. § (4) bekezdés, 703. § (2) bekezdés, 708. § (1) bekezdés 17. pont, 718. §, 748. § (1) bekezdés

Technikai pontosítás.

158. § (3) bekezdés, 436. § (4) bekezdés, 446. § (4) bekezdés, 455. § (4) bekezdés, 519. § (4) bekezdés a) pont, 562. § (1) bekezdés, 568. §, 737. § (2) bekezdés, 742. § (2) és (3) bekezdés, 764. § (1) bekezdés, 342. § (3) bekezdés 26. pont, 363. § (5) bekezdés, 378. § (4) bekezdés, 410. § (2) bekezdés a) pont, 771. § (1) bekezdés b) pont

A Be. újítása az alanyiség konkretizálása és ezáltal az ügyészség, mint szervezeti alanyiség alkalmazása (amennyiben az szükséges). Ezzel párhuzamosan a Be. a személyi alanyiságot, tehát az ügyészt kifejezetten a személyt érintő körben való alkalmazásra szűkíti le. Fentiek következetes átvezetésének pontosítása történik a Javaslatban.

185. § (4) bekezdés a) pont

A Javaslat az egységes fogalomhasználat céljából technikai jellegű pontosítást hajt végre, amely egyértelművé teszi, hogy a terhelt figyelmeztetés vagy a figyelmeztetésre adott válasz jegyzőkönyvezésének elmaradása esetén a terhelt közlése vallomásként csak akkor vehető figyelembe, ha a terhelt az eljárás során korábban már részesült terhelti figyelmeztetésben és a folytatólagos kihallgatáson a védője jelen volt.

188. § (2) bekezdés

A Szaktv. 4. § (4) bekezdése rögzíti, hogy az ott tételesen meghatározott esetekben kivételesen az igazságügyi szakértői tevékenység ellátására megfelelő szakértelemmel rendelkező eseti szakértő is igénybe vehető. A Szaktv. felhívásával a Javaslat egyértelművé teszi, hogy az eseti szakértő igénybe vétele a büntetőeljárásban is kivételes lehetőségnek számít a szakértőhöz képest.

190. § (3) bekezdés

A módosítás összefügg a 190. § (1) bekezdésének módosításával.

196. § (2) bekezdés

A Szaktv. 47. § (2) bekezdés szerint a szakértő a szakvéleményt – a kirendelésben foglaltaknak megfelelően – írásban vagy szóban terjeszti elő. A Javaslat a jogrendszer egységes fogalomhasználata érdekében technikai pontosítást hajt végre.

269. § (1) bekezdés c) pont

A Schengeni Információs Rendszerre vonatkozó szabályváltozásokra figyelemmel a jövőben nemcsak rejtett ellenőrzésre lesz lehetőség, hanem más személy vagy tárgy esetében is elrendelhető lesz ilyen típusú ellenőrzés. A módosítás az ezzel való összhangot kívánja biztosítani.

288. § (1) bekezdés a) pont, 846. § (1) bekezdés d) pontjában

A 288. § (1) bekezdése rendezi, hogy milyen esetekben vesztí el a jogát az óvadék letevője a letett óvadék összegére, ha elrendelik a terhelt letartóztatását. A 288. § (1) bekezdés a) pontja szerint ennek két esetköre van, egyrészt ha a 293. § alapján rendelik el a letartóztatását, másrészt az óvadék letételét követően tanúsított magatartása miatt.

A 293. §-nak négy bekezdése van, és nem mindegyik vonatkozásában állhat fenn ez az opció. Így a 293. § (1) bekezdésében foglaltak megvalósulása objektív körülmény fennállása miatt is megtörténhet, ami nem feltétlenül felróható a terheltnek, így erre tekintettel méltánytalan lenne a terhelttel szemben, ha elvesztené az óvadékot ilyen esetben, ami ráadásul azt is magával vonná, hogy ismételten nem állapítható meg óvadék. (Ha pl. a bíróság nem megfelelően tisztázta az elrendeléskor a telepítés feltételeit a terhelt mozgását nyomon követő technikai eszköz vonatkozásában, és később derül ki, hogy nem telepíthető és emiatt őrizet, majd új határozat kell a személyi szabadság tárgyában.) A 293. § (2) bekezdése pedig kizárólag a rendbíróság kiszabásának esetét tartalmazza, amennyiben a terhelt a távolltartás vagy a bünyügyi felügyelet magatartási szabályait megszegi, tehát itt fel sem merülhet. E két bekezdésre figyelemmel indokoltnak mutatkozott a szabályozás pontosítása akként, hogy akkor vesztí el az óvadék letevője az óvadékot, ha a letartóztatást a 293. § (3)–(4) bekezdése alapján rendelik el. Így egyrészt elvesztí az óvadék letevője az óvadékot, ha a magatartási szabályok ismételt vagy súlyos megszegése esetén a terhelt őrizetét, majd letartóztatását elrendelik; másrészt ha a terhelt az eljárási cselekményen idézés ellenére nem jelenik meg, és ezt alapos okkal előzetesen nem menti ki, vagy az akadály megszűnése után alapos okkal nyomban nem igazolja, ekkor rendbírósággal sújtható, vagy a 293. § (3) bekezdésében meghatározott intézkedések alkalmazása érdekében őrizete rendelhető el.

290. § (2)–(3) bekezdés

A „fenntart” szó rögzítése azért szükséges, mert hatályon kívül helyezést követően a tárgyalás előkészítése során esetlegesen dönteni kell a fenntartásról is.

293. § (2) bekezdés

A Be. lehetővé teszi rendbíróság kiszabását mind a bíróság, mind az ügyészség, mind a nyomozó hatóság számára. Az egyértelműség kedvéért jelen esetben indokolt annak konkrét meghatározása, hogy kizárólag a bíróság jogosult rendbíróság kiszabására a távolltartás, illetve a bünyügyi felügyelet magatartási szabályainak megszegése esetén.

301. § (2) bekezdés

Az előzetes kényszergyógykezelés vonatkozásában a letartóztatás szabályaira való utalás miatt annak rendelkezései érvényesülnek a feltüntetett kivételek mellett, amely kivételek körét bővíteni indokolt azzal, hogy a letartóztatás felső határának szabályrendszere nyilvánvalóan nem vonatkozhat az előzetes kényszergyógykezelésre, hiszen az éppen az előzetes kényszergyógykezelés jogintézményének a céljával lenne ellentétes.

301. § (6) bekezdés

Az előzetes kényszergyógykezelés vádemelés előtti meghosszabbítására vonatkozó rendelkezés pontosítása szükséges a normavilágosság érdekében. A Javaslat kimondja, a bíróság alkalmanként legfeljebb hat hónappal hosszabbíthatja meg az előzetes kényszergyógykezelést.

303. § (2) bekezdés, 596. § (1) bekezdés e) pont, 608. § (2) bekezdés b) pont

A Be. konzekvensen különbséget tesz a büntetőeljárásban a „részvétel” és a büntetőeljárási cselekményen való „jelenlét” között. A javaslat a következetes fogalomhasználat érdekében módosítja a Be. egyes rendelkezéseit.

A Be. fogalomhasználatában megkülönböztető tartalommal szereplő „részvétel” és „jelenlét” fordulatának konzekvens alkalmazása indokoltá teszi a fogalom pontosítását, hiszen a fellebbezés előkészítése kapcsán az az eldöntendő kérdés, hogy a védelmet az eljárási cselekményen a védő személyes jelenlétével kell-e biztosítani, evégből szükséges-e védő kirendelése, illetve az eljárási cselekményre idézni kell-e vagy elégséges értesíteni.

A 608. § (2) bekezdés felvezető szövege merev hivatkozást tartalmaz, melyben a „védő jelenléte” fordulat szerepel, ebből következőleg a „jelenlét” és nem a „részvétel” hiánya vezet a hatályon kívül helyezési ok megállapítására. A belső koherencia megteremtésének célzatával indokolt a módosítás technikai pontosításként.

340. § (4) bekezdés, 344. § (3) bekezdés

A határidő munkanapokban való meghatározása indokolt ebben az esetben az eljáró szervek ügyintézési feladatainak könnyítése érdekében.

362. § (1) bekezdés 25. pont

Elegendő csak a kézbesítési és az eljárás elhúzódása miatti kifogás elutasítása esetén előírni a határozathozatal kötelezettségét.

380. § (1) bekezdés

A feljelentés kiegészítés bűncselekmény gyanújának megállapítására vagy kizárására irányul, az nem lehet a hatáskör vagy illetékesség tárgyában való döntés eszköze. Amennyiben a feljelentés kiegészítésének indoka kizárólag a hatáskörrel, illetékességgel rendelkező szerv azonosítása, úgy e döntés már szükségszerűen feltételezi a bűncselekmény gyanúját érintő érdemi állásfoglalást, amely kérdés a hatásköri, illetékességi bizonytalanságtól függetlenül már önmagában is – akár negatív, akár pozitív – intézkedési kényszert von maga után. Gyanú hiányában ugyanis nem lehet eljárási cselekményt folytatni, míg gyanú fennállása esetén nem lehet az intézkedési kötelezettséget – a nyomozás elrendelésével kapcsolatos döntés meghozatalát – elmulasztani pusztán azon okból kifolyólag, hogy bizonytalan hatásköri, illetékességi kérdéseket tisztázzanak.

380. § (2) bekezdés

A módosítás biztosítja az adatgyűjtés igénybevételét a feljelentés kiegészítése keretében, ami a hatóságok megalapozott döntését segíti elő.

394. § (3) bekezdés d) pont

A Be. 394. § (3) bekezdés d) pontjában szereplő eljárás felfüggesztési ok az azonos bűncselekmény miatt a bíróság előtt folyamatban levő büntetőeljárás alapján a felfüggesztést a gyanúsítottal szemben teszi lehetővé. Ebből következően nincs lehetőség a felfüggesztésre, ha a gyanúsításra még nem került sor. A gyanúsítás a hatóságok oldaláról szükségtelen, a gyanúsított oldaláról pedig méltánytalan, ha egyébként igazolható, hogy ugyanezen cselekmény miatt a terhelttel szemben már vádat emeltek, a kétszeres elítélésre pedig nem kerülhet sor. A Javaslat ezért a terminológiai módosítással a felfüggesztés lehetőségét korábbi időpontra hozza.

394. § (5) bekezdés

Ld. a 394. § (4) bekezdéshez írt indokolást.

403. § (1) bekezdés

Ld. a 127. § (10) bekezdéshez fűzött indokolást.

412. § (2) bekezdés b) pont

A terminológiai pontosítás érdekében a Javaslat a bűncselekmény elkövetésének beismerése fordulatot vezet be a vádemelés előtti eljárásra. A beismerő vallomás fordulatot a Be. a vádemelést követő eljárásban használja.

445. § (9) bekezdés, 446. § (1) és (3) bekezdés

Indokát ld. a Be. 444. § (2) és (6) bekezdéshez írt indokolásnál.

452. § (2) bekezdés

A határozat írásba foglalásának kezdő időpontjára vonatkozó rendelkezés pontosításra szorul. A Javaslát egyértelművé teszi a szabályozást abban a körben, amely szerint a tárgyaláson jelen nem lévő fellebbezésre jogosultak részére kézbesíthető a kihirdetett ügyszózat határozat rendelkező és jogorvoslati része a jogorvoslati nyilatkozat megtétele érdekében. Miután a tárgyaláson jelen nem lévő fellebbezésre jogosult az érdemi döntés rendelkező részét és a jogorvoslati nyilatkozatának gyakorlására vonatkozó kioktatást kapja csak meg, ugyanakkor a jogorvoslati nyilatkozata határozza meg az indokolás terjedelmét, az írásba foglalás határideje csak a határozat rendelkező és a jogorvoslati része kézbesítését követően, a jogorvoslati nyilatkozat megtétele vagy az arra rendelkezésre álló határidő leteltét követően kezdődhet csak meg.

454 § (3) bekezdés

A tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása körébe tartozó határozatok tára széleskörű. Ezek között vannak olyanok, amelyek tartalmukat tekintve nem hozhatók összefüggésbe az ügyészség állami büntetőjogi igényérvényesítő tevékenységével és e minőségükre tekintettel szükségtelen az ügyészséggel való közlésük is. A pontosítás a teljes körű összhangot termeti meg a bíróság olyan döntéseit érintően, amelyekről az ügyészségnek feltétlenül tudomást kell szereznie, ezek pedig a tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása körében az okozott bűnügyi költség megfizetésére kötelezést tartalmazó, vagy a tárgyalási őrizetbe vételt elrendelő határozatok. Az ezen kívül eső, a tárgyalás vezetése és rendjének fenntartása körébe tartozó pervezető végzés ügyészséggel történő közlése szükségtelen, amelyet a módosítás kivételként tüntet fel.

456. § (2) bekezdés, 637. § (1) bekezdés, 637. § (1) bekezdés b) pont, 637. § (3) bekezdés a) és b) pont, 648. §, 649. § (4) bekezdés

A Be. a bírósági döntések és intézkedések rendszerszintű szabályozásának célzatával alkotta meg a bíróság által meghozható határozatok kategóriáit, és azokat a tartalmat kifejező megnevezéssel látta el. A bírósági határozatok törvényi felosztása a döntés tartalmi elemeire, mint a büntetőjogi felelősségben való állásfoglalás, a szankció kiszabás, továbbá a megtámadhatóság, illetve a végrehajthatóság szempontjaira tekintettel tesz különbséget az ügyszózat határozat és a nem ügyszózat végzés között, egyúttal az ügyszózat határozathoz csatolva a jogerő intézményét. A megkülönböztetésnek a megnevezésben megnyilvánuló módja azonban jelentős zavart keltett a jogalkalmazás széles körében. Az 1998-as Be. is használta ugyanis az ügyszózat határozat fogalmát, azonban nem definiálva, vagy meghatározva az e fogalom alá tartozó határozat fajtákat mint azt a Be. teszi, hanem oly módon, mely szerint a bíróságnak az ügyszózat határozatban a vádról határoznia kell. Az 1998-as Be. rendszerében tehát a szabályozásból kiolvashatóan az ügyszózat határozat fogalma kizárólag a vádról érdemben rendelkező határozatok gyűjtőmegnevezése volt, szemben a Be. tágabb, a döntés formai megjelenésére is érzékeny kategória megnevezésével. A vádról való döntés szorosan kapcsolódik az ítélt dolog vagyis a res iudicata intézményéhez, mely utóbbi kézzel fogható definiálása ugyan nem lelhető fel sem az 1998-as, sem a hatályos Be.-ben, az intézményt kitöltő tartalmon azonban a hatályos Be. sem kívánt változtatni. A bíróságnak, amikor a vádról rendelkezik, a vád tárgyává tett magatartás megtörténtéről vagy meg nem történtéről kell állást foglalnia, a történetek mikéntjét kell megállapítania, továbbá ennek jogi következményeit kell levonnia és kizárólag ehhez kapcsolódhat az ítélt dolog jogintézménye is, mely a jogtudományban a jogerő fogalomhoz tartozik. A Be. ugyanakkor nem kívánta a res iudicatát az ügyszózat határozat kategóriájába tartozó döntések mellé sem kapcsolni, vagyis a Be. szabályozásában nem minden ügyszózat határozat eredményez res iudicatát. Ez a jogalkalmazás körében azon jogintézményeket illetően okozott szembetűnő problémát, ahol a jogintézmény léte kizárólag res iudicátára képes ügyszózat határozatok esetében értelmezhető, mint a perújítás vagy a felülvizsgálat. A kialakult jogalkalmazási probléma a Be. által elvégzett terminológiai tisztítás eredményeként rögzített, a bíróság döntéseire használt klasszikus fogalmak megváltoztatását nem teszi indokolttá. Ugyanakkor miután a Be. nem kívánt azon a koncepción változtatni, hogy a res iudicata kizárólag olyan jogerős ügyszózat határozathoz kapcsolódhat, amely büntetőeljárás megindításának alapjául szolgáló cselekményt bírál el [Be. 456. § (2) bekezdés], és csak az ilyen ügyszózat határozat képezheti tárgyát a rendkívüli jogorvoslatoknak, az egyértelműség követelménye ennek a jogszabályban való megjelenítését kívánja meg.

460. § (2) bekezdés a) pont

A bíróság a határozatát kihirdetés vagy kézbesítés útján közöli. A nem ügydöntő határozatok túlnyomó részének közlésére kézbesítés útján kerül sor. Az ilyen, kézbesítés útján közölt végzés a Be. 460. § (2) bekezdés c) pontja alapján azon a napon válik véglegessé, amikor a fellebbezési határidő fellebbezés bejelentése nélkül telik el. Ha azonban a végzés ellen nincs helye fellebbezésnek, a véglegessé válás napja a meghozatal napja. A Javaslat ezt az esetkört szabályozza.

483. § (4) bekezdés

A nyomozási bíró eljárásában a fellebbezéssel sérelmezhető határozatok esetében, arra is tekintettel, hogy nem minden esetben kerül sor fellebbezés benyújtására, a meghozott határozathoz kötöttség elvének kifejezésére alkalmasabb az a megfogalmazás, mely szerint a bíróság a véglegessé válásig van kötve a meghozott határozatához.

486. § (1) bekezdés

A Btk. 66. § (1) bekezdése azt írja elő, hogy a próbára bocsátást meg kell szüntetni és büntetést kell kiszabni, ha a próbára bocsátottat a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt a próbaidő alatt elítélik. A Be. alapján ugyanakkor nincs lehetőség az ügyek egyesítésére akkor, amikor a próbaidő előtt elkövetett bűncselekmény miatt már a próbaidő előtt megindul a büntetőeljárás. A Javaslat az anyagi jog és az eljárásjog koherenciáját kívánja megteremteni.

502. § (3) bekezdés, 504. § (2) bekezdés a) pont, 506. § (3) bekezdés

A Be. 499. § (6) és (7) bekezdésének, 500. § (1) bekezdésének, 502. § (3) bekezdésének, 504. § (1) bekezdésének, 504. § (2) bekezdés a) pontjának és 506. § (3) bekezdésének módosítása tartalmilag összefügg, az indokolást ld. ott.

522. § (1) bekezdés

Ha a bírósági eljárás az előkészítő ülésen nem fejeződik be, az eljárás a klasszikus bizonyítási eljárás lefolytatása céljából, tárgyalás eljárási formában folytatódik. A bizonyítás része a vádlott kihallgatása, mely jellegére és a bizonyításban betöltött szerepére tekintettel nyilvánvalóan nem mellőzhető, de könnyíthető abban a részben, amelyre a vádlott már az előkészítő ülésen vallomást tett, feltéve, hogy azon változtatni nem kíván. A módosítás ennek a helyzetnek a szabályozását pontosítja.

527. § (1) bekezdés b) pont

Indokát ld. az 527. § (2) bekezdés indokolásánál.

534. § (1) bekezdés

A módosítás a sértett jogosultságát érvényesítő technikai pontosítást hajt végre, arra az esetre, ha a bíróság kiküldött bíróként vagy megkeresett bíróságként jár el.

542. § (3) bekezdés

A terhelti együttműködés keretében a Be. 504. §-a szerinti jogintézmény ad lehetőséget az eljárás azonnali, érdemi befejezésére, ha a terhelt a bűnösségét az előkészítő ülésen beismeri. A módosítás a jogintézmény nevének megfelelő terminológiai pontosítását végzi el.

551. § (1) bekezdés

A jogorvoslati nyilatkozat megtételének módjára vonatkozó szabályozás a határozat közlésének formájához kapcsolódik. Ennek figyelembevételével a Javaslat a jelen lévő fellebbezésre jogosultak esetében a jogorvoslati nyilatkozat megtételének körében technikai pontosításként az ügydöntő határozat kihirdetését, mint aktust hívja fel.

551. § (3) bekezdés

Az 551. § (3) bekezdésének módosítása összefügg az 584. § (3) bekezdésének módosításával, indokát ld. ott.

565. § (2) bekezdés, 634. § (1)–(2) és (4) bekezdés, 746. § (5) bekezdés

A Be. több helyen használja a hátrányosabb és a súlyosabb fogalmakat. A törvény által hátrányosabbnak definiált fogalom az értelmező rendelkezések között szerepel, míg a súlyosabb fogalmát a Be. 595. §-ban a súlyosítási tilalom alatt taxatív felsorolt esetek töltik ki tartalommal. A hátrányosabb és a súlyosabb fogalmak nem azonosak, a hátrányosabb fogalom a súlyosítási tilalomhoz képes szigorúbb kötöttséget jelent, hiszen a vádlottra nézve – következményeit tekintve – kedvezőtlenebbre vezethet az a döntés is, amely a súlyosítási tilalom keretei közé nem tartozik. A fogalomhasználatban azonban a törvény nem konzekvens és ez egyes intézmények szabályozásában anomáliák kialakulásához vezethet.

A hatályos szabályozásban a Be. 565. § (2) bekezdés alapján, ha a bíróság a bűnösséget beismerő nyilatkozatot az előkészítő ülésen fogadta el, nem szabhat ki hátrányosabb büntetést, illetve nem alkalmazhat hátrányosabb intézkedést, mint amelyet a vádirat, illetve a Be. 502. § (1) bekezdése alapján előterjesztett indítvány tartalmaz. Az elsőfokú bíróság szankció szabásának határát tehát „a vádiratnál hátrányosabb” korlátja jelenti, ugyanakkor, ha az elsőfokú bíróság döntésével szemben fellebbezés folytán az ügy a másodfokú bíróságra kerül, a másodfokú bíróságot a revíziós jogkörében – szemben az elsőfokú bírósággal – a hátrányosabbhoz képest szélesebb körű súlyosítási tilalom köti, mely a jogorvoslati rendszerben aránytalan elintézési módot eredményez. Az így kialakult helyzetet, mely hasonlóan jelenik meg a megismételt eljárás és a büntetővégzés szabályainál, a fogalomhasználat felülvizsgálatával és korrigálásával oldja meg a Javaslat.

569. § (1) bekezdés

A Be. 569. § (1) bekezdésének módosítása összefügg a Be. 492. § (1) és (2) bekezdésének, illetve a Be. 567. § (1) és (2) bekezdésének módosításával. Az indokolást ld. a Be. 492. §-nál.

598. § (2) és (4) bekezdés

A fellebbezés tanácsülésen történő elbírálásának törvényi feltételeivel összefüggésben merült fel értelmezési probléma a jogalkalmazás részéről. A felvetés szerint bár a hivatkozott rendelkezés normaszövegében nem jelenik meg az, hogy a fellebbezés csak abban az esetben bírálható el tanácsülésen, ha a tényállás megalapozott, az kimondatlanul mégis feltétel, mely a bíróság eljárásának formáira és a megalapozatlanság kiküszöbölésére rendelkezésre álló eszközökre vonatkozó rendelkezések összevetéséből vezethető le. A módosítás a tényállás megalapozottsága követelményének kimondásával egyértelművé teszi a normaszöveget, biztosítva ezzel az egységes jogértelmezést. Akár a vádlottra terhes fellebbezés hiánya, akár a fellebbezés korlátozott volta ad alapot az ügy tanácsülésen való elbírálására, mindkét esetben további feltétel, hogy a nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzését sem az ügyészség, sem a vádlott, a védő vagy a fellebbező nem indítványozza.

A Be. amellett, hogy meghatározza a tanácsülés keretében elbírálható fellebbezések körét, generálisan minden ide tartozó ügyre a tanács elnöke kötelezettségévé teszi az ügyészség, a vádlott, a védő és a fellebbező értesítését a tanácsülés megtartásának időpontjáról. Ez az előírás egyes tanácsülésre tartozó ügyek esetében az időbeni elbírálás ellen hat, mely elsősorban a kényszerintézkedésről szóló döntések esetében válik aggályossá, ezért a módosítás a tanácsülés időpontjáról szóló értesítési kötelezettséget csak azon ügycsoportok esetében hagyja meg, amikor a törvény lehetőséget biztosít a feleknek a tanácsülés helyett nyilvános ülés vagy tárgyalás kitűzésére vonatkozóan indítvány előterjesztésére. A rendelkezés garanciális jellege, mely azt a célt szolgálja, hogy a bejelentett fellebbezésről az ellenérdekű fél biztosan tudomást szerezzen, a törvény egyéb rendelkezésére tekintettel a módosítás folytán sem szenved sérelmet, hiszen a Be. 582. § (4) és (5) bekezdése a bíróság kötelezettségévé teszi a vádlott és a védő tájékoztatását az ügyészség fellebbezése esetén. A garanciális jelleget erősíti a módosítással érintett az a rendelkezés, amely ugyanakkor a 20/2005. (V. 26.) AB határozatban foglaltakkal összhangban előírja a tanácsülés időpontjáról szóló értesítéssel egyidejűleg az eljáró tanács összetételére vonatkozó közlést is, biztosítva ezzel az érdemi döntést megelőzően a kizárási kérelem előterjesztésének lehetőségét.

606. § (3) bekezdés

A hatályos szabályozás a másodfokú bíróság revíziós jogkörét jelentősen korlátozza abban az esetben, ha az elsőfokú bíróság ítélete a vádlott beismerő nyilatkozatának elfogadásán alapul.

A korlátozás az elsőfokú ítélet bűnösség megállapítására, a váddal egyező tényállásra, valamint a vádirati minősítéssel egyező minősítésre vonatkozó rendelkezéseinek megváltoztatására csak a terhelt felmentése vagy az eljárás megszüntetése esetén ad lehetőséget. Ez a korlátozás azonban indokolatlanul szűkíti a másodfokú bíróság revíziós jogkörét abból az aspektusból vizsgálva, ami a jogalkotót a korlátozott fellebbezés és felülbírálat intézményének megalkotásakor vezette. Egyik ilyen alapvetés volt a törvényesség rendes jogorvoslati eljárásban való biztosítása, nevezetesen, hogy amennyiben a jogorvoslati eljárás fellebbezéssel megindul, még abban az esetben is, ha korlátozott fellebbezésre tekintettel a felülbírálat az ítéletnek a fellebbezéssel sérelmezett rendelkezésére vagy részére korlátozódik is, a felülbíró bírósági fórum jogkérdés tekintetében a törvénynek megfelelő rendelkezést meghozva végezze el a hibák kijavítását. Ennek keretében kapott revíziós jogkört a másodfokú bíróság a Be. 583. § (3) bekezdésében meghatározott korlátozott fellebbezéshez kapcsolódó felülbírálat során a bűncselekmény minősítésének vizsgálatára és megváltoztatására [Be. 590. § (5) bekezdés c) pont]. Mindezekre tekintettel nem indokolt ettől eltérően kezelni azt a helyzetet sem, ha az elsőfokú bíróság ítélete a bűnösség beismerésén alapul, figyelemmel arra, is, hogy a hatályos szabályozási megoldás azért is látszik aggályosnak, mert a jogerőre emelkedés után a Kúria előtti felülvizsgálati eljárásban a törvénysértő minősítés megváltoztatása nem kizárt [Be. 649. § (1) bekezdés b) pontja].

A módosítással a másodfokú bíróság revíziós jogköre a bűncselekmény minősítését érintő körre is kiszélesedik, mely egyfajta eljárásbeli arányosságot is leképez, hiszen a fellebbezés folytán eljáró másodfokú bíróság számára a minősítéssel szembeni fellepés lehetőségét olyan mértékben nyitja meg, amely az elsőfokú bíróság számára a bűnösség beismerés elfogadását a vádtól eltérő minősítés mellett is biztosítja. Meg kell jegyezni, hogy a minősítésváltoztatás jelenthet az elsőfokú bíróság minősítésénél enyhébb vagy súlyosabb minősítést is, ez utóbbi esetben azonban törvényi gátat képez a súlyosítási tilalom. Abban az esetben, ha az eltérés olyan mértékű, amelyre tekintettel a beismerés elfogadása válik aggályossá, úgy hatályon kívül helyezésre lesz lehetőség a Javaslat újonnan megalkotásra kerülő abszolút hatályon kívül helyezési oka alapján.

A módosítás érinti a rendelkezés váddal egyező tényállásra vonatkozó fordulátát is. A bűnösség beismerése esetén – hasonlóan a korlátozott fellebbezés és felülbírálat szabályaihoz – az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás rögzül, annak megalapozottságát a másodfokú bíróság a jogorvoslati eljárásban nem is vizsgálhatja, erre tekintettel a tényállás megváltoztatásának sem lehet helye.

616. §

A Javaslat terminológiai pontosítást hajt végre a Be. 615. § (1) bekezdésének szóhasználatára figyelemmel.

631. §

Technikai jellegű módosítás. A Be. 631. §-a szerkezetileg a törvény Tizenhetedik Részében szabályozott rendelkezést tartalmaz.

639. § (3) bekezdés

A Javaslat az egyértelmű jogalkalmazás biztosítása érdekében több helyen pontosítja a Be. rendelkezéseit, hogy következetessé tegye a védőnek a Be. 42. §-a alapján meghatározott általános jogosultságát érintő részletszabályokat. Eszerint a védő teljeskörűen gyakorolhatja a terhelt mindazon jogát, amely jellegénél fogva nem csak a terhelt személyéhez fűződik, a védő e jogokat önállóan, védői jogokként gyakorolhatja. A Javaslat pontosításainak célja, hogy egyértelmű legyen, a terhelt és a védő jogai – főszabály szerint, a törvény külön rendelkezése hiányában – együtt járnak, azonos tartalommal bírnak, az ezzel ellentétes, a védői jogokat indokolatlanul szűkítő jogértelmezés helytelen. A Be. 639. § (3) bekezdésének pontosítása az eredeti jogalkotói szándékkal ellentétes esetleges jogértelmezés lehetőségének kiküszöbölése végett indokolt. A pontosítás egyértelművé teszi, hogy a terhelt távollétében folytatott eljárást követően a terhelt és a védő Be. 639. § (3) bekezdésében meghatározott perújítási indítvány előterjesztésével kapcsolatos joga azonos tartalmú, és nem fogadható el olyan jogértelmezés, amely a védő indítványtételi jogát kiüresítené.

646. § (6) bekezdés a) pont

A 3/2008. BJE III. pontja és az ahhoz fűzött indokolás szerint a perújítás elrendelését követő megismételt eljárásban a bizonyítás terjedelmét a perújítási ok határozza meg, minthogy a bizonyítás keretében a perújítás alaposságát kell tisztázni. A távollévő terhelt előkerülésére alapított perújítási ok esetében azonban – a főszabály alóli kivételként – a tárgyaláson jelen lévő terhelt korlátozás nélkül indítványozhatja bizonyítás felvételét. Ebben az esetben lehetőség van arra, hogy a perújítási eljárásban új bizonyítékokat szerezzenek be, és ennek alapjaként olyan új körülményeket jelöljenek meg, amelyek önálló perújítási okok.

A Javaslat az irányadó bírói gyakorlatnak megfelelően – abban az esetben, ha az alapügyet a távollévő terhelttel, vagy a külföldön tartózkodó terhelttel szemben folytatott külön eljárásokban fejezték be – nem zárja ki, hogy a perújítási eljárásban lefolytatott bizonyítás során olyan új körülményt jelöljenek meg, amely önálló perújítási ok.

657. § (5) bekezdés

A súlyosítási tilalom megsértése a Be. 649. § (2) bekezdés e) pontja szerinti felülvizsgálati ok. A hatályos szabályozás alapján a más jogosult által előterjesztett felülvizsgálati indítványra tett észrevételében az ügyészség, a terhelt és a védő erre nem hivatkozhat, mivel a Be. 657. § (5) bekezdése csak a 649. § (2) bekezdés a)–d) pontjait hívja fel. A Kúria a Be. 659. § (6) bekezdés alapján hivatalból vizsgálja, hogy történt-e felülvizsgálatot megalapozó eljárási szabálysértés – ideértve a Be. 649. § (2) bekezdés e) pontjában meghatározott esetet is – akkor is, ha az indítványt nem ebből az okból nyújtották be. A Javaslat a Be. 657. §-a (5) bekezdésének és a 659. § (6) bekezdésének összhangját teremti meg, vagyis az arra jogosultak a jövőben minden olyan eljárási szabálysértésre hivatkozhatnak, amit a Kúria hivatalból köteles vizsgálni.

664. § (2) bekezdés

A Kúria csak tanácsulást vagy nyilvános ülést tart, ezért zavaró a hatályos normaszöveg által használt ülés fogalom. Ha a felülvizsgálati eljárásban készül jegyzőkönyv, a Kúria a határozatát és az ügyiratokat minden esetben a jegyzőkönyvvel együtt küldi vissza a bíróságnak, amely a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot hozta, vagy amelyet új eljárásra utasított. A Javaslat az előzőek szerint a normaszöveg technikai pontosítását hajtja végre.

672. § (2) és (4) bekezdés

Az egyszerűsített felülvizsgálat a rendkívüli jogorvoslatok azon formája, mely az ügyszűrő határozat jogerőre emelkedését követően egyes, a törvényben meghatározott rendelkezések korrigálását biztosítja az ügyszűrő határozatot meghozó bíróság részére. Az egyszerűsített felülvizsgálat tárgyait tekintve azonban nem kizárt, hogy olyan rendelkezés szorul javításra, amely nem ügyszűrő határozat rendelkezéseként szerepel, erre tekintettel a Javaslat kiegészíti az egyszerűsített felülvizsgálat alapját képező határozatok kategóriáját az eljárást megszüntető nem ügyszűrő végzéssel, meghatározva az egyszerűsített felülvizsgálati kérelem benyújtásának ez esetben irányadó határidejének kezdő időpontjával.

672. § (3) és (5) bekezdés

A Javaslat a törvény egységes fogalomhasználata érdekében technikai jellegű pontosítást hajt végre.

690. § (3) bekezdés

A feltételes ügyészi felfüggesztés általános szabályai [pl. Be. 418. § (1) bekezdés, Be. 419. § (1) bekezdés] következetesen egy fordulatban szerepeltetik a magatartási szabály vagy kötelezettség előírását. Az egységes fogalomhasználat és az esetleges szűkítő tartalmú jogértelmezések elkerülése érdekében a Javaslat a normaszöveg technikai jellegű módosítását hajtja végre.

725. § (1) bekezdés

A Javaslat a 723. §-t érintő módosító rendelkezésekhez igazodó technikai jellegű pontosítást hajt végre.

730. §

A Javaslat a külön eljárásban folytatott másodfokú bírósági eljárás határidejét a bíróságok általános működési rendjéhez igazítja, amikor figyelembe veszi, hogy a nyári és a téli ítélkezési szünet időtartama a gyakorlatban ellehetlenítette az ügyek törvényes határidőben történő befejezését.

732. § (5) bekezdés

Az XCIX. Fejezet szerinti külön eljárásban tartott előkészítő ülésen, a bíróság az egyezséggel összefüggésben a Be. 732. § (3) bekezdés alapján mindenképpen nyilatkoztatja a vádlottat. A terhelti figyelmeztetést követően elhangzó nyilatkozat terhelti vallomásnak minősül. A „szükség esetén” fordulat használata ezért kizárólag a védőhöz irányzott kérdésekre vonatkozhat.

A vádlott kihallgatása során a bíróságnak annyi és olyan kérdést kell a vádlotthoz intéznie, amely alapján megalapozottan tud dönteni az egyezség jóváhagyásáról vagy az egyezség jóváhagyásának megtagadásáról.

736. § (3) bekezdés

Indokát ld. a Be. 736. § (3a) bekezdés módosításánál.

738. § (7) bekezdés

A fellebbezési jog – a Be. 729. § (4) bekezdésében szereplő megoldáshoz hasonlóan – értelemszerűen csak a másodfokú bíróság (6) bekezdésben szereplő hatályon kívül helyező végzésére vonatkozhat. A Javaslat ennek megfelelően módosítja a másodfokú bíróság hatályon kívül helyező végzése elleni jogorvoslat lehetőségét.

742. § (2)–(4) bekezdés

A Javaslat a törvény egységes fogalomhasználatát célzó technikai jellegű módosításokat hajt végre.

748. § (2) bekezdés

A Javaslat megszünteti a joggyakorlatot elnehezítő adminisztratív rendelkezést, mely szerint kizárólag az (1) bekezdés szerinti határozatban lehet védőt kirendelni. A garanciális szempontoknak az is megfelel, ha az ügyészség a távollévő terheltté nyilvánítással egyidejűleg rendelkezik – az erre a célra rendszeresített határozattal – a védő kirendeléséről.

783. § (1) bekezdés, 814. § (1) bekezdés

A Be. közbírási eljárásra vonatkozó szabályai szerint nincs helye perújításnak, ha a bíróság az eljárást azért szüntette meg, mert az ügyészség a vádat ejtette. Ugyanennek az elvnek kell érvényesülnie azokban az esetekben is, ha a vádat nem az ügyészség, hanem magánvádló vagy pótmagánvádló képviseli. A módosítás azt a célt szolgálja, hogy az általános szabályban foglaltakhoz hasonlóan a magánvádas és a pótmagánvádas eljárás keretében se legyen lehetőség perújítás előterjesztésére, amennyiben a vád képviselője a vádat ejtette. E rendelkezést alkalmazandó azokban az esetekben is, ha a magánvádló, valamint a pótmagánvádló valamely magatartását vádejtésnek kell tekinteni.

793. § (3) bekezdés, 798. § (2) bekezdés

A Javaslat a Be. 360. §-ában a jegyzőkönyv hitelesítésének jelenleg papíralapú szabályait olyan módon módosítja, amely teret enged a digitális technológiák révén rendelkezésre álló egyéb hitelesítési megoldások eljárásjogi alkalmazásának. Ennek kapcsán az egész törvényben felülvizsgálatra kerültek az indítványok, iratok hitelesítésével, aláírásával kapcsolatos rendelkezések. Ez alapján a Javaslat a pótmagánvádló esetén sem kívánja kizárni, hogy a jogi képviselő akár elektronikus aláírással is elláthassa az érintett rendelkezésekben szereplő indítványokat.

822. § (2) bekezdés a) pont, 824. § (3) bekezdés

A Be. 58. §-a az egyéb érdekelt fogalma alá vonja mindazon személyt, akinek jogára vagy jogos érdekére a büntetőeljárásban hozott határozat közvetlen hatással van, vagy aki az eljárási cselekménnyel összefüggésben jogosultsággal vagy kötelezettséggel rendelkezik. Ennél szűkebb kört ölel fel a vagyoni érdekelt fogalma, aki nem akármilyen, büntetőeljárással összefüggő jogviszony által kapcsolódik az eljáráshoz, hanem e jogok meghatározott büntetőeljárási kényszerintézkedéssel vagy büntető anyagi jogi intézkedéssel érintett vagyonelem (dolog, vagyon, elektronikus adat) relációjában állnak fenn. Ennél fogva az egyéb érdekelt köre átfogóbb kategória, mint a vagyoni érdekelté. A Be. ennek jegyében szabályozta elméletileg tágabb körben a külön eljárásban jogorvoslatra jogosultak körét. Arra tekintettel viszont, hogy az egyéb érdekelt a vagyonelevonásra irányuló eljárásban szükségszerűen vagyoni érdekelt státuszában jelenik meg, a Javaslat pontosítja e büntetőeljárási résztvevő megjelölését az ügyészségi indítványban és a jogorvoslati jogosultság terén.

866. § (1) bekezdés b) pont

Az ügyészség és a Rendőrség szerveinek az ügyészségi nyomozásban való együttműködéséről és az ennek során felmerült költségekről szóló 60/2007. (XII. 23.) IRM rendelet egyes rendelkezései okafogyottak, mert átkerültek a Nyer.-be, más részei kapcsán pedig szükséges a rendelet módosítása. A Be.-ben jelenleg azonban nincs olyan felhatalmazó rendelkezés, amely alapján a 60/2007. (XII. 23.) IRM rendeletnek az ügyészségi nyomozás során felmerült egyes költségekre vonatkozó szabályai módosíthatók volnának. Annak érdekében, hogy a 60/2007. (XII. 23.) IRM rendelet hatályon kívül helyezhető legyen és egyes rendelkezései megfelelő pontosítást követően átkerüljenek a Nyer.-be, szükséges a Be. 866. § (1) bekezdés b) pontjának a módosítása.

A 272. §-hoz*217. § (4) bekezdés, 217. § (5) bekezdés b) pont*

A módosítás pontosító jellegű, egyértelművé teszi, hogy a fizetési műveletek megfigyelése keretében lefoglalásra is sor kerülhet a zár alá vételen kívül.

252. § (4) bekezdés, 253. § (1) bekezdés b) pont, 253. § (2) bekezdés, 253. § (5) bekezdés

A leplezett eszköz alkalmazásának az eredményének az ún. „kiterjesztett felhasználásra” vonatkozó rendelkezésekben jelenleg csak az az esetkör jelenik meg, ha az ilyen helyzetekben új büntetőeljárást indítanak, az a helyzet nem, amikor már folyamatban lévő büntetőeljárásban kellene az ilyen adatokat felhasználni. A módosítás ennek érdekében pontosítja úgy az érintett rendelkezéseket, hogy azok lefedjék azon eseteket is, amikor nincs szükség új eljárás megindítására, mert már van folyamatban olyan büntetőeljárás, amelyben a felhasználni kívánt információk felhasználhatóak. Ennek kapcsán érdemes hangsúlyozni, hogy a Be. 259–260. §-ában, amely a titkos információgyűjtés és a büntetőeljárás kapcsolatát rendezi, nincs szükség ilyen jellegű pontosításra, mert a titkos információgyűjtést folytató szerv értelemszerűen nem dönthet arról, hogy már folyamatban lévő büntetőeljárásban használják fel a felhasználni kívánt információt, arról csak a büntetőeljárás keretein belül eljáró szervek esetében van értelme rendelkezni.

255. § (6) bekezdés

A Javaslat a fedett nyomozó alkalmazásának két további esetkörére is kiterjeszti a fedett nyomozó alkalmazásával kapcsolatos ügyiratok zártan kezelésének a lehetőségét. Hangsúlyozni kell, hogy ilyen esetben az így megszerzett adatok, bizonyítékok nem lesznek felhasználhatóak a büntetőeljárásban.

257. § (1) bekezdés

A Javaslat az eredeti jogalkotói szándéknak megfelelően pontosítja, hogy a titkos információgyűjtés eredményének felhasználása során a bírói-, illetve külső engedélyhez kötött eszközök vonatkozásában szükséges az elrendeléssel kapcsolatos – pontosabban azok jogszerűségét alátámasztó – okiratok beszerzése, csatolása. A nem bírói-, illetve külső engedélyhez kötött eszközök esetében az alkalmazás jogszerűségét érintő engedélyezési eljárás nincs, arról az alkalmazó szerv saját hatáskörében dönthet.

260. § (2) bekezdés

Be. belső koherenciáját érintő pontosítás. A Be. fogalomhasználata a hivatalos szervek hivatali hatáskörében a büntetőeljárás megindítására tett intézkedését nem feljelentésként, hanem kezdeményezésként definiálja, hiszen ilyen intézkedés esetén a feljelentés elintézésére irányadó szabályok sem alkalmazhatók, így nem kerülhet sor a feljelentés elutasítására vagy a feljelentés kiegészítés elrendelésére. A hivatalos szervek kezdeményezését a büntetőeljárásban eljáró szervek hivatalos tudomásszerzésként értékelik.

343. § (2) bekezdés b) pont

Technikai pontosítás.

A 273. §-hoz*10. § (1) bekezdés 3. pont a) és b) alpont:*

A 10. § (1) bekezdés 3. pont a) és b) pontja esetén a cselekmény attól válik kiemelt bűncselekménnyé, hogy a vagyon elleni bűncselekményt a „kötségvetési szerv vagy gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy a szerv vagy szervezet vagyonát érintő cselekményével követi el”.

Ez a körülmény a két vagyon elleni cselekmény esetén a Btk. alapján nem minősítő körülmény, a cselekmény törvényes minősítésével nincs összefüggésben, így e kérdés megítélése, bizonyítása a kérdéses bűncselekményektől meglehetősen idegen. Könnyen változó szempont a „ha” utáni rész („ha azt költségvetési szerv vagy gazdálkodó szervezet részére vagy érdekében tevékenységet végző, önálló intézkedésre jogosult személy a szerv vagy szervezet vagyonát érintő cselekményével követi el”). Márpedig abban az esetben, ha a felsőbb bíróság másként értékeli a „ha” utáni részt, akkor felmerülhet annak megállapítása, hogy a bíróság összetétele törvénytörő volt, ami pedig abszolút hatályon kívül helyezési okot generálna (ez pedig nem lehet cél). E kitétel tehát érvényességi kérdést vet fel, hiszen e körülmény figyelembevételének elmulasztása (vagy téves megítélése) abszolút hatályon kívül helyezési okot keletkeztet, mert a bíróság összetételét érintő jogkérdéssé válik. Tévedés esetén pedig csak hatályon kívül helyezés és megismételt eljárás képzelhető el (azzal bonyolítva, hogy az is problémás lehet, hogy a hatályon kívül helyező határozat elleni jogorvoslatban eljáró bíróság vajon vizsgálhatja-e e körülmény megállapításának jogszerűségét és milyen módon/mértékben).

Ezek a következmények olyan nem várt helyzetet teremtenek, ami a jogalkotó szándékával ellentétes, ezért e két pont hatályon kívül helyezése szükséges.

10. § (1) bekezdés 3. pont f) alpont

A Be. 13. §-hoz fűzött miniszteri indoklásból kitűnően a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmények esetében célként fogalmazódott meg, hogy ezeket, tekintettel az ilyen ügyek bonyolultságára, és az elbíráláshoz szükséges speciális szakértelemre, az elsőfokú bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsban tárgyalja akként, hogy a tanács egy tagja a törvényszék gazdasági ügyszakának, ennek hiányában a törvényszék polgári ügyszakának kijelölt bírója.

A Be. 10. § (1) bekezdés 3. pontjában felsorolt, értékhatar függvényében is minősülő vagyon elleni és gazdasági bűncselekmények mindegyikének csak a legsúlyosabban minősülő esete tartozik ide (különösen jelentős értékre elkövetett/kárt vagy vagyoni hátrányt okozó, illetve különösen nagy értékre más minősítő körülmény mellett elkövetett/kárt vagy vagyoni hátrányt okozó cselekmények). Kizárólag a költségvetési csalás esetében esik ebbe a kategóriába az 50.000.000 és 500.000.000 forint közötti elkövetés akkor is, ha más minősítő körülmény, pl. üzletszerűség nem megállapítható. Ennek indoka sem a törvényből, sem a miniszteri indoklásból nem vezethető le.

Ez mindenképpen orvoslást igényel, amelynek keretében a költségvetési csalás vonatkozásában is indokolt kizárólag a különösen jelentős értékhatár esetét a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény körébe vonni. Ugyanis a jelenlegi szabályozás alapján – teljesen szükségtelenül – a költségvetési csalás esetén már a jelentős értékre elkövetett bűncselekmény is gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekményi körbe kerül. A mai életviszonyok mellett az 50–500M Ft közötti értékhatár közvetlen törvényszéki hatáskörbe utalása indokolatlannak tűnik, miközben a vagyon elleni bűncselekmények (pl.: hűtlen, hanyag kezelés) esetén ez az értékhatár még járásbírói hatáskörben marad.

Minderre figyelemmel a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmények körét a költségvetési csalási cselekményeket érintően is az egyéb vagyon elleni és gazdasági bűncselekményekhez hasonló szempontok szerint érdemes meghatározni, és azokat a javaslatban írt módon szűkíteni, ezzel megteremtve a szabályozási koherenciát.

20. § (1) bekezdés 17. pont

1. Belső koherenciát biztosító pontosítás. Az elsőfokon törvényszék hatáskörébe tartozó ügyeket a Be. 20. § (1) bekezdése sorolja fel, ezek között a 19. pont alatt szerepel a gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmények kategóriája. A gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmények összefoglaló megnevezés, a Be. 10. § (1) bekezdés 3. pontja adja meg ide tartozó bűncselekményeket, közöttük e) pont alapján ide tartozik a Btk. 377. § (2) bekezdése szerinti hanyag kezelés. E bűncselekmény a törvényszék hatáskörébe tartozó bűncselekmények felsorolása között azonban önállóan is szerepel a 20. § (1) bekezdés 17. pontja alatt is, mely utóbbi rendelkezés – miután, mint gazdálkodással összefüggő kiemelt bűncselekmény már a 19. pont alatt rögzítésre kerül – ehelyütt szükségtelen.
2. A Javaslat újrászabályozza a Btk.-ban a pénzmosás tényállását, az orgazdaság tényállását beolvasztja a pénzmosásba, így az orgazdaság önálló tényállásként formálisan megszűnik. Erre tekintettel szükséges a Be.-ből is hatályon kívül helyezni az orgazdaságra utaló törvényhelyeket.

34. § (2) bekezdés b) pont, 310. § (4) bekezdés d) pont

A Javaslat újrászabályozza a Btk.-ban a pénzmosás tényállását, az orgazdaság tényállását beolvasztja a pénzmosásba, így az orgazdaság önálló tényállásként formálisan megszűnik. Erre tekintettel szükséges a Be.-ből is hatályon kívül helyezni az orgazdaságra utaló törvényhelyeket.

47. § (1) bekezdés

A módosítás a Be. 49. § (5) bekezdésének a módosításához kapcsolódik annak koherens szabályozása érdekében, hogy bizonyos esetekben a helyettes védő több – egymást követő – eljárási cselekményen is eljárhat adott esetben.

47. § (4) bekezdés

A módosítás a bürokratikus terhek csökkentése érdekében eltörli a területi ügyvédi kamara által kijelölt védő helyett történő helyettes védő vagy másik kirendelt védő kirendelése esetén az erről szóló határozatnak az ügyvédi kamara részére történő megküldésének a kötelezettségét.

135. § (1) bekezdés b) pont

A Be. 135. § (1) bekezdés b) pontja alapján az elektronikus adat felett rendelkezni jogosult ismeretlen vagyoni érdekelt részére az ügyiratot hirdetményi úton kell kézbesíteni. Ezzel szemben az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele esetén akkor kell kézbesíteni a határozatot, ha az elektronikus adat felett rendelkezésre jogosult személye és elérhetősége ismert [Be. 336. § (6), 337. § (2), 337. § (9) bekezdés]. A fentiekből kiolvasható olyan értelmezés, hogy a hirdetményi kézbesítés lehetősége az elektronikus adat ideiglenes hozzáférhetetlenné tétele intézményén kívüli esetekben adott, mert az elektronikus adattal kapcsolatban más kényszerintézkedés – különösen lefoglalás – is elképzelhető. Ezek a szabályok azonban belső koherenciával kapcsolatos aggályokat alapozhatnak meg, ezért indokolt a Be. 135. § (1) bekezdés b) pontjának hatályon kívül helyezésével egységesíteni a szabályozást.

139. § (1) bekezdés

Az ügyésznek mint alanynak a kihúzása indokolt, tekintettel arra, hogy feltüntetésre kerül az ügyészség mint szervezet alanyiséga, így a duplikálás szükségtelenné válik, hiszen nincs ügyési határidő ügyészségi határidő nélkül.

155. § (4) bekezdés

A Javaslat a normaszöveg megkönnyítése érdekében technikai pontosításként elhagyja a bizonyítási eszközre történő utalást a 155. § (3) bekezdéséből, és a koherencia érdekében a (4) bekezdéséből is. A bizonyítási eszköz ugyanis fogalmilag része az ügyiratnak, illetve a beadványnak, szükségtelen külön is nevesíteni.

196. §-át megelőző alcím, 196. § (4) bekezdés

Indokát ld. a Be. 196. § (2) bekezdésnél írtaknál.

262. § (1) bekezdés a) és b) pont

A módosítás a gyakorlati tapasztalatokra tekintettel megszünteti az adóhatóságtól és a vámhatóságtól történő adatkérés esetén az ügyési engedélyezést.

325. § (2) bekezdés, 355. § (4) bekezdés

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló törvény a Be. 556. § (2) bekezdésében felváltotta a „terhelt személyazonosító adatait” a „terhelt megjelölésére” fordulatra, miközben a Be. 325. § (2) bekezdése és a 355. § (4) bekezdése változatlanul a „terhelt személyazonosító adatait” nevesíti. A jogszabályon belüli koherencia biztosítása érdekében indokolt a korábbi terminológia kivétele a törvényből. Ennél megengedőbb, a terhelt megjelölése alól is kivételt engedő szabályozás nem lenne indokolt, mert a polgári jogi igényben testet öltő követelés a polgári eljárásjogban is csak meghatározott személlyel szemben értelmezhető.

386. § (1) és (2) bekezdés

Tartalmilag összefügg a bűncselekmény elkövetésével megalapozottan gyanúsítható személy fogalmával, indokát ld. a Be. 38–39. §-ánál.

443. §

Indokát ld. a Be. 127. § (10) bekezdéséhez írt indokolásánál.

458. § (1) bekezdés d) pont és (2) bekezdés d) pont

Az ügydöntő határozat jogerőre emelkedésének időpontját megállapító hatályos szabályozás nem tükrözi a következetes bírósági gyakorlatot arra az esetre nézve, ha a határozattal szemben bejelentett fellebbezés érdemi vizsgálatára a fellebbezés hibája folytán (törvényben kizárt, nem jogosulttól származik vagy elkészt) nem kerül sor. Fellebbezés elutasítása esetén úgy kell tekinteni, hogy a fellebbezés benyújtására nem került sor, vagyis valójában a fellebbezési határidő eredménytelenül telt el, ami arra vezet, hogy ilyen esetben a fellebbezési határidő eltelte vehető figyelembe a jogerőre emelkedés időpontjának megállapításakor. Mivel nincs jelentősége annak, hogy mikor kerül sor a fellebbezés elutasítására, a szabályozást a helyesen folytatott gyakorlatnak megfelelően indokolt pontosítani.

492. § (1) bekezdés f) és g) pont, 492. § (2) bekezdés b) és c) pont, 567. § (1) bekezdés d)–e) pont, (2) bekezdés b) pont, (2) bekezdés c) pont

A 492. § (1) és (2) bekezdésének módosítása összefügg a Be. 567. § (1) és (2) bekezdésének, illetve 608. § (1) bekezdés e) pontjának módosításával. Az indokolást ld. a 492. §-nál.

513. § (1) bekezdés d) pont

Az 513. § (1) bekezdése a Be. LXXV. és LXXVII. Fejezetét érintően azokat a határozatokat sorolja fel, amelyek ellen kizárt a fellebbezés, melyek között szerepel a határozat tudomásulvételét követően tett jogorvoslati nyilatkozat elutasításáról szóló végzés. A Be. LXXXI. Fejezete általánosságban tartalmazza a fellebbezésre vonatkozó szabályokat, ahol az 580. § (1) bekezdés b) pont alatt a fellebbezéssel nem sérelmezhető határozatok között szerepel az ítélet tudomásulvételét követően bejelentett fellebbezés elutasítása elleni döntés. Az 513. § (1) bekezdés d) pontjában szereplő rendelkezés szükségtelenül kettőzi meg az általános szabályt, ezért annak mellőzése indokolt.

581. § c) és e) pont, 616. § c) pont, 627. § (3) bekezdés c) pont

A Be. 42. §-a alapján a védő teljeskörűen gyakorolhatja a terhelt mindazon jogát, amely jellegénél fogva nem csak a terhelt személyéhez fűződik, a védő e jogokat önállóan, védői jogokként gyakorolhatja. A védő tehát saját jogán jogosult indítványtételre, így fellebbezésre is és ugyanez igaz kényszergyógykezelés elrendelése esetén a vádlott házastársára, illetve élettársára is. A Javaslat erre tekintettel elhagyja a „vádlott hozzájárulása nélkül is” fordulatot az 581. § c) és e) pontjából, a 616. § c) pontjából, valamint a 627. § (3) bekezdés c) pontjából, mivel szükségtelen ezt külön kimondani.

590. § (7) bekezdés

Összefügg a Be. 590. § (6) bekezdésével, indokát ld. ott.

606. § (3) bekezdés

Összefügg a Be. 606. § (3) bekezdés szövegcsere módosításával, indokát ld. ott.

609. § (2) bekezdés e) pont

A rendelkezésben meghatározott eljárási szabálysértést a Javaslat az abszolút hatályon kívül helyezési okok közé emeli, erre tekintettel a relatív hatályon kívül helyezési okok közül mellőzni szükséges. Részletes indokolást ld. a Be. 608. § (1) bekezdés g) és h) pontnál.

634. § (3) bekezdés b) pont

A Be. a megismételt eljárásban a súlyosítási tilalom alóli kivételként jelöli meg, ha az elsőfokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezése a Be. 609. §-a alapján, a Be. 567. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott vádejtés miatt történt. A vádejtéssel kapcsolatban relatív eljárási szabálysértés akkor valósulhat meg, ha az elsőfokú bíróság a vádejtés tényét – az ügyész nyilatkozatát félreértve – tévesen állapítaná meg. A Be. 609. § szerinti relatív eljárási szabálysértések hivatalból akkor bírálhatóak felül, ha azt a jogorvoslatban támadták. A vádejtés jogkövetkezményeinek téves alkalmazása miatt bejelentett fellebbezés – tekintettel arra, hogy csak a bűnösség megállapítását célozhatja – minden esetben a vádlott terhére bejelentett jogorvoslatnak minősül, amely viszont a törvény erejénél fogva feloldja a súlyosítási tilalmat. A Javaslat az előbbiekre tekintettel a szükségtelen törvényi rendelkezés mellőzése iránt intézkedik.

663. § (2) bekezdés

A Be. 663. § (2) bekezdésében foglalt hatályon kívül helyező rendelkezés a Be. belső koherenciájának megteremtését szolgálja a Be. 662. § (1) bekezdésének módosításával összefüggésben.

671. § 7. pont

A közérdekű munka büntetés kiszabásával és végrehajtásával összefüggő gyakorlati tapasztalatok alapján végzett felülvizsgálat eredményeként a Javaslat úgy módosítja a közérdekű munka büntetés anyagi jogi szabályait, hogy a bíróságnak az ügydöntő határozatban már nem kell a közérdekű munka jellegéről rendelkeznie, azt az elítélt aktuális állapota szerinti foglalkoztathatósági vizsgálat alapozná meg. A módosításra tekintettel szükségtelenné válik a Be. egyszerűsített felülvizsgálatának tárgykörébe tartozó az az eljárás, mely a közérdekű munka jellege meghatározásának pótlását hivatott szolgálni, abban az esetben, ha arról a bíróság az alapügyben a törvény kötelező rendelkezése ellenére nem rendelkezett, vagy nem a törvénynek megfelelően rendelkezett.

673. § (6) bekezdés c) pont

A módosítás összefügg a 673. § (3) bekezdés a) és b) pontjával, indokát ld. ott.

675. §

A 672. § (2) és (4) bekezdésével összefüggő technikai jellegű módosítás.

711. § (6) bekezdés

A törvényben kizárt, elkésztett vagy a nem jogosulttól származó indítványok tárgykörében a 80. § (1) bekezdésében szereplő általános szabály, valamint a 711. §-ban szereplő külön eljárási szabály összevetésével a jogalkotó által nem szándékolt értelmezés olvasható ki, ezért ebben a körben elegendő az általános szabály megtartása.

724. § és az azt megelőző alcím

A Be. 724. § hatályon kívül helyezése tartalmilag összefügg a 723. § módosításával, indokát ld. ott.

726. § (6) bekezdés

A Be. 726. § (6) bekezdés hatályon kívül helyezése tartalmilag összefügg a 726. § (5) bekezdés módosításával, indokát ld. ott.

728. § (4) bekezdés b) pont

A Javaslat a 723–724. §-t érintő módosító rendelkezésekhez igazodó technikai jellegű pontosítást hajt végre.

742. § (5) bekezdés, 746. § (2) bekezdés, 746. § (4) bekezdés

A másodfokú és harmadfokú bírósági eljárás szabályainak felülvizsgálatakor fogalmazódott meg az elvárás, hogy korlátozott jogorvoslat esetén, a felsőbb fokú bíróságnak legfeljebb ugyanolyan terjedelmű felülbírálati jogköre legyen, mint az alsóbb fokú bíróságnak. Ennek az elvnek ellentmondani látszik a Be. 746. § (2) bekezdésében található rendelkezés, tekintettel arra, hogy ha a tárgyalás tartása iránti kérelem az ún. járulékos kérdést érinti és a bíróság csak erre nézve tart tárgyalást majd hoz határozatot, az ilyen határozattal szembeni fellebbezés esetén a másodfokú bíróság felülbírálati jogköre szélesebb, mint amit a perbíró a tárgyalás keretében értékelhetett.

A Javaslat a szabályozásban tapasztalható diszkrepancia feloldása érdekében megszünteti az elkobzásra, a vagyoneklobzásra, az elektronikus adat végleges hozzáférhetetlenné tételére és a bünyügyi költségre vonatkozó speciális szabályozást. A módosítás eredményeként a tárgyalás tartása iránti indítvány előterjesztése – kivéve, ha kizárólag a polgári jogi igényre vonatkozó rendelkezést sérelmezte – az általános eljárási rendet nyitja meg, ahol a kötelezően megtartandó előkészítő ülésen ténylegesen tisztázhatóak (szűkíthetőek) a bizonyítás keretei. A Javaslat erre tekintettel a 742. § (5) bekezdésében és 746. § (4) bekezdésében hatályon kívül helyezi azokat a szövegrészeket is, amelyek a 746. § (2) bekezdésére utalnak.

769. § (3) bekezdés

A hatályos Be. úgy rendelkezik, hogy a vádlottnak a személyes meghallgatáson kell nyilatkoznia arról, hogy a vádban foglaltakat beismeri-e. Azonban a vádban foglaltakról nyilatkozni csak a vádirat ismertetését követően lehetséges. A vádat a bíróság a tárgyaláson ismerteti, ezért indokolt a 769. § (3) bekezdésének hatályon kívül helyezése.

A hatályon kívül helyezéssel egyidejűleg a Javaslat a Be. 769. § (5) bekezdésének kiegészítésével a vádlottnak és a védőnek továbbra is lehetőséget biztosít a védekezés alátámasztására szolgáló bizonyítási eszközök megjelölésére.

791. § (2) bekezdés, 796. § (3) bekezdés

A módosítás annak pontosítását szolgálja, hogy az ügyiratok megismerésének biztosítása az eljáró szerv feladata, amit az eljáró szervnek az általános szabályok szerint kell biztosítania.

835. § (1) és (2) bekezdés

A Javaslat a bíróság elé állítás intézményét érintően több számottevő újítást vezet be. Egyik ilyen, hogy a külön eljárás lefolytatását egységesen az elkövetés idejéhez mért két hónapon belül teszi lehetővé. A másik jelentős újítás, hogy a külön eljárás feltételeit a bíróság már a tárgyalás megkezdése előtt ellenőrzi és ezek hiánya esetén megtagadhatja a sommás eljárás lefolytatását. E két változás a határozással kapcsolatos bűncselekmények külön eljárásában lefolytatható bíróság elé állítást is érinti. A Javaslat az összhang biztosítása érdekében az e téren irányadó szűkebb eljárási határidőt szintén az elkövetési időhöz köti, valamint az ügyiratok visszaküldésének különleges jogalapját nem csak vád előterjesztése utáni eljárási szakaszra nézve teszi lehetővé. Ez utóbbi módosítás biztosítja, hogy a bíróság 727. §-ban szereplő új ellenőrzési eszköze az eljárás későbbi pontján szereplő visszaküldési jogcímekkel összhangban a határozással kapcsolatos bűncselekmények külön eljárásának speciális szabályozási igényeihez igazodjon.

839. § (2) bekezdés

A Javaslat a 839. § (2) bekezdésből hatályon kívül helyezi „a legutóbb befejezett ügyben” fordulatot, hiszen az (1) bekezdés alapján is katonai bíróság járna el, ha a későbbi eljárási bíróság katonai volt. A (2) bekezdés arról szól, ami ettől eltér: ha a korábbi bíróság volt katonai, a későbbi pedig „civil”.

866. § (2) bekezdés 6. és 22. pont

Az egyes büntetőeljárási jogi tárgyú igazságügyi miniszteri rendeleteknek a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvénnyel összefüggő módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló 17/2018. (VI. 27.) IM rendelet hatályon kívül helyezte a személyes költségmentesség alkalmazásáról a büntetőeljárásban című 9/2003. (V. 6.) IM–BM–PM együttes rendeletet. Ennek oka, hogy a terhelt költségkedvezményével kapcsolatban nem szükséges rendeleti szabályozás, a vonatkozó szabályokat a jogi segítségnyújtásról szóló 2003. évi LXXX. törvény tartalmazza. Erre tekintettel a Javaslat hatályon kívül helyezi a Be. 866. § (2) bekezdés 6. pontját.

Az elektronikus bírósági iratkezelés részletes szabályait a bírósági ügyvitel szabályairól szóló 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet tartalmazza, amely rendeletre van külön felhatalmazó rendelkezés a Be. 866. § (2) bekezdés 19. pontjában. Erre tekintettel a Javaslat hatályon kívül helyezi a Be. 866. § (2) bekezdés 22. pontját.

A 274–275. §-hoz

A Javaslat úgy módosítja a Be. 262. § (1) bekezdését, hogy az adóhatóságtól és a vámhatóságtól történő adatkéréshez a jövőben nem lesz szükség ügyészi engedélyezésre. Erre tekintettel szükséges módosítani az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény és az uniós vámjog végrehajtásáról szóló 2017. évi CLII. törvény azon rendelkezéseit, amelyek az ügyészi engedélyes adatkéréshez illeszkedő rendelkezéseket tartalmazták. Ezen rendelkezésekből kikerül a büntetőeljárásban történő adatkérés, megmaradnak ugyanakkor a titkos információgyűjtés során történő adatkérésre vonatkozó szabályok, mivel az ágazati törvények ezekben az esetekben továbbra is ügyészi engedélyhez kötik az adatkérést. A Javaslat továbbá a koherens, párhuzamos szabályozás elkerülése érdekében tartalmi változtatás nélkül átfogalmazza a sürgősségi elrendelésre vonatkozó szabályt az érintett törvényekben.

A 280–282. §-hoz

A Javaslat hatályba léptető rendelkezést, sarkalatosági záradékot és jogharmonizációs záradékot tartalmaz.

Az Indokolások Tárát az Igazságügyi Minisztérium szerkeszti.

A szerkesztésért felelős: dr. Salgó László Péter.

A szerkesztőség címe: Budapest V., Kossuth tér 4.

Az Indokolások Tára hiteles tartalma elektronikus dokumentumként a <http://www.magyarkozlony.hu> honlapon érhető el.